УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

НАУКОВІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ УДФСУ

ЗБІРНИК СТАТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

СЕРІЯ «НАУКОВІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ УДФСУ»

Серію «Наукові роботи студентів УДФСУ» засновано у 2018 році, яка є продовженням започаткованої у 2017 р. серії «Випускникам УДФСУ».

Редакційна колегія:
Пашко П. В., д.е.н. (голова)
Шевчук О. А., д.е.н. (заступник голови)
Топчій В. В., д.ю.н.
Мацелюх Н. П., д.е.н.
Кужелєв М. О., д.е.н.
Швабій К. І., д.е.н.
Ріппа С. П., д.е.н.
Мандрагеля В. А., д.філософ.н.
Чмелюк В. В., к.ю.н.
Малинський І. Й., к.н.фіз.вих.
Шевчук В. А., к.ю.н.

У СЕРІЇ «ВИПУСКНИКАМ УДФСУ» ВИЙШЛИ ДРУКОМ:

2017

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ економіки, оподаткування та митної справи»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ права»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ інформаційних технологій та менеджменту»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ обліку, аналізу та аудиту»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ фінансів, банківської справи»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції»

У СЕРІЇ «НАУКОВІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ УДФСУ» ВИЙШЛИ ДРУКОМ:

2018

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ економіки, оподаткування та митної справи»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ права»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ інформаційних технологій та менеджменту»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ обліку, аналізу та аудиту»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ фінансів, банківської справи»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції»

2019

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ економіки, оподаткування та митної справи»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ права»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ інформаційних технологій»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ обліку, аналізу та аудиту»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ фінансів, банківської справи»
«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції»

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
Кафедра менеджменту

СЕРІЯ «НАУКОВІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ УДФСУ»

Заснована у 2018 році і є продовженням започаткованої у 2017 р. серії «Випускникам УДФСУ»

ЗБІРНИК СТАТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

У шести частинах

Частина 6

Ірпінь
2019

УДК 336(477)(06)
ББК 65.9(4Укр)26я54
З-41

Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи
(протокол № 2 від 22 жовтня 2019 року)

З-41 Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи Університету ДФС України : у 6-ти ч. Ч. 6. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. – 258 с. – (Серія «Наукові роботи студентів УДФСУ», т. 15).

У збірнику опубліковано статті здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня.

Видання призначене для молодих вчених, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

УДК 336(477)(06)
ББК 65.9(4Укр)26я54

Матеріали розміщено у авторській редакції.
Відповідальність за зміст матеріалів, їх відповідність вимогам чинного правопису і достовірність фактів та статистичних даних несуть автори.

© ННІ фінансів, банківської справи, 2019
© Університет ДФС України, 2019

ЗМІСТ

Група ММП-18-1

Гаєвська Катерина Сергіївна
Важливість реалізації соціальних проектів 7

Галака Олександра Володимирівна
Оцінка ризиків та аналіз зацікавлених сторін
в управлінні соціальними проектами 11

Гольонко Марія Іванівна
Теоретичні основи управління проектним процесом
на рівні територіальної громади..... 16

Дьомін Володимир Анатолійович
Сутність, склад та призначення проектно-кошторисної
документації об'єктів капітального будівництва..... 20

Залєвська Анжеліка Русланівна
Посилення рівня підготовки кадрів органів місцевого
самоврядування в напрямі менеджменту проектів 26

Кабанов Артур Геннадійович
Моделі життєвого циклу проекту 32

Мотунов Ілля Ігорович
Бізнес-планування проектів: стандарти та підходи 35

Павляшик Людмила Вікторівна
Використання сучасних інформаційних технологій
в процесі управління проектами 40

Штихир Богдан Віталійович
Розробка та реалізація інвестиційного проекту підприємства 44

Група ММПз-18-1

Каленюк Ганна Сергіївна
Методика планування ресурсів, витрат і бюджету проекту 50

Коваленко Яна Василівна
Теоретико-прикладні аспекти забезпечення
і контролю якості проекту 56

Кондрацька Ярослава Олегівна
Управління ресурсами соціального проекту 61

Маціборa Павло Юрійович
Основні напрями енергозбереження в контексті
світових тенденцій інноваційного розвитку.....67

Рудик Олександр Тимофійович
Механізм проектного фінансування підприємства 72

Стецик Марія Василівна
Особливості управління персоналом підприємницького проекту.....78

Устименко Аліна Олексіївна
Організаційно-методичні засади формування
та розвитку торговельних мереж в Україні 82

Філоненко Сергій Миколайович
Особливості управління командою проекту 90

Чукань Василь Володимирович
Підвищення ефективності реалізації інвестиційних проектів.....95

Шейко Олександра Андріївна
Управління проектами політичних партій 100

Група МПАз-18-1

Гребенюк Анастасія Ігорівна
Сутність, функції та особливості державних
закупівель в Україні 104

Гусятинська Анастасія Миколаївна
Процеси управління проектами регіонального
та місцевого розвитку 109

Дзигало Ярина Юріївна
Публічне управління у забезпеченні сталого розвитку країни 113

Дзюргалюк Уляна Олегівна
Аналіз механізму державного управління
в системі митної справи України.....119

Долгий Олександр Олександрович
Організаційна складова публічного управління та її
вдосконалення з метою посилення протидії корупції.....125

Єрмолінський Сергій Олександрович
Теоретичні засади побудови моделей комунікативного процесу у функціональній діяльності місцевого самоврядування 130

Ісько Яна Олександрівна
Роль і значення зв'язків з громадськістю у формуванні позитивного іміджу органів державної влади 135

Канцур Інна Григорівна
Актуальні проблеми кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування та шляхи їх вирішення 146

Мариничева Катерина Володимирівна
Зарубіжний досвід розвитку міст 150

Муравський Олександр Юрійович
Механізми здійснення державної інвестиційної політики в Україні 156

Ніколаєнко Павло Віталійович
Принципи та стандарти країн ЄС у публічному управлінні професійним розвитком державних службовців 161

Остапченко Наталія Віталіївна
Ключові принципи управління публічними фінансами в Україні в сучасних умовах суспільних трансформацій 168

Повч Василь Олегович
Актуальні питання державної політики регіонального розвитку України 174

Савченко Джульєтта Максимівна
Загальні аспекти соціальної інфраструктури територіальних громад: стан, проблеми, розвиток 178

Савченко Олександр Романович
Реформування державного управління земельними ресурсами України 184

Салахова Діна Фархатівна
Проектний менеджмент як одна з сучасних форм державного управління 188

Самченко Данило Володимирович
Критерії та моделі оцінки ефективності державної служби 193

Сидоренко Олексій Миколайович
Становлення та сучасна формація системи податкового контролю України як складової забезпечення економічної безпеки країни 198

Скабардін Олег Вікторович
Іноземний досвід створення системи надання адміністративних послуг та перспективи його імплементації у вітчизняну практику.....204

Смоловик Валентин Михайлович
Напрями удосконалення організації фінансових аспектів вищої освіти в Україні.....209

Смоловик Олександр Михайлович
Особливості реалізації державної політики в галузі енергозбереження та енергоефективності в регіоні 216

Степура Дмитро Григорович
Сучасні тенденції розвитку інституту публічного управління в Україні та світі.....220

Стетюха Олександр Миколайович
Теоретико-методологічні засади становлення та розвитку публічного адміністрування.....226

Тарасюк Тарас Вікторович
Військово-цивільні адміністрації у системі публічного управління національною безпекою України (на прикладі ЦНАП Ірпінської міської ради).....231

Хоменко Вікторія Валеріївна
Шляхи вдосконалення державної політики у сфері інформаційної безпеки 237

Чечко Валерія Валеріївна
Моніторинг і контроль в системі державного управління на прикладі роботи ГУ ДПС у м. Києві 245

Чорна Олена Віталіївна
Напрями підвищення ефективності екологічного врядування в Україні.....249

Школьна Наталія Степанівна
Управління сучасним містом: стан, проблеми, перспективи розвитку 253

Група ММП-18-1

Гаєвська Катерина Сергіївна,
студентка групи ММП-18-1
Науковий керівник:
Євтушенко Ганна Іванівна,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту

ВАЖЛИВІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

Анотація. *У статті здійснено аналіз реалізації соціальних проектів та їх важливість для успішного розвитку міста на прикладі м. Ірпеня, вияснено що є приводом для початку проектної діяльності.*

Ключові слова: *соціальний проект, соціальна цінність, технологія, громадський бюджет.*

Актуальність теми. З кожним роком соціальне проектування набуває все більшого поширення, як в нашій країні, так і за кордоном, відповідно, збільшується кількість соціальних проектів. Термін «Проектування» походить від лат. «Projectus» - кинутий вперед; це - процес створення прообразу передбачуваного або можливого об'єкта, стану, діяльність, результатом якого є науково-теоретично і практично обгрунтоване визначення варіантів прогнозованого і планового розвитку нових процесів і явищ. Людина або організація, перш ніж зробити будь-яку дію, завжди спочатку визначає кілька варіантів, одному з яких, після зіставлення та аналізу, віддається перевага.

Виходячи з вищевикладеного, актуальність даного дослідження обумовлена наступними обставинами: 1. Необхідністю наукового вивчення технологій соціального проектування. 2. Об'єктивною потребою в оптимальних методах розробки стратегій розвитку для конкретних соціальних об'єктів . 3. Необхідністю визначення основних факторів, які впливають на ефективність соціального проектування.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні соціальне проектування перебуває на стадії становлення та все більше приковує уваги сучасних науковців та дослідників. В наш час інтерес до пріоритетних, національних проектів, програм, стратегій, а також бажання та

необхідність використання проектного мислення в різних сферах можна назвати новим етапом розвитку управління.

Проблематикою соціального проектування займаються так як і вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Так, Глазичев В.Г., Дондурей Д.Б., Генісаретський О.І. роздивлялись соціальне проектування в своїх роботах в контексті концепції соціокультурного проектування. В роботах Лукова В.А., Лукової О.О., Курбатова В.І., Безпалько О.В., Самбурова Е.А. визначені теоретичні основи соціального проектування, Бутченко Т.І. розглядав практичний аспект соціального проектування в розрізі взаємозв'язку суспільних потреб і державних інтересів; Антонова О.В., Антонюк Г.А., Пушкарьова Г.В., Гафарова Л.А., Синиця М.І., Романюк Я.О. досліджували питання соціального проектування в управлінні. Історичним аспектам розвитку увагу приділяли як Антонюк Г.О., який є основоположником теорії соціального проектування, так і Глазичев В.Г., Генісаретський О.І., Луков В.А., Бутченко Т.І., а також багато інших дослідників [3].

Приводом для початку проектної діяльності, як правило, служить проблемна ситуація в суспільстві, в якій закладена загроза соціальної стабільності, що вимагає цілеспрямованих кардинальних змін. Цілепокладання в даному випадку відображає нагальні потреби суспільства, шляхи і способи їх задоволення, позитивні наслідки і в кінцевому підсумку передбачає створення значущої соціальної цінності.

Сьогодні, коли країна переходить на проектний режим розвитку, проектування повинно бути наближене і пов'язане з конструюванням соціальних інновацій. Інновацією називається кінцевий результат інноваційної діяльності, що реалізується на ринку в вигляді нового або вдосконаленого продукту.

На відміну від інвестиційного проекту, кінцевою метою якого є отримання прибутку, соціальний проект – це сконструйоване ініціатором проекту соціальне нововведення з просторово-часовими кордонами та соціальною спрямованістю, метою якого є створення, модернізація або підтримання в середовищі, що змінюється, матеріальної або духовної цінності [4]. Таким чином головною метою соціального проекту є не лише не погіршення соціального середовища свого розміщення, а й сприяння щодо його поліпшення. При розробці такого проекту слід не лише розписати план, а й врахувати витрати, спрямовані на врегулювання зовнішніх конфліктів. Враховуючи важливість соціальних факторів у житті кожної людини, можна стверджувати, що краще

витратити додаткові кошти для формування сприятливого соціального середовища, ніж на залагодження різних конфліктних питань, пов'язаних із соціальним напруженням у суспільстві. Соціальний проект спрямовується на потреби населення регіону, одночасно охоплюючи соціальні потреби розробників проекту. Розробники проекту ставлять перед собою завдання визначити, врахувати та задовільнити потреби населення в зоні впливу даного проекту. З одного боку це покращення рівня життя (доходів населення, рівня і структури споживання матеріальних благ, побутових і культурних послуг), з іншого – поліпшення якості життя (можливостей для відпочинку та виховання дітей, умов для праці та здобуття освіти, стану екології, житлових умов і т.д.). При цьому важливим є вирішення соціальних питань всередині проекту (рівень співробітництва чи конфліктності персоналу, кількість нових робочих місць, рівень оплати праці, система стимулювання й мотивації праці, ділові якості менеджерів проекту тощо), а також технічні аспекти місця людини у проекті (заплановані умови праці, режим роботи, дотримання правил техніки безпеки, можливий травматизм тощо) [2].

На прикладі м. Ірпінь можна проаналізувати важливість реалізації соціальних проектів. Починаючи з 2016 року в м.Ірпінь за сприяння Фундації польсько-української співпраці ПАУСІ у рамках Польсько-Канадської Програми Підтримки Демократії співфінансованої з програми польської співпраці на користь розвитку Міністерства закордонних справ РП та канадського Міністерства закордонних справ, торгівлі та розвитку (DFATD) стартувала міська цільова програма «Громадський бюджет м.Ірпінь». Ірпінська міська рада пропонує жителям міста долучитись до вирішення проблем, покращити своє місто, мікрорайон чи вулицю та безпосередньо взяти участь в розподілі частини бюджету – так званого громадського бюджету.

Громадський бюджет – це унікальна можливість Ірпінцям самостійно визначити, на що саме варто спрямувати бюджетні кошти. Цього року програмою передбачається відбір проектів шляхом голосування, які будуть включені до міського бюджету у 2020 році, на загальну вартість один мільйон п'ятсот тисяч гривень. Автори проектів – громадяни, мешканці міста.

Тематика проектів:

- естетичне облаштування міста
- будівництво спортивних та дитячих майданчиків

- облаштування зон відпочинку (у т.ч. зі створенням точок доступу до мережі Інтернет)
- вуличне освітлення
- розвиток вело- та бігової інфраструктури.

Вже 1 липня відбулося засідання робочої групи з питань розробки основних положень та принципів громадського бюджету в місті Ірпінь, де було оголошено підсумки голосування за громадські проекти.

За підсумками голосування, до бюджету міста на 2020 рік буде включено наступні громадські проекти:

Тип: ІІ категорія (великі проекти):

- 27. «Облаштування шкільних майстерень для забезпечення розвитку молоді регіону» – 455 356 грн.;

- 36. «Сучасне світло для активних людей» – 498 117 грн.;

- 19. «Спортивний простір покоління Z Ірпінської школи №2» – 499 998 грн.

Тип: І категорія (малі проекти):

- 26. «Безпека перш за все» – 140 000 грн.;

- 9. «Осучаснена та модернізована актова зала Ірпінської ЗОШ І-ІІІ № 3 –центральне місце освітнього процесу та культурного простору мешканців мікрорайону СМУ» – 138 472 грн.;

- 18. Шкільне подвір'я моєї мрії (благоустрій території СЗОШ №2) – 148 900 грн.;

- 5. «Жива підлога» в ДНЗ №1 «Лісова пісня» –127 000 грн.;

- 33. «Благоустрій дитячих майданчиків дошкільного навчального закладу №6 «Радість» – 149 000 грн.;

- 42. «Об'ємний мурал на асфальті» – 70 000 грн.;

- 21. «Сучасній школі – сучасну медіатеку» – 119 950 грн.;

- 34. Видання книги А. Зборовського «Історія рідного краю» – 70 000 грн.

Загальна сума складає 2 416 793 гривень [1].

Отже, можна зазначити, що в місті Ірпінь соціальні проекти займають важливе місце і мають шанс на реалізацію. Оскільки багато проектів, вже були успішно реалізовані. Чи будуть успішні ці проекти, зможемо дізнатися наступного року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ірпінська міська рада. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://imr.gov.ua/gromadskij-byudzhet.

2. Курбатов, В.І. Соціальне проектування: навчальний посібник. / В. І. Курбатов, О.В. Курбатова. - Вид-во Фенікс. М.: 2001. - 416 с.

3. Луків, В.А. Соціальне проектування / В. А. Луків. - Вид-во Флінта. М.: 2007. - 397.

4. Проблеми суб'єктів соціального проектування та управління / Препринт під ред. В. І. Аршинова та В. Є. Лепського. М.: «Когіто-Центр», 2006. - 256 с.

Галака Олександра Володимирівна,
студентка групи ММП-18-1
Науковий керівник:
Євтушенко Ганна Іванівна,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту

ОЦІНКА РИЗИКІВ ТА АНАЛІЗ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН В УПРАВЛІННІ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ

Анотація. *У статті визначено методи оцінювання ризиків, а також проведено дослідження існуючих методів та інструментів якісного оцінювання ризиків проектів на предмет їх практичного застосування при розробці та реалізації соціальних проектів.*

Ключові слова: *оцінка ризиків, ризики, зацікавлені сторони, проект, соціальний проект, управління соціальним проектом.*

Постановка проблеми. Оцінка ризиками є одним із основних завдань, які вирішуються у межах управління проектами. Ризики існують на всіх фазах і етапах проектної діяльності. У випадку соціальних проектів їх виникнення провокується не тільки специфікою проекту та станом його зовнішнього оточення, але і особливостями проектованого об'єкта, тому питання оцінки ризиків є актуальним протягом усього життєвого циклу проекту, в тому числі на етапі післяпроектної підтримки діяльності створеного об'єкта.

Якість реалізації соціальних програм та проектів є мірою ефективності соціальної політики. В ідеальному варіанті соціальний проект може бути реалізований, якщо при цьому зацікавлені абсолютно всі: й учасники, і ті, кого проект так чи інакше стосується. Усі зацікавлені

сторони (стейкхолдери) є учасниками ланцюжка створення цінності й тією чи іншою мірою додають програмі цінність і вартість.

Оптимізація соціальної цінності для споживачів ускладнюється тим, що стейкхолдери одного ланцюжка цінності є учасниками безлічі інших ланцюжків цінності, які спільно складають соціальний капітал програми або території. Для збільшення цього капіталу необхідно використовувати стандарти та методи управління програмними (проектними) ризиками. Практика доводить, що серед відомих методів управління ризиками найбільш раціональним є стейкхолдерський підхід.

Основними ризиками при сприйнятті якості реалізації соціального проекту є «розриви»: а) у знаннях – нерозуміння виконавцями проекту очікувань клієнтів; б) у стандартах – невміння встановити стандарти якості, що відповідають очікуванням клієнтів; в) у ефекті реалізації – нездатність забезпечити якість реалізації проекту щодо встановлених стандартів; д) у комунікаціях – невідповідність переданої інформації про якість проекту фактичному рівню. Усі ці ризики тісно пов'язані між собою. Дослідження показують, що найбільші ризики під час реалізації соціальних проектів мають місце серед «розривів» у стандартах. Відповідно, першопричиною проблеми неефективності реалізації соціальної політики є відсутність стандартизованого підходу до управління соціальними проектами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць щодо впровадження методології проектного управління в соціальну сферу (С. Д. Бушуєв, В. І. Воропаєв, У. Дункан, А. Левін, І. І. Мазур, В. А. Рач, В. Д. Шапіро та ін.) [1] та аналізу ризиків інвестиційних проектів (Г. О. Бардиш, В. А. Верба, М. В. Голованенко, В.А. Кравченко, Н.І. Машина, А. В. Шегда та ін.) [2] свідчить, що на теперішній час існують численні підходи до класифікації проектних ризиків, розроблено різноманітні методи їх ідентифікації, якісної і кількісної оцінки, запропоновано методи управління ними, робляться спроби описати узагальнену схему проведення аналізу проектних ризиків.

Також наголосимо, що на сьогодні розроблено кілька підходів до соціального проектування, виокремлено структурні складові соціального проекту, ретельно розглянуто проблеми цілепокладання в соціальному проектуванні, виявлено оптимальні схеми реалізації соціального проекту та його фінансування, формування проектної команди та організації діяльності учасників проекту, тощо.

Крім того, у роботах, присвячених проведенню аналізу ризиків інвестиційних проектів, класифіковано проектні ризики, розроблено численні методи їх якісної і кількісної оцінки, описано схему проведення аналізу проектних ризиків і методи управління ними. Проте в наявних роботах питання кількісної оцінки ризиків соціальних проектів не розглядається, що й зумовило основні наукові завдання у межах науково-дослідної роботи. Отже, нагромаджено великий обсяг знань, процедур і технологій щодо мінімізації ризиків при реалізації проектів, розроблений достатньо гнучкий та ефективний інструментарій для управління ризиками проекту, який з успіхом може використовуватися при розробці та реалізації соціальних проектів за умов врахування особливостей останніх.

Метою статті є дослідження існуючих методів та інструментів якісного оцінювання ризиків проектів на предмет їх практичного застосування при розробці та реалізації соціальних проектів.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Якісний аналіз ризиків проекту передбачає їх бальну оцінку за ймовірністю виникнення та ступенем значущості і проводиться, в основному, для виявлення із усього переліку ідентифікованих ризиків що потребують особливої уваги.

Якісний аналіз ризиків має особливе значення для соціальних проектів, оскільки більшість ризиків, що їм притаманні, або неможливо кількісно оцінити через відсутність достатньо надійної статистичної інформації, або побудова кількісних оцінних моделей недоцільна з урахуванням необхідних для цього часових та фінансових витрат. Результат якісного оцінювання визначається, як правило, такими якісними термінами, як «високий», «середній», «низький», «незначний», «критичний», «допустимий» .

До методів якісного оцінювання ризику слід віднести експертний аналіз ризиків. Як правило, даний вид оцінки застосовують на початкових етапах роботи над проектом. Основними перевагами даного методу можна вважати: можливість оцінки ризику до розрахунків показників ефективності, відсутність необхідності у точних первинних даних і сучасному програмному забезпеченні, а також простоту розрахунків.

Однак експертний аналіз ризиків, як і будь-яка експертна оцінка, хибує на певну суб’єктивність і не завжди дозволяє дати незалежну характеристику події, що аналізується [4].

Процедура експертної оцінки ризику передбачає: визначення видів ризику і граничного рівня його допустимої величини; встановлення ймовірності настання ризикової події і небезпечності даного ризику для успішного завершення проекту; визначення інтегрального рівня за кожним видом ризику і вирішення питання про прийнятність даного виду ризику для учасників проекту.

Якісна оцінка ризиків здійснюється за допомогою ранжування або за попередньо визначеною системою оцінювання, що містить опис критеріїв оцінки та їх можливих значень і оцінну модель. Ранжування є найпростішою формою якісної оцінки і передбачає розташування експертами оцінюваних ризиків у порядку зменшення їх значущості, при цьому експерти формують перелік ризиків, не указуючи їх оцінку, і найвищий бал отримує ризик, що набрав більше голосів експертів.

Аналогічною, але більш складною процедурою є парне порівняння, за якого експерти оцінюють ризики, зіставляючи їх парами. Але парне порівняння використовується дуже рідко, оскільки експертам необхідно аналізувати велику кількість таких пар, що призводить до значних витрат часу [3].

Використання зазначених методів дає досить точний результат у випадку невеликих соціальних проектів, але, на нашу думку, для масштабних соціальних проектів їх застосування не виправдано, оскільки чим більше множина ризиків у переліку, тим більше знижується якість подібної оцінки – навіть не вказуючи пріоритети, просто розташувати, наприклад, 50 об'єктів у порядку зменшення їх значущості – дуже складно.

У другому випадку експертам пропонується визначити ймовірність виникнення факторів ризику та силу впливу кожного з них на певні показники ефективності або параметри проекту. Тоді кожний ризик (R) описується певним числом (n) факторів (критеріїв ризику), як правило, не більше 10. Значення кожного з них ранжується за ступенем ймовірного ризику і нормується, тобто кожному присвоюється певний бал (Bi) від 1 до 10. При цьому з урахуванням ступеня ризикомісткості кожному такому фактору присвоюється (експертним способом) своя вага (Wi), яка повинна відображати частку впливу фактора у загальній величині ризику. Відсутність будь-якого фактора оцінюється нульовою відміткою. Бал фактора помножується на відповідну вагу, а сума результатів визначає величину аналізованого ризику:

$$R = \sum_{i=1}^{n} (B_i \cdot W_i)$$

Чим ближче величина ризику до 1, тим менший ризик, а чим вона ближча до 10, тим він вищий. Розрахована величина ризику порівнюється зі шкалою ризику, яка приводить у відповідність результат оцінки та зони ризику.

Висновки. Огляд методів якісної оцінки проектних ризиків, їх переваг та недоліків, аналіз їх прийнятності у соціальному проектуванні дозволяє дійти висновку, що в теорії та практиці універсальних методів, що можуть використовуватися для будь-якого соціального проекту, не існує, хоча, враховуючи досягнення сучасної теорії управління проектами та специфіку соціальних проектів, можна представити узагальнену логічну схему такого оцінювання. Проте, оскільки вибір критеріїв якісного оцінювання ризиків повинен здійснюватися з урахуванням специфічних цілей соціального проекту, питання побудови критеріального апарату та оцінних моделей для аналізу ризиків у соціальному проектуванні залишається проблемним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. AA1000SES(StakeholderEngagementStandard). Стандарт взаимодействия с заинтересованными сторонами.AccountAbility [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.accountability.org.uk

2. Бурков В. Н. Задачи управления в социальных и экономических системах / В. Н. Бурков, И. В. Буркова, И. А. Горгидзе и др. – М. : СИНТЕЗ, 2005. – 256 с.

3. Дацко О. І. Застосування ціннісного підходу для забезпечення конкурентоспроможності регіону в умовах глобалізації / О. І. Дацко // Вісн. Донец. нац. ун-ту. – 2011. – №1. – С. 67–90. 4. Єрмолова А. І. Модель середовища зацікавлених сторін розробки стратегії розвитку міста [Електронний ресурс] / А. І. Єрмолова. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSUNU/2012_14_1/Ermolova.pdf

4. Сенча І. А. Оцінка ставки дисконтування соціальних проектів за методом міжчасових переваг / І. А. Сенча // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – Вип. 1 (53). – С. 137–140.

Гольонко Марія Іванівна,
студентка групи ММП-18-1
Науковий керівник:
Гусятинський
Микола Володимирович,
к.т.н., професор кафедри менеджменту

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТНИМ ПРОЦЕСОМ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Анотація. *У статті проведено аналіз сутності проектного менеджменту, виявлено тенденції застосування проектного менеджменту щодо розвитку територіальних громад в умовах децентралізації, які вказують на позитивні перспективи цього процесу.*

Ключові слова: *проектний менеджмент, управління, територіальні громади, місцеве самоврядування, децентралізація, тенденції.*

Актуальність теми. Одним із провідних напрямів роботи органів місцевого самоврядування сьогодні є застосування проектної системи. Управління проектами в даний момент є механізмом що забезпечує розвиток практичної діяльності регіонів , держав підприємств на будь-якому рівні. розвиток системи будь-якого рівня: підприємств, регіонів та держав.

Децентралізація влади в Україні є однією з умов побудови демократичної конструкції вдалого публічного адміністрування – усунення централізованого макету управління та розбудова системи розвитку ефективної територіальної громади. За принципом децентралізації влади впровадження реформи повинно характеризуватись передачею органам місцевого самоврядування від органів державної влади низки значних повноважень а також фінансових ресурсів. Дана процедура посприяє підтримці та створенню цілісного життєвого середовища для громади, запропонує високоякісні публічні послуги, що стануть доступними , пряме народовладдя та його інститути стануть реальністю, інтереси громадян будуть задоволені на всій території та у всіх сферах життєдіяльності. Територіальні громади збільшують свою роль в публічному адмініструванні тому для цього необхідно застосувати ефективні технології управління , а саме проектний менеджмент.

Виклад основоного матеріалу. Сутність поняття "управління проектом" аналізується у працях Л. Батенко, О. Загородніх, Л. Кобиляцького, В. Ліщинської, П. Мартина, Л. Ноздріної, О. Полотай, Г. Тарасюка, К. Тейта, Б. Щукіна, В. Ящука та інших. Дослідженню проблеми застосування проектного менеджменту для розвитку територіальних громад присвячені роботи: О. Берданова, Б. Боврона, В. Вакуленка, П. Ворони, Г. Девідсона, О. Копитько, В. Рача, О. Медведєвої, Г. Мінаєвої, В. Молоканової, Н. Сича, І. Чикаренко, Ю. Шарова та інших. У працях представлених дослідників окреслена проблема аналізується здебільшого з позицій різноманітних теоретико-методологічних підходів та технологій стратегічного планування в муніципальному менеджменті[3].

Вочевидь визначені аспекти досліджень є значущими, однак не вичерпують зазначену проблематику. Проведений аналіз наукових праць щодо застосування проектного менеджменту для розвитку територіальних громад дає підстави для висновку, що стан наукового опрацювання цієї проблеми є фрагментарним і потребує подальшого дослідження.

Територіальна громада в Україні – це сукупність громадян, які спільно проживають у міському чи сільському поселенні, мають колективні інтереси і визначений законом правовий статус [1]. Назва "територіальна громада" відповідає національним історичним традиціям українців та закріплена у Конституції України 1996 р. Поселення, яке має статус територіальної громади, наділяється певними правами, зокрема правом на самоврядування, що відповідає суті Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997 р. (редакція станом на 09.05.2015 р.). Так, цим законом передбачено створення, у разі необхідності, органів і служб для забезпечення здійснення з іншими суб'єктами комунальної власності спільних проектів або спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій, визначення повноважень цих органів (ст. 26, п. 32) [1].

Децентралізація влади в Україні спрямована на забезпечення ефективної реалізації прав громадян, надання публічних послуг належної якості, збільшення прав і повноважень місцевих громад. Однак на сьогодні існує величезна кількість проблем із існуванням та діяльністю територіальних громад. Тому, побудова моделей розвитку територіальних громади із застосуванням інструментів проектного

менеджменту та їх практичне використання дасть змогу подолати певні проблеми, що наразі гальмують розвиток певних поселень [5].

Органи місцевого самоврядування, завдяки проектному управлінню, можуть отримати додаткові ресурси із державного бюджету та інших фондів для вирішення окремих місцевих проблем, зокрема співпрацюючи з фондами підтримки місцевих ініціатив, що відповідає ідеї коаліційної угоди депутатських фракцій у Верховній Раді, одним із пунктів якої визначається децентралізація влади [6]. Здійснення реформи за принципом децентралізації влади в Україні спрямоване на забезпечення ефективної реалізації прав громадян, надання публічних послуг належної якості, збільшення прав і повноважень місцевих громад. Цей процес супроводжується передачею значних повноважень та фінансових ресурсів від органів центральної влади – органам місцевого самоврядування. При цьому гарантія територіальної цілісності України є базовою умовою децентралізації державної влади на користь збільшення прав регіонів в особі територіальних громад, зокрема щодо впровадження проектів розвитку[4].

Так, у змісті Коаліційної угоди вказується на необхідність удосконалення інструментів Державного фонду регіонального розвитку, шляхом спрямування всіх капітальних трансфертів у регіони лише через ДФРР; забезпечення фінансування через ДФРР проектів розвитку (зокрема проектів співробітництва та добровільного об'єднання територіальних громад); вдосконалення механізмів державно-приватного партнерства під час реалізації проектів розвитку [2]. Таким чином, органи місцевого самоврядування здобули повноваження, завдячуючи яким отримують необхідні фінансові, матеріальні та інші ресурси під їхню власну відповідальність.

Доцільно наголосити на тому, що проектний менеджмент для територіального розвитку громади є інноваційним інструментом, імплементація якого має відбуватися завдяки таким суб'єктам, які можуть ініціювати, реалізувати або взяти участь у його впровадженні та фінансуванні. Іншими словами – це унікальна система засобів, заходів і виконавців, узгоджених і задокументованих за технологією проектного менеджменту, що забезпечує вирішення конкретної проблеми в певній сфері соціального, економічного та культурного територіального розвитку [3].

Переваги застосування проектного менеджменту для розвитку територіальних громад полягають у можливості вибору джерел

фінансування, в ефективності витрачання коштів та прозорості витрат; якості виконання проектних заходів, раціональному розподілі ризиків між учасниками проекту [6]. Територіальна громада на сьогодні є безумовною засадою існування та функціонування України як держави та основною рушійною силою реформ. Однак, в умовах неоголошеної війни на Сході країни та складної економічної ситуації, існує нагальна потреба консолідації суспільства навколо проекту спільного майбутнього. Тож, тенденції поширення проектного менеджменту на удосконалення життєдіяльності територіальних громад в Україні окреслюються відповідно до змін суспільного та економічного розвитку, парадигми управління територіями; нових підходів у вітчизняній практиці розроблення регіональних і місцевих стратегій, інвестиційних проектів та досвіду реалізації донорських проектів. При цьому застосування проектного менеджменту до розвитку територіальної громади мають базуватися на відповідальності та конструктивності його керівництва [6].

Висновки. Проектний менеджмент є однією з актуальних та прогресивних управлінських систем сьогодення. Його інтегрування для еволюції територіальної громади, що має в своїй основі децентралізацію влади в Україні має допомогти: підтримці та створенню цілісного життєвого середовища для громади, запропонує високоякісні публічні послуги, що стануть доступними , пряме народовладдя та його інститути стануть реальністю, інтереси громадян будуть задоволені на всій території та у всіх сферах життєдіяльності, узгодження прав та повноважень держави з територіальними громадами, що і слугує перспективою та тенденцією для наступного запровадження проектного управління в системі територіальних громад для їх розвитку. Наразі проектний менеджмент в розвитку територіальної громади, тільки набуває поширення, як предмет наукового вивчення, тому це питання потребує глибшого вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 21.05.1997 р. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр.

2. Коаліційна угода [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http:// solydarnist.org/wp-content/uploads/2014/11/the_coalition_agreement_1.pdf.

3. Костюкевич Р. М. Проектне управління в системі стратегічного планування об'єднаних територіальних громад [Електронний ресурс] / 118 Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України, № 1, 2018 Р. М. Костюкевич, О. М. Мандзюк // Управління розвитком складних систем. – 2016. – Вип. 26. – С. 74–82. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2016_26_12

4. Ноздріна Л. В. Управління проектами [Текст] : підручник / [Ноздріна Л. В., Ящук В. І., Полотай О. І. ; за заг. ред. Л. В. Ноздріної]. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 432 с.

5. Сич Н. А. Проект як інструмент вирішення соціально-економічних проблем території / Н. А. Сич // Управління сучасним містом [Текст]. — 2009. — № 1 4/1-12 (33- 36). — С. 67—74.

6.Інтернет ресурс. Режим доступу: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_44/fail/ch_1/24.pdf

Дьомін Володимир Анатолійович,
студент групи ММП-18-1
Науковий керівник:
Гусятинський
Микола Володимирович,
к.т.н., професор кафедри менеджменту

СУТНІСТЬ, СКЛАД ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПРОЕКТНО-КОШТОРИСНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ КАПІТАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА

***Анотація**. В статті з'ясовано сутність, етапи розробки проектно-кошторисної документації та визначено її складові і призначення для об'єктів капітального будівництва.*

***Ключові слова:** проектно-кошторисна документація, вартість проектних робіт, проектна продукція, методи визначення вартості проектних робіт.*

***Keywords:** design and estimate documentation, cost of project works, project production, methods of determining the cost of project work.*

Постановка проблеми. Наразі перед економікою Україні стоїть важливе питання, щодо здійснення заходів, які вплинуть на стабілізацію роботи підприємств будівельної, а також проектної організації. На стадії проектування розв'язуються питання, що пов'язані з економічною ефективністю інвестицій у будівництво об'єктів, визначаються види продукції майбутніх підприємств, а також трудомісткість і собівартість її виготовлення. Однією з найважливіших проблем є створення ефективних методів обгрунтування витрат і результатів праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем будівельної галузі та розробки проектно-кошторисної документації присвячені роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема А.В. Беркути[1], М.А. Карповича [2], О.В.Колесникова [3], М.А. Сімакової [4], Г.М. Хайкіна[5], М.О. Прилєпової., Ю.П. Яворовського, та інших.

Виклад основного матеріалу. Сучасному будівельному комплексу України доводиться вирішувати ряд проблем з удосконалення діючих будівельних норм. Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства постійно вживаються заходи щодо оновлення кошторисно-нормативної бази України.

Проектно-кошторисна документація (або проектні матеріали) — це система документів, що містять опис і обґрунтування проекту, яка охоплює як документи, обов'язкові при проектуванні об'єктів капітального будівництва, так і додаткові матеріали, що розробляються учасниками проекту при експертизі, підготовці до реалізації і в процесі реалізації проектів.

Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження цієї документації регламентується, насамперед, Державними будівельними нормами (ДБН), зокрема, такими як ДБН А.2.2-3-2004 «Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва», ДБН Д.1.1-7-2000 «Правила визначення вартості проектно-пошукових робіт для будівництва, що здійснюється на території України» та іншими [6].

У проектно-кошторисній документації деталізуються та уточнюються техніко-економічні характеристики проекту (табл 1).

Таблиця 1

Склад та призначення проектно-кошторисної документації залежно від категорії складності об'єктів

Складова проектно-кошторисної документації	Характеристика об'єктів за категорією складності
Робочий проект розробляється для визначення конкретних містобудівних, архітектурних, художніх, екологічних, технічних, технологічних рішень об'єкта, їх техніко-економічних показників, ви- конання будівельно-монтажних робіт, робочих креслень та визначення їх кошторисної вартості. Складається з двох частин — затверджувальної (у складі пояснювальної записки, яка підлягає погодженню, експертизі та затвердженню) та робочих креслень.	Технічно нескладні об'єкти, а також об'єкти з використанням проектів масового та повторного застосування I категорії
Ескізний проект визначає принципові вимоги до містобудівних, архітектурних, екологічних, функціональних та інших рішень об'єкта з метою підтвердження можливості його створення як споруди цивільного призначення.	Об'єкти цивільного призначення з використанням проектів масового та повтор- ного застосування II категорії, а також об'єкти з використанням проектів масового та повторного застосування III категорії — розробляється на першій стадії проектування. Об'єкти технічно складні цивільного призначення щодо містобудівних архітектурних художніх та екологічних вимог інженерного забезпечення IV категорії, а також об'єкти технічно складні цивільно- го призначення щодо впровадження нових будівельних технологій, конструкцій та матеріалів V категорії — розробляється на першій стадії проектування та уточнюється на другій стадії. Об'єкти технічно складні виробничого призначення щодо містобудівних архітектурних художніх та екологічних вимог інженерного забезпечення IV категорії, а також об'єкти технічно складні виробничого призначення щодо впровадження нових будівельних технологій, конструкцій та матеріалів V категорії — розробляється на другій стадії проектування.
Робоча документація розробляється для виконання будівельно-монтажних робіт та містить робочі креслення, вихідні вимоги щодо	Об'єкти з використанням проектів масового та повторного застосування II та III категорії — розробляється на другій стадії проектування.

Таблиця 1

розробки конструкторської документації на обладнання, специфікацію обладнання, виробів та матеріалів, габаритні креслення, кошторисну документацію тощо.	Об'єкти технічно складні щодо містобудівних архітектурних художніх та екологічних вимог інженерного забезпечення IV категорії, а також об'єкти технічно складні щодо впровадження нових будівельних технологій, конструкцій та матеріалів V категорії — розробляється на третій стадії проектування.
Техніко-економічний розрахунок виконується для технічно і технологічно нескладних об'єктів виробничого призначення та включає обґрунтування потужності виробничого комплексу, номенклатури та якості проектної продукції, кооперації виробництва, забезпеченості ресурсами, розрахункової вартості та основних техніко-економічних показників.	Об'єкти виробничого призначення з використанням проектів масового та повторного застосування II категорії — розробляється на першій стадії проектування.
Техніко-економічне обґрунтування складається у більш розширеному обсязі порівняно з техніко-економічним розрахунком та передбачає проведення детального обґрунтування і вибору варіантів доцільності створення об'єктів виробничого призначення.	Об'єкти технічно складні виробничого призначення щодо містобудівних архітектурних художніх та екологічних вимог інженерного забезпечення IV категорії, а також об'єкти технічно складні виробничого призначення щодо впровадження нових будівельних технологій, конструкцій та матеріалів V категорії — розробляється на першій стадії проектування.

Джерело: [6]

Розробка проектно-кошторисної документації передбачає такі етапи [7]:

- проведення тендеру на розробку проектно-кошторисної документації (ПКД) і матеріалізацію проекту;
- укладення контракту з переможцем тендеру, розробка завдання на проектування ТЕО;
- узгодження і проведення експертизи ТЕО;
- затвердження ТЕО;
- прийняття інвестиційного рішення;
- розробка технічної та робочої документації (техноробочого проекту);
- розробка кошторисів до проекту; клопотання й отримання дозволів на реалізацію проекту.

Станом на 2018 рік кошторисно-нормативна база налічує 162 збірника державних кошторисних нормативних документів -

національних стандартів, які складаються з 95054 одиничних норм і 96 збірників відомчих кошторисних нормативних документів - галузевих стандартів у складі 110952 одиничних норм.

Впровадження нових ресурсних елементних кошторисних норм, які розроблені з урахуванням новітніх технологій, сучасних будівельних матеріалів та техніки, дає можливість учасникам будівництва достовірно визначати вартість будівництва [7].

Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства введено «Правила визначення вартості будівництва» (Чинний з 1 січня 2014 р., зі Зміною №2 від 1 червня 2018 р.), а також «Правила визначення вартості проектно-вишукувальних робіт»(від 24 вересня 2018 р. № 334). З цією метою, взамін Державних будівельних норм на виконання вимог Закону України "Про будівельні норми" № 1704-VI від 05.11.2009 р. розроблено ДСТУ Б Д.1.1 - 1:2013 та ДСТУ Б Д.1.1 - 7:2013 відповідно[8,9].

Положення цього ДСТУ передбачають визначення кошторисної вартості проектно-вишукувальних робіт за наступними методами [10]:

- застосування усереднених відсоткових показників вартості проектних робіт від вартості будівельних робіт;

- на підставі діючих в Україні збірників цін на проектно-вишукувальні роботи з застосуванням відповідних коефіцієнтів та індексів (Форма № 2-П) ;

- на підставі розрахунку витрат праці та економічно обґрунтованих елементів витрат на певний вид проектних робіт, не врахованих у збірниках цін та чинних нормативних документах (Форма №3-П) [9], тобто визначення вартості проектування передбачає калькуляційний метод, нормативний, за усередненими відсотковими значеннями. [8,9].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідження питання проектно-кошторисної документації діяльності підприємств будівельної галузі свідчать про стійку тенденцію відставання існуючої кошторисної нормативної бази проектування від організаційно-технологічних процесів у будівництві, що призводить до необґрунтованого визначення ціни виконання проектних робіт.

Необхідно забезпечити розвиток системи кошторисного нормування, як важливого інструменту, що сприяє віддзеркаленню суспільно необхідних витрат у цінах на проектну продукцію. Має бути забезпечено кардинальне поліпшення системи кошторисних нормативів, підвищення їх техніко-економічної обґрунтованості і створення

на цій основі цінових гарантій комплексного використовування принципів комерційного розрахунку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беркута, А.В. Система реформування ціноутворення у будівництві України [Текст]: автореф. дис. канд. економ. наук / А.В. Беркута; [Київський національний університет будівництва та архітектури] – К., 2002. – 20 с.

2. Карпович, М.А. Совершенствование методов ценообразования на проектно-изыскательские работы на основе нормативов удельных затрат [Текст] : дис. канд. эконом. наук. / М.А. Карпов [Воронежский государственный архитектурно-строительный университет] – В.,2005 – 165 с.

3. Колесников, О.В. Комплексне планування собівартості в будівництві [Текст] / О.В. Колесников. – К.: Будівельник, 1991. – 96 с.

4. Симакова, М.А., Формирование стоимости проектных работ в условиях перехода к рынку [Текст]: дис. канд. наук/ М.А.Симакова; [Университет экономики и финансов] – Спб.,1993. – 210 с.

5. Хайкин, Г.М. Ценообразование в строительстве [Текст] / Г.М. Хайкин – М.: Стройиздат, 1988. – 303 с.

6. Інтернет ресурс. Режим доступу: http://pfor.com/book_157_glava_19_TEMA_2._ANAL%D0%86Z_PROEKTNO-KOSHT

7. Щодо удосконалення кошторисно-нормативної бази у будівництві. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://minregion.gov.ua/building/czinoutvorennya-ekspertiza-ta-rozvitok-budivelnoi-dijalnosti/czinoutvorennja/schodo-udoskonalennya-koshtorisno-normativnoyi-bazi-u-budivnictvi-885521/

8 ДСТУ Д.1.1-1:2013 Правила визначення вартості будівництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dbn.at.ua/_ld/11/1113___.1.1-1-2013.pdf

9 ДСТУ Д.1.1.–7–2013. Правила визначення вартості проектно–вишукувальних робіт для будівництва, що здійснюється на території України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dbn.at.ua/_ld/10/1087_DSTU_D_1.1-7.pdf

10. Інтернет ресурс. Режим доступу: https://pidruchniki.com/75022/menedzhment/rozrobka_proektno-koshtorisnoyi_dokumentatsiyi_kontrol

Залєвська Анжеліка Русланівна,
студентка групи ММП-18-1
Науковий керівник:
Родченко Лариса Михайлівна,
доктор наук, професор
кафедри менеджменту

ПОСИЛЕННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В НАПРЯМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПРОЕКТІВ

Анотація .*У статті здійснено аналіз поточного стану рівня професійної підготовки кадрів органів місцевого самоврядування, на прикладі міської ради міста Ірпінь. Розглянута проблема недостатнього рівня сучасної освіти яка має чітко відповідати поточним умовам що створилися шляхом прийняття переліку законів щодо децентралізації місцевого управління .*

Ключові слова : *місцеве самоврядування, проектний менеджмент, кваліфікація, управління проектами .*

Актуальність теми : В сучасних умовах що створилися, зважаючи на децентралізацію, ключовою проблемою є перегляд питання реальної компетентності і готовності відповідних кадрів в місцевих установах до ефективного управління проектами .

Актуальність теми обґрунтовується тим, що важливе місце в розвитку міста займає саме ефективна і професійна здатність управління проектами .

Виклад основного матеріалу . Наразі в органах місцевого самоврядування надзвичайно стрімко зростає потреба в проектних менеджерах. Даний попит в основному спричинений глобальною тенденцією до застосування управлінських моделей, орієнтованих на результат. Децентралізація державного управління в Україні посилили необхідність володіння навичками проектного менеджменту серед працівників органів місцевого самоврядування.

Реалізація управління проектами в організації як набір навичок, так і як невід'ємний компонент підприємства чи установи - це значне зусилля, що передбачає багаторічні скоординовані заходи.

Освіта та підготовка до управління проектами часто є першою умовою для підвищення ефективності.Навички та компетенції професіоналів з управління проектами є критично важливими для успішного управління проектами, оскільки проекти будуть ефективнішими, коли всі мають спільний словниковий запас та спільну базу знань.

Органи місцевого самоврядування за наявних умов децентралізації управління наразі повинні кількісно та якісно розуміти, які їх нинішні можливості та недоліки розробляти цільовий план удосконалення.

Оцінка здатності управління проектом може допомогти:

- Визначити сильні та слабкі сторони у поточній можливості управління проектами
- Встановити базовий рівень спроможності управління проектами
- Розподілити функції на основі проекту з прогнозованими результатами
- Застосовувати постійне вдосконалення до зусиль щодо управління проектами
- Створити ефективну та життєздатну структуру управління проектами
- Встановити єдині принципи та процеси, інтегровані через організацію.

Стандартний і повторюваний процес є ключовим для успішного управління проектами. Методика управління проектами інтегруватиме всі процеси, заходи та інструменти, необхідні для надання допомоги керівникам проектів у успішному виконанні проектів вчасно та в межах бюджету.

Важливо, щоб керівники проектів мали підтримку у застосуванні нових навичок та прийомів у своїх реальних проектах. Один із способів забезпечити підтримку - через використання тренерів та наставників, які можуть полегшити передачу знань та навичок фактичній роботі над проектом. Ці ресурси можуть бути внутрішніми або зовнішніми для організації та підтримувати застосування здорових практик управління проектами на роботі.

Стратегічний нагляд встановлює та підтримує участь в процесі управління проектами. Він надає керівникам та вищим керівникам інструмент для узгодження проектної діяльності зі стратегічними

інтересами та завданнями установи. Завдяки стратегічному нагляду, керівники можуть ефективно оцінювати проекти та програми шляхом прийняття рішень, призначених для забезпечення узгодження проекту з бізнес-стратегією, процесами використання ресурсів, бюджетами та графіками.

Я вважаю, що в процесі розвитку України наразі в напрямку Європейської інтеграції та децентралізації[1] замало буде лише навчитись на прикладах інших країн успішно управляти проектами, опираючись на загальноприйняті моделі, необхідно докорінно змінювати культуру управління проектами і це вимагає змінити підхід людей до роботи. В урядовій організації це впровадження та зміна культури стає складнішим ніж на підприємстві.

Урядові тенденції управління продовжують змушувати організації розглядати прийняття підприємницького підходу до управління проектами, і разом з цим реалізація цієї трансформації культури є дійсно значним зусиллям.

Проекти органів місцевого самоврядування плануються та реалізуються шляхом застосування різних ступенів процесів управління проектами, починаючи від неофіційного до формального. Стандартизація процесів, інструментів та шаблонів управління проектами потребує значних зусиль.

Вдосконалення процесів управління проектами потребує систематичного планування, виконавчих ініціатив, адекватних ресурсів та підтримки всіх рівнів управління.

Органи місцевого самоврядування надають своїм громадянам різноманітні послуги та продукти, впроваджуючи масиви громадських робіт, охорони здоров'я та безпеки, інформаційних технологій та інших законодавчо закріплених проектів та програм. Основними рушійними силами цих проектів і програм є місцеві постанови, закони, нормативні акти та бізнес-плани .Громадськість, виборні посадові особи, регулюючі органи та інші урядові організації, як правило, є ключовими зацікавленими сторонами проектів та програм, які реалізуються органами місцевого самоврядування. Типові процеси та рішення проектів зазвичай впливають на очікування зацікавлених сторін, а не на потенціал отримання прибутку, а успіх проекту зазвичай розглядають як прихильність зацікавлених сторін. Для того, щоб отримати деяке задоволення зацікавлених сторін, спонсори часто спрямовують реалізацію проекту поспіхом без комплексного планування проекту.

Деякі управлінці розглядають систематичне планування проектів як дорогий або навіть непотрібний крок і, як правило, мінімізують або усувають систематичне застосування комплексних процесів управління проектами.

Менеджери які не мають достатніх та / або функціонально організованих функцій, використовують лінійного менеджера чи іншого спеціаліста для виконання безлічі управлінських, технічних та адміністративних функцій, надягаючи шапку керівника проекту. Хоча вони виступають менеджером проектів, вони часто недостатньо розбираються в стандартизованій практиці управління проектами і перекладають свої функції на іншу особу. Рівень зрілості управління проектами серед місцевих органів місцевого самоврядування змінюється з кількох причин, включаючи організаційну політику, бізнес-потреби, досвід, професійний досвід, стійкість до змін та фінансові обмеження.[2]

Виходячи з рівня зрілості управління проектами та / або факторів навколишнього середовища, що регулюють місцеве середовище, управління проектами здійснюється шляхом застосування різного ступеня знань, процесів, інструментів та шаблонів управління проектами. Органи що в силу змін законодавства наразі не мають стандартизованої політики управління проектами, часто керують проектами неофіційно (тобто, застосовуючи деякі елементи процесів управління проектами без всебічної документації, офіційного огляду, контролю змін або затвердження).

Основна перевага стандартизованих практик управління проектами полягає у підвищенні ймовірності успіху проекту, застосовуючи систематичні підходи до планування та впровадження. Успіх проекту зазвичай означає завершення проекту в межах обсягу, графіку, бюджету та задоволеності замовника. Стратегічне інвестування ресурсів під час процесу раннього планування проекту мінімізує непотрібне перевищення витрат, затримку графіку, повзучість масштабів та інші негативні наслідки, пов'язані з неформальним управлінням проектами.

Стандартизований процес управління проектами як мінімум включає загальну мову, загальні процеси та єдину методологію управління проектами та програмами в організації. Загальна мова означає, що однакова термінологія застосовується для всіх процесів управління проектами. Загальні процеси управління проектами визначаються організацією, тому успіхи одного проекту можуть бути

повторені для досягнення успіху в інших. Єдину методологію можна було б розробити шляхом поєднання всіх організаційних методологій в одну, центром якої є управління проектами. Постійне вдосконалення в управлінні проектами може бути досягнуто шляхом розробки єдиної методології шляхом інтеграції основних процесів управління проектами.

Неофіційне управління проектами шляхом застосування різного ступеня контролю та контролю процесів та недостатньої документації часто є першопричиною невдалих проектів. Крім того, невідповідності фінансового відстеження та звітності можна віднести до неформального управління проектами. Проекти та програми підлягають аудиту від спонсорів, особливо проектів, які отримують державне фінансування, які можуть пройти систематичний огляд обсягу проекту, бюджету та процесу контролю змін.

Стандартизоване управління проектами відіграє ключову роль в упорядкуванні процесів для усунення непотрібної роботи, проактивного управління ризиками для підвищення успішності проекту, підвищення задоволеності зацікавлених сторін, поліпшення якості продукції та поліпшення підзвітності та прозорості використання грошей платників податків.

Професіоналізація кадрів місцевого самоврядування передбачає підвищення рівня їхньої професійної компетентності, в основу якої покладена не лише вже здобута професійна освіта, а й готовність та спроможність посадовця до систематичного оновлення професійних знань, умінь і навичок, що є невід'ємним компонентом їхньої професійної компетентності. Професіоналізацію посадових осіб місцевого самоврядування здійснює система підготовки, перепідготовки та підвищення їхньої кваліфікації, що покликана забезпечити суспільство та територіальні громади професійно компетентними посадовими особами місцевого самоврядування, здатними ефективно вирішувати професійні завдання щодо дальшого розвитку територіальної громади та професійної діяльності. [3]

В умовах реформування та децентралізації органів місцевого самоврядування в Україні необхідним є запровадження сучасних технологій проектного менеджменту в їх практичну діяльність. Потрібними кроками для підвищення здатності органів місцевого самоврядування до проектної діяльності є формування прихильності до проектного менеджменту та формування проектної організаційної

структури. Прихильність керівництва та працівників органів місцевого самоврядування до проектного менеджменту може досягатися лише через навчання та підвищення рівня знань у сфері проектного менеджменту. Лише ліквідація дефіциту компетенцій допоможе сприйняти проектний підхід до управління їх власною діяльністю. Основними інструментами, що можуть використовуватися при цьому, є: довгострокові навчальні програми та короткострокові тренінги; семінари та онлайн курси .[2]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1) Про децентралізацію органів місцевого самоврядування :Закон України (№157-VIII ,від 01.01.19) [Електронний ресурс], - Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19

2) Руда І.В, Питання професійної готовності органів місцевого самоврядування до впровадження проектного менеджменту в практичну діяльність // Теорія та практика державного управління та місцевого самоврядування 215 № 2 . Режим доступу : http://el-zbirn-du.at.ua/2015_2/28.pdf

3) Implementing a project management culture in a government organization [Електронний ресурс], – Режим доступу : https://www.pmi.org/learning/library/implementing-pm-culture-government-organization-1036

4) Про впровадження офіційного управління проектами для проектів місцевого самоврядування [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://www.pmi.org/learning/library/formal-m-local-government-projects-6006

Кабанов Артур Геннадійович,
студент групи ММП-18-1
Науковий керівник:
Мельник Олена Володимирівна,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту

МОДЕЛІ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПРОЕКТУ

Анотація. *У статті наведено основні моделі життєвого циклу проекту для підприємств з традиційними видами інженерної діяльності.*

Ключові слова: *управління проектами, життєвий цикл проекту, моделі життєвого циклу проекту.*

Актуальність теми. У сучасних економічних умовах створення нових продуктів та надання послуг особливо важливим є їх правильна розробка та реалізація з врахуванням усіх вимог ринку. Важливим аспектом у такій діяльності є правильний підбір моделей життєвого циклу проекту, що дає змогу найбільш оптимально використовувати ресурси та час.

Мета статті полягає у вивченні сутності моделей життєвого циклу проекту та визначенні найбільш оптимальної моделі для використання в практичній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Висвітленню проблем життєвого циклу проекту приділено багато уваги як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Питаннями висвітлення теорії життєвих циклів проекту присвячені роботи таких економістів, як: Петровська Т.Е., Русінова О.О., Швець Л.П., Захаркевич Н.П., Грей К.Ф. та ін. Однак залишаються відкритими проблемні питання управління проектами із врахуванням моделей їх життєвого циклу.

У сучасних економічних умовах «у світовій практиці широко використовуються новітні підходи, які на відміні від попередніх визначають, що управління проектами знаходиться на вершині стратегії. В свою чергу під стратегією управління проектами розуміють як систему методів та моделей розвитку проектної діяльності, яка заснована на збалансованому введені технічних, управлінських та бізнес аспектів до проекту» [1].

Відомий учений Р. Дункан Вільям запропонував формулювати життєвий цикл проекту, як «набір послідовних етапів, найменування та кількість яких повинні визначаться в залежності від потреб контролю керівників та організації які залучені до проекту» [2].

У науковій економічній літературі представлена значна кількість різноманітних моделей життєвого циклу проекту. Однією із найвідоміших є каскадна модель 1968 року, яку потім було удосконалено шляхом впровадження механізму взаємозалежності між етапами та можливістю повернення до вже пройденого етапу. Необхідність такого нововведення обумовлена ймовірністю можливих помилок або недоліків у процесі виконання завдання. Цю модель можна охарактеризувати крізь призму наступних етапів:

- Дослідження концепції;
- Дослідження системи;
- Потреби;
- Розробка проекту;
- Впровадження;
- Встановлення;
- Експлуатація та підтримка;
- Супроводження;
- Виведення з експлуатації.

Варто відзначити, що у наведеній моделі існує низка недоліків, а саме модель має звужене практичне застосування, тобто є актуальною лише для традиційних видів інженерної діяльності. Значним її недоліком є відсутність врахування ймовірності невідповідності отриманого результату вимогам проекту. Це не дозволяє повернутися до вже пройдених етапів [3].

З метою усунення таких недоліків, вченими було удосконалено та трансформовано класичну каскадну модель у V-модель, що передбачає виокремлення етапів виконання проекту із можливістю повернення до вже виконаних робіт. Така необхідність виникає за умови допущення помилок, або відхилення отриманих результатів від зав'ялених у проекті. Досить універсальний підхід наведено у роботі Е.Ларсона та С.Грей. Вчені вважають, що модель життєвого циклу проекту повинна складатися із чотирьох етапів.

1. Етап визначення, що передбачає формулювання специфікації проекту, визначення мети проекту. На цьому етапі керівникам

необхідно приділяти особливу увагу формуванню команди та поділу основних обов'язків.

2. Етап планування, можна охарактеризувати зусиллями із боку складання плану згідно якого визначається вид та обсяг ресурсів, які необхідно залучити до виконання проекту, період реалізації проекту та строки виконання окремих завдань та бюджет проектних робіт. Значна увага на цьому етапі приділяється управлінню ризиками.

3. Етап виконання, враховує процес реалізації робіт по проекту, як фізичних так і розумових. Здійснюється виготовлення продукції. Показниками ефективності виконання робіт є контроль за освоєнням бюджету та строків. Перед керівництвом та виконавцями проекту на цьому етапі постає питання дотримання меж бюджету та термінів виконання робіт. Якщо виявлене відхилення, то доцільно провести аналіз ситуації щодо внесення змін до проекту.

4. Заключний етап. При проходженні останнього етапу важливо враховувати три складових: доставка, перерозподіл ресурсів та оцінка проекту. При розгляді складової доставки необхідно представити презентацію проекту замовнику. «До цієї складової також можна віднести навчання клієнтів та передачу відповідної документації. Розглядаючи перерозподіл ресурсів необхідно зосередитися на звільнені обладнання або матеріалів та їх передачу на потреби іншого проекту. Оцінка проекту характеризується аналізом якості та швидкості виконання проекту та можливістю усунути недоліки роботи у майбутньому» [4].

Висновки. З метою підвищення ефективності управління проектами, особливо за наявності їх часових і фінансових обмежень, доцільно використовувати сучасний підхід до управління із врахуванням послідовності виконання окремих видів діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Астаф'єва К. О., Поліщук І. Г. Стратегія управління проектами на першому етапі життєвого циклу підприємства. 2018. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/57.pdf

2. Dunkan Viliam, R. and Bushuieva, S.D. (2000), Kerivnytstva z pytan proektnoho menedzhmentu [Project Management Guidelines], Instytut menedzhmentu i biznesu, Kyiv, Ukraine, p. 197.

3. Software development: life cycle models, [Online], available at: http://itc.ua/articlesrazrabotka_po_modeli_zhiznennogo_cikla_21072/.

4. Erik W. Larson Project Management: TheManagerial Process / Clifford F. Gray, McGrawHill, Australia, p.6, pp 312-333

5. Адизес И. К. Как преодолеть кризисы менеджмента: диагностика и решение управленческих проблем. / И. К. Адизес [пер. з анг. Брагина Н.] // СПб.: Стокгольмская школа экономики в Санкт–Петербурге, 2006. – 294 с.

Мотунов Ілля Ігорович,
студент групи ММП-18-1
Науковий керівник:
Мельник Олена Володимирівна,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ПРОЕКТІВ: СТАНДАРТИ ТА ПІДХОДИ

Анотація. *У статті представлено основні підходи до розробки бізнес-плану проекту з посиланням на зарубіжний досвід.*

Ключові слова: *бізнес-план проекту, методологія складання бізнес-плану, методика розробки бізнес-плану проекту.*

Актуальність проблеми. В сучасних умовах розвитку України нестабільність факторів навколишнього середовища вимагає від підприємств детального прогнозування своєї стратегічної та поточної діяльності, врахування загроз і можливостей подальшого розвитку та досягнення поставлених цілей. Сучасність вимагає від менеджменту будь-якої організації вміння приймати відповідні управлінські рішення. Важливим елементом стратегічного планування який вирішальною мірою може передбачати реакцію підприємства на вимоги зовнішнього середовища та підтримувати його відповідну поведінку на ринку, є бізнес-планування, яке можна розглядати як дієвий інструмент сучасного менеджменту, завдяки якому підприємства можуть визначити мету і завдання свого функціонування, розробляти систему заходів щодо поліпшення результатів діяльності або запобігання небажаним явищам.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогоднішній день для складання бізнес-планів поширеним є застосування міжнародних стандартів, зокрема TACIS, KPMG, ЄБРР, UNIDO, BFM

Group [2]. Аналіз зазначених стандартів, а також наукових та науково-методичних праць [1] дозволив дійти висновку щодо відсутності наукових підходів до розробки бізнес-планів з врахуванням специфіки інноваційних проектів, що й обумовило актуальність обраної теми статті.

Постановка завдання. З'ясувати економічну сутність бізнес-плану, а також розглянути стан бізнес-планування проектів в сучасних умовах розвитку України.

Виклад основного матеріалу. Бізнес-планування – це сучасний і досить популярний термін на сьогодні в бізнес-середовищі. Але розробка бізнес-планів і ведення діяльності в руслі постійного бізнес-планування з урахуванням всіх нюансів даного поняття (постійний моніторинг ринку, стану конкурентної середи, складання планів для впровадження будь-яких змін і т.д.) на вітчизняних просторах знаходяться на відчутній відстані від європейських практик розвинених країн.

Значна кількість підприємців, що працювали в бізнес-плануванні закордоном, зустрічаються з невідомими для Заходу труднощами, коли намагаються виконати бізнес-плани в Україні. На відміну від західних країн, в України, ділове планування має ряд особливостей.

Українське законодавство на сьогодні не закріплює обов'язковість розробки бізнес-плану. Останній є новим документом для більшості українських підприємств [2]. Незважаючи на прагнення країни приєднатися до європейської спільноти та підвищити стандарти якості продукції, послуг та принципів ведення бізнесу, значно поширена позиція, яка заперечує доцільність розробки розгорнутого бізнес-плану і передбачає, як альтернативу, стисле техніко-економічне обґрунтування. Іноді вважається, що відсутність пророблено бізнес-плану може бути компенсована знанням "глибин" вітчизняного бізнесу й інтуїцією.

Нині існує значна кількість методик розроблення бізнес-плану. Всіх їх можна розділити на три групи відповідно до специфіки розробника та масштабу інвестиційного проекту:

а) міжнародні (методики, що відповідають наявним міжнародним стандартам і вимогам міжнародних організацій);

б) державні (методики федеральних та регіональних органів державної влади, органів місцевого самоврядування);

в) корпоративні (методики, які формуються з урахуванням вимог конкретних банків, інвестиційних та фінансових корпорацій).

Проте, не зважаючи на відмінність методик, існує загальна приблизна методологія складання бізнес-плану (табл.1).

Таблиця 1

Методологія складання бізнес-плану

Етап	Суть
Підготовчий етап	1. Визначення цілей написання бізнес-плану 2. Визначення необхідних джерел інформації 3. Аналіз доступної інформації для визначення типу складності 4. Визначення цільових читачів (підбір відповідного стилю написання, понятійний аппарат, методики розрахунків і т.п.)
Етап складання	1. Складання маркетингової частини: 1.1. Загальна інформація про проект 1.2. Аналіз ринку 1.3. Стратегічний маркетинговий аналіз проекту 1.4. Розроблення рекомендованої маркетингової стратегії 2. Складання фінансової частини 2.1. Збір та аналіз вхідних даних для побудови фінансової моделі 2.2. Підготовка фінансової моделі проекту згідно зі структурою рекомендованих типом проекту вкладок 2.3. Здійснення необхідних розрахунків згідно загальноприйнятих чи авторських методик 2.4. Супроводження фінансової моделі графічними об'єктами (графіки, діаграми і т.п.) 2.5. Розроблення пояснювальної записки до фінансової моделі проекту з коротким поясненням підходів до розрахунків та обґрунтуванням окремих елементів фінансових розрахунків проекту
Етап контролю	1. Перевірка складових частин документа 2. Проведення коректорської вичитки проекту

Джерело: складено автором [3-7]

Бізнес-планування включає в себе три основні етапи:

1) підготовчий період – підбір виконавців, консультантів та експертів, постановка завдання і розподіл обов'язків між виконавцями;

2) розроблення календарного плану (графіка) виконання робіт, збір вихідної інформації; розроблення бізнес-плану;

3) презентація бізнес-плану – доведення основних положень бізнес-плану до потенційних інвесторів

Під час виконання бізнес-плану вітчизняними організаціями та підприємствами, слід пам'ятати про те, що хоча й офіційних вимог до оформлення бізнес-плану не встановлено, існують неформальні вимоги, які потрібно враховувати:

- бізнес-план виконується від третьої особи;
- виклад документу повинен бути лаконічним, системним, послідовним, грамотним;
- текст рукопису для поліпшення сприйняття слід виділяти абзацами, які містять окрему думку, текстовий матеріал за можливості краще трансформувати у таблиці, рисунки;
- документ не слід перенавантажувати зайвою і другорядною інформацією, цифровими даними, підтверджуючими документами.

Фотографії, громіздкі таблиці тощо слід поміщати в додатках; обсяг тексту має бути оптимальним, не більше 40–50 сторінок для великомасштабних проектів, 20–25 сторінок – в інших випадках.

Презентація бізнес-проекту може здійснюватися у формі письмової чи усної презентації, якщо бізнес-проект не зацікавив інвестора, він повинен забезпечити дотримання умов конфіденційності.

Висновки. Таким чином, вітчизняна методика та методологія розроблення бізнес-плану багато в чому спирається на зарубіжний досвід, зокрема «Методика розроблення бізнес-плану підприємства» та «Методика розроблення бізнес-плану інвестиційного проекту» повністю ґрунтуються на методиці розроблення бізнес-плану ЮНІДО, на цій же методиці базується й європейська методика ЄБРР, тобто можна сказати, що у цілому методологія розроблення бізнес-плану в ЄС та в Україні багато в чому схожа, але нам необхідно закріпити дану методику законодавчо і зробити бізнес-план обов'язковим під час створення підприємств. У подальшому це зможе зменшити частку неприбуткових, збанкрутілих підприємств і підвищити ефективність наявних та приведе український бізнес на новий, більш високий рівень розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данік Н.В. Бізнес-планування як інструмент здійснення фінансового менеджменту в сучасних умовах розвитку України / Н.В. Данік // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. –

No 1. – С. 112 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http:// global-national.in.ua/archive/1-2014/16.pdf.

2. Чичун В.А., Паламарчук В.Д. Бізнес-планування як фактор успішної підприємницької діяльності / В.А. Чичун, В.Д. Паламарчук // Соціум. Наука. Культура. – 2010. – No 21(18). – С. 58.

3. Бизнес-план развития производства предприятия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.siora.ru.

4. Методика розроблення бізнес-плану UNIDO [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http:// www.unido.ru.

5. Методика розроблення бізнес-плану Європейського банку реконструкції та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ebrd.com/russian/pages/about.shtml.

6. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств : Наказ Міністерства економіки Укра-їни від 06.09.2006 No 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.nau/ua/doc/?code=v0290665-06.

7. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-планів інвестиційних проектів : Наказ Державного агентства України з інвестицій та розвитку від 31.08.2010 No 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.nau/ua/doc/?uid=1041.39798.0.

Павляшик Людмила Вікторівна,
студентка групи ММП-18-1
Науковий керівник:
Родченко Лариса Михайлівна,
д.н.держ.упр., професор
кафедри менеджменту

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ

Анотація. *У статті розглянута роль інформаційних технологій у підвищенні ефективності управління проектами .*

Ключові слова: *інформаційні технології, проектний менеджмент, ефективне управління.*

Актуальність теми. В умовах розвитку ринкових відносин, необхідності створення конкурентоздатної продукції і послуг, створюються нові моделі та механізми економічної співпраці. Використання інформаційних технологій стає все більш актуальним питанням у сфері здійснення проектної діяльності. Оскільки функціонування підприємств орієнтоване на подальший прибуток, що досягається завдяки високій якості проекту, то виникає необхідність створювати нові підходи до ефективного проектного управління за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Спостерігаючи за сучасною динамікою управління проектами, ми бачимо, що роль інформаційних технологій збільшуються, й саме вони здатні підвищити ефективність управління та зменшити частку незавершеності проектів.

Підприємства, які знаходяться в умовах високої ринкової конкуренції, мають бути мобільними у виконанні проектів. Їм необхідно дотримуватися високого рівня якості, але при цьому зменшувати загальні витрати.

При впровадженні інформаційних технологій, фірми мають змогу вдало керувати проектами, налагоджувати зв'язок між учасниками проекту, знаходити та оперативно реагувати на відхилення, складати звітність за всіма етапами проекту та мати змогу швидко здійснювати контроль [1]. Інформаційна технологія – це сукупність процедур, що

реалізують функції пошуку, збору, зберігання, обробки, передачі даних на основі використання відібраного комплексу технічних засобів за участі управлінського персоналу.

При створенні та управлінні проектами необхідно пам'ятати, що проекти, по-перше, мають ресурсні обмеження; по-друге, потребують постійного контролю; по-третє, важливим фактором є час або завершення проекту вчасно [4, с. 12].

Існує декілька тлумачень поняття «проектний менеджмент». У широкому сенсі – це процес підготовки проекту від планування до затвердження рішення щодо його початку та реалізації організацією. Поняття «проектний менеджмент» у широкому розумінні, використовується для організації самостійних і великих проектів у фазі реалізації.

Функціональність комп'ютерів збільшилась завдяки тому, що вони стали потужнішими. Почали з'являтися стандарти обміну даними між системами, розвинулись Web-технологій, відповідно, відкрились нові перспективи для розвитку інформаційних систем управління проектами. У зв'язку з цим підвищилась складність проектів та виникли додаткові вимоги до інформаційних технологій. Роль інформаційних технологій з часом все зростає, адже вони покликанні підвищити ефективність управління та зменшити відсоток незавершеності проектів. За допомогою інформаційних технологій з'являється можливість управляти змінами, обмеженнями, ресурсами, комунікацією, робочою командою та факторами, які впливають на проект.

Інформаційні технології управління проектами дозволяють автоматизувати одну або декілька складових управління проектами: складання календарного плану робіт, управління ресурсами, витратами, ризиками, якістю тощо. Системи автоматизації управління проектами містять такі структурні елементі: засоби для календарно-сітьового планування, засоби розв'язання окремих задач (серед них слід виділити допроектний аналіз, розробка бізнес-планів, аналіз ризиків, управління строками, управління витратами), засоби для організації комунікацій між виконавцями проекту [5].

Саме тому, на нашу думку, інформаційні технології дозволяють успішно виконувати завдання з управління проектами та забезпечують ефективну комунікацію між членами проекту.

Т. Вілфрід запропонував розділити проекти на 3 групи [2]:

- стратегічні проекти «прориву» – проекти, реалізація яких вносить кардинальні зміни в елементи організації;

- проекти поліпшення операційної діяльності – проекти, що покращують характеристики елементів організації;

- проекти підтримки відповідності – проекти, що зберігають характеристики елементів організації на необхідному рівні.

Така класифікація проектів характеризує проектну діяльність того чи іншого підприємства.

На думку Кобеляцького Л.С. [3], автоматизована інформаційна технологія має такі складові: технічні пристрої, програмне забезпечення, організаційно-методичні матеріали та персонал. Така лінія формує збір, накопичення, передачу, опрацювання, зберігання, використання та поширення інформації. Головна мета інформаційної технології – це досягнення достатнього рівня якості на конкретному носії, результатом якого є виробництво інформаційного продукту.

Ось декілька систем управління проектами, які на сьогодні користуються популярністю. Пакет MS Project використовуються близько трьома мільйонами людей. Простий інтерфейс дозволяє працювати з системою користувачів різних рівнів. Ранні версії не вразили функціональністю, але MS Project 2000 має чудові функції інтеграції з іншим програмними продуктами від Microsoft. Перевагою системи є підтримка обміну інформацією з Microsoft Outlook. Керівник проекту має можливість передати працівникові деталі про завдання, які потрібно виконати та у зворотному напрямку - робоча група може повідомляти керівника про будь-які зміни на робочому місці.

Primavera Project Planner. Інтегрована система управління проектами

Primavera Inc. пропонує декілька продуктів: для використання на нижчих рівнях менеджменту - SureTrak Project Manager, професійний пакет управління проектами Primavera Project Planner (P3), для роботи зі складними багаторівневими ієрархічними проектами – Primavera Project Planner for the Enterprise (P3e). Системний інтерфейс - стандартний, віконний.

Ефективність систем управління проектами можна визначити сукупністю витрат і прибутку, які може принести система. Існують три параметри, які дозволяють оптимізувати використання проектного управління - це час, вартість та якість роботи. При неефективному управлінні компанія може понести збитки у зв’язку з затягуванням термінів впровадження інновації; перевищенням бюджету проекту або низькою ефективністю робіт.

Оцінки ефективності використання системи управління проектами в українських компаніях проводяться не досконало. У США та європейських країнах такі дослідження проводяться регулярно.

Висновки: управління проектом - це діяльність спрямована на реалізацію завдань проекту в рамках обмежених часових та матеріальних ресурсів та з метою досягнення найкращих результатів. Інформаційні системи управління проектами підвищують ефективність, обґрунтованість і швидкість прийняття управлінських рішень та дозволяють автоматизувати всі основні операції проектної діяльності. Проте, впроваджуючи інформаційні системи управління проектами на підприємстві, потрібно усвідомлювати, що експлуатація даних систем потребує деяких змін в процесі управління проектами. Отже, в управлінні проектами необхідні теоретичні дослідження в напрямі впровадження інформаційних технологій для автоматизації ефективного управління декількома проектами та контролю виконання проектів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Investment projects at industrial enterprises: accounting and implementation control [Електронний ресурс] / O.S. Balan, O.V. Berber // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2 (7). – С. 126-134. – Режим доступу до журн.: http://economics.opu.ua/files/arhve/2013/n2.html

2. Вілфрід Т. Проектний менеджмент: конспект лекцій и семінарів / Т. Вілфрід. – Тернопіль: Економічна думка. 2001. С. 95

3.Кобиляцький Л.С. Управління проектами: Навч. посібник. К.: МАУП. 2002. С. 200

4.Литке Хинс Д. Управление проектами / Литке Хинс Д. – 2-е изд. – М. : Омега-Л, 2007. – 436 с

5.Тарасюк Г. М. Управління проектами : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. М. Тарасюк. – 2-е вид. – К. : Каравела, 2006. – 320 с.

Штихир Богдан Віталійович,
студент групи ММП-18-1
Науковий керівник:
Родченко Лариса Михайлівна,
д.н.держ.упр., професор
кафедри менеджменту

РОЗРОБКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація: *У статті здійснено аналіз стану інвестиційної діяльності в Україні, а також процеси, що здійснюються під час розробки та реалізації інвестиційного проекту на підприємстві. Також було розглянуто роль функції контролю під час впровадження інвестиційного проекту.*

Ключові слова: *інвестиційна діяльність, інвестиційний проект, механізм контролю, глобалізація.*

Актуальність теми: Інвестиційна діяльність відіграє важливу роль в розвитку підприємства, оскільки дозволяє розширити його виробничі можливості за рахунок залучення додаткових коштів. . На сьогоднішній день поки що не можна говорити про високу інвестиційну активність в Україні. Глибока політична криза, що склалася, не сприяє залученню іноземних інвестицій, а внутрішній інвестор не є достатньо активним. Тому актуальність проблеми ефективної реалізації інвестиційних проектів визначається значною мірою налагодженням ефективної структури управління, реалізацією інвестиційних проектів для того, щоб отримати максимальний ефект в умовах недостатньої кількості таких проектів.

Виклад основного матеріалу: У процесі формування інвестиційної моделі економіки пріоритет слід віддавати модернізації, реконструкції та розвитку виробництва на основі нових технологій, активізації інновацій для втілення результатів науково-технічних розробок у виробництві, створенню нових технологічних процесів та перебудові в сучасних науково-технічних засадах усіх галузей матеріального виробництва. Саме інвестиційна діяльність дозволяє підприємствам розробляти та випускати конкурентоспроможну продукцію, модернізувати технологію та технічну виробничу базу, виходити на

світові ринки з конкурентоспроможною продукцією, забезпечуючи тим самим стабільний розвиток економіки [3].

Суспільство та економіка України переживають необхідну переломну фазу, оскільки закінчується великий період, який формував її економічні та соціальні структури, відносини, тип мислення. В останні роки компанії та організації переходять до нового механізму функціонування, де щось залишається від попереднього етапу розвитку, а щось лише створюється заново (умови, явища, відносини тощо). Бясов К.Т. у своїх дослідженнях вважає, що під час реалізації таких змін відбувається процес знесення старих структур та практик, які перешкоджають руху вперед, якщо це необхідно, зберігаючи розробки, що сприятимуть особливості та оригінальності національних організацій, які можуть сприяти зміцненню та розвитку як окремих компаній, так і економіки в цілому. [2]

У період трансформації економічної системи та інтенсифікації глобалізаційних процесів проблема механізму формування інноваційно-інвестиційної діяльності набуває особливого значення як у глобальному, так і на місцевому рівні. Світовий досвід дає нам широкий спектр інструментів, за допомогою яких можна керувати підприємством. Це дослідження має на меті дослідити механізм управління та інвестиційною діяльністю на мікрорівні. Успішний розвиток будь-якої системи залежить від механізму управління, який є основою його функціонування. Проблемам реалізації інвестиційних проектів присвячені праці таких українських та зарубіжних вчених-економістів: Гриньова В.М., Коюда В.О., Лепейко Т.І., Бланк І.А., Пересада А.А., Федоренко В.Г. та інші. Але склад механізму управління інноваційною та інвестиційною діяльністю в сучасних економічних умовах залишається недостатньо вивченим і потребує подальшого більш детального вивчення.

У процесі розвитку сучасного ринку ми можемо помітити, що добробут підприємства пропорційно залежить від результатів інвестиційної діяльності та науково-технічного прогресу, що є важливим фактором конкурентоздатності підприємства. Сьогодні ринки відрізняються динамікою та високим ступенем насичення. Важливою особливістю стану ринку на сьогодні є постійне підвищення ролі інвестицій для успішної діяльності підприємства. [5]

Для забезпечення економічного росту та науково-технічного розвитку підприємства потрібно створити ефективний механізм контролю, що буде виконувати наступні функції [4]:

1) Аналіз та прогнозування розвитку інвестиційного ринку.

Досліджується та аналізується інвестиційний ринок країни, галузі, регіону та вплив цих факторів на інвестиційну діяльність підприємства (реальні та фінансові інвестиції). Відбувається вивчення законодавчо-правових умов інвестиційної діяльності підприємства та можливі форми інвестицій. На підставі аналізу, мети, цілей і завдань підприємства формується прогноз інвестиційного ринку в цілому та конкретно діяльності підприємства.

2) Розробка стратегічних напрямів інвестиційної діяльності підприємства.

Виходячи з цільових напрямків розвитку (загальної стратегії економічного розвитку) підприємства та його інвестиційних можливостей (наявність внутрішніх та зовнішніх інвестиційних ресурсів) і прогнозу кон'юнктури інвестиційного ринку, формується система цілей інвестиційної діяльності, таких як: участь в інвестиційних проектах (ІП) та цільових інвестиційних програмах держави, галузі, регіону та основні її вектори на довгостроковий період. Визначаються найпріоритетніші завдання на короткостроковий період.

3) Розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів (фінансових та реальних інвестицій) підприємства.

Визначається загальна потреба в інвестиціяих, необхідних для реалізації інвестиційної стратегії підприємства. Розраховується можливість формування інвестиційних ресурсів за рахунок усіх можливих джерел їх залучення: власних, залучених та позикових. Також визначається доцільність залучення для реалізації інвестиційної стратегії додаткових коштів. Обов'язково потрібно оптимізувати структуру джерел інвестиційних ресурсів та забезпечити ефективність і раціональність їх використання. Необхідно забезпечити фінансову стійкість та платоспроможність підприємства.

4) Оцінка інвестиційної привабливості ІП та відбір найефективніших.

Вибираються для вивчення та аналізу інвестиційні проекти, які найбільш відповідають інвестиційній стратегії підприємства; проводиться їх ретельна експертиза, розраховуються показники економічної

ефективності кожного окремого ІП і здійснюється їх відбір за різними критеріями.

5) Оцінка інвестиційних якостей окремих фінансових інструментів (ФІ) та вибір найбільш ефективних.

Розглядаються пропозиції фінансових інструментів (цінних паперів) на ринку; оцінюються окремі показники їх інвестиційних якостей; обчислюється їх реальна ринкова вартість; вибираються найефективніші.

6) Формування інвестиційного портфеля та його оцінка за такими критеріями як: рентабельність, ризиковість та ліквідність.

З урахуванням можливостей залучення інвестиційних ресурсів та розрахованих показників прибутковості та рівня ризику для кожного ІП та фінансового інструменту здійснюється вибір для їх безпосереднього виконання на наступних етапах:

- формування інвестиційного портфеля та оптимізація відношення між реальними та фінансовими інвестиціями в цілому;
- обраний за розділами кожної форми найбільш ефективний (співвідношення рентабельності та ризику) ІС (ФІ для інвестицій);
- оцінюється ліквідність портфеля.

7) Поточне планування та оперативне управління виконанням певних інвестиційних програм та проектів (система планів та бюджетів).

Розробляються календарні плани впровадження окремих ІС та їх бюджетів. Формуються різні типи планів щодо поточного планування та управління інвестиційними програмами та проектами. Це дає можливість ефективно керувати вже сформованим інвестиційним портфелем.

8) Організація моніторингу виконання окремих інвестиційних програм та проектів на основі системи показників та виявлення факторів щодо відхилення цих показників.

Сформована система показників, пов'язаних з виконанням кожної інвестиційної програми та окремих інвестиційних проектів; визначається частота збору та аналізу інформації; Визначено основні фактори затримки або відхилення всіх показників кожного проекту, що дозволяє оперативно вирішувати різні перешкоди на шляху до ефективного виконання програм та проектів.

9) Підготовка рішень про своєчасне припинення (відкликання) запровадження неефективного ІС (продаж окремих фінансових інструментів) та реінвестування капіталу [4].

Всі ці функції дозволяють ефективно реалізовувати інвестиційні проекти, незалежно від їх спрямованості. Розробка та реалізація інвестиційних проектів здійснюється з урахуванням декількох важливих моментів, що складають методологічну основу проекту. До них слід включити:

- складність подання інвестиційного процесу;
- врахування зв'язку проекту з екологічними умовами;
- комплексна оцінка ефективності проекту на основі співвідношення прибутку та інвестиційних витрат проекту, соціального впливу, наслідків для економіки країни в цілому;
- врахування майбутньої невизначеності проекту та потенційних ризиків;
- розгляд альтернативних варіантів використання капіталу інвестора та відповідної зміни вартості грошових потоків з часом, застосування методу приведення грошових потоків до єдиних умов обліку;
- прагнення надати прогнозну модель проекту з максимальною деталізацією і конкретизацією;
- урахування соціальних умов і наслідків реалізації проекту як для власного персоналу, так і для зовнішнього соціального середовища;
- урахування важливості управлінських аспектів проекту для майбутньої успішності проекту.[2] Під час залучення коштів для фінансування інвестиційних проектів має значення форма власності. Зрозуміло, що для індивідуальних інвесторів важче знайти необхідні кошти для реалізації інвестиційних проектів, ніж для колективних чи спільних. Державні інвестиційні проекти реалізуються, як правило, за рахунок централізованих державних коштів або коштів Державного та місцевого бюджетів.[1]

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розподіл ресурсів є головною рушійною силою, за допомогою якої може бути впроваджена бізнес-стратегія. Очевидно, що інвестиційні рішення є не просто результатом використання оцінних критеріїв. Прийняття інвестиційних рішень є насамперед одним із видів пошуку – ідей, інформації, альтернатив, критеріїв прийняття рішень.

Процвітання підприємства найбільше залежить від його здатності створювати прибуткові інвестиційні можливості.

Від того моменту, коли підприємство починає впроваджувати певний інвестиційний проект, воно має регулярно й систематично скеровувати й контролювати його протягом усіх стадій реалізації.

Тому пріоритет в подальших дослідженнях з цього питання повинен надаватися розробці ефективного механізму управління інвестиційними проектами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України "Про інвестиційну діяльність" // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 47. — С. 1351— 1359.

2. Бясов К.Т. Основні аспекти розробки інвестиційної стратегії організації. / / Фінансовий менеджмент, 2003. № 4.

3. Гриньова ВМ,, Коюда В.О., Лепейко ТІ., Коюда О.П. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності: Монографія / За заг. ред. В.М. Гриньової. — Х., ХДЕУ, 2002. — 464 с.

4. Чернов В.А. Інвестиційна стратегія: Навч. посібник для вузів. — М.: ЮНІТІ — ДАНА, 2003. — 158 с.

5. Пешко А.В. Інвестиції: їх значення, види та форми // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 1. – С. 3–6.

Група ММПз-18-1

Каленюк Ганна Сергіївна,
студентка групи ММПз-18-1
Науковий керівник:
Родченко Лариса Михайлівна,
д.н.держ.упр., професор,
професор кафедри менеджменту

МЕТОДИКА ПЛАНУВАННЯ РЕСУРСІВ, ВИТРАТ І БЮДЖЕТУ ПРОЕКТУ

Анотація. *У статті проаналізовано методику планування ресурсів, витрат та бюджетів проектів. Досліджено значення таких термінів як: «ресурси проекту», «планування ресурсів проекту», «витрати проекту», «планування витрат проекту», «бюджет проекту», «планування бюджету проекту». Здійснено оцінку ролі планування проектів в управлінні ними.*

Ключові слова: *бюджет проекту, витрати проекту, методика планування, планування бюджету, планування витрат, планування проектів, планування ресурсів.*

Актуальність теми. Результатом правильного, а значить й ефективного, планування ресурсів, витрат й проектного бюджету є якісна й економічно вигідна реалізація запланованого проекту. Адже впровадження продуманих та економічно вигідних проектів є пріоритетним завданням для керівників підприємств та установ.

Таким чином, актуальність обраної теми обгрунтовується тим, що дослідження проблем, пов'язаних з плануванням ресурсів, витрат та бюджету проекту є вкрай важливими як для керівників конкретних підприємств та організацій, так і для суспільства в цілому.

Виклад основного матеріалу. У контексті концепції проектного менеджменту під терміном «проект» розуміється система сформульованих знань, фізичних об'єктів, технологічних процесів, технічної та організаційної документації, що створюються та упроваджуються для реалізації завдань, а також сукупність матеріальних, фінансових та інших ресурсів і управлінських рішень щодо їх виконання. Проект – це унікальне починання, одноразова послідовність дій, комплекс

заходів для досягнення певної мети, що інтегрує в собі як певну ідею, задум, так і дії щодо втілення цього задуму в життя [1, с.137].

Питанням проектування присвячені наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: Ф. Аналоди, А. Карами, П. К. Анохина, І. А. Бланка, В.А. Верба, О.А. Загородніх, Т.Є. Дерев'янченко, А.Б. Ідрисова, С.В. Картишева, А.В. Постнікова, І. В. Ліпсіци, В. В. Косова, С.О. Москвіна, К.В. Паливоди, О.С. Соснін, В.В. Казарцева, В.С. Сухарського, О.М. Сумець, Н.П. Таривської, Р.М. Пушкар, Т.М. Тарасюк, А.А. Трифілова, А.Н. Шевчук, Н.Ю. Рогозжин, О. Яременко.

Управління проектами допомагає планувати і управляти проектами будь-якого типу, використовуючи динамічний план – план, який надає реалістичну модель очікуваної поведінки проекту [2, с.34].

Проект, у процесі свого існування, проходить через декілька фаз від початку розвитку й до завершення. Цей процес проходження різних фаз проектом в літературі називають життєвим циклом проекту.

Відповідно до методики, розробленої Європейською Комісією, проектний цикл поділяється на п'ять фаз – програмування, ідентифікація, формулювання, реалізація, оцінювання [3, с.68].

Планування ресурсів проекту відбувається на фазі програмування проекту. Ресурси проекту - це трудові, технічні та інші матеріальні одиниці, які використовуються при виконанні завдань проекту і забезпечують можливість реалізації всіх поставлених цілей проекту.

Виділяють наступні види ресурсів проекту:

- трудові – це виконавці та користувачі проекту, а також інші працівники, які зайняті на проекті і виконують завдання по ньому;
- технічні – це ресурси (обладнання, приміщення), що використовуються при роботі над проектом для досягнення його основних цілей;
- матеріальні – це витратні матеріали, які використовуються при роботі над проектом для досягнення його основних цілей [4, с.143];
- енергетичні – це ресурси, які витрачаються при роботі над проектом для ефективної роботи обладнання, верстатів та інших технічних засобів.

Аналіз літературних джерел дозволив виокремити основні принципи планування ресурсів проекту:

- розробка та збалансований аналіз комплексів робіт та ресурсів, спрямованих на досягнення цілей проекту;

- розробка системи розподілу ресурсів та призначення виконавців;
- контроль за ходом робіт – порівняння планових параметрів робіт з фактичними та вироблення коригувальних впливів [5,6].

Планування ресурсів проекту забезпечує основу для спланованої мобілізації зовнішніх та внутрішніх ресурсів й сприяє бюджетуванню, яке спирається на результати моніторингу ефективності витрат.

Крім того, механізми ресурсного планування уможливлюють нагромадження більш точної статистичної інформації, яка важлива не тільки для визначення термінів реалізації робіт з урахуванням ризиків [7, с.136], що реалізувалися в минулому, а й оцінювати собівартість виконання проекту на етапі укладання договору – що особливо важливо для сучасних проектних компаній.

Важливим компонентом впровадження будь-якого проекту є планування витрат. Витрати потрібно спланувати так, щоб вони могли задовольняти потреби у фінансових ресурсах протягом усього періоду реалізації проекту.

Метою планування витрат на проект є:

- економічно обґрунтоване визначення витрат на проектну роботу;
- визначення життєздатності проекту;
- отримання фінансування та розподіл ресурсів;
- організація внутрішньогосподарського розрахунку та управлінського обліку в підрозділах проектної організації;
- необхідність контролю [8, с.173].

Планування витрат проекту називають процесом бюджетування, тобто складання бюджету витрат проекту. Бюджет витрат проекту – це план, виражений у кількісних показниках, який відображає витрати, необхідні для досягнення поставленої мети. У бюджеті витрат представлені оціночні результати календарного плану і стратегії реалізації проекту. Процес складання бюджету проекту являє собою розподіл кошторисної вартості в часі на підставі календарного плану.

Бюджетування витрат має базуватися на оцінках вартості операцій та пакетів робіт, отриманих при визначенні вартості проекту [9, с.28].

Планування витрат проводиться на основі визначення кошторисної вартості по роботах згідно календарного плану та розрахунку собівартості за статтями витрат.

Витрати на ресурси складаються з витрат, що визначаються ціною або ставкою ресурсу, і одноразових платежів за використання

ресурсу – витрати на використання. Ці складові мають свою специфіку для робітників і для матеріальних ресурсів.

Таким чином, бюджет проекту - це план витрат в грошовому вираженні, необхідних для виконання проекту. А складання бюджету – розрахунок витрат по кожній з робіт проекту, виходячи з необхідних для неї ресурсів.

Основними параметрами, що впливають на бюджет проекту є:

- ✓ тривалість робіт;
- ✓ кількість учасників, необхідних для виконання запланованих робіт;
- ✓ матеріали, необхідні для ефективного впровадження проекту;
- ✓ витрати на ризики;
- ✓ специфічні вимоги до результату [10, с.16].

При складанні бюджету слід забезпечити таку динаміку інвестицій, яка б дозволила виконувати проект відповідно до часових та фінансових обмежень. Кожен бюджет повинен складатися з:

1. Визначення цілі;
2. Оцінки доходів;
3. Планування витрат [10, с.18].

Контроль виконання бюджету проекту є однією з основних функцій керівника проекту. Виконання бюджету контролюється по ходу проекту: в порівнянні з відсотком виконання робіт і витратами, запланованими на етап (при завершенні етапу) [10, с.25].

Бюджет у жодному разі не повинен бути штучно збільшеним або містити в собі пункти, що не належать до виконання жодного з видів робіт відповідно до поставленої мети.

Визначення витрат на здійснення проекту здійснюється з допомогою кошторису проекту. Він є інструментом управління, який використовується менеджером в процесі реалізації проекту. Тому кошторис має подвійне значення. По-перше, це документ, який визначає вартість проекту. По-друге, це інструмент для контролю і періодичного аналізу грошових коштів за проектом [11, с.117].

На підставі кошторису визначається обсяг капітальних вкладень, що включають витрати на будівельні роботи, придбання технологічного, енергетичного та іншого обладнання, устаткування, інструментів і виробничого інвентарю, необхідного для функціонування підприємства й розробка проектної документації.

Правильне визначення кошторисної вартості має дуже важливе значення. Від того, наскільки точно кошторис відображає рівень необхідних витрат, залежить оцінка економічності проекту, планування капітальних вкладень і фінансування. Кошторис буде настільки правильним, наскільки точно визначено комплекс робіт і правильність висунутих пропозицій [11, с.126].

Методи планування бюджетного проекту - це система засобів розробки, обґрунтування, взаємоузгодження та оптимізації планованих цілей та показників [12, с.218]. Виділяють такі методи проектного бюджету:

1) аналітичний метод – це метод, який вивчає економічну ситуацію в минулому та теперішньому періодах, а також досягнутий рівень як вихідну базу для макроекономічного планування;

2) метод балансування – метод, який допомагає досягти узгодженості між доходами та витратами за видами та регіонами, а також збалансовує фінансові ресурси з матеріальними та робочими силами;

3) нормативний метод - це один із методів розробки та обґрунтування планів, а також регулювання діяльності виробничих та невиробничих частин економіки засобами норм і нормативів. Норма - це міра, якась середня величина. Норматив– це показник норми;

4) метод коефіцієнтів – метод, який заснований на використанні відповідних коефіцієнтів, обчислених як відношення досягнень минулого періоду до планових показників;

5) метод програмного орієнтування – метод, який застосовується для фінансування окремих державних програм соціально-економічного розвитку [12, с.219].

Роль бюджетування проектів у діяльності вітчизняних підприємств – це, перш за все, визначення того як, де та коли слід використовувати ресурси для забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Необхідно, щоб бюджети складалися якомога частіше й одночасно для кожного структурного підрозділу, за максимально розширеною номенклатурою ресурсів й витрат. Контроль за дотримуванням бюджетів має бути покладений не тільки на бюджетний комітет проекту, а й на безпосередньо тих робітників, які виконують цей бюджет [13, с.133].

Таким чином, планування бюджету є необхідним для подальшого економічного розвитку підприємства. Продуктивна діяльність

системи бюджетування, яка забезпечує ефективне функціонування підприємства, залежить від максимальної деталізації бюджетів та їх оцінки через відповідний критерій.

Висновки. Дослідження теоретико-методичних аспектів планування ресурсів, витрат і проектного бюджету дозволяє стверджувати, що проект є самодостатньою діяльністю, яка включає в себе ряд заходів, спрямованих на досягнення чітко визначених цілей та вирішення проблем. Це потребує використання визначених засобів і ресурсів в межах бюджету проекту. Процес управління проектами допомагає планувати і управляти проектами та використовує термін життєвий цикл проекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безверхнюк Т. М. Управління проектами в публічній сфері : навч. посіб. / Т. М. Безверхнюк, Н. О.Котова, С. А. Попов / за заг. ред. Т. М. Безверхнюк. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. – 344 с

2. Сухарський В.С. Менеджмент: теорія, методологія, практика. Монографія. / В.С. Сухарський - Тернопіль: Астон, 2016. -416 с.

3. Бабаєв В.М. Управління проектами: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Управління проектами» / Бабаєв В.М. – Харків: ХНАМГ, 2016. – 244 с.

4. Москвін С.О. Проектний аналіз / С.О. Москвін - Київ: ТОВ «Видавництво Лібра», 2018.- 368 с.

5. Евразийский стандарт управления проектами. Евразийский стандарт управления проектами. – М.: Евразийский центр управления проектами, 2017. - 36с.

6. Тарасюк Т.М. Управління проектами / Т.М. Тарасюк - К.: Каравела 2014 - 344 с.

7. Управление инновационными проектами: учеб. пособие / Под ред. проф. В.Л.Попова. – М.: ИНФРА – М, 2016. – 336с.

8. Таривська Н.П. Менеджмент: Теорія та практика: підручник для вузів / Н.П. Таривська, Р.М. Пушкар - Тернопіль: Карт - бланш, 2017. – 456с.

9. Трифилова А.А. Методологические основы интеграции стратегического и инновационного менеджмента / А.А. Трифилова // Менеджмент в России и за рубежом. – 2018. - №3. – С. 27-34.

10. Управління інноваційними проектами та програмами. Методологія: МФУ 75.1 – 00013480 – 29.12:2010 . - Стандарт Міністерства фінансів України . – К., 2010. – 44 с.

11. Сазерленд Джефф Революционный метод управления проектами / Джефф Сазерленд. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2014. – 312 с.

12. Ноздріна Л.В. Управління проектами: підручник / Ноздріна Л.В., Ящук В.І., Полотай О.І./ За заг.ред.Л.В.Ноздріної. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 432 с.

13. Рач В. А. Управління проектами: практичні аспекти реалізації стратегій регіонального розвитку: навч. посіб. / В. А. Рач, О. В. Россошанська, О. М. Медведєва; за ред. В. А. Рача. – К.: «К. І. С.», 2017. – 276 с.

Коваленко Яна Василівна,
студентка групи ММПз-18-1
Науковий керівник:
Євтушенко Ганна Іванівна,
к.е.н., доцент, доцент
кафедри менеджменту

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ПРОЕКТУ

Анотація. *У статті з'ясовано сутність процесів забезпечення і контролю якості проекту, узагальнено методи їх реалізації та загальні рекомендації щодо створення системи якості.*

Ключові слова: *якість, управління якістю проекту, забезпечення якості проекту, контроль проекту, методи контролю якості.*

Постановка проблеми. Поняття якості перестало бути об'єктом управління лише продукту, що є результатом ринкової діяльності підприємств (організацій).Сучасний етап напрацювання конкурентоспроможності вітчизняної економіки характеризується переглядом підходів до якості, як пріоритетного чинника реалізації інноваційних проектів.

Розгляду питань щодо управління якістю проектів присвячено праці багатьох як вітчизняних так і закордонних вчених, серед них: Аронов І.З., Безродна С. М., Бушуєв С.Д., Годфрі А., Грідін О.В., Заїка С.О., Кане М. М., Лойко Д. П., Решке Х., Фесенко Т. Г., Шаповал М. І., Юран Д., та інші.

Якість є основою при розробці та впровадженні проекту. У той же час залишаються недостатньо дослідженими питання забезпечення та контролю якості проектів, зокрема, методів та інструментів його проведення, що й обумовило актуальність даного дослідження.

Мета статті. Метою статті є визначення теоретичних аспектів забезпечення і контролю якості проекту та узагальнення методів їх реалізації і рекомендацій щодо створення системи якості.

Виклад основного матеріалу. Світовий досвід свідчить, що загальним стандартом поведінки у практичній діяльності стало управління проектами. В умовах розширення меж діяльності вітчизняних організацій необхідне ефективне управління проектами, оскільки зростають їх розміри, частота виконання і вимоги замовників щодо якості. Однією із ключових функцій управління проектом поряд з такими, як управління вартістю і часом, є управління саме якістю проекту. Якість, а також політика якості отримують статус стратегічної складової політики підприємства в цілому, оскільки переваги в конкурентній боротьбі, крім інших факторів залежать від ефективності виконання проектів відповідної якості.

«Перевагами, на думу Н. А. Дробітько, активного прагнення до забезпечення якості є збільшення конкурентних переваг і покращення конкурентоспроможності, збільшення обороту за рахунок ефекту якості, зменшення браку, зниження витрат на усунення помилок і недоліків, збільшення часу на виробництво за рахунок скорочення часу на усунення помилок і недоліків. Недоліками недостатньої якості проекту є зменшення обороту, послуги щодо відшкодування збитків, зменшення продуктивності, витрат на усунення рекламацій та інше» [2].

Менеджмент якості в рамках управління проектом – це система методів, засобів і видів діяльності, спрямованих на виконання вимог і очікувань клієнтів проекту до якості самого проекту і його продукції. Таким чином, можна виділити менеджмент якості самого проекту і менеджмент якості продукції.

Під якістю в загальному вигляді розуміють сукупність властивостей, які зумовлюють придатність продукції задовольняти певні потреби споживачів відповідно до її призначення. Якість як економічна категорія, на думку американців Д. Юран та А. Годфрі, має два трактування: «характеристика продукції, що відповідає потребам клієнтів і тим самим забезпечує їх задоволення» та «відсутність недоліків», адже недоліки – це помилки, які вимагають доопрацювання.

Їх наявність призводить до скарг клієнтів, або тяжких наслідків для споживача [5].

Інститут проектного менеджменту характеризує якість як «ступінь, до якого сукупність власних характеристик задовольняє вимоги»[1], а *управління якістю проекту* як дії, спрямовані на забезпечення і підтримку необхідного рівня якості проекту в процесі його розробки, обґрунтування та реалізації.

Забезпечення якості передбачає регулярну перевірку ходу реалізації проекту з метою встановлення відповідності визначеним раніше вимогам до якості.

Для забезпечення якості проекту потрібно мати:

– план управління якістю;

– результати контролю показників якості;

– операційні визначення [3].

Статус контролю й випробувань є основою при прийнятті рішення про поліпшення якості проекту. *Контроль якості* – відстеження по проекту конкретних результатів діяльності з метою визначення їх відповідності вимогам і стандартам по якості та визначення шляхів усунення причин реальних і потенційних невідповідностей. Для контролю якості необхідна інформація про хід реалізації проекту, документація з якості, план якості.

Існують різні *методи контролю якості* проектів, серед яких особливе місце займають статистичні методи. Багато з них досить складні для сприйняття, а тим більше для широкого застосування всіма учасниками процесу управління якістю. Тому японські учені відібрали з всієї множини сім методів, які найбільш прийнятні в процесах контролю якості. При всій своїй простоті ці методи дозволяють зберегти зв'язок з статистикою і дають можливість професіоналам при необхідності удосконалювати їх. Отже, до семи основних методів або інструментів контролю якості відносяться наступні статистичні методи: контрольний листок, гістограма, діаграма розкиду, діаграма Парето, стратифікація (розшарування), діаграма Ішикави (причинно-наслідкова діаграма), контрольна карта.

Фесенко Т. Г. зазначає: «Процес контролю якості здійснюється із використанням інструментів і методів відомих як «сім основних інструментів якості Ішикави3»:

- причино-наслідкових діаграм;

- контрольних карт; - блок-схем;

- гістограм;
- діаграми Парето;
- діаграми тренду (представлення тенденцій, коливання у часі, а також позитивних/негативних змін);
- діаграми розбіжностей.

Разом з вищенаведеними методами, для контролю якості використовують: «вибіркові оцінки», інспектування, перевірку запитів на зміни» [4, с.142]. .

Управління якістю проекту вимагає системного підходу, що сприятиме зменшення ризику їх впровадження і передбачає методи коригування якості, зокрема: перевірку контракту, розподіл якості, визначення обов'язків, оцінку ефективності проекту, заплановані перевірки, готовність до роботи, самоконтроль, аудит продукту проекту.

Через індивідуальність різних проектів неможливо розробити загальну методику менеджменту їх якості. Менеджмент якості в рамках проекту залежить від масштабів проекту, ситуації, виду і, тому повинен бути індивідуально узгоджений. Але можна погодитися із запропонованими Н.А.Дробітько загальними рекомендаціями щодо створення системи якості :

« 1) визначати вимоги замовника до якості проекту; 2) брати до уваги значимість проекту та його вплив на діяльність підприємства; 3) висувати вимоги до якості, які орієнтовані на конкретний проект, що реалізується; 4) описувати за допомогою визначених ознак якості, вимоги до якості; 5) перевірити за допомогою моделі 7М, можливості забезпечення якості; 6) виконувати на всіх фазах життєвого циклу проекту всі вимоги щодо якості; 7) контролювати і управляти якістю проекту; 8) оцінювати і аналізувати якість виконання робіт по проекту; 9)систематично розробляти документацію покращень; 10) стимулювати учасників за відповідну якість виконання робіт по проекту та висловлювати вдячність проектній команді» [2, с.289].

Висновки. Управління якістю проекту – більше чим просто контроль за продукцією, що виробляється. До його складу відноситься діяльність, спрямована на планування, забезпечення, контроль, аналіз і покращення якості робіт, що виконуються в ході реалізації проекту. Здійснення будь-якого проекту включає в себе паралельні та послідовні процеси, декілька етапів робіт. При цьому результати одної дії являються вхідними ресурсами для інших процесів, отже неякісний

результат одного етапу робіт викликає ланцюгову реакцію та ставить під загрозу досягнення кінцевих цілей проекту, його якість.

В процесі виконання робіт для контролю якості проекту слід використовувати контрольні карти якості з хронологічно - функціональними посиланнями. Це дасть можливість створити відповідно до ситуації менеджмент якості, який передбачатиме усвідомлення відповідальності за якість керівниками проекту й іншими учасниками; впровадження критичного мислення, спрямованого на досягнення певного рівня якості; визначення критеріїв і методів перевірки якості; виділення критичних елементів проекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. A Guide to the Project Management Body of Knowledge – Fourth Edition, Project Management Institute, Newtown Square, PA, 2008.– 190 p.

2. Н. А. Дробітько. Менеджмент якості проектів, Науковий вісник: Економіка, організація і управління підприємством Полтавського університету економіки і торгівлі.- № 5 (50). - 2011- С.289.

3. Заїка С.О., Грідін О.В. Система управління якістю інноваційного проекту / С. О. Заїка, О. В. Грідін // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2016. - Вип. 171. - С.118. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2016_171_14.

4. Фесенко Т. Г. Управління проектами : теорія та практика виконання проектних дій : [навчальний посібник] / Т. Г. Фесенко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2012. – 181 с.

5. Juran J.M. Juran's Quality Handbook / J.M. Juran, A.B. Godfrey.– [9 th ed.], McGraw-Hill, New York, 2004. – pp. 21-22.

Кондрацька Ярослава Олегівна,
студентка групи ММПз-18-1
Науковий керівник:
Мельник Олена Володимирівна,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту

УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУ

Анотація: *У статті здійснено аналіз формування ресурсів соціальних проектів та відмінностей в управлінні ними.*

Ключові слова: *соціальний проект, управління проектами, ресурси соціального проекту.*

Актуальність теми. Результатом ефективності будь-якої соціальної політики є якість реалізації відповідних соціальних проектів (програм). Таким чином, дослідження проблем, пов'язаних з управлінням соціальними проектами, враховуючи передумови та умови їх створення та впровадження у нашій державі, набуває особливої актуальності.

Виклад основного матеріалу. Системна реалізація соціальних функцій держави чи суспільства пов'язана з великомасштабними соціальними інвестиціями, що сприяють створенню національного продукту, оскільки метою будь-якої економіки є задоволення людських потреб за допомогою матеріальних, духовних або інших благ. Соціальні інвестиції реалізуються завдяки проектам. Будь-який проект унікальний за визначенням, а соціальний – удвічі, оскільки управлінські технології, що використовуються, змінюються дуже швидко. [1] Зокрема, в Україні існує проблема того, що практична частина реалізації соціальних проектів в країні розвивається доволі швидко, а теоретичні аспекти не розкриті досконало.

Соціальний проект – це сформоване менеджером або ініціатором проекту соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація або підтримання в середовищі, що змінюється, матеріальної або духовної цінності. Нововведення мусить мати просторово-часові кордони, а його вплив на суспільство має мати позитивний ефект за соціальним значенням.

Соціальний проект – це сукупність систематичних дій, які спрямовані на розв'язання певної соціальної ситуації чи проблеми, за умов обмеженості в часі та ресурсах. [2] Специфікою соціальних проектів є його кінцевий продукт, який на відмінну від фінансових і інвестиційних проектів, не має на меті принести прибуток менеджеру чи власнику, а врегулювати певні соціальні процеси.

Вивчаючи питання впливу соціального проекту на корпоративну відповідальність, В. Дорош робить висновок що соціальне проектування відноситься до інноваційної діяльності. Воно у своїй основі передбачає певні соціальні зміни. Ці зміни створюються, отримують обґрунтування, плануються, тобто являє собою різновид свідомої інноваційної діяльності. [3]

У великих соціальних проектах багато схожого з соціальними реформами: вони також схильні до небезпеки перегляду, скасування або ревізії в силу обставин, які пов'язані з особливостями функціонування вищих рівнів влади. Мікропроекти зачіпають інтереси невеликих груп людей, наближені до повсякденних проблем і менш залежать від загальнополітичної обстановки. Саме на таких проектах добре видна суб'єктна орієнтація соціального проектування, яка проявляється в тому, що цілі, завдання, зміст соціального проекту мають риси ціннісно-нормативної системи ініціатора проекту. [4]

Вагомий внесок у вивчення й дослідження соціальних проблем зробили такі вчені, як Л. Абалкін, А. Астюшкін, Л. Бляхман, Е. Горбунов, Т. Заславська, інші. Регіональні аспекти соціальних відносин досліджували у своїх наукових працях Г. Губерна, В. Лобас, Б. Адамов, Ю. Шаров, В. Дорофієнко, інші українські вчені.

Із закордонних досліджень економіки соціальної сфери найбільш відомі праці таких авторів, як А. Александер, С. Міллер, Р. Робінсон, Р. Салтман, Р. Флінн, В. Грішин, С. Гуревич, Т. Пантелєєва, Б. Шишкін, Л. Якобсон, Л. Якушев та інших.

Соціальне проектування прогресивно розвивається, тому що така організація діяльності має певні переваги. Зокрема, вона дозволяє концентрувати зусилля і ресурси на чітко визначених цільових групах населення; провадити діяльність у визначених часових і географічних поясах; застосовувати специфічні методи втручання відповідно до особливостей цільових груп населення; орієнтуватись на результат, який можна виміряти об'єктивно, використовуючи лише якісні показники, здебільшого не використовуючи кількісні виміри.

При цьому, щоб забезпечити створення та реалізацію соціального проекту в нашій країні, необхідно мати у своєму арсеналі комплекс відповідних ресурсів.

Ресурс - це джерело, комплекс засобів і можливостей, які можна використати по мірі необхідності для виконання певного завдання або здійснення конкретних дій. [5] До ресурсів соціального проекту відноситься все, що можна використати для задоволення певної соціальної потреби або рішення проблеми населення. Такі ресурси розглядають з точки зору їхньої природи, джерел і корисності. Ресурси можуть бути:

– внутрішніми або зовнішніми;

– офіційними (формальними) або неофіційними (неформальними);

– реальними або потенційними;

– керовані і малокеровані. [6-8]

Також ресурси можуть бути: відсутніми, невідомими, недоступними, досить дорогими, неприйнятними, фрагментарними, нескоординованими, пов'язані із зловживаннями та безгосподарністю тощо.

Необхідно володіти спеціальними знаннями і навичками, щоб знайти необхідні ресурси та довести їх до тих, хто цього потребує, допомогти оптимально їх застосувати. [9]

Структура ресурсів соціального проекту: інформаційні, аналітичні, організаційні, правові, фінансові, кадрові, матеріально-технічні, експертні тощо.[10]

Якщо розглядати забезпеченість фінансовими ресурсами, то необхідно звернути увагу на те, що найчастіше головним соціальним інвестором є держава, якій належить пріоритетна роль в управлінні соціальними інвестиційними проектами. У такому разі, життєвий цикл проекту залежить від темпів фінансування з державного бюджету та може реалізовуватись в занадто великі терміни у разі припинення чи призупинення фінансування. У такому випадку, при управлінні ресурсами соціального проекту менеджери доволі часто намагаються знайти співінвесторів проекту. [11] Співінвесторами соціальних проектів можуть бути державні суб'єкти, органи місцевої адміністрації, комерційні організації, установи соціальної сфери, позабюджетні фонди, соціально відповідальні фонди, домогосподарства, іноземні інвестори.

На даний час, в соціальній сфері при реалізації соціальних проектів менеджери зіштовхуються з проблемами, які здебільшого пов'язані з відсутністю належного рівня забезпеченості інтелектуальними, а як результат, і людськими ресурсами. [12]

По-перше, рівень забезпечення українських соціальних працівників власною теорією і технологією розробки соціального проекту поки що змушує бажати кращого. Цьому є об'єктивні причини: фахова соціальна освіта запроваджена відносно недавно, і далеко не всі практичні працівники мали можливість її отримати; сама теорія соціальної роботи як науки переживає в Україні період становлення і на відміну від провідних західних шкіл (Великої Британії, Німеччини та ін.) не завжди готова запропонувати практикам потрібні рекомендації.

По-друге, наявна практика дещо випередила теорію – з кожним роком в Україні реалізується все більше соціальних проектів, а ґрунтовних наукових праць вітчизняних авторів з цієї тематики явно не вистачає.

По-третє, вітчизняна ситуація ускладнюється тим, що попередній досвід суспільних навчально-наукових дисциплін, набутий за радянських часів, не завжди може стати в пригоді, коли йдеться про подолання негативних наслідків поширення нових для країни явищ, зокрема, безробіття, бродяжництва, дитячої безпритульності, сексуальної експлуатації жінок, ін'єкційної наркоманії і т. ін. (Адже деяких із цих проблем в Україні раніше взагалі не існувало, деякі були поширені значно менше, і для їх вирішення застосовувалися методи несумісні із сучасними принципами соціальної роботи).[13-15]

Загалом, у проектному менеджменті соціальних проектів можна виділити такі підсистеми управління ресурсами:

– управління діяльністю (визначення послідовності робіт, складання поточного (планування комплексу робіт на певний період) та оперативного плану (деталізація завдань учасникам на місяць, тиждень чи добу); контроль за видами діяльності та змінами);

– управління часом (визначення термінів діяльності, розробка календарного плану, контроль);

– управління вартістю (визначення вартості робіт та ресурсів, співвіднесення їх з бюджетними статтями, контроль за використанням бюджетних коштів і залучених додаткових ресурсів);

– управління якістю (планування якості, забезпечення якості, контроль);

– управління людськими ресурсами (комплектування команди, контроль за виконанням функціональних обов'язків членами команди, навчання персоналу, пошук і залучення додаткових учасників проекту);

– управління інформацією (планування зв'язків з різними організаціями, засобами масової інформації, визначення видів представлення інформації про проект, підготовка звітів, представлення поточних та кінцевих результатів проекту).

У даний період сприяти соціальному розвитку та ефективній реалізації соціальних проектів (програм) може розвиток знань щодо сучасних ефективних управлінських інструментів, одним з яких є проектна методологія.

Однак забезпечити успішну реалізацію проектів можливо лише за наявності ефективної команди висококваліфікованих фахівців. Необхідно підвищувати рівень компетенції працівників у галузі проектного менеджменту під час навчання у ВНЗ України, в асоціаціях по стандартах PMI та UPMA, на тренінгах, конференціях, симпозіумах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пономаренко О. Інструменти управління ризиками соціальних проектів / О.Пономаренко. – Режим доступу: http://dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/zbirnik/2008/4(34).pdf#page=81

2. Безверхнюк Т. Соціальний проект в державному управлінні: обґрунтування доцільності реалізації / Режим доступу: file:///E:/Pubupr_2014_1_7.pdf

3. Дорош В. Соціальний проект як елемент реалізації корпоративної соціальної відповідальності/ Режим доступу: http://oldconf.neasmo.org.ua/node/3157

4. Марков С. Соціальний ефект інвестицій / С.В. Марков // Вісник Запорізького національного університету : Економічні науки. – 2010. – № 1(5). – С. 32-37

5. Кунда Н. Сучасні засоби управління проектами / Н. Т. Кунда, Н. М. Крамарчук // Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. - 2012. - Вип. 9. - С. 89-94. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Upsal_2012_9_22

6. Геращенко Н. Використання ціннісного підходу у формуванні цілей проекту соціального розвитку / Н. О. Геращенко //

Управління проектами та розвиток виробництва. - 2010. - № 4. - С. 116-122. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uprv_2010_4_18

7. Петрова Н.Б. Інноваційний менеджмент у прикладах і завданнях: навч.посібник / Петрова Н.Б., Мущинська Н.Ю., Чеканова Л.Г. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 248с.

8. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide) Fifth Edition, PMI, 2013. – 589 p.

9. Чорна І. М. Діагностика та формування професійно-необхідних якостей соціального працівника / І. М. Чорна, М. М. Чорний // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки. - 2016. - Вип. 3. - С. 258-265. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_012_2016_3_38

10. Коваль О. Розвиток соціального партнерства у сфері зайнятості населення / О. Коваль // Упр. сучас. містом. – 2004. – № 1–3. – С. 128 – 129.

11. Бондар Н.М. Оцінювання соціальної ефективності проектів державно-приватного партнерства. / Н. М. Бондар // Управління проектами, системний аналіз і логістика. – К. : НТУ – 2016. – Вип. 10. – С. 374-379

12. Марков С. В. Соціальний ефект інвестицій / С.В. Марков // Вісник Запорізького національного університету : Економічні науки. – 2010. – № 1(5). – С. 32-37

13. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII / Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

14. Сенча І.А. Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць. – Випуск 1(53). - Одеса.: ОРІДУ НАДУ, 2016. – С. 137-140

15. Nicholls J. Measuring real value: A DIY guide to Social Return on Investment. / J. Nicholls, S. Mackenzie, A. Somers // New economics foundation, 2007. – 72 p. 13. Scholten P. SROI A Guide to Social Return on Investment. / P. Scholten, J. Nicholls, S. Olsen, B. Galimidi // Lenthe Publishers, 2016. – 111 p.

Мацібора Павло Юрійович,
студент групи ММПз-18-1
Науковий керівник:
Канцур Інна Григорівна,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Входження України у світову економічну систему пов'язане із завданням підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, що зумовлює необхідність переведення економіки на енергоефективний шлях розвитку промисловості. Наявність дефіциту енергоресурсів та стримуючий розвиток народного господарства потребує ресурсозберігаючих технологій, докорінної модернізації обладнання, реалізації інноваційних проектів, спрямованих на покращання енергозабезпечення та енергозбереження, зниження енергоємності та ресурсовитратності промислового виробництва.

Власний досвід нашої країни вказує на необхідність підвищення ефективності управління енергоспоживанням промислових підприємств. Потенціал можливого енергозбереження завдяки ефективному використанню паливно-енергетичних ресурсів, відповідно до висновків та прогнозів Енергетичної стратегії країни до 2030 р. становить 51,3 % [5, с.21]. Активізація впровадження цієї стратегії послабить зовнішню енергозалежність країни та інтегрує енергосистему до Європейської. Тому, головним завданням є зниження енергоємності української економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основний внесок у дослідження проблем та перспектив інноваційного розвитку енергозбереження зробили такі вчені, як Г. Башнянин, А. Буяк, В. Геєць, С. Дишлюк, Г. Єфімов, С. Єрмілов, Д. Зеркалов, Г. Калетнік, А. Ковалев, В. Литвин, О. Макара, І. Мігас, Г. Монастирський, Л. Окоров, В. Розен, І. Сизонов, Ю. Стадницький, А. Пабат, М. Хвесик, З. Юринець та ін. Проте, беззаперечно визнаючи фундаментальний внесок цих науковців у розвиток проблем наукового дослідження, можна констатувати, що питання енергетичного менеджменту недостатньо вивчені, позбавлені ґрунтовного та системного характеру. Саме тому,

вивчення напрямів впровадження енергетичного менеджменту на основі енергозбереження є досить актуальним.

Метою дослідження є вивчення основних напрямів енергозбереження в контексті світових тенденцій інноваційного розвитку та окреслення перспектив розвитку для України.

Виклад основного матеріалу. У всьому світі, питання енергозбереження стає дедалі актуальнішим. Це не лише економічна вигода для споживачів та зменшення навантаження на електричні мережі, а також, що надзвичайно важливо, збереження довкілля для наших нащадків. Енергозбереження передбачає не відмову від благ цивілізації чи обмеження власних потреб, а шлях раціонального використання енергоресурсів, отримання більшого обсягу корисної роботи електроприладів за рахунок тієї ж кількості електроенергії.

Осмислення значущості енергозбереження відбулось завдяки розвитку міжнародного співробітництва, в першу чергу з такими зарубіжними країнами, як Великобританія, Данія, Франція, Німеччина, Норвегія. Ці держави з періоду енергетичної кризи 70-х років минулого століття накопичили великий досвід у галузі енергозбереження, що обумовлено вичерпанням не відновлюваних паливно-енергетичних ресурсів, відсутністю реальних альтернатив їх заміни та зростанням цін на енергоресурси.

Вже протягом багатьох років у Європі, країнах Скандинавії використовують енергозберігаючі технології при будівництві та реконструкції будівель. У цих країнах створили необхідні законодавчі норми з урахуванням економічних інтересів власників житла та інвесторів. Підвищення рівня енергоефективності домагаються за допомогою застосування ефективної теплоізоляції, установки теплонасосів, сучасних віконних рам і дверей, недопущення витоку теплого повітря, використання котельних установок з високим ККД і приладів поквартирного регулювання температури.

В Німеччині на реконструкцію будинків з метою зниження енергоспоживання витрачається понад 1,5 млрд. євро. Більше того, власникам житла, які бажають провести реконструкцію будинку, надаються податкові пільги в розмірі 20% і банківські кредити з низькою процентною ставкою. Будучи енергозалежною від поставок енергоносіїв з іншими країнами, Німеччина вирішує проблему енергетичної безпеки шляхом енергозбереження та стимулювання розвитку альтернативних видів енергії. Більше третини всього обсягу електроенергії отримують

від вітроустановок. Інвестори отримують можливість розмістити на дахах будівель сонячні батареї і подають отриману енергію в міську мережу. При покупці комп'ютерів та електроприладів адміністративні установи зобов'язані купувати енергоекономні прилади.

В Австрії працює підприємство з виробництва біогазу. Біогаз, що виробляється з деревини, за якостями не поступається природному газу, його використовують для опалення електростанцій, автомобілів, що працюють на змішаному паливі. Біогазові установки здатні виробляти близько 100 куб.м біогазу на годину. На даний час подібні проекти готуються в Німеччині та Швеції.

У Франції для сімей, які бажають використовувати технології економії термічної енергії у власній оселі, ввели в дію програму податкових пільг. При модернізації житла їм надається кредит, право на відшкодування до 50% витрат по встановленню систем терморегуляції, модернізації опалення та використання альтернативних джерел енергії: біопаливо, енергія сонця і вітру.

В Японії енергозберігаюча політика отримала початок з 1973 року. Вживаються заходи щодо зниження енергоємності будинків, удосконалення конструкцій будівель для зниження витрат на опалення і кондиціонування. Велика увага приділяється навчанню громадян у збереженні енергії в побуті: часткова відмова від телевізійних пультів, від нічного підігрівання води для економії часу на приготування сніданку вранці, тимчасове відключення кондиціонерів влітку. Проведений досвід на 200 сім'ях дав економію енергії в 14,2% від звичайного споживання енергії. Особлива увага приділяється розвитку геліоенергетики. Використання сонячних батарей дозволяє значно знизити витрати на електроенергію. Установка сонячних батарей на третину оплачується урядом. Площа даху житлового будинку в середньому становить 120 кв.м. Навіть, якщо половина даху буде покрита батареями, вони дадуть 6 тис. кВт. ч енергії в рік. У перерахунку на нафтопродукти – це близько 558 л нафти.

В Швеції за останні кілька десятиліть вдалося істотно знизити залежність від викопного палива. Шведи, як дбайливий господар, намагаються інтегрувати в один процес все, що піддається інтегруванню. Наприклад, сміттєспалювальний завод Ходгалена крім переробки сміття, займається комбінованим виробленням тепло- і електроенергії. Однією з шведських особливостей в енергетичній сфері є централізоване опалення та охолодження приміщень за рахунок використання

станцій теплових насосів. Сировиною для таких станцій є потенціал води, атмосфери і землі. Наприклад, станція в Стокгольмі забезпечує теплом 400 тисяч населення міста. Тут продовжує зростати число споживачів енергії, що виробляється тепловими насосами, так як вони досить ефективні і знижують шкідливий вплив на навколишнє середовище. На даний момент Швеція налічує більше 500 000 теплових насосів. Зараз у світі все більше уваги приділяється розробці і виробництву альтернативного палива. Одним з видів альтернативного палива є паливні пелети. Їх отримують з деревних відходів і відходів сільського господарства: кора, тирса, тріска, солома, лузга і т.д. Перевага такого палива – велика теплотворність в порівнянні з дровами або тріскою, збільшують ККД котелень, це екологічно чисте паливо, менш схильне до самозаймання. Багато країн зайняті виробництвом паливних пелет: в США працює понад 60 компаній, що виробляють близько 680 тис. тонн на рік, Китай планує до 2020 року виробляти 50 млн. тонн щорічно, Великобританія у піковий період розвитку альтернативних джерел енергії (що випав на 2010 рік) виробила близько 600 тис. тонн пелет і з тих пір ця цифра тільки зростає. Європейський ринок паливних гранул зростає на 20% в рік [4].

В Україні сільськогосподарські відходи майже незатребувані. Маса накопичення соломи становить за рік 80-100 млн. тонн, найчастіше ці відходи спалюють або використовують лише в тваринництві, для підстилки або в якості прикорму. Тим не менш, за даними статистики, в Україні спостерігається деяке зростання в області виробництва паливних пелет, хоча слабка інформованість населення та керівників підприємств про можливості пелет перешкоджає швидкому зростанню даної галузі. Досвід європейських країн показує, що основним стимулом у розвитку альтернативної енергетики є державна підтримка.

У всіх високо розвинутих країнах здійснюється державна фінансова підтримка раціонального використання енергоресурсів, прослідковується чітка та послідовна тенденція залучення до активної діяльності у сфері енергозбереження різних економічних, фінансових, та законодавчих механізмів держави [2].

Висновки. Проведений аналіз літератури Данилова Н.И., Щелокова Я.М, офіційного сайту Міністерства економіки та вугільної промисловості України та решти використаних джерел дає змогу зробити висновки про необхідність використання Україною досвіду високо розвинутих країн у напрямку ефективного управління енергозбереженням.

Розглянувши основні напрями енергозбереження в контексті світових тенденцій, зазначимо, що для України вкрай важливим є здійснення державної політики для досягнення цілей економії та раціонального використання енергоресурсів за такими напрямами:

– розроблення чітких і прозорих організаційно-економічних механізмів стимулювання та реалізації інноваційних проектів розвитку сфери енергозбереження, запровадження ефективних систем фінансової підтримки НДДКР та інноваційної діяльності;

– перегляд підходів субсидіювання енергетичних компаній для подолання корумпованості українського енергетичного сектора, що завдає шкоди енергетичній та національній безпеці України;

– перегляд пріоритетних напрямів інноваційного розвитку, які сприяють збереженню національної та енергетичної незалежності, припинення фінансування малоперспективних, непріоритетних напрямків для скорочення навантаження на державний бюджет;

– використання високопродуктивного зарубіжного досвіду у сфері впровадження енергозбереження: спільні комплексні проекти разом із відповідними міжнародними організаціями, підприємствами тощо;

– нарощування масштабів застосування нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії;

– стимулювання досліджень і розробок у сфері економії енергії і відновлювальних ресурсів;

– стимулювання застосування альтернативних способів опалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данилов Н.И., Щелоков Я.М. Энергосбережение как энергетический ресурс. URL: http:// www.energosovet.ru.

2. Енергетична стратегія України на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 № 145-р. URL: http://search.ligazakon.ua/ l_doc2.nsf/link1/FIN38530.html.

3. Оновлення Енергетичної стратегії України на період до 2030 р. Міністерство енергетики та вугільної промисловості України. URL: http://mpe.kmu.gov.ua.

4. Офіційний сайт Всесвітньої енергетичної ради (World Energy Council) URL: http://www.worldenergy.org/.

5. Переосмислення ступеня відповідальності перед майбутнім: Національна доповідь з питань реалізації державної політики у сфері енергоефективності за 2009 рік [М. Пашкевич, В. Григоровський, В. Гавриленко, В. Гальперін, Д. Гулевець]. К., НАЕР-НАУ, 2010. 254 с.

Рудик Олександр Тимофійович,
студент групи ММПз-18-1
Науковий керівник:
Мельник Олена Володимирівна,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту

МЕХАНІЗМ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. *У статті розглянуто науково-методичні основи механізму проектного фінансування підприємства на прикладі ТОВ «КийбудАльянс». Виявлено основні проблеми проектного фінансування. Для вибору оптимальних варіантів інвестиційних рішень запропоновано систему аналітичного оцінювання пріоритетності використання певних економічних і організаційних інструментів. Робиться висновок про наявність у проектного фінансування вагомого потенціалу щодо активізації інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств.*

Ключові слова: *підприємство, інвестиційний проект, кредит, проектне фінансування.*

Актуальність теми. У поточних умовах обмеженого доступу банків на міжнародні фінансові ринки і зниження економічної активності вітчизняних підприємств отримав розвиток відносно новий інструмент інвестування, такий як проектне фінансування. Перевагою якого є універсальний механізм поділу ризиків між державою, банком, інвестором і ініціатором проєкта за рахунок часткового надання державних гарантій і пільгового рефінансування.

Мета статті полягає у вивченні теоретичних аспектів проектного фінансування, дослідженні механізму проектного фінансування, виявленні проблем, що перешкоджають активному використанню проектного фінансування в Україні, та розробленні можливих шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання становлення та розвитку проектного фінансування в Україні розглянуто в працях багатьох вітчизняних практиків та теоретиків, зокрема: Г.О. Бардиша, Ю.В. Богоявленської, В.А. Верби, А.П. Дуки, О.С. Кобичевої, Т.П. Куриленка, Т.В. Майорової, А.А. Пересади та ін. Проте

не всі аспекти даної проблеми були висвітлені та знайшли обґрунтоване наукове вирішення, а питання механізму проектного фінансування взагалі обговорюються поверхнево. Крім того, проблема полягає ще й у тому, що більшість авторів фактично ототожнюють проектне фінансування з кредитуванням, що створює певну плутанину в механізмі його здійснення.

Незважаючи на повсюдне використання дефініції «проектне фінансування» у вітчизняній та зарубіжній літературі, видатні теоретики та практики так і не досягли консенсусу щодо визначення цієї економічної категорії. На додаток визначення поняття «проектне фінансування» відсутнє у вітчизняному законодавстві, яке регулює окремі аспекти діяльності у сфері. Згідно з думкою видатного вітчизняного науковця Т.В. Майорової, до основних причин розбіжності поглядів експертів щодо визначення сутності проектного фінансування можна віднести такі [1]:

– неузгодженість по суті відносно трактування проектного фінансування – як кредит чи як інвестиції;

– неузгодженість структурного характеру, яка базується на визначенні типу підприємства-позичальника (діюче або нове) та забезпеченості кредитних коштів заставою;

– термінологічні нюанси, які пов'язанні з використанням разом із поняттям «проектне фінансування» таких категорій, як «інвестиції» та «кредит».

Одним з важливих факторів, що впливають на масштаби розвитку проектного фінансування в Україні та має значний вплив на українські підприємства, є недосконаліть національної правової системи. Нерозвиненість системи рефінансування довгострокових інвестиційних проектів з боку комерційних банків, існуючі нормативно-правові бар'єри розвитку довгострокового кредитування, наявність необхідних заходів для їх усунення, а також питання стимулювання фінансово-банківських структур та інститутів розвитку до реалізації інвестиційних проектів з використанням механізму проектного фінансування - це все говорить про необхідність вдосконалення нормативно-правової бази, підходів держави до оцінки ризиків та формування резервів за довгостроковими інвестиційними кредитами.

Удосконалення юридичної бази покликане привернути додаткову кількість інвесторів, готових підтримувати проектне фінансування.

Процес реалізації інвестиційних проектів на умовах проектного фінансування має низку переваг у порівнянні з іншими способами фінансування. Механізм проектного фінансування особливо привабливий в кризовий період і потенційно може виступати в якості одного із способів підтримки економічного зростання. При цьому основну роль у розвитку та підтримці проектного фінансування як і раніше повинні взяти на себе інститути розвитку [2].

Об'єктом дослідження механізму проектного фінансування виступало ТОВ «Кийбуд Альянс», яке займається будівництвом всіх типів житлових будівель: переважно, багатоквартирних будівель, у т.ч. багатоповерхових, будівництвом всіх типів нежитлових будівель (офісних будівель, готелів, магазинів, торговельних пасажів), а також здійснює капітальний ремонт приміщень, монтаж та установлення збірних конструкцій на будівельних майданчиках, а відтак дбає про забезпечення гідних умов життя мешканців міста, піклується про зміцнення міського самоврядування, має бажання суттєво збільшити інвестиційну та інноваційної складову економіки, розвивати малий та середній бізнес, розбудовувати та реформувати житлово-комунальне господарство. Дане підприємство, як і багато інших в нашому регіоні зацікавлене в його підтримці за рахунок проектного фінансування, адже стрімкий розвиток міста дозволяє створювати сприятливі умови у будівництві, підвищувати конкурентоспроможність та нарощувати потужність місцевих будівельних підприємств відповідно до потреб ринку будівельних робіт.

Висока конкуренція на місцевому ринку продажу земельних ділянок під розвиток проектів нерухомості, будівництво (або залучення інвестицій) вимагає від землевласників нових методів у боротьбі за споживача. Адже в умовах економіки місто Ірпінь сьогодні виступає як окремий ринок і збільшення обсягів житлового будівництва та модернізація об'єктів соціокультурної сфери за рахунок усіх форм фінансування є однією з основних цілей містобудування, про що неодноразово вказується у Програмах соціально-економічного розвитку міста [3]. Ринок активно розвивається, і інвестори вже відчули, що таке непрофесійний підхід до вибору ділянки, яка не дає можливість девелопменту успішного об'єкта.

За статистикою, в Україні до 95% проектів у сфері нерухомості зіткнулися з істотними проблемами з їх реалізацією кінцевим споживачам (орендарі, покупці), а більш 80% незавершених об'єктів на межі припинення фінансування.

Було з'ясовано, що обсяги введеного в експлуатацію житла є замалими в порівнянні з реальною потребою в ньому. На підставі аналізу літературних джерел було з'ясовано, що зараз немає серйозної теоретичної бази, яка б забезпечувала подальшу практику в області проектного фінансування девелоперських проектів, кожен з яких практично можна сприймати як інновацію[4]. Тому вкрай важливими є будь-які дослідження, що стосуються проектного фінансування в девелопменті.

У механізмі проектного фінансування можна виділити наступні функціональні елементи [5]:

• об'єкт проектного фінансування;

• джерело виплат і забезпечення;

• ступінь прийняття ризику позичальником;

• види інвестиційних проектів в механізмі проектного фінансування.

Механізм проектного фінансування слід розглядати відокремлено від традиційних і широко застосовуваних мультиінструментальних моделях фінансування, таких як: корпоративне (традиційне), мезонінне, венчурне фінансування, форфейтинг - моделі та інші.

На погляд авторів, під механізмом проектного фінансування доцільно розуміти модель або алгоритм логічного опису суб'єктів і їх функцій, що відбивають сам процес фінансування.

Проектне фінансування можна уявити як управлінську модель, засновану на багатофакторному аналізі і враховує широкий діапазон ризиків і проблем, починаючи від політичних ризиків країни в цілому і адміністративних ризиків регіонів реалізації конкретних проектів до технічних і техногенних ризиків [6] .

Виходячи з визначеного, можна виділити кілька варіантів, умови яких спонукають комерційні банки до участі у проектному фінансуванні [7].

1. За результатами оцінки проекту встановлено його висока життєздатність і прибутковість. Такий варіант може схилити банк до прийняття позитивного рішення щодо участі у фінансуванні такого проекту навіть при умові низької кредитоспроможності інших учасників проектного процесу та непереконливих гарантій погашення кредиту.

2. У ході попередньої оцінки інвестиційного проекту було визначено рівень очікуваних грошових потоків від реалізації проекту, який цілком задовольнив банк, як джерело покриття боргу.

3. Окрім визначених у результаті оцінки перспективних потоків грошових коштів, які повністю або частково задовольняють банк у якості забезпечення іншої частини кредиту кредитною угодою, визначено інші активи позичальника (які було встановлено після ретельного оцінювання його фінансового стану).

4. У результаті проведеного аналізу фінансового стану підприємства-позичальника було встановлено його високий рейтинг, що вказує на його спроможність своєчасного погашення боргу.

Слід зазначити, що існуючі моделі проектного фінансування об'єднує те, що в них фінансується не конкретний інвестиційний проєкт, а підприємство, що ініціює його реалізацію. В даному випадку не вільний грошовий потік проєкта стає джерелом грошових коштів для отриманого фінансування, а забезпеченням фінансування є всі активи організації-ініціатора.

Висновки. У підсумку слід зазначити, що важливим етапом механізму проектного фінансування є організація залучення необхідних інвестицій. Система організації проектного фінансування включає інвестиційні джерела та організаційні методи надання інвестиційних коштів. Джерела інвестиційних коштів прийнято поділяти на власні, залучені та запозичені, кожен з яких має певну специфіку. На практиці використовується безліч методів проектного фінансування, кожен з яких має певні переваги та недоліки, з чого випливають особливості їх запровадження на практиці.

У сучасних умовах виходу вітчизняної економіки з тривалої фінансово-економічної кризи спостерігається низка несприятливих тенденцій, а саме: зниження довіри економічних агентів до банківського сектору, відсутність процесів відновлення структури виробництва, відсутність технічного і технологічного оновлення, які роблять неконкурентоспроможними як продукцію, так і підприємства, що її виробляють, та стримують інтенсивний розвиток народного господарств

У вітчизняній економічній літературі окремо розглядаються механізми банківського кредитування та проектного фінансування. Поняття «проектне фінансування» у офіційній вітчизняній термінології не вживається, натомість є термін «кредитування під інвестиційний проект», що за своєю суттю відповідає поняттю «проектне фінансування». Також слід зазначити, що описуючи механізм проектного фінансування, вітчизняні науковці зазвичай зазначають, що банківське

кредитування є найбільш поширеною формою фінансового забезпечення в межах даної фінансової операції, але з впевненістю можна зазначити, що з практичної точки зору, через брак масштабних інвестиційних проектів в Україні механізми проектного фінансування практично не використовують.

Отже, проектне фінансування в умовах глобалізації — це перспективний інструмент для рішення інвестиційних завдань, що дає змогу вітчизняним українським підприємствам використати прогресивний закордонний досвід з урахуванням особливостей українського ринку, досягнути найефективніший варіант рішення фінансування своєї господарської діяльності та допоможе вийти на новий рівень конкурентоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Майорова Т. В. Теоретичні аспекти визначення поняття „проектне фінансування” / Т. В. Майорова, Д. О. Кузяк // Науковий вісник НЛТУ України. - 2011. - № 21.14. - С. 259 – 266.

2. Бардиш Г. О. Проектне фінансування: підручник / Г. О. Бардиш - К.: Алеута, 2007. - 463 с.

3. Програма соціально-економічного та культурного розвитку міста Ірпінь, селищ Ворзель, Коцюбинське на 2019 рік та основні напрями розвитку на 2020-2021 роки https://imr.gov.ua/attachments/article/434/

4. Марченко О.В. Про використання портфельного аналізу в девелоперських проектах / А.В. Сєріков, О.В. Марченко // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Випуск 255: В 9 т. – Т.ІІ. Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С. 491-499.

5. Собина Н. В., Логинов М. П. К вопросу о сущности проектного финансирования // Вопросы управления. 2016. № 6.

6. Иванов Г. Инвестиции: сущность, виды, механизмы функционирования: серия «Учебники, учебные пособия». Ростов-на-Дону: Феникс, 2014. 352 с.

7. Смірнова О.О. Особливості проектного фінансування в Україні / Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць ; відп. ред. А. М. Мороз. – К. : КНЕУ, 2016. – Випуск 2 (28). – С.130-142.

Стецик Марія Василівна,
студентка групи ММПз-18-1
Науковий керівник:
Канцур Інна Григорівна,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРОЕКТУ

Постановка проблеми. На початку XXI століття управління проектами все частіше стає стандартним способом ведення бізнесу. У багатьох компаніях значна частка робіт виконується у вигляді проектів. Велика кількість сфер, в яких здійснюються проекти, різноманітність команд, що працюють над проектами, труднощі внутрішньокомандної взаємодії, різноманітність умов реалізації проектів і велика кількість вимог до проектів призводять до необхідності подальших досліджень у напрямку забезпечення ефективного управління проектами. Актуальність цієї роботи обумовлена тим, що особливої уваги набуває ефективне управління персоналом підприємницького проекту та оцінювання його управлінської діяльності [1].

Забезпечуючи ефективність діяльності підприємства через рівень продуктивності праці, фахові знання та навички, професіоналізм та новаторство, ставлення до виконання своїх обов'язків, персонал підприємства став стратегічним його ресурсом. Для керування ними потрібна дієва система управління та ефективні методи. Етап переходу від еклектики та організації до системності можна вважати вже завершеним. Сучасна практика менеджменту персоналу характеризується чисельними теоретичними та практичними розробками щодо формування, функціонування та розвитку систем управління персоналом підприємницьких проектів [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зростання ролі людського фактору в діяльності підприємств обумовило необхідність пошуку шляхів підвищення ефективності використання трудового потенціалу. Саме тому особливу увагу вчені приділяють розвитку теоретичних і прикладних аспектів управління персоналом. Активний науковий пошук ведуть у сфері розвитку методів і підходів до управління персоналом. Ці аспекти досліджують Л.В. Балабанова, Т.В. Білорус,

Р.П. Вдовиченко, С.В. Глівенко, Г.І. Євтушенко, Л.І. Іванкіна, І.Г. Канцур, О.В. Крушельницька, Л.О. Мажник, Д.П. Мельничук, М.М. Новікова, А.Н. Полозова, С.М. Сидорук, К.М. Таньков, Т.П. Хохлова, Г.М. Чепурда тощо.

Питання формування команди проекту, а також розроблення нових моделей та методів управління людськими ресурсами вивчають зарубіжні та вітчизняні вчені: Д. Анаракі-Ардакані, А.Арєф'єв, А. Баженов, С. Бушуєв, Н. Бушуєва, Є. Колеснікова, М. Мейєр, В. Морозов, В. Половінко, В. Рач, Ю. Рак, Ф. Хміль та ін. Огляд їх робіт показує, що формування команди проекту та управління нею є дуже складною проблемою, яка потребує постійної уваги й удосконалення вже існуючих моделей та методів управління, що й визначає необхідність та актуальність дослідження.

Мета статті. Метою статті є поглиблення дослідження управління персоналом підприємницького проекту та виявлення його особливостей.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні стало популярним професійне управління проектами у всіх його складових частинах. Велике значення при цьому приділяється як внутрішньому, так і зовнішньому середовищу. Внутрішнє середовище – це в першу чергу персонал, який здійснює дії щодо реалізації проекту. Персонал відіграє найважливішу роль в проекті, саме персонал визначає часові та якісні характеристики проекту. Досвід реалізації проектів свідчить про те, що, тільки сформувавши підготовлену команду проекту, можна забезпечити заплановані результати [3].

Належне функціонування будь-якого підприємства потребує детального планування його діяльності. Особливого значення тут набуває реалізація нового проекту, напряму чи виду діяльності підприємства з метою забезпечення життєдіяльності та планової конкурентоспроможності підприємства. Такого виду діяльність називається підприємницьким проектом, яка охоплює практично всі функціональні напрями підприємства, починаючи від детального опису технології бізнес-проекту і закінчуючи ґрунтовними фінансовими розрахунками ефективності господарювання.

На думку більшості авторів, ефективне управління персоналом проекту – це основа управління проектом. Зазвичай інвестори розглядають персонал управління проектом (команду менеджерів) як головний фактор успіху реалізації проекту. Управління персоналом

проекту являє собою діяльність, спрямовану на забезпечення проекту необхідними людськими ресурсами та їх ефективне використання. Головною функцією управління персоналом в традиційній (непроектній) організації є забезпечення підприємства необхідним за кількістю та якістю персоналом, здатним вирішувати стратегічні, оперативні і тактичні завдання, а також здійснення керуючих впливів, спрямованих на ефективне використання та розвиток трудового потенціалу кожного працівника і всього колективу в цілому [4, с. 34].

В умовах конкурентної боротьби між організаціями за лідерство на ринку, все більша кількість керівників розуміють важливість грамотного управління персоналом. Особливе значення при цьому належить саме використанню соціально-психологічних методів управління. Адже, з кожним роком з'являється багато різних технологій управління людськими ресурсами, але незмінним залишається той факт, що кожен працівник - це, перш за все, людина зі своїми особистими соціальними, психологічними і фізіологічними особливостями. Саме ці індивідуальні особливості людини, а точніше грамотний підхід до управління ними показують, як впливають соціально-психологічні методи управління на ефективність роботи як всіх підрозділів організації, так і проектної роботи [5].

У процесі управління персоналом підприємницького проекту розробляються такі продукти або послуги, що раніше не робилися. Це обумовлює його унікальний характер. Наприклад, на підприємствах, у навчальних закладах розробляється багато тисяч програм з підвищення кваліфікації персоналу, але кожна навчальна програма унікальна – вона має свого автора чи групу авторів, свого замовника, розрахована на конкретний контингент працівників певного підприємства, передбачає свої специфічні форми та методи навчання.

На сьогоднішній день розвиток персоналу відбувається по схемі, яка повинна пристосуватися до вимог ринкового оточення на підприємстві, ринку праці та ринку послуг. Це обумовлює розгляд питань, пов'язаних з розвитком персоналу з позицій адаптивного управління підприємством, яке передбачає, що розвиток персоналу безперервно спрямований на забезпечення її підрозділів працівниками з необхідним рівнем освіти, професійної підготовки і кваліфікації, здатними займати конкретні посади та виконувати все більш складні завдання [6]. Це дає підстави стверджувати, що типової програми розвитку персоналу підприємницького проекту не може бути. При розробці власної

стратегії слід, на нашу думку, перш за все, враховувати специфіку конкретного підприємства та проекту, що необхідно реалізувати, та дати відповідь на такі питання: для чого розвивати персонал, у яких напрямках, яких знань чи навиків їм не вистачає тощо.

Крім цього, під час управління персоналом підприємницького проекту необхідно враховувати наступну специфіку людських ресурсів:

1. В управлінні людьми пріоритет надається психологічним факторам, мотивації та стимулюванню діяльності.

2. Реакція людей на управлінські рішення емоційна.

3. Людські ресурси здатні до постійного розвитку.

4. Процес взаємодії між організацією та людським ресурсом є двостороннім.

5. Людська діяльність потребує мотивації, цілеспрямованості та самореалізації.

6. Ефективність використання людських ресурсів при неправильній організації знижується швидше ніж ефективність інших ресурсів.

7. Вкладення в людський ресурс дають набагато більший ефект ніж вкладення в інші види ресурсів [7].

Висновки. На основі проведеного наукового дослідження варто зазначити, що ефективне управління персоналом підприємницького проекту підвищує ефективність його реалізації та забезпечує швидкі зміни в управлінні персоналом відповідно до стратегії підприємства. Основними особливостями управління персоналом підприємницького проекту, на нашу думку, є: використання соціально-психологічних методів управління, специфіка людських ресурсів, унікальний характер підприємницького проекту та адаптивність управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Калініченко Л.Л. Формування та оцінювання ефективності проектного менеджменту. Маркетинг і менеджмент інновацій, 2016, № 4. URL: file:///C:/Users/HP/Downloads/Mimi_2016_4_16.pdf

2. Третьяк О.П. Сучасні персонал-технології у системі управління персоналом на підприємстві. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24.4. URL: file:///C:/Users/HP/Downloads/nvnltu_2014_24.4_66.pdf

3. Дєгтяр А.О., Бублій М.П. Особливості управління персоналом при проектній організації діяльності. URL: file:///C:/Users/HP/Downloads/VNUCZUDU_2016_1_28.pdf

4. Половинко В. Управление персоналом: системный подход и его реализация: монографія / В. Половинко. М. : Информ-Знание, 2002. 484 с.

5. Канцур І.Г., Снятовська Х.Я. Особливості соціально-психологічних методів в управлінні персоналом / І.Г. Канцур, Х.Я. Снятовська // Актуальні економічні, фінансові та правові питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 лютого 2019 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 61-63.

6. Польшаков І.В. Методи та моделі адаптації проектів в проектно-орієнтованих організаціях / І.В. Польшаков: Дис. канд. наук: 05.13.22. 2007. URL: http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/338753.html .

7. Верба В.А. Передумови успішної реалізації проектів розвитку / В.А. Верба // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ, 2009. №3(19). С. 34-39.

Устименко Аліна Олексіївна,
студентка групи ММПз-18-1
Науковий керівник:
Грушева Алла Андріївна,
к.пед.н., доцент кафедри менеджменту

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ В УКРАЇНІ

Анотація. *У статті здійснено аналіз організаційно-методичних засад формування та розвитку торгівельних мереж в Україні, з'ясовано сутнісні характеристики форм та ознак інтеграції торгівельних суб'єктів підприємництва, види діяльності, форми відносин з конкурентами. Узагальнено основні принципи організації створення торгівельних мереж для забезпечення їхнього ефективного функціонування.*

Ключові слова: *торгівля, торгівельні мережі, сфера торгівлі, підприємство, конкуренція, принципи, продукція, товарний обіг, кооперація.*

Актуальність теми. Торгівля – одна з основних складових ринку споживчих товарів, яка є прямим відображенням стану економічного розвитку країни, що координує систему міжгалузевих і регіональних зв'язків. Як найважливіший вид економічної діяльності у сфері товарного обігу вона виступає завершальною стадією руху товарної продукції і сферою реалізації економічних інтересів споживачів та виробників товарів. Торгівельна сфера забезпечує задоволення потреб населення у товарах і послугах через підтримання балансу між попитом і пропозицією, дає імпульс для формування уподобань споживачів, розробки нових товарів і нарощення обсягів виробництва. Наповнюючи бюджети усіх рівнів, торгівельна мережа забезпечує населення робочими місцями, сприяє зміцненню фінансової системи країни [3].

Виклад основного матеріалу. Дослідженням аспектів розвитку торгівельних мереж займалися провідні науковці різних часів. Серед сучасних вітчизняних та закордонних дослідників доцільно виділити: Алієва Т., Алексєєва С., Атамас П., Біловодську О., Бегларашвілі О., Дроздову О., Олефіренко О., Пурського О., Тарасову Г., Харченко О. та інші.

Розвиток торгівельних мереж в Україні здійснюється вже не одне десятиліття, і представлені вони достатньо різноманітно. Зокрема, суб'єкти торгівельної діяльності можуть входити до складу різних видів об'єднань – горизонтальних або вертикальних маркетингових систем [1, с. 531-532]. Горизонтальні системи створюються двома або декількома компаніями одного рівня, що займаються однаковим видом діяльності. Вертикальні маркетингові системи (ВМС) досить різноманітні за принципами побудови і особливостями функціонування та складаються з товаровиробників – оптових та роздрібних торговельних фірм, які функціонують як єдина система.

Розрізняють корпоративний та договірний тип такої системи:

Корпоративна ВМС складається з фірм (підприємств), що належать одному власнику, завдяки чому він бере участь у кожному етапі – від виготовлення до продажу товару кінцевому споживачу.

Договірна ВМС об'єднує на основі укладених угод незалежні компанії, які здійснюють різну діяльність з виробництва та розподілу.

Кооперативи роздрібних торговців – це об'єднання, які створюють спільні підприємства для того, щоб здійснювати оптові закупівлі, а інколи й виробництво товарів. Члени таких організаційних утворень

купують більшу частину товарів через свої кооперативи, а також спільно здійснюють рекламну діяльність. Прибуток розподіляється між членами об'єднання пропорційно до обсягу зроблених ними закупівель.

Основоположною характеристикою форм інтеграції торгівельних суб'єктів підприємництва є така ознака, як кількість видів діяльності підприємств, що здійснюють кооперацію. Зокрема, це передбачає створення торгівельних мереж на основі горизонтальної та вертикальної інтеграції. Більш складні утворення потребують застосування комбінації обох варіантів інтеграції. Горизонтальна інтеграція полягає у лінійній ланцюговій формі об'єднання, до якого входять два або більше підприємства (бізнес-одиниці) однакового типу і тієї ж сфери діяльності. Вертикальна інтеграція передбачає об'єднання учасників каналу розподілу на основі процесів злиття, кооперації чи взаємодії та функціонального поєднання видів діяльності.

Прикладом ієрархічної (вертикальної) підприємницької мережі у сфері торгівлі є корпоративна торговельна мережа. Ускладнення корпоративних структур, що здійснюють торгівлю на мережевих засадах, та збільшення видів діяльності у складі бізнес-портфеля призводить до суттєвих змін в організаційній структурі управління та відповідного перетворення корпоративних торговельних мереж на ієрархічні підприємницькі мережі.

До підприємницьких мереж у роздрібній торгівлі доцільно також відносити і об'єднання, що здійснюють управління мережею торговельних та торговельно-розважальних центрів. На вітчизняному ринку роздрібної торгівлі такі структури вже набули свого розвитку. В основному на сьогодні в Україні функціонують мережі, що об'єднують магазини. На рис.1.1 наведено Топ-10 найбільших торговельних мереж України за сумарною торгівельною площею.

З огляду на тенденції топ-10 найбільших торговельних мереж України динаміка їхнього росту є очевидною, і подальших змін уникнути навряд чи вдасться.

Топ-10 FMCG-мереж України за сумарною торговельною площею

№	Компанія	Центральний офіс	Мережі	Лого	Сумарна торгова площа, 2017 р.	Сумарна торгова площа, 2016 р.	Динаміка приросту 2017-2016 рр., %
1	Fozzy Group	Київ	Сільпо, Фора, Fozzy Cash&Carry, Le Silpo, Thrash!, Favore		544 650	537 200	1,4%
2	ТОВ "АТБ-маркет"	Дніпро	АТБ		410 650	400 100	2,6%
3	Metro Cash & Carry Україна	Київ	METRO, Бери-Вези		183 000	183 000	0,0%
4	ТОВ "Ашан Україна Гіпермаркет"	Київ	Auchan, Auchan City		170 940	102 600	66,6%
5	ТОВ "Таврія В", ПП "Таврія Плюс"	Одеса	Таврия В, Космос		140 800	137 865	2,1%
6	ЗАТ "Фуршет"	Київ	Фуршет, Гурман-Фуршет		117 300	127 000	-7,6%
7	ПАТ "Рітейл Груп"	Київ	Велика Кишеня, Велмарт, ВК Экспресс, ВК Select		111 050	114 100	-2,7%
8	ТОВ "НОВУС Украина"	Київ	NOVUS, NOVUS экспресс		106 800	104 000	2,7%
9	ТОВ "ЕКО"	Київ	ЭКО маркет, Симпатик		98 650	99 355	-0,7%
10	ТОВ "Омега"	Дніпро	VARUS, VARUS-маркет		72 150	63 660	13,3%

RAU.UA

Рис.1.1. Топ-10 найбільших торговельних мереж України за сумарною торгівельною площею.

Джерело [4].

Мережа торговельних центрів – це сукупність торговельних центрів, об'єднаних під єдиним брендом. Як правило, торговельні центри в межах мережі відрізняються спільною концепцією та мають єдині архітектурні рішення. Мережі торговельних центрів можна класифікувати за ознаками, поданими на рис. 1.2.

Ознаки класифікації мереж торговельних центрів
- - типи торговельних центрів та їх концепція розвитку;
- - розмір торговельної площі;
- - масштаби діяльності (районні, загальноміські);
- - форма власності;
- - рівень диверсифікація діяльності;
- - стадія життєвого циклу;
- - характер конкурентної поведінки;
- - ступінь наближення до центру міста;
- -особливості будівельних рішень;
- -інтеграція з іншими об'єктами тощо.

Рис. 1.2. Ознаки класифікації мереж торговельних (торговельно-розважальних) центрів.

Джерело: розроблено автором.

Ідеологія торгівельних мереж порушує традиційні чіткі межі між внутрішнім і зовнішнім середовищами організації, так само як і між її функціями. Партнерство передбачає, що сторони діють переважно на договірних, а не адміністративних засадах. Відповідно із зростанням розміру корпоративної торговельної мережі через збільшення кількості стратегічних господарських підрозділів відбувається її перетворення на підприємницьку мережу.

Слід відмітити, що нині на українському ринку переважають адміністративні засади формування підприємницьких мереж, прикладом яких є корпоративні торговельні мережі. Вони вже мають своїх лідерів за такими показниками, як обсяг роздрібного товарообороту та кількість магазинів, що вони об'єднують. Однак в оптовій торгівлі України підприємницькі мережі не набули такого розвитку. На ринку споживчих товарів України поки що з'являються лише транснаціональні, зокрема німецька компанія Metro Group та інші зарубіжні оптові компанії зі своєю торговельною і складською мережею.

Великим торговельним мережам значно простіше диктувати умови співпраці постачальникам. Невеликі мережеві об'єднання, а також одиничні (незалежні) роздрібні торговці в умовах загострення конкурентної боротьби мають слабші позиції з точки зору можливості впливу та обсягів діяльності. Вони можуть розглядати декілька варіантів подальшого розвитку. Найбільш простий варіант – продаж свого бізнесу сильнішому конкуренту. Другий варіант – приєднання до франчайзингової системи.

Договірні торгівельні мережі – мережі, що формуються на засадах франчайзингу, набувають свого поступового розвитку в торгівлі України, але меншими темпами порівняно з корпоративними торговельними мережами. Третім варіантом розвитку є створення закупівельного союзу, який дає можливість підприємцям зберегти незалежність власного бізнесу і одночасно з цим отримати дивіденди від роботи у складі великої структури. Особливої уваги заслуговують партнерські (добровільні) мережі. Вони є новими для вітчизняного ринку, але достатньо перспективними.

На сучасному етапі економічного розвитку особливого значення набувають питання міжфірмових взаємовідносин. Кількість суб'єктів ринкових відносин зростає, при цьому ринковий простір стає все більш обмеженим. Це призводить до одночасного прояву двох тенденцій:

– злиття та поглинання підприємств у рамках вертикально-інтегрованих організацій;

– горизонтальна інтеграція, що має прояв у створенні мереж міжфірмових зв'язків, які діють у рамках формальних угод і неформальних об'єднань у вигляді бізнес-партнерства [2, с. 93].

Отож, співробітництво з конкурентами зокрема в торгівельних мережах – це партнерство компаній, що здійснюють свою діяльність в одному і тому ж сегменті ринку. При цьому форма відносин з компанією конкурентом має різний характер (рис.1).

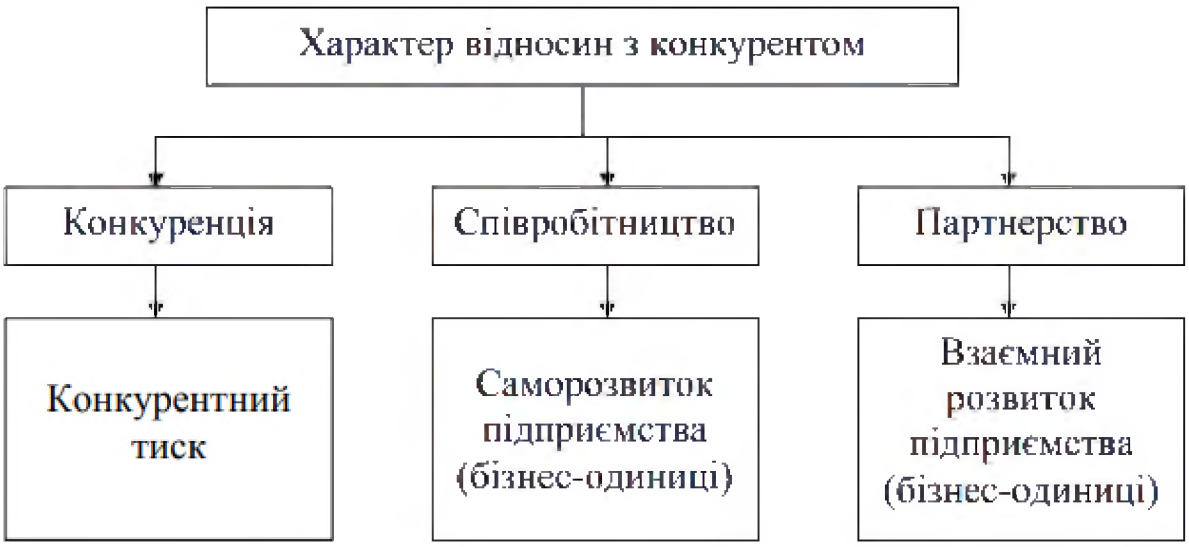

Рис. 1 Форми відносин з конкурентом
Джерело [3, с. 49].

Зазначені характерні відносини реалізуються інтегровано, однак співробітництво як особливий спосіб організації бізнесу характеризується взаємною залежністю суб'єктів за намірами, інтересами та поведінкою, пов'язаною з реалізацією спільної мети, а також стратегічним значенням, що досягається завдяки міжорганізаційним угодам, які:

- компенсують слабкі сторони або створюють конкурентні переваги учасникам;
- відповідають довгостроковим стратегічним планам партнерів.

Удосконалення такої співпраці сприяє поглибленню між фірмового співробітництва та приводить до переходу на якісно новий рівень взаємодії – партнерство, коли між фірмові зв'язки еволюційно переростають у партнерські відносини.

Партнерство виявляється у застосуванні таких можливих стратегій:

– компромісного співробітництва;

– кооперативної солідарності.

Стратегія компромісного співробітництва передбачає, що компанії-конкуренти цілеспрямовано на партнерських взаємовідношеннях намагаються урегулювати між собою всі можливі конфлікти і протиріччя, заздалегідь визначивши межі вірогідних поступок одна для одної, а також конкурентні дії, поступки в яких є неможливими.

Партнерські взаємовідносини конкурентів можуть бути поділені на три типи залежно від ступеня інтеграції компаній, що взаємодіють між собою:

- системна кооперація – компанії-конкуренти об'єднують свої зусилля для досягнення певної загальної мети, не змінюючи при цьому своєї автономності та незалежності;

- проектна кооперація – поряд з кооперaційними зв'язками паралельно або на їх основі формуються достатньо відокремлені спільні утворення компаній-партнерів;

- холдинг-подібна кооперація – компанії переходять від загальних проектів до фактичного об'єднання основних бізнес процесів за допомогою перехресного володіння партнерами частиною акціонерного капіталу один одного [2, с. 98].

Теоретико прикладний аналіз з порушеного питання на основі багаточисельних досліджень учених та практиків дозволяє виокремити такі основні принципи в процесі створення торговельних мереж та забезпечення їхнього ефективного функціонування. Це:

- економічна доцільність створення підприємницької мережі;
- системність – об'єднання окремих одиничних підприємств в одну систему з метою досягнення синергетичного ефекту;
- ініціативність у прийнятті рішення щодо створення підприємницької мережі;
- інноваційність організаційно-правової форми підприємництва і технології ведення бізнесу;
- перспективність – орієнтація на довгострокове функціонування підприємницької мережі;
- самостійність прийняття рішення щодо вибору партнерів та організації спільної діяльності;

- мінімізація ризиків, розробка системи заходів щодо запобігання зменшенню ризиків від створення та функціонування підприємницької мережі;

- спрямованість на досягнення результату – отримання прибутку (вигоди), реалізація певного проекту.

Висновки. Таким чином, важливим аспектом формування торгівельних мереж, в Україні як важливої ланки соціально-економічної системи є стратегії компромісного (партнерського) співробітництва, які перспективи свого поширення та розвитку в Україні набувають завдяки запровадженню передового вітчизняного і зарубіжного досвіду. Однак, без належного державного регулювання, неможливо модернізувати відповідно до сучасних вимог торговельну галузь, сформувати конкурентоспроможну економіку країни і забезпечити високу якість життя її населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент : пер. с англ. / Ф. Котлер. – СПб. : Питер, 2002. – 752 с.

2. Исаева Е. Формирование партнерских отношений с конкурентами / Е. Исаева // Проблемы теории и практики управления. – 2009. – № 9. – С. 93–99.

3. Н.О. Голошубова, О.О. Кавун, В.М. Торопков та ін.] ; за заг. ред. Н.О. Голошубової. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 344 с.

4. Топ-10 найбільших торговельних мереж України за сумарною торгівельною площею[Електронний ресурс].– Режим доступу:https://rau.ua/novyni/top-10-krupnejshih/

Філоненко Сергій Миколайович,
студент групи ММПз-18-1
Науковий керівник:
Євтушенко Ганна Іванівна,
к.е.н., доцент, доцент
кафедри менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КОМАНДОЮ ПРОЕКТУ

Анотація. *В статті визначені особливості управління командою проекту, що сприяють організації її ефективної роботи.*

Ключові слова: *команда, команда проекту, система управління командою проекту, проект – менеджер.*

Постановка проблеми. Проектна команда є одним із визначальних чинників успішності проекту, а тому особливості та новації в її управлінні є важливими та такими, що потребують подальшого вивчення з огляду на необхідність системних змін в менеджменті персоналу усіх суб'єктів господарювання.

Актуальність обраної теми обґрунтовується тим, що командна робота творчих, з відповідною освітою, особистостей може ефективно виконати проект: в найкоротші терміни і з найменшими затратами ресурсів, в т.ч. і людських, завдяки оптимізації системи управління.

У своїх наукових працях, В. Москаленко [8], досліджуючи зазначену проблему, визначив сучасні підходи до формування команди проекту.

Принципи формування проектної команди висвітлили в своїх роботах Л. Батенко, О. Загородніх, В.Ліщинська [2]; Д. Анкона, Х. Бресман [1].

Порівняльній характеристиці проектних команд традиційного і нового типів присвячені праці А.Оленіч, З.Шацької [9].

До проблем, пов'язаних з управлінням командою проекту та проектною діяльністю, зверталися також Н.С. Бушуєва, Ю.Ф. Ярошенко, Р.Ф. Ярошенко [3], Р. А. Муха [7], І.Ю. Лєбєдєва [6] та ін. У їх працях зазначається, що останнім часом в управлінні проектами все більше уваги приділяється командній діяльності персоналу.

Мета статті. Метою статті є опрацювання теоретичних засад особливостей управління командою проекту з визначенням ключових аспектів організації її ефективної роботи .

Виклад основного матеріалу. У загальному розумінні команда – це колектив (об'єднання людей, які здійснюють спільну діяльність і мають загальні інтереси), здатний досягати мети автономно і злагоджено за мінімальних управлінських впливів [3].

Р.А. Муха термін «команда» визначає – як групу креативних людей згуртовану навколо одного лідера, що займаються спільною справою із задоволенням, сполучають свою особисту мету із загальною, і свідомо взаємодіють один з одним для її досягнення, а результатом їхньої справи є якісно новий продукт[7].

За формою команда проекту відображає існуючу організаційну структуру управління проектом, розділення функцій, обов'язків і відповідальності за рішення, що приймаються в процесі його реалізаці. В свою чергу, за змістом команда проекту є групою фахівців високої кваліфікації, які володіють знаннями і навичками, необхідними для ефективного досягнення цілей проекту [10].

Також, члени команди є носіями організаційної культури і одночасно її творцями. Команди мають потенціал, щоб виконати поставлену роботу і розійтися. Команди є ефективним інструментом мотивації персоналу. Команди, на відміну від інших типів груп, орієнтовані на спільну мету, а узагальнюючи знання і досвід усіх членів, напрацьовуючи синергетичний ефект, команда може створити інноваційний продукт.

Першоосновою побудови проектної команди є визначення цілей та завдань її створення .

В організації побудови проектної команди окреслюють такі завдання:

• створення професійно стимулюючого оточення ;

• здійснення ефективного керівництва;

• забезпечення кваліфікованим персоналом;

•забезпечення підтримки керівництва і стабільно - сприятливого навколишнього середовища.

Специфіка управління командою полягає в тому, що вона не є традиційною організацією, відповідна організаційна форма повинна бути індивідуально підібрана під конкретний проект. В цілому організаційні структури управління проектами належать до гнучких структур управління з відповідними складовими (рис. 1).

Рис. 1. Сладові системи управління командою проекту
Джерело: [4].

Система управління командою проекту націлена на керівництво і координацію діяльності команди проекту і реалізується через її життєві стадії .

Підбираючи людей в команду, як правило, здійснюється вибір кандидатів, виходячи з наявних у них навичок, знань і досвіду. Але для забезпечення ефективної діяльності команди важливі не тільки вміння, знання і досвід, а й особисті якості та характеристики членів команди.

Проект-менеджер має сприяти процесу *перетворення групи спеціалістів на команду*. Насамперед він повинен створити сприятливий психологічний клімат у команді для якнайшвидшої адаптації її учасників у проекті. Менеджер проекту, як лідер команди, є прикладом для відкритого та чесного спілкування з підлеглими. Він представляє на розгляд та знайомить членів команди з календарними

планами, графіками робіт та забезпеченістю ресурсами, приймає пропозиції членів команди при їх значимості.

Його особиста найважливіша сфера проектної діяльності – це ефективна співпраця з великою кількістю людей, а саме членами команди, працівниками організації і учасниками проекту, з навколишнім середовищем прямого і непрямого впливу, застосовуючи при цьому безумовно ті чи інші методи. Особливе значення надається соціально-психологічним методам.

Працюючи з людьми, менеджер проекту повинен розуміти механізм формування їх вчинків, мотиви поведінки, і разом з цим і причини, викликані тими чи іншими їх діями. Усе це дозволяє керівнику-менеджеру знаходити ефективні шляхи впливу на людей та взаємодію з ними. Для цього він повинен знати психологію своїх підлеглих тому, що тільки психолог за певними ознаками може встановити, як сприйнята його інформація і що можна очікувати у відповідь.

Сучасні тенденції змін у формуванні та розвитку проектних команд зумовлюють розбіжності між проектними командами традиційного типу, з пасивним лідерством і жорсткою структурою команди і нового типу (команда Х), з активним лідерством і гнучкою структурою команди[9].

Висновки. Система управління командою проекту, в нинішніх умовах господарювання, має базуватися на інноваційній основі. Сьогодні у підвищенні якості управління проектами зацікавлені практично всі. Досягненню ефективності сприяє активне використання сучасних управлінських технологій в менеджменті проектних команд з вивченням досвіду країн, які в даній діяльності досягли значних успіхів. Підсумовуючи розглянуті аспекти, необхідно наголосити на тому, що від професійного управління командою проекту багато в чому залежить якісна реалізація проекту.

Виходячи з вищезазначеного, ключовою особливістю ефективного управління проектами ми вважаємо підбір проект – менеджера, який володіє лідерськими якостями, що дають йому можливість збалансувати систему ролей персоналу в спільній проектній діяльності та забезпечити управління командою проекту, яке вкладається у певні часові проміжки, оптимальні для реалізації проекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анкона Д., Команды прорыва: источники инноваций и лидерства в отрасли /Д.Анкона, Х., Бреста. - Минск : Гревцов Паблишер, 2009. 336 с.

2. Батенко Л.П.Управління проектами: навчальний посібник. / Л.П.Батенко, О.А.Загородніх, В.В.Ліщинська. - К.: КНЕУ, 2003.- 231 с.

3. Бушуєва Н.С. Управління проектами та програмами організаційного розвитку / Н.С. Бушуєва, Ю.Ф. Ярошенко, Р.Ф. Ярошенко. - К. : Самміт- Книга, 2010.-198 с.

4. Євтушенко Г.І. Формування команди проекту та організація її ефективної роботи (теоретичний аспект) /Г.І. Євтушенко // Електронне наукове фахове видання ДВНЗ "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"-Вип. № 4 (21) , 2019.- Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua

5. Занора В.О.Управління кадрами: теоретичні аспекти формування проектної команди / В. О. Занора // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2018. - Вип. 30(1). - С. 87-90. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2018_30%281%29__22.

6. Лєбєдєва І.Ю. Методика формування команди проекту / І.Ю.Лєбєдєва //Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова. – Режим доступу: _https://www.sworld.com.ua/simpoz8/103.pdf.

7. Муха Р. А. Команда, її суть та особливості розвитку [Електронний ресурс] / Р. А. Муха // Ефективна економіка. - №8. – серпень 2015. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4253

8. Москаленко В. О. Сучасні підходи до формування команди проекту / В. О. Москаленко //Інтелект XXI. 2014. № 5. С. 78–86.

9. Оленіч А.В. Формування і розвиток проектної команди в сучасних умовах / А.В.Оленіч, З.Я.Шацька // Актуальні проблеми економіки.- 2012. - №10 (136). С.136-142.

10. Разу М. Л. Управление программами и проектами / М. Л. Разу, В. И. Воропаев, Ю. В. Якутин. – М.: Инфра-М, 2000. – 364 с.

11. Філоненко С.М. Сутність і складові соціального проекту / Актуальні економічні, фінансові та правові питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції, Університет ДФС України/ Міжнародна науково-практична конференція.- м.Ірпінь:УДФСУ,26 лютого,2019.

12. Філоненко С.М Використання інноваційних персонал-технологій в управлінні людськими ресурсами /Концептуальні засади менеджменту та фінансів в умовах глобальної нестабільності [Електронний ресурс] : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (14 березня 2019 р.). – Ірпінь : Університет ДФС України, 2019,С.181-183 – 498 с

Чукань Василь Володимирович,
студент групи ММПз-18-1
Науковий керівник:
Гусятинський
Микола Володимирович,
к.т.н., доцент, доцент
кафедри менеджменту

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіка країни переживає етап, який характеризується появою нових технологій і переходом на зберігаючі технології. Якщо раніше основним джерелом капітальних вкладень і оборотних коштів був державний бюджет, то тепер це джерело має все менше значення. Капітальні вкладення здійснюються за рахунок власних коштів підприємства, тобто за рахунок коштів акціонерних товариств і компаній, іноді із залученням іноземних інвесторів. У цих умовах все більшого значення набувають аналіз економічної ефективності інвестиційних проектів.

Аналіз останніх публікацій. Розробці практичних рекомендацій щодо управління конкретними проектами присвячено багато праць вітчизняних, закордонних науковців і дослідників. Значний вклад в розвиток питання підвищення ефективності реалізації проектів внесли: С. Бушуєв, Д. Герда, С. Дзюба, І. Мазур, П. Мартін, О. Медведєва, Н. Ольдерогге, О. Россошанська, Г. Тарасюк, К. Тейт, А. Товба, Г. Цинес, В. Шапіра та ін.

Мета дослідження полягає в розгляді теоретичних і практичних основ використання нових ефективних інституціональних форм підвищення ефективності реалізації проектів.

Виклад основного матеріалу. Управління проектами має в собі аспекти планування та оптимального розподілу ресурсів, кінцевою метою якого є виконання місії підприємства. При відсутності ефективної системи управління керівник і учасники проекту стикаються з проблемами, пов'язаними з конфліктами цілей, пріоритетів, термінів і нестачею ресурсів. Успішна реалізація проектів в таких умовах, як правило, досягається за рахунок зусиль окремих керівників і значних незапланованих грошових потоків [1]. При цьому необхідно враховувати, що впровадження управління проектом вимагає додаткових витрат. Відповідно, про необхідність його введення варто говорити тільки тоді, коли його переваги компенсують неминучі додаткові витрати.

Оцінка інвестиційних проектів (investment projects evaluation) здійснюються зазвичай при їх розробці або експертизі для вирішення наступних завдань [3]:

1. оцінка конкретного проекту;
2. обґрунтування доцільності участі в проекті;
3. порівняння декількох проектів (варіантів проекту) і вибір кращого з них.

На сьогоднішній день в економічній літературі поняття «ефективність інвестиційного проекту» трактується як співвідношення витрат і результатів. Або визначається як категорія, що відображає ступінь відповідності інвестиційного проекту цілям та інтересам його учасників.

Методичними рекомендаціями для оцінки ефективності інвестиційних проектів виділено такі види ефективності проектів: ефективність проекту в цілому і ефективність участі в проекті. Ефективність проекту в цілому оцінюється з метою визначення потенційної привабливості проекту для можливих учасників та пошуків джерел фінансування [2]. Ефективність участі в проекті визначається для перевірки його фінансової можливості бути реалізованим, а так само зацікавленості в ньому усіх його учасників.

Будь який підприємницький проект завжди має певні можливості щодо його вдосконалення в технологічному, організаційному і управлінському аспекті.

В сучасних наукових дослідженнях значна увага приділяється методам і прийомам зниження інвестиційних ризиків і визначенню напрямків їх застосування в інвестиційних проектах.

Будь-яка інвестиційна діяльність пов'язана з певним ризиком. Існують основні правила, яких слід дотримуватися при управлінні ризиками [1]:

– не можна ризикувати більше, ніж може дозволити власний капітал;

– слід думати про наслідки ризику;

– не можна ризикувати багато заради малого, тобто необхідно співвідносити можливості підприємства;

– позитивне рішення приймається лише при відсутності сумніву, в іншому випадку приймається негативне рішення;

– необхідно пам'ятати, що існує не одне рішення.

Страхування і самострахування ризику є важливими прийомами по зниження ступеня ризику. Страхування - відносини по захисту майнових інтересів господарюючих суб'єктів при настанні певних подій (страхових випадків) за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати ними страхових внесків (страхових премій).

З теорії управління ризиками, з метою їх зниження, слід запропонувати спеціальну програму, яка б включала в себе етапи і напрями зниження факторів ризику.

Підвищення ефективності інвестиційного підприємницького проекту у великій мірі залежить від того, як застосовуються і використовуються сучасні перспективні рішення в організації праці і виробництва, в галузі технічних новинок, а також в цілому управління виробництвом.

При цьому, якщо в зазначених сферах виробництва є невикористані можливості, то очевидно , що проект може користуватися певними резервами по зниженню витрат на виробництво і реалізацію [5].

Тому між резервами і основними напрямами зниження витрат встановлена пряма взаємозалежність, яка виглядає наступним чином [7]:

1. матеріально-технічний фактор: - це випуск високоякісної продукції, застосування прогресивних технологій, включаючи ресурсозберігаючі, використання нової техніки і матеріалів, підвищення конкурентоспроможності продукції, розробка і впровадження прогресивних проектних рішень, що дозволяють мінімізувати капітальні вкладення і т.д., а також впровадження нових способів виробництва, перенесення деяких основних виробничих процесів на діяльність підприємства;

2. організаційний фактор - це і освоєння і реалізація нового виду діяльності, використання інструментів управління при виконанні проектів, облік і своєчасне створення запасів матеріалів і т.д .;

3. управлінський фактор - це узгодження і координація робіт в області створення і освоєння нових проектів, розробка оптимальної маркетингової стратегії, вибір нового прогресивного напряму в умовах інфляції;

4. соціально-економічний фактор - це стимулювання прискорення будівництва і освоєння нових проектів, вдосконалення оплати праці в процесі експлуатації об'єктів і т.д .;

5. адміністративний фактор - це, як правило,: обгрунтування і вибір прогресивних управлінських рішень, забезпечення і контроль трудової, виробничої і технологічної дисципліни і т.д.

При управлінні інвестиційними ризиками використовується ряд прийомів, що вони складаються з засобів вирішення ризиків і прийомів зниження ступеня ризику. Основними шляхами зниження інвестиційних ризиків, а також засобами їх вирішення є уникнення, утримання, передача, зниження ступеня ризику.

Зазвичай вибирають для себе наступні кроки превентивних заходів [6]:

- крок 1 - проведення більш ретельного аналізу ринку і конкретних покупців з метою виключення появи дебіторської заборгованості;

- крок 2 - в разі отримання сумнівних даних про платоспроможність покупця, припиняється процес закупівлі комплектуючих, чи їх виготовлення,

- крок 3 - можливі випадки зриву платежів за фіксувані в договорі покупки.

При виборі ефективних інвестиційних проектів інвестор бере рішення або отримати максимальний дохід, а відповідно максимальний ризик або навпаки. Беручи управлінське рішення по вкладенню капіталу в найбільш дохідний і ризиковий інвестиційний проект, інвестор вирішує певні прийоми і методи зниження інвестиційних ризиків.

Висновки. На підставі всього вищесказаного можна зробити наступні висновки:

- інвестиційна діяльність будь-якого підприємства заснована на впровадженні інвестиційних проектів;

- однієї з важливих характеристик будь-якого інвестиційного проекту є джерело або джерела фінансування;

- для оцінки ефективності проектів використовують ряд показників, які можуть бути як динамічні, так статичні;

- інвестиційна діяльність підприємства, реалізація інвестиційних проектів завжди пов'язана з ризиками різної природи і складності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інноваційно-інвестиційне забезпечення економічних реформ в регіоні: наук. розробка / авт. кол.: О. П. Крайник, Є. Г. Матвіїшин, К. М. Бліщук та ін. – К. : НАДУ, 2012. – 60 с.

2. Боярко І. М. Ефективність фінансів державного сектору економіки в системі управління соціально-економічним розвитком України / І. М. Боярко, О. В. Дейнека, Н. А. Дехтяр. – Суми : Університетська книга, 2012.

3. Evaluating humanitarian action using the OECD-DAC criteria. An ALNAP guide for humanitarian agencies. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.hapinternational.org/pool/files/alnapeha-2006.pdf

4. DAC Criteria. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://betterevaluation.org/evaluation-options/dac_criteria;

5. Thomaz Chianca The OECD/DAC Criteria for International Development Evaluations: An Assessment and Ideas for Improvement. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ipdet.org/files/Publication-The_OECDDAC_Criteria_for_International.pdf

6. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12

7. Evaluating Country Programmes. Development Assistance Commettee. OECD, 1999. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.oecd.org/dac/evaluation/2667302.pdf

Шейко Олександра Андріївна,
студентка групи ММПз-18-1
Науковий керівник:
Родченко Лариса Михайлівна,
д.н.держ.упр., професор,
професор кафедри менеджменту

УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Стаття присвячена розгляду питання управління проектами політичних партій, як інноваційного механізму управління. Наведено визначення політичного проекту та його ключові характеристики. Здійснено класифікацію політичних проектів.

Ключові слова: *політична партія, проект, проектний менеджмент, проектний підхід, управління.*

The article deals with the project management of political parties as an innovative governance mechanism. The dėfinition of a political project and its key characteristics are given. Political projects are classified.

Keywords*: political party, project, project management, project approach, management.*

Актуальність теми. Останні роки ознаменувалися для України значним зростанням рівня політичної напруги. У зв'язку з цим спеціалісти почали пропонувати все нові та нові політичні технології, не виключенням є сфера управління політичними проектами, яка в умовах активного реформування політичного простору нашої країни набула особливої актуальності.

Тема політичного проектування у науковій літературі наразі залишаються недостатньо вивченою, проте окремі її аспекти висвітлюються у працях М. Афанасьєва, Р. Громової, Ю. Древаль, В. Лупація, Т. Гребньової та деяких інших науковців.

Метою статті є дослідження сутності та особливостей управління проектами політичних партій в Україні.

Виклад основного матеріалу. Не зважаючи на те, що як управлінська так і політична науки вже створили передумови розуміння процесів реалізації політичних проектів, єдності щодо визначення самого поняття «політичний проект» наразі немає. У той час як саме

поняття «політична партія» має легальне визначення, відповідно до якого це зареєстроване згідно з законом добровільне об'єднання громадян - прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах [1].

Власне відсутність належним чином сформованого понятійного апарату є однією з проблем, що значно ускладнює вивчення та подальше вдосконалення процесу управління проектами політичних партій.

Так, наприклад, одні пропонують розглядати проект як елемент, фрагмент, етапу у виконанні певних програм, самодостатнє управлінське рішення господарського, фінансового характеру [5]. Інші вважають політичним проектом будь – яку позитивна діяльність кандидата (партії), результати якої в подальшому використовуються в виборчій кампанії [2].

Для цілей роботи вищезгаданий термін буде розумітися як науково обґрунтоване судження про ймовірні стани політичної системи або окремих її суб'єктів у майбутньому й про можливі шляхи й терміни їхнього досягнення, які мають чітко визначений період реалізації й тісно пов'язані з можливістю оперативної реакції на них у вигляді політичних рішень.

Концепція управління проектами є відносно новою. Проте сама практика реалізації проектів, вочевидь, налічує не одну тисячу років. На сьогоднішній день управління проектами стало загальновизнаною методологією здійснення управлінської діяльності.

З запропонованого визначення можна виділити, що політичному проекту притаманні такі ключові ознаки як корегування цілей по мірі досягнення проміжних результатів, майже повна відсутність можливості до кількісної та якісної оцінки, незалежність витрат від асигнувань з державного бюджету, терміни проекту потребують, як правило, подальшого уточнення оскільки знаходяться під впливом цілого ряду факторів. Отже політичні проекти характеризуються високим рівнем невизначеності.

Для спрощення розуміння проекти політичних партій можна розділити на проекти загального та проекти локального характеру. До перших відносяться організації референдумів, громадські кампанії, кампанії протесту, організація опитування і тому подібне. До локальних проектів належать PR-компанії, проекти по роботі з засобами

масової інформації, організація та діяльність партійних шкіл, заснування регіональних фондів, добродійні акції та програми, створення громадських комітетів підтримки партій та регіональних комітетів громадської дії, проведення депутатських або громадських слухань тощо.

Будь – який з вищеназваних проектів розробляється, реалізується та розвивається як складна система, що знаходиться у динамічному зовнішньому середовищі. У «житті» кожного проекту, у тому числі і проекту політичної партії виділяють чотири основні фази: концепція проекту (формування задуму (ідеї), постановка завдань); розробка та підготовка проекту; реалізація проекту; закінчення проекту. Кожна з фаз, у свою чергу, характеризується набором більш-менш сталих елементів та певною технологією виконання [5]. Деякі науковці пропонують і більш розгорнуті підходи до «життєвого циклу» проекту, проте вони цілком узгоджуються з вищенаведеним.

Як вже було зазначено, управління проектами політичних партій пов'язано з наявності цілого ряду факторів, які потребують уточнення безпосередньо у процесі реалізації. Це зумовлено впливом на ефективність їх виконання чинників, що в умовах українського сьогодення є напрочуд нестабільними.

Серед них варто виділити швидке реформування вітчизняного законодавства. Наразі правову основу діяльності політичних партій в Україні становлять Конституція України, Закони України «Про політичні партії в Україні», «Про громадські організації», виборче законодавство, інші закони та підзаконні нормативно – правові акти, які наразі знаходяться в процесі змін.

Варто зауважити, що на процес управління проектами політичних партій мають вплив не лише правові, але й економічні, соціальні та інші чинники. Так, наприклад, значне падіння рівня життя громадян, спричиненого, зокрема, російською агресією проти України і відповідними економічними втратами, непопулярними діями влади, продиктованих, у тому числі умовами отримання допомоги від міжнародних фінансових організацій, а також втратами держави через високий рівень корупції призвело до безпрецедентної популярності новостворених політичних сил, діяльність яких зокрема і ґрунтується на інноваційних проектних методах.

Висновки. Проектний менеджмент має надзвичайно багато напрямків застосування, а управління проектами є чи не найбільш

актуальною та прогресивною управлінською технологією, що продовжує активно розвиватись. Управління проектами політичних партій є вельми актуальним та цікавим питанням, оскільки в силу своїх особливостей, пов'язано з цілим рядом факторів, що зумовлюють високий рівень його невизначеності, а самі політичні партії є структурою, яка відіграє вкрай важливу роль у житті сучасного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про політичні партії в Україні, Закон України від 05. 04.2001 № 23.65-III. Дата оновлення 01.10.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14 (дата звернення 02.10.2019)

2. Макух Я.Д. Термінологічні рівні поняття «проект» // Глобалізація та управління проектами у XXI столітті: Матеріали наук.-практ. конф., Львів, 9-10 жовт. 2003 р. Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац.акад. держ. упр. при Президентові України. - Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2003. - С. 35-37.

3. Сергєєв В. Стратегічне управління політичними партіями. Політичний менеджмент. 2005. № 1. Ст. 113- 122.

4. Трансформація партійної системи: український досвід у європейському контексті / За ред. Ю.Якименка. Київ: Центр Разумкова, 2017. 428 с.

5. Федорчак О.В. Проектний підхід, як інноваційний механізм державного управління. URL: http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/TEXNOLOGIYA/02-FEDORCHAK.pdf

Група МПАз-18-1

Гребенюк Анастасія Ігорівна,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Самойлова Ірина Іванівна,
к.держ.упр., доцент
кафедри менеджменту

СУТНІСТЬ, ФУНКЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Анотація. *В статті визначено економічну сутність механізму державних закупівель в Україні. Виділено функції державних закупівель. Запропоновано напрями ефективності функціонування системи державних закупівель.*

Вступ. В сучасних умовах зростає роль державного регулювання процесу витрачання бюджетних коштів, яке здійснюється через систему управління розміщенням замовлень на надання послуг та виконання робіт, і спрямоване на скорочення та оптимізацію видатків бюджетів усіх рівнів. Державні закупівлі, що становлять основну частину витрат державних відомств, організацій та установ для здійснення державних функцій, виступають в якості одного з важливих факторів формування середовища очікування для сталого розвитку національної економіки. Збільшення обсягів державних замовлень є чинником зростання сукупного попиту для підтримки і стимулювання національних виробників і регулювання структури національної та регіональної економіки. Значні видатки бюджетів усіх рівнів на державні та регіональні закупівлі актуалізують необхідність розвитку системи управління державними закупівлями та їх місце в системі державного регулювання економіки [1. с. 218].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці проблематики, пов'язаної з формуванням та розвитком системи державних закупівель в Україні присвячено ряд наукових праць відомих українських та зарубіжних вчених, зокрема: О. Грибовського, С. Козлова, Н. Ткаченко, О. Малиновської, М. Каменєва та інших.

Метою статті є розкриття особливостей функціонування системи державних закупівель в Україні.

Виклад основного матеріалу. Державні закупівлі – це процес здійснення державного замовлення. Державне замовлення, визначається як доручення держави різним організаціям на виробництво товарів або послуг, необхідних для здійснення державних функцій і виконання міжнародних зобов'язань. Організація державою системи розміщення замовлення (для державних, регіональних, корпоративних потреб) повинна бути пов'язана з принципами прок'юремента (англ. – procurement). Реалізація принципів прок'юремента передбачає додаткові позитивні ефекти, такі, наприклад, як ефективне застосування коштів платників податків, стимулювання науково-технічного прогресу, підвищення довіри між державою і суспільством, зниження корупційних ризиків, зростання продуктивності праці. Відсутність принципів прок'юремента в системі розміщення замовлень ознака наявності корупції в даній сфері. Питання корупції є серйозною перешкодою для становлення ефективної системи державних закупівель [2, с. 4].

Процес здійснення закупівель продукції для державних потреб тотожний поняттю державного замовлення. Державне замовлення – це оплачуване з коштів державного бюджету замовлення на поставки товарів, виконання робіт, надання послуг, яке розміщується державним агентом на користь держави. Основне завдання системи державних закупівель – забезпечити придбання товарів, робіт і послуг для задоволення державних потреб при найбільш ефективному витрачанні державних коштів [3, с. 15].

В сучасних умовах виділяють основні і додаткові функції державних закупівель в Україні, а саме: захисну, регулюючу, соціальну, відтворювальну, інвестиційну, інноваційну, контрольну (таблиця 1).

Суб'єктами системи державних закупівель є особи, які вступають у ринкові відносини і є учасниками угод (державні замовники і постачальники товарів, робіт, послуг). Об'єктами системи державних закупівель виступають всі блага і послуги, з приводу яких виникають відносини між державним замовником і постачальником (товари, роботи, послуги).

Таблиця 1

Основні функції державних закупівель в Україні

Найменування функції	Галузь реалізації
Відтворювальна	реалізується в процесі організації суспільного виробництва і регулювання його масштабів
Інвестіційна	реалізується у вигляді цільового довгострокового фінансування
Інноваційна	реалізується в процесі впровадження наукових, теоретичних і науково-практичних, науково-дослідних робіт у виробництво необхідних товарів і послуг
Захисна	реалізується в політиці підтримки вітчизняного виробника і забезпечення державної безпеки
Регулююча	реалізується при ціновому регулюванні, координації коопераційних зв'язків при виробництві необхідних товарів і послуг, підтримки і розвитку конкуренції між претендентами на отримання від держави підряду на виробництво необхідних товарів і послуг, а також забезпеченні якості та конкурентоспроможності товарів, що випускаються, наданих послуг, а також суміжних виробничих процесів
Соціальна	реалізується при створенні робочих місць, забезпеченні зайнятості в тому чи іншому регіоні, місті; забезпечення підготовки та перепідготовки фахівців; контролі над трудовими ресурсами: регламентуванні умов праці найманих працівників, підтримання їх здоров'я
Контрольна	реалізується при контролі витрачання бюджетних коштів

Джерело: [4].

Функціонування системи державних закупівель можливо, якщо державні закупівлі організовані у відповідності з наступними основними принципами: недискримінація; транспарентність; справедливість; ефективність; підзвітність. Закупівельна діяльність повинна здійснюватися чесно, забезпечуючи рівні можливості для всіх постачальників, які беруть участь. Дотримання принципу справедливості в державних закупівлях важливе, оскільки витрачаються державні кошти і здійснюється відповідний державний контроль. Справедливість при здійсненні закупівель сприяє формуванню довіри та поваги між державними замовниками та постачальниками. Це, в свою чергу, підвищує привабливість закупівель для постачальників, сприяє залученню більшої кількості їх до участі в торгах і, відповідно, досягненню найвищої віддачі від вкладених коштів [4, с. 2].

Закупівельна діяльність сама по собі повинна забезпечувати ефективне витрачання коштів. Ефективність в державних закупівлях припускає, що система функціонує оперативно і з мінімальними бюрократичними процедурами. Витрати самих державних замовників і постачальників, пов'язані із закупівельною діяльністю, повинні бути мінімізовані. З метою підвищення ефективності та результативності закупівельного процесу державні замовники повинні регулярно проводити моніторинг та оцінку своєї закупівельної системи.

В сучасних умовах система державних закупівель характеризується: незадовільною структурою її форм (переважання спрощених способів закупівель як менш трудомістких, але водночас менш ефективних); порушеннями, пов'язаними з організацією та оформленням результатів закупівель (неякісне складання конкурсної документації, що дискримінує критерії відбору постачальників тощо) [5, с. 36]. Ефективність функціонування системи державних закупівель в Україні залежить не тільки від наявності продуманої стратегії у сфері державних закупівель, дієвої законодавчо-нормативної бази, але й від високопрофесійного проведення торгів і управління укладеними контрактами, націленого на отримання найвищої віддачі від вкладених коштів [6, с. 138].

Висновки і пропозиції. Викладене вище дає підстави для висновку, що система державних закупівель є важливим компонентом національної економіки, за допомогою якого велика кількість держав вирішує свої соціально-економічні проблеми. Формування сучасної системи державних закупівель в Україні стало наслідком реалізації найважливіших напрямів економічних і політичних реформ. Перш за все, до них належать: демонополізація і розвиток конкуренції, формування та вдосконалення нової системи органів державної влади, перетворення фінансово-бюджетної системи. Значно вплинули на цей процес зусилля, спрямовані на забезпечення єдності економічного простору на всій території країни, боротьбу з корупцією, економію коштів бюджетів.

Закупівельна діяльність сама по собі повинна забезпечувати ефективне витрачання коштів. Ефективність в державних закупівлях припускає, що система функціонує оперативно і з мінімальними бюрократичними процедурами. Витрати самих державних замовників і постачальників, пов'язані із закупівельною діяльністю, повинні бути мінімізовані. З метою підвищення ефективності та результативності

закупівельного процесу державні замовники повинні регулярно проводити моніторинг та оцінку своєї закупівельної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Критенко О.О. Державні закупівлі: економічний та правовий механізми / О.О. Критенко // Держава та економіка: розподіл функцій та особливості сучасної взаємодії: [зб. наук. пр.]. Т. Х., вип. 135. – Донецьк: ДонДУУ, 2009. С. 218–226. (Серія "Державне управління").

2. Козлов С. Державні закупівлі: проблеми та перспективи // Юридична газета. 2005. № 7 (43). С. 4.

3. Храмкін А., Воробйова О. Теоретичні й методологічні основи сучасної системи державних закупівель // Державні закупівлі України. 2008. № 2. С. 15

4. Критенко О.О. Сутність та особливості функціонування системи державних закупівель // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2012. № 9. URL: http://www.dy.nayka.com.ua (дата звернення 10.10.2019).

5. Кулак О.П. Розвиток системи державних закупівель в Україні // Держава та регіони. 2012. №4(40). С.31–37. (Серія: Державне управління).

6. Фалко Ю. Удосконалення управління системою державних закупівель в умовах модернізації економіки України // Вісник Національної академії державного управління. С. 133–139. (Серія: Економіка та управління підприємствами і національним господарством).

Гусятинська Анастасія Миколаївна,
студентка групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Халецька Аліна Анатоліївна,
д.держ.упр., професор

ПРОЦЕСИ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Актуальність теми. Для України в умовах соціально-економічних трансформацій, які визначаються ЄС, орієнтиром економічного прогресу є входження до групи країн, де домінує інноваційний шлях розвитку. А це пов'язано з необхідністю створення інституцій економіки знань. Одним із завдань таких інституцій є впровадження інновацій в усі сфери життєдіяльності суспільства.

Проектна методологія дуже швидко входить складовою компонентою в інші професії. Це стосується всіх без винятку професій, пов'язаних з сучасним управлінням, зокрема й державним. Для осіб цієї категорії професій і для тих, хто тільки починає займатись управлінням проектами як основним видом діяльності, потрібні початкові знання трьох рівнів: методологічні, методовизначальні та методичні (інструментальні). Для них потрібні не просто початкові знання для управління проектами ознайомчого характеру, а й такі, що формують мінімальні уміння управляти невеликими проектами професійно і ефективно.

Аналіз останніх досліджень. Питаннями управління проектами займалися такі вітчизняні та іноземні вчені, як: С.Д. Бушуєв, В.І. Воропаєв, Е.У. Демінг, А.О. Кривонос, В.С. Пономаренко, В. І. Нонака та інші.

Проте, зважаючи на новизну та недостатнє висвітлення даної проблематики у вітчизняній науковій літературі, означена тема має надзвичайну актуальність.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є теоретичне осмислення та практичні рекомендації щодо процесів управління проектами регіонального та місцевого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Для сучасної системи управління регіоном (територією) дуже важливо те, що управління проектами — найефективніший інструментарій планування інвестицій, який дозволяє

забезпечити задоволення очікувань клієнтів, конкурентні переваги, прозорість процесів для керівництва, розроблення нової інноваційної продукції, а також підвищення результативності освоєння та ефективності використання інвестиційних коштів [1].

Як відзначає ряд дослідників, «у державі під назвою «проект» реалізується значна кількість конкретних справ. Частіше вони не сприймаються як фрагменти певної стратегії чи програми, не складають системи. Стосуються різноманітних сфер і напрямів діяльності. Формуються і реалізуються незалежно один від одного, від загальносуспільних інтересів, від перспектив розвитку. Тому роль державного управління повинна зводитись до ефективного управління проектами, з'ясування спільних тенденцій різновекторних проектів; до узагальнення безсистемних та хаотичних проектів; до виявлення реальної потреби суспільства у запровадженні проектів...» [2]. Не виключенням виступає й регіональний рівень державного регулювання економіки.

Із загальної теорії управління відомо, що для розуміння його процесів, треба мати чітке уявлення про об'єкт, суб'єкт та сполучні процеси (комунікації та прийняття рішень) управління.

В управлінні проектами об'єктом управління є проект, суб'єктом - керівник проекту та команда управління проектом. А сам процес управління реалізується через процеси комунікації та прийняття рішень.

Тому перш ніж розглядати процеси, необхідно чітко зрозуміти, чим є об'єкт управління – проект та всі пов'язані з ним аспекти.

Є досить велика кількість означень проекту, аналізуючи які, можна запропонувати таке: проект - це тимчасова діяльність для створення цінності, завдяки унікальній властивості продукту проекту в рамках досягнення місії соціально-економічної системи.

Виходячи з сутності проекту, його слід розглядати як інструмент розвитку, реалізації стратегій і здійснення перетворень. Тому сьогодні методологія управління проектами має все більше застосування практично в усіх галузях діяльності державних, громадських і комерційних структур.

Наведене означення враховує основні відмітні риси проекту в сучасному розумінні. До них належить створення цінності в рамках конкретної місії чітко визначеної соціально-економічної системи. Слід розуміти, що цінність створює не сам продукт проекту, а його унікальні властивості, які проявляються в процесі використання продукту.

Основним елементом в структурі проекту є його статут. Саме статут визначає складові проекту – його цілі та результати, організаційну структуру і поетапність проведення робіт за проектом. Тому статут проекту розвитку територіальної громади складається з таких розділів як зміст проекту (змістовна складова), часові рамки реалізації проекту, організація та управління проектом (організаційна складова, адміністрування) [3].

В «Енциклопедії з державного управління» Т. Покотило визначає послідовність вирішення управління (адміністрування) проектом, зокрема: визначення та аналіз цілей проекту, розробка, оцінка і вибір альтернативних рішень щодо реалізації проекту, варіантів проекту, формування структури проекту, вибір складу виконавців ресурсів, термінів і вартості робіт, управління взаємодією з зовнішнім середовищем, зв'язаність з іншими проектами, управління організаційною структурою, регулювання перебігу робіт, оперативне управління, внесення коректив. Саме у статуті мають бути чітко окреслені способи управління проектом і принципи взаємодії учасників проекту [4, с. 298-299].

Сукупність і послідовність розроблених і успішно реалізованих проектів формує проектний підхід до управління територією, тому в широкому розумінні можна говорити про «проектний розвиток регіону (території)»: Проектний розвиток регіону (території) — це інноваційний інструмент регіонального розвитку, основа якого — імплементація засад проектного менеджменту в управління регіональним розвитком; це управління певними процесами та проблемами у регіоні за допомогою розроблення та реалізації проектів та їх портфелів, тобто шляхом проектного управління [5].

Висновки. Управління проектами – це визнана у всьому світі методологія вирішення проблем територіальної громади. Проекти з розвитку територіальних громад є надзвичайно важливими і ефективними засобами вирішення проблем в сучасних соціально-економічних умовах. Проте актуальним залишається питання вдосконалення механізмів державного управління регіональним розвитком та застосування новітніх методів державного управління, особливо в умовах децентралізації влади та передачі функцій і повноважень до органів місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інструменти регіонального розвитку в Україні: навч. посіб. / О. В. Берданова та ін.; за ред. В. М. Вакуленка, О. В. Берданової. — К. : НАДУ, 2013. — 286 с

2. Федорчак О.В. Проектний підхід як інноваційний механізм державного управління

3. Ричкіна Л.В. сутність та зміст проектного менеджменту в розвитку територіальної громади[Електронний ресурс] / Л.Ричкіна// Електронне наукове фахове видання. - Режим доступу: file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/Pubupr_2014_3_32.pdf

4. Покотило Т. В. Проект регіонального розвитку / Т. В. Покотило // Енциклопе дія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 5. : Територіальне управління / наук.-колегія : О. Ю. Амосов (співголова), О. С. Ігнатенко та ін. ; за ред. О. Ю. Амосова, О. С. Ігнатенка, А. О. Кузнецова. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ. – С. 298-299.

5. Основи регіонального управління в Україні: Підручник // за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. — К.: НАДУ, 2012. — 576 с.

Дзигало Ярина Юріївна,
студентка групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Павлюк Валерій Валерійович,
к.н.держ.упр., доцент

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

У статті аналізується публічне управління у забезпеченні сталого розвитку країни.

Ключові слова: *публічне управління, місцеве самоврядування, сталий розвиток, територіальна громада, місцевий рівень, муніципальні утворення, принципи* сталого розвитку.

Постановка проблеми. В умовах децентралізації в Україні органами місцевого самоврядування надається велика рол у всіх сферах життя. А в таких умовах є необхідність модернізації публічного управління.

Наша країна бере на себе велику відповідальність та зобов'язування щодо запровадження системи господарювання принципів сталого розвитку. У паланх та задачах, котрі поставлені все залежить від нових підходів, котрі повинні призвести до змін звичайної практики на всіх рівнях правління .

Основні дослідження та публікації. Значний внесок у дослідження різнопланових питань сталого розвитку зробили такі вітчизняні вчені: Б. Данилишин, В. Кретінін, О. Моліна, В. Осипов.

Шляхам переходу до сталого розвитку , зокрема організаційно-правового та фінансово-економічного механізму обґрунтовують в своїх роботах І. Брижань, В. Вовк, М. Лебедєв, Ю. Мельник та багато інших. Особливого розвитку, вчень та навиків здобуто в останнє десятиліття.

Мета статті полягає у визначені ролі органів місцевого самоврядування у сталому розвитку територій, досліджень принципів та їх роботи в цьому напрямі.

Виклад матеріалу дослідження.

Насамперед, для того щоб детально зрозуміти суть проблеми у забезпеченні сталого розвитку країни, а це є дійсно проблемою,

потрібно звернутись до визначень та поступово розібратись, що розуміється у визначенні публічне управління, чому воно публічне, чому країна потребує сталого розвитку і що ж таке безпосередньо сам розвиток, що це слово розуміє само в собі.

Отже, публічне управління – це синонім визначення державного управління – це безпосередній вид діяльності самої держави, що здійснюється організацією впливу шляхом використання повноважень виконавчої влади через організацію виконання законів, виконання управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного і звісно, що культурного розвитку самої держави. Публічне управління являється головної складовою політичного управління, а отже воно є процесом реалізації державної виконавчої влади як засобу функціонування будь-якої соціальної спільноти. Звісно в різних країнах з різним рівнем життя є різна діяльність держави, і навіть існують окремі міністерства, котрі несуть ту чи іншу відповідальність за публічне або іншими словами державне управління. Це те що стосується короткого розуміння, визначення публічного управління.

Чому поєднують публічне управління та сталий розвиток, що розуміється в словосполученні сталий розвиток. Сталий розвиток- це загальна концепція стосовно необхідності встановлення балансу між задовільненням сучасних потреб людства інтересів майбутніх поколінь, включаючи в тому числі їх потребу в безпечному та здоровому довкіллі. Як говориться в комісії Брундтланд , це « розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління без школи для можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої потреби».

Тепер можна розглянути, які виокремлюють основні чинники у забезпеченні сталого розвитку:

1. Соціальний – право людини на високий життєвий рівень, а умови для цього екологічна безпека та благополуччя;

2. Екологічний – межі й умови відновлення екологічних систем у насідок їх експлуатації;

3. Економічний -формування системи економіки, що гармонізується разом з екологічними чинниками розвитку.

Найголовнішим є те, що ці всі три чинники повинні бути угоджені між собою, адже в спільній роботі та гармонії вони є основними складниками сталого розвитку країни, держави, суспільства в цілому.

Для того щоб впровадити основні засади сталого розвитку, потрібно вирішити низку питань, а значну роль в їх вирішенні є роль

місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування, розуміє під собою той рівень влади,, котрий найбільше наближений до людей, місцеве самоврядування формується населенням і звісно, що йому воно і підпорядковується. Саме цей рівень влади може вирішувати питання стосовно задоволення основних життєвих потреб людей, саме на цьому рівні є помилки та саме тут прослідкується неефективність, котра дуже «дорого» обходиться для самих людей.

Ст. 2 Закону України «Про місцеве самоврядування», вказано , що місцеве самоврядування - це гарантоване державою право та реальна затність на територіальної громади самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого, зазначаю, місцевого значення.

То, що ми можемо підкреслити, територіальна громада виконує місцеве самоврядування з декількох сторін: зверху - коли проходить формування органів влади місцевого самоврядування та знизу – коли доводиться брат на себе деякі функції, котрі не виконуються або їх не здатні виконати органи влади. Через які форми у місцевому самоврядуванні можна взяти участь:

- місцеві ініціативи;
- спільні збори;
-місцеві референдуми;
- громадські слухання,

звісно, що участь в цьому можуть приймати, як саме населення так і громадські організації, обслуговуючі кооператив, органи самоорганізації населення, тощо.

Так як ми прийшли висновку, що сталий розвиток країни, в одну із перших черг залежить від місцевого самоврядування, то відповідно, що на органи місцевого самоврядування покладено не аби яку відповідальність за ці наслідки в прийнятті безпосередньо управлінських рішень і самого управління. На даному етапі це все ще й надалі потребує формування саме тієї дієвої моделі місцевого самоврядування, що будуть нарешті здатні функціонувати відповідно до самих потреб розвитку суспільства, що в подальшому полегшить умови населення.

Нарешті, ми прийшли до того розуміння, що в меті реформування місцевого самоврядування це є підвищення самого рівня та якості життя населення, людини та кожного з нас, шляхом та умовами для цього і є сталий розвиток територіальних громад, як самостійних

спільнот, де кожний представник матиме можливість ефективно захистити не лише власні права, а і інтереси населення шляхом участі у вирішення питань спочатку на місцевому рівні.

Хочу звернути увагу , що для сучасного місцевого самоврядування ,котре й досі не спрямоване на задоволення потреб людей, населення, українців, є важливий комплекс питань, пов'язаний з оцінюванням якості управління, що несе для себе кінцевий результат. Саме концепція сталого розвитку, котра виходить безпосередньо із того, показуючи та аналізуючи, що економічний прибуток не є всеохоплюючим показником суспільного життя і відповідно не покриває всієї свої багатоманітності, що в наслідку повинно будувати результат-орієнтир на систему управління в муніципальному утворенні.

Для зрозумілості, про що ми зараз будемо говорити, що таке муніципальне утворення – це первинна адміністративно-територіальна одиниця держави, в рамках якої здійснюється місцеве самоврядування, що представлене в собі територіальної громадою та виборними органами й забезпечує певним чином, фінансово-матеріальну основу.

Відповідно до цього сталий розвиток муніципальних утворень спирається на певні базові основи-принципи, перш за все:

1.Раціональність. Це момент важливий тим, що тут визначається значимість та важливість безпосередньо раціонального використання території та формування самої ефективності політики навколишнього планування, воно в собі включає також стратегічну соціо-,економіко-екологічну функцію всіх проектів, програм, планування, тощо. Саме на цій основі будується багатофункціональність зон, які поєднують в собі: житлові, адміністративні послуги тощо.

Наступним принципом є:

2.Різномаштабність. Це коли з одного боку муніципальні утворення є найбільшою територіальної одиницею, це коли безпосередньо саме населення випробовує на собі всі порушення, що стосуються : економічних, соціальних, екологічних рівнів. А коли з іншого боку, муніципальне утворення несе в собі найменший масштаб утворення, коли всі вище перераховані проблеми можуть та мають знайти конструктивне цілесне рішення, але за допомогою, програм, проектів розвитку, котрі в результаті повинні бути реалізовані.

Третім, але також вирішальним та заключним принципом в муніципальному утворенні є:

3. Партнерство. Важливість цього принципу визначається в тому, що повинні бути задіянні всі сектори суспільства: влада, бізнес, населення, саме в цьому випадку коли завіюються всі сектори забезпечується й сам доступ усього населення , зацікавлених громадських утворень до тієї чи іншої потрібної інформації , саме з цього принципу реалізується стратегія розвитку, навчання питань забезпечення стійкого розвитку муніципальних утворень як для всього населення так і для самих працівників органів місцевої влади. В нашій країні в органах місцевого самоврядування, яке набирає оберти в інтенсивному розвитку, застосовують підхід менеджменту, котрий формує один з самих провідних напрямків не лише наукової, а й практичної діяльності. Звісно, що з усього проговоренного нам зрозуміло наше управління місцевого самоврядування змушене трансформуватись в психологію управління, що несе в собі ідею: « не люди існують для органів влади, а місцева влада існує для населення», тому дуже влучним був тезис « СЛУГА НАРОДУ!», а не навпаки.

Все, що було зазначено вище являє собою базові принципи сталого розвитку кожної, наголошую, кожної країни. Кожна країна має бути конкуренто -спроможною саме на прикладі утворення муніципальної території, повинна бути певна послідовність, де не лише оцінюється стан території, але і принципи збалансованого розвитку, де визначаються, а слідом і зазначаються пріоритети сталого розвитку, де розробляється сама концепція сталого розвитку території, що в собі окреслює цілі цього розвитку, індикатори, котрі мають бути досяжними, жодний принцип чи концепція не можуть бути затвердженні без обговорення з населенням, внесення правок та переобговорення, лише опісля це йде на затвердження органів влади, визначаються терміни їх виконання, ставляться очікуванні результати, виносять прогнози відносно ризиків прийняття той чи іншої концепції і звісно що, визначається відповідальний за виконання, котрий впродовж всього терміну виконання свої посадових інструкцій, буде проводити моніторинг, вносити уточнення та корегування індикаторів концепції сталого розвитку.

Висновок. Роль місцевого самоврядування у забезпеченні сталого розвитку зумовлена таким:

-концепція сталого розвитку впровадженням посилення інституційної спроможності місцевого самоврядування та місцевих громадських організацій, що підвищує рівень потенціалу діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування;

-досвід котрий набувається в результаті співпраці органів місцевого самоврядування з міжнародними партнерами, в реалізації спільних ідей та проектів , свідчить про важливість формування взаємодії не лише на рівні місцевому, а й на рівні регіональному , а це і є гарантією стійкого розвитку;

- взаємодія та зв'язки ефективно формуються в наслідок організаційно-функціональної діяльності органів місцевого самоврядування, посиленні єдності суспільства;

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кретинин В. На пути к устойчивому развитию хозяйственной системы региона / В. Кретинин // Проблемы теории и практики управления. – 2005. – № 4. – С. 65–69.

2. Лебедев М.А. Устойчивое развитие в Украине: проблемы и возможности / М.А. Лебедев // Проблеми стійкого розвиту України : матеріали міжнар. наук. конф. – К. : Всеукр. екологічна ліга, 2004. – С. 15–18.

3. Мадьярова А.В. Принципи і критерії визначення державних повноважень, які можуть передаватися органам місцевого самоврядування / А.В. Мадьярова. – М. : [б. в.], 2006. – С. 25.

4. Моліна О.В. Сталий соціально-економічний розвиток регіону: аналіз підходів та інструментів оцінки / О.В. Моліна, В.М. Осипов // Регіональна економіка. – 2010. – № 4. – С. 25–32 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2010_4_5. 9. Невелєв О.М. Сталий розвиток регіону: Стратегічні напрями та механізми / О.М. Невелєв. – К. : НДІСЕП, 2001. – 95 с.

5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

6. Сталий розвиток суспільства. 25 запитань і відповідей : [тлумачний посібник]. – К. : Поліграф-експрес, 2001. – С. 16–18.

7. Управління змінами в публічному адмініструванні : [навч. посіб.] / Ю.П. Шаров, І.А. Чикаренко, Т.В. Маматова [та ін.] ; за наук. ред. Ю.П. Шарова. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2012. – 148 с. Шалмуев 8.А.А. Теоретико-методологические основы устойчивого развития региона / А.А. Шалмуєв // Инновации. – 2006. – № 3. – С. 28–32.

Дзюргалюк Уляна Олегівна,
студентка групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Халецька Аліна Анатоліївна,
д.держ.упр., професор

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ МИТНОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ

Митна служба є важливою складовою державного механізму, особливо в період інтеграційних та глобалізаційних процесів. В умовах глобалізації світової економіки й посилення взаємозалежності країн різко зросло значення митної політики.

Ефективна митна політика та раціонально організована митна служба сприяють використанню переваг глобалізації. У той самий час успішне функціонування митниць дозволяє мінімізувати деякі негативні наслідки глобалізації, включаючи розширення сфери різного роду шахрайства і криміналізації на світових товарних і фінансових ринках.

Метою статті є дослідження адміністративно-правового механізму митного законодавства за допомогою наукового методу аналізу.

Зовнішньоекономічна діяльність і, перш за все, зовнішня торгівля суб'єктів України безпосередньо пов'язані з переміщенням через митний кордон різних видів товарів. При цьому всі товари, що перевозяться через зовнішній митний кордон України, підлягають митному оформленню й митному контролю. Для розуміння суті й механізмів здійснення митних процедур, які регулюють переміщення товарів, важливо враховувати правові принципи деяких положень, пов'язаних з цими процесами: право на безперешкодне переміщення товарів, обмеження ввезення або вивозу товарів, митно-тарифне регулювання таких товарів тощо.

Як правило, адміністративно-правові принципи цих положень спрямовані, перш за все, на захист економічних і державних інтересів країни.В Україні однією з найважливіших умов упровадження державою активної митної політики в життя є наявність єдиного нормативно-правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності. Сьогодні діяльність митної служби України регулюється не стільки Митним кодексом України, скільки підзаконними нормативними актами –

постановами уряду, наказами й розпорядженнями ДФСУ. Це обумовило потребу в прийнятті нової редакції Митного кодексу України, потреба в якому продиктована практичними проблемами розвитку економіки й зовнішньої торгівлі України, відставанням законодавства у сфері митної справи від податкового законодавства, що значно оновилось.

Однією з особливостей формування активної митної політики України є необхідність усунення надмірних адміністративних бар'єрів у митній сфері, що можуть завдати збитку українській економіці, а також удосконалення нових митних технологій, що максимально полегшують умови для легальної торгівлі й забезпечують відповідний рівень контролю за переміщенням товарів через кордон.

Набуття Україною статусу члена СОТ вимагає швидкої модернізації митної системи з метою стимулювання інтеграції економіки України до системи світових господарських зв'язків, а також сприяння структурній перебудові української економіки й забезпечення ефективної реалізації фіскальної функції митного збору. Поки ж діяльність митної служби з формування прибуткової частини державного бюджету виявляє помітний дисбаланс митного регулювання в бік суто фіскальних завдань на шкоду торгово-політичної та торгово-економічної складових митно-тарифної політики України.

Останніми роками митні податки і збори становлять до 40 % прибуткової частини державного бюджету України. З одного боку, це високий показник, а з іншого - не дуже, бо, як показує досвід адміністративно-правового регулювання митної справи в ЄС, безпосереднє використання митно-тарифного регулювання з метою поповнення державного бюджету вступає в суперечність з метою оптимізації і підвищення ефективності зовнішньої торгівлі й усього національного господарства. Як свідчить досвід ЄС, збільшення надходження сум митних платежів досягається не за рахунок підвищення ставок митного збору, а шляхом їх розумного пониження, що дає можливість збільшити товарообіг зовнішньої торгівлі, збільшивши тим самим і обсяг митних платежів [1].

Іще однією особливістю сучасної митної політики є її спрямованість на забезпечення економічної безпеки України. Роль і значення митної політики у сфері митного регулювання ЗЕД дуже високі. Що стосується України, то тут зростає роль митно-тарифного регулювання ЗЕД, розвивається й удосконалюється імпортний митний тариф.

Пояснюється це тим, що під час переходу до ринкового господарства митний тариф, на відміну від кількісних обмежень, не перериває зв'язок між світовим ринком і національною економікою, а гнучко регулює ввезення конкретних товарів. Захист інтересів внутрішнього ринку є першорядним завданням під час підписання двосторонніх торговельно-економічних договорів, здійснення інших заходів, що забезпечують інтеграцію до світового господарства.

Важливим елементом митної політики є забезпечення захисту інтелектуальної власності, основні принципи якої закладені в угоді Ради митного співробітництва Всесвітньої митної організації з торгових аспектів прав інтелектуальної власності. Відповідно до цього митні органи повинні здійснювати захист інтелектуальної власності під часпереміщення товарів через кордон на підставі заяви правовласників або за власною ініціативою.

Пріоритетом митної політики України є створення умов, що забезпечують максимально можливе залучення іноземних інвестицій до національної економіки. Як свідчить міжнародна практика, митне регулювання є особливим чинником, що визначає ступінь привабливості держави для іноземного капіталу, оскільки значна частка іноземних інвестицій реалізується саме за допомогою ввезення на митну територію країни тих або інших товарів і технологічного устаткування, аналоги яких не виробляються в країні-імпортері. З метою оперативного залучення великомасштабних іноземних інвестицій у реальний сектор української економіки необхідно прискорити ухвалення законодавчих актів, що визначають порядок встановлення і застосування так званих заохочувальних мит, які використовуватимуться відносно товарів інвестиційного призначення, що ввозяться в Україну[1].

Зростання обсягу та різноманіття форм зовнішньоекономічної діяльності обумовлюють необхідність проведення кардинальної модернізації митної служби України відповідно до норм, прийнятих у міжнародній практиці митного регулювання. Усе це неможливе без широкомасштабної автоматизації митних процедур і ефективного використання нових інформаційних технологій у митній сфері української держави.

Основними митними технологіями у сфері митного регулювання, які вимагають комплексної автоматизації, є: митне оформлення й митний контроль у торговому й неторговому обігу; контроль доставки й митне оформлення автотранспортних засобів; ведення митної

статистики України; митно-банківський контроль надходження виручки від експорту товарів і обґрунтованості платежів в іноземній валюті; інформаційна підтримка діяльності правоохоронних підрозділів митних органів і цілий ряд інших.

На сьогодні у ДФСУ створена гнучка, здатна до модернізації й розвитку система контролю митної вартості товарів, переміщуваних через митний кордон України, яка постійно доповнюється системою моніторингу вартості й обсягів товарів, що ввозяться та вивозяться.

Основним бар'єром на шляху розвитку української системи митної оцінки відповідно до вимог СОТ продовжує залишатися недостовірне декларування учасниками ЗЕД відомостей про товари і їх вартість з метою заниження митних платежів. У зв'язку з цим необхідно, з одного боку, створювати максимально сприятливі умови митного оформлення для добросовісних учасників ЗЕД, готових платити повну суму митних платежів, розрахованих на реальній ціні зовнішньоторговельної операції. З іншого боку-підсилити адміністративні методи боротьби з недостовірним декларуванням шляхом тісної взаємодії з митними органами ЄС, держави-учасники якого є основними постачальниками товарів до України.

Сьогодні перед митною службою України стоїть складне завдання-сприяти здійсненню зовнішньої торгівлі за умови мінімальних витрат для економіки країни, а також захисту суспільства від незаконного переміщення товарів через кордон країни. Але вирішити це завдання можна шляхом досконалого митного регулювання, інформаційної прозорості нормативно-правових актів у сфері митної справи і створення умов для їх виконання учасниками ЗЕД. Це означає, перш за все, передбачуваність митного законодавства України, уведення мораторію на часту зміну нормативних відомчих актів, митних норм і правил. Актуальним правовим завданням залишається модернізація митного законодавства з урахуванням суміжного з ним законодавства України про адміністративні правопорушення.

Одними з серйозних каталізаторів процесу вдосконалення системи правового регулювання суспільних відносин, що виникають у зв'язку з переміщенням через митний кордон товарів і при цьому митним оформленням, митним контролем, сплатою митних платежів, можуть бути правові акти Конституційного Суду України, кардинальні зміни митного законодавства відповідно до Основного закону України - Конституції України.

Іншим магістральним напрямом у сфері митного регулювання можна назвати формування партнерських відносин між митними органами й учасниками ЗЕД. Має місце незбалансованість прав і обов'язків митних органів з одного боку і законослухняних учасників ЗЕД - з іншого. У зв'язку з цим належить корінним чином переглянути систему взаємодій митної служби з учасниками ЗЕД, починаючи з етапу їх реєстрації в митному органі й закінчуючи їх повною адаптацією в митній сфері. На нинішньому етапі розвитку, коли майже всі учасники зовнішньоекономічної діяльності зацікавлені в тому, щоб митна службаУкраїни відповідала моделі митниць світу XXI ст. і була конкурентоздатною, належить багато що змінити. В основу таких змін покладені ідеї і принципи оновленої Міжнародної конвенції зі спрощення і гармонізації митних процедур (Кіотська конвенція), нова редакція якої була прийнята Радою СМС/СОТ в червні 1999 р.

Наступним істотним елементом митної реформи, що проводиться в Україні, може бути створення принципово нової системи митного регулювання зовнішньоторговельних зв'язків з іншими країнами.

Проведене дослідження вимагає зробити ряд узагальнень з метою висвітлення основних потреб сучасної системи адміністративно-правового регулювання митної справи й виділити пріоритетні завдання з удосконалення цього виду діяльності, ураховуючи принципи Кіотської конвенції:

- ясність і чіткість положень митного законодавства України, зокрема, що стосуються інституту оскарження рішень митних органів і їх посадовців відповідно до Конституції України;
- ухвалення стандартних спрощених митних правил і процедур митного оформлення товарів для всіх категорій осіб;
- використання в митних процедурах єдиних інформаційних систем і технологій з огляду на вимоги СОТ;
- удосконалення методів митного контролю на основі теорії управління ризиками відповідно до міжнародних угод;
- активне застосування попередніх форм декларування товарів з використанням сучасних програмних продуктів;
- розвиток інституту митних брокерів (повірених) шляхом передачі ним частини функцій щодо митного оформлення й випуску ряду експортно-імпортних товарів з дозволу митних органів;

- активізація та зміцнення всебічної співпраці митних органів з іншими державними органами, торговими асоціаціями, а також міжнародної співпраці і взаємодії митних служб;
- розширення партнерських угод митної служби із законослухняними учасниками ЗЕД [3].

На нашу думку, ці причини викликані гострою необхідністю сприяння входження української економіки у СОТ; сприяння структурній перебудові національної економіки й забезпечення її безпеки; уніфікації та зниження ставок митного збору з метою підвищення державних митних доходів; повної ліквідації митних і податкових пільг; уведення сучасної практики митного регулювання та ін.

Таким чином, проаналізувавши митне законодавство і визначивши перспективні напрями адміністративно-правового регулювання митної справи з урахуванням вимог СОТ, ми дійшли висновку про необхідність проведення модернізації митної системи України, однією з форм якої є вдосконалення митного законодавства України, ураховуючи досвід сучасної митно-тарифної політики Європейського співтовариства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.Офіційний сайт ДФСУ.- URL: http://sfs.gov.ua.html

2. Митний кодекс України.- URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17

3.Киотская конвенция как международньїй правовой документ в таможенном деле // Таможенные ведомости : бюл. тамож. информации. - 2000. -№ 1. - С. 11-12.

Долгий Олександр Олександрович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Самойлова Ірина Іванівна,
к.н.держ.упр., доцент
кафедри менеджменту

ОРГАНІЗАЦІЙНА СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ З МЕТОЮ ПОСИЛЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Постановка проблеми. Метою Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», що схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [1] (далі – Стратегія-2020), є впровадження в країні європейських стандартів життя та вихід нашої держави на провідні позиції у світі. Україна має бути державою, що здатна захистити свої кордони та забезпечити мир не тільки на своїй території, а й в європейському регіоні. Із положень Стратегії-2020 також випливає, що визначальною основою безпеки має стати вирішення проблеми з невідкладного очищення влади на всіх її рівнях, розробка й організація впровадження в практику більш ефективних механізмів протидії корупції.

Отже, оцінка вітчизняної практики державотворення та результатів функціонування механізму державної влади ще раз підтверджує **актуальність** дослідження існуючої складної науково-прикладної проблеми щодо очищення влади та організації протидії корупційним проявам з боку її представників.

Огляд останніх публікацій. Шляхи розв'язання окресленої проблеми протягом тривалого часу активно обговорювали та висвітлювали у своїх наукових працях О. Ю. Бусол, В. М. Гаращук, О. А. Долгий, Д. Г. Заброда, С. А. Задорожний, Ю. В. Коваленко, С. Ж. Лазаренко, В. І. Литвиненко, М. І. Мельник, Д. Г. Михайленко, В. М. Соловйов та ін. Зокрема, – в роботах автора цієї статті [див., наприклад: 2; 3; 4; 5], на які ми спираємося та положення яких використовуємо в цьому дослідженні.

Окрім того, на сьогоднішній день це одне з найбільш проблемних практичних питань організації протидії корупції, спроба вирішити яке здійснюється в Україні на всіх рівнях державного управління.

При цьому основним правовим підґрунтям виступає Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII.

Мета роботи. У зв'язку із зазначеним вище, навряд чи потребує додаткової аргументації необхідність подальших наукових пошуків та, на основі цього, розробка пропозицій стосовно удосконалення організаційної складової публічного управління в механізмі протидії корупції (далі – організаційна складова механізму протидії корупції) в Україні, що визначено метою нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. За оцінками авторитетної громадської організації «Transparency International Ukraine» у рейтингу «Індекс сприйняття корупції» [6] у 2018 році Україна дещо покращила свої показники, набравши 32 бали, і посіла 120 місце серед 180 країн (результат за 2017 рік – 30 балів, 130 місце). Для прикладу, країни-сусіди мають вищі оцінки: Польща – 60, Словаччина – 50, Румунія – 47, Угорщина – 46, Білорусь – 44, Молдова – 33 бали. За вказаними показниками Україна змогла обійти лише Російську Федерацію (28 балів, 138 місце).

Разом із тим, експерти цієї організації акцентують особливу увагу на необхідності та значимості реалізації заходів, пов'язаних саме з підвищенням ефективності функціонування організаційної складової механізму протидії корупції в державі [докладніше див.: 6], який, ми вважаємо, за своїм змістом, має комплексний характер.

Дійсно, у теорії управління доведено, що однією із головних умов ефективності функціональної активності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції виступає їхня досконала організація. У контексті досліджуваної проблеми та на підтвердження зазначеного, звернемося до наукових позицій вітчизняних дослідників, оприлюднених в останній час.

Так, А. М. Новак, виокремлюючи етапи становлення національної антикорупційної політики в країні, вважає, що Україну (з другого півріччя 2016 року до теперішнього часу) характеризує, перш за все, перехід до нового виміру формування антикорупційної політики, що передбачає розвиток системи органів державної влади в протидії корупції [7, с. 64].

У свою чергу, П. І. Гаман, аналізуючи вітчизняну антикорупційну політику, приходить до висновку, що відсутність системності в роботі з виявлення корупційних проявів в органах державної влади є, в числі інших, негативним чинником впливу на рівень корупції [8].

Інший дослідник – Є. В. Вандін, обґрунтовує чотири основні групи причин, що загалом призвели до появи в Україні корупції та

вказують на необхідність проведення комплексних заходів із протидії та подолання цього явища. До однієї із таких груп він відносить суто організаційно-управлінські причини [9, с. 26–28]:

– невідповідність міжнародним стандартам організаційно-структурної побудови суб'єктів, уповноважених на формування та реалізацію антикорупційної політики, ані за критеріями спеціалізації, ані за критеріями незалежності;

– неефективна діяльність органів правопорядку щодо виявлення корупційних правопорушень, зокрема, орієнтація роботи як правоохоронних, так й інших органів державної влади на кількісні (статистичні), а не на якісні показники;

– безсистемність та відсутність належної координації діяльності органів державної влади щодо реалізації програмних заходів у сфері протидії корупції, а звідси – дублювання функцій та повноважень цих органів тощо.

Ми в цілому погоджуємося із наведеними положеннями, що обґрунтовані згаданими вище дослідниками в теорії.

Тим більше, що на практиці, в рамках реалізації заходів, пов'язаних з проведенням антикорупційної реформи, в положеннях Стратегії-2020 акцентується увага на необхідності створення в Україні саме ефективної інституційної системи протидії корупції.

Тому вважаємо, що державно-управлінські заходи антикорупційного характеру, в комплексі з іншими, мають спрямовуватися на:

1. Удосконалення державної політики в сфері антикорупційної діяльності шляхом запровадження інституту професійного самоврядування в органах державної влади як елемента їхньої системно-структурної організації. Як доведено в теорії [див.: 5] та підтверджено практикою, реалізація завдань професійного самоврядування безпосередньо пов'язана із необхідністю унеможливлення випадків порушень дисципліни і чинного законодавства при реалізації представниками органів державної влади наданих повноважень, та виступає додатковою складовою режиму законності у площині їх внутрішньо-організаційного функціонування.

2. Підтримку та супроводження заходів з протидії корупції як державними інститутами, так і антикорупційними громадськими організаціями. У частині посилення протидії корупції в органах державної влади потребують зміцнення зв'язки з громадськістю. Це може бути здійснено шляхом [див.: 2; 4]: залучення представників

антикорупційних громадських організацій; оперативного моніторингу громадської думки щодо проблемних аспектів реалізації наданих повноважень – як спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції, так і відомчими підрозділами, відповідальними за цей напрям роботи; взаємної оцінки результатів діяльності таких суб'єктів і підрозділів та представників антикорупційних громадських організацій; забезпечення дієвого інформаційного взаємозв'язку тощо.

3. Посилення відомчого контролю, результати якого мають передувати і бути підставою для застосування спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції передбачених законом сил, засобів, форм і методів антикорупційної діяльності. Для подальшого належного реформування системи органів державної влади, пріоритетом має бути [див.: 2; 4]: підвищення результативності функціонування механізму протидії корупції, перш за все, – в площині формування оптимального внутрішньоорганізаційного забезпечення; на внутрішньовідомчих рівнях функціональна активність стосовно практики протидії корупції в органах державної влади має супроводжуватися комплексною реалізацією передбачених законом заходів, пов'язаних також з посиленням внутрішнього контролю, профілактичного характеру та щодо унеможливлення або мінімізації прояву факторів, які сприяють корупції, й ін.

У якості **висновку** зазначимо наступне.

Підвищенню ефективності функціонування організаційної складової механізму протидії корупції в Україні сприятиме реалізація комплексу заходів у цій сфері, серед яких, відповідно до нагальних потреб антикорупційної практики, повинні бути:

1. Забезпечення у процесі інституційної реформи державних органів, на які покладено функцію протидії корупції, їх достатньої внутрішньої самостійності шляхом запровадження інституту професійного самоврядування, а також унеможливлення випадків безпідставного втручання в їхню діяльність та будь-яких проявів тиску на них.

2. Посилення дієвості контролю за діяльністю уповноважених органів і підрозділів щодо протидії корупції: державного, в першу чергу, – з боку спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, і громадського – з боку представників антикорупційних громадських організацій та ЗМІ.

3. Оптимізація складу спеціально уповноважених державою органів/підрозділів – суб'єктів протидії корупції, їхніх організаційних

структур та чисельності кадрів, у тому числі – відомчих підрозділів органів державної влади, відповідальних за цей напрям роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. URL: https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015

2. Долгий О. О. Напрями удосконалення організаційного забезпечення протидії корупції в Україні. Актуальні проблеми протидії корупції в органах державної податкової служби України : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 25 квітня 2012 р. Ірпінь. Держ. подат. служба України, Нац. унів. ДПС України. Ірпінь, 2012. С. 58–60.

3. Долгий О. О. Правовий механізм державного регулювання антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів. Право та управління : електронне наукове фахове видання. 2012. № 2. URL: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/prtup/2012_2/26dol.pdf

4. Долгий О. О. Реалізація функції зв'язків з громадськістю в управлінні діяльністю з протидії корупції (оцінка досвіду податкової служби України). Збірник наукових праць Донецького державного університету управління «Розвиток державного управління та місцевого самоврядування: стратегії, технології, інновації»: серія «Державне управління». 2013. Т. XIV. Вип. 264. С. 149–156.

5. Долгий О. О., Устименко В. В. Організаційно-правове забезпечення професійного самоврядування в Україні: теоретичні та прикладні аспекти. Митна справа. 2014. № 2 (92). Ч. 2. Кн. 2. С. 283–288.

6. Індекс сприйняття корупції – 2018. ГО «Трансперенсі Інтернешнл Україна» : веб-сайт. URL: https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2018/

7. Новак А. Національна антикорупційна політика: особливості та основні чинники розвитку в умовах сучасного державотворення. Теорія та історія державного управління. 2017. Вип. 3 (34). С. 62–66.

8. Гаман П. І. Антикорупційна державна політика: проблеми та перспективи розвитку. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 10. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/3.pdf

9. Вандін Є. В. Організаційно-правові засади діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури України : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.10 / Національний університет «Одеська юридична академія», 2017. – 207 с.

Єрмолінський
Сергій Олександрович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Грушева Алла Андріївна,
к.пед.н., доцент кафедри менеджменту

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ МОДЕЛЕЙ КОМУНІКАТИВНОГО ПРОЦЕСУ У ФУНКЦІОНАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Актуальність тематики дослідження. На сучасному етапі розбудови України як демократичної, соціальної та правової держави з урахуванням глобальних змін, які відбулися останнім часом, розвиток місцевого самоврядування є одним з пріоритетних напрямів державної політики. Феномен Євромайдану окреслив європейський вибір населення України, що актуалізувало проблему реалізації ратифікованих угод з країнами ЄС, у тому числі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, а також забезпечення якісного розвитку регіонів країни як важливих складових частин економічної системи України.

Розвиток держави не можливий без розвитку регіонів, від того, наскільки сильною є регіональна влада, як вона забезпечує надання соціальних послуг населенню. Розуміючи важливість цієї проблеми, на сучасному етапі розвитку всіх гілок влади постає питання про необхідність вдосконалення теорії та практики сучасного державотворення, зумовленого трансформаціями в політичній системі суспільства, проведенням адміністративно-територіальних, регіональних реформ, упровадженням конструктивного соціального партнерства та комунікацій між центром і територіями.

Ступінь наукового вивчення досліджуваної проблематики. Дослідження вітчизняного місцевого самоврядування ведуться в різних напрямах. Зокрема, становлення та розвиток місцевого самоврядування вивчають В.Заблоцький, І.Козюра, В.Пархоменко, А.Ткачук та ін. Фінансово-економічні його складові аналізуються в працях Ю.Дехтяренка, В.Кравченка, О.Лебединської та ін. Правові аспекти

розглядаються М.Баймуратовим, О.Батановим, П.Біленчуком, В.Кампо, А.Коваленком, М.Корнієнком, В.Кравченком, О.Лазором, М.Орзіхом, В.Погорілком, М.Пухтинським, О.Сушинськимтаін. У політичному контексті місцеве самоврядування досліджують В.Борденюк, І.Дробот, В.Ковальчук, М. Пухтинський, С. Рябова, С.Саханенко, В.Шарий та ін., його управлінський аспект – В.Авер'янов, П.Ворона, В.Куйбіда, Р.Плющ, П.Покатаєв, В.Толкованов, Ю.Шаров та ін. Територіальний розвиток та управління містом розглядають В.Бабаєв, О.Бобровська, В.Вакуленко, О.Васильєва, І.Дегтярьова, О.Ігнатенко, Т.Кравченко, В.Мамонова, Ю.Молодожен, В.Наконечний, М.Орлатий, В.Удовиченко та ін. Аналіз наукового доробку з проблематики дослідження місцевого самоврядування показує, що переважно не враховано новітні світові тенденції муніципальної діяльності й вітчизняні суспільні трансформації. Відсутнє цілісне вивчення модернізаційного та інтеграційного контексту розвитку місцевого самоврядування. Однією з таких тенденцій є налагодження чіткого комунікативного процесу у функціональній діяльності органів місцевого самоврядування. Саме цим визначається актуальність комплексного дослідження теоретичних і практичних аспектів стану та перспектив розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Мета дослідження. Метою написання цієї статті є розкриття базових комунікаційних моделей які можуть бути використані у розбудові системи місцевого самоврядування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Домінуюча парадигма комунікативного процесу пов'язана з розглядом комунікативного процесу як трансмісії певної кількості інформації, як повідомлення, визначеного комунікатором (джерелом комунікації). У межах цієї парадигми науковий дискурс із 30-хроків XX ст. продукував доволі цікаві моделі, найбільшого поширення з яких набули лінійна (класична) модель, модель сигнального повідомлення, циркулярна (замкнута) модель, модель двоступеневого потоку. Пропонуємо розглянути лінійну (класичну) модель комунікативного процесу, удосконалену (шумову) модель комунікативного процесу, а також модель двоступеневого потоку інформації. Запропонована у 1948 р. "одним з батьківзасновників комунікативних досліджень в США" [1, 2] Г.Ласуелом лінійна (класична) модель комунікативного процесу включає п'ять елементів: хто? (передає повідомлення) – комунікатор; що? (передається) – повідомлення; як? (здійснюється передача) – канал комунікації;

кому? (спрямоване повідомлення) – аудиторія; з яким ефектом? (ефективність повідомлення) – результат. При цьому, зважаючи на справедливе зауваження Л.Федотової [3], потрібно відзначити: підхід Ласуела та його послідовників полягав утому, що слова, які вживаються підчас спілкування, і способи, за допомогою яких вони оперують цими словами, відображають їхні соціальні інтенції. Тому слова, за Ласуелом, непросто "знаки", які позначають матеріальні об'єкти, а й іноді слова – "символи", якщо враховувати те, що ці слова говорять про феномени нематеріального світу (ідеї, світоглядні установки тощо): "Ми можемо говорити про фізичні явища, використовуючи "знаки", і сенс подій, використовуючи "символи"" [5, 5]. Згідно з інтерпретацією лінійної моделі комунікативного процесу С.Квіта, "на першому місці розташовані ті, хто створює інформаційне повідомлення" [6, 7], тобто так звані професійні комунікатори. Далі, за цією інтерпретацією, іде безпосередньо інформація, потім – ЗМК, за ними – аудиторія. Зрештою, різноманітний вплив повідомлення на масову аудиторію зумовлює певну реакцію аудиторії на повідомлення (ефект комунікації, її результат).

Отже, в такому разі можемо зробити висновок, що згадувана парадигма Г.Ласуела кореспондується з поглядами Д. де Флерата Е.Деніса (DeFleur D., Dennis E.) на комунікацію, в якій вони виділяють декілька стадій "життєвого циклу" повідомлення:

- воно формулюється професійними комунікаторами; надсилається швидко і безперервно за допомогою медіа засобів (каналів); поширюється відповідно до структури і особливостей аудиторії;

- при цьому окремі представники аудиторії інтерпретують зміст повідомлення згідно з їхнім досвідом; як результат сприйняття цього змісту аудиторія зазнає певного впливу – це, у підсумку, і свідчить про ефект комунікації.

Модель сигнального повідомлення, або так звана удосконалена (шумова) модель математика К.Шеннона (Shannon C.), була призначена для опису комунікації засобами телефоніїі розповсюджена В.Вівером на всі види комунікації, додала до лінійної схеми суттєвий елемент – шумовиння (перешкоди), які супроводжують (а іноді і спотворюють) комунікацію. Подальший розвиток "лінійної моделі" призвів до введення різними дослідниками додаткових питань ("в якій ситуації?" – Форсдейл; "для чого?" – Кафель), поки Бреддок не визначив 69 питань, які підлягають аналізу підчас вивчення комунікативного процесу [8, 9].

При цьому введення додаткових питань слугує для створення нової, прикладної моделі комунікації – як, для прикладу, в інтересах проведення контент-аналізу це зробив у 1969 р. Оле Холсті (Holsti O.R.), додавши у лінійну модель питання "чому?", яке співвідноситься з описуваним Г.Почепцовим елементом комунікації як "процес кодування".

У відповідь на критику моделі Г.Ласуела (дослідниками відзначалася її лінійність, моно спрямованість), В.Шрамта К.Осгуд (Schramm W., Osgood Ch.) у 1958 р. запропонували циркулярну (замкнуту) або збалансовану модель комунікації, в якій комунікатор (автор повідомлення) і реципієнт виступають рівноправними партнерами. При цьому велике значення надається зворотному зв'язку між ними, який ніби врівноважує прямий зв'язок за такою схемою: кодування – повідомлення – декодування – інтерпретація – кодування – повідомлення – декодування – інтерпретація. Відтак, комунікація вважається завершеною після повернення інтерпретованого і кодованого певним чином повідомлення до ініціатора комунікації. "Моноспрямованість" моделі Г.Ласуела вдалося подолати соціологу Лазерфельду у своїй моделі двоступеневого потоку інформації (Lazarsfeld), згідно з якою "ідеї від масмедіа надходять до лідерів думок (перший ступінь), а від них – до ідейних прихильників (другий ступінь) [7].

Тобто ми маємо два односторонні процеси комунікації – комунікація між мас-медіа та лідерами думок ("opinion leader") та комунікація між лідерами думок та їхніми ідейними прихильниками ("opinion followers"). Варто відзначити, що модифікації теоретичних уявлень Г.Ласуела про комунікативний процес пізніше допомагали іншим дослідникам пояснювати складні суспільні процеси, зокрема, питання впливу і поширення ідей. Наприклад, Коландері Коутс (Colander and Coats, 1989) одну із своїх моделей поширення ідей запропонували уявити як метафору: ідеї – це потоки інформації. Відтак, актуальним стає знаходження відповідей на запитання: "Якими є їхні (тут і далі: ідей – Авт.) джерела? Хто отримує їх? Яким є сигнал – сильним чи нечітким? Як передаються сигнали? Як вони розшифровуються? Чи спостерігається ефективний зворотний зв'язок?".

Висновки. Таким чином, основні елементи комунікативного процесу (комунікатор, повідомлення, реципієнт комунікації, кодування, канал, перешкоди, результат, зворотний зв'язок) були введені до наукового обігу ще у 40-50-хрокахминулогостоліття, а в подальшому

набули детальнішого опису співвідносно до специфіки комунікативних завдань чи галузі, в якій відбувалася комунікація. Слід відзначити, що описувані моделі, не зважаючи на використання певних елементів комунікативного процесу в місцевому самоврядуванні, не враховують того, що місцеве самоврядування є складною соціальною системою, з притаманними їй своєрідними процесами взаємодії між структурними елементами. Тому наведені моделі є тільки теоретичним поглядом на комунікацію взагалі, безвідносно до її видів та ролі у функціонуванні соціальних систем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Plooy G.M. Introduction to Communication: [Текст] / G.M. du Plooy. – Juta and Company Ltd, 1995, 212 p. – Introduction to Communication Series (Book 2).

2. Поленова Т.П. Школа эффективного общения: коммуникативные техники, которые всегда работают: [Текст] / Т.П.Поленова. – Изд. 2-е. – Ростовн / Д: Феникс, 2009. – 252, [1] с. – (Психологический практикум).

3. Федотова Л.Н. Анализ содержания –социологический метод изучения средств массовой коммуникации: [Монография] / Л.Н.Федотова. – Изд. 2-е, доп. и испр. – М: Научный мир, 2001. –214 с.

4. Lasswell H. Describing the Contents of Communications:[Текст] / H.Lasswell // B.Smith, H.Lasswell and R.Casey (eds), Propaganda, Communication and Public Opinion. Princeton: Princeton University Press, 1946. – P. 74-94.

5. Про затвердження Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні: Постанова Верховної Ради України від 17 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – No6. – С. 30.

6. Квіт С.М.Масові комунікації: Підручник: [Текст] / С.М.Квіт. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. – 206 с.

7. Штромайер, Герд. Політика і мас-медіа: [Текст] / Г. Штромайер / Пер. знім. А.Орган. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. – 303 с.

8. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи [Текст]: [монография] / О.С. Иссерс. – Изд. 4-е, стереотип. – М: Ком Книга, 2006. – 284 с. ... М: УРСС, 2003. – 261 с.

9. Кандагура К. Система державного управління інформаційним простором у перехідних суспільствах: українські реалії: [Електронний ресурс] / К. Кандагура // Актуальні проблеми державного управління. Збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. 2009. – №1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apdu_o/2009_1/R_2/Kandagura.pdf.

Ісько Яна Олександрівна,
студентка групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Халецька Аліна Анатоліївна,
д.н.держ.упр.,
академік АЕН України,
професор кафедри менеджменту

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Сучасний стан розвитку українського суспільства ще не повною мірою відповідає демократичним принципам. Причинами цього є і низький рівень життя населення, і значна корумпованість, і заполітизованість суспільства, що тягнуть за собою недовіру та байдужість громадян до участі у державницьких справах. Розбудова нового українського громадянського суспільства передбачає тісну взаємодію та координацію органів державної влади з громадянами та їхніми об'єднаннями, врахування громадської думки. Тому питання налагодження ефективних зв'язків з громадськістю є надзвичайно актуальним у формуванні позитивного іміджу владних інституцій, забезпеченні прозорості та гласності в їх діяльності та ефективного зворотного зв'язку.

У науці до цього часу не склалося єдиної думки щодо визначення поняття "зв'язки з громадськістю", "паблік рілейшнз" (PR), комунікації з громадськістю, суспільні комунікації, громадські зв'язки, паблісіті. Визначення дається кожним фахівцем, виходячи із специфіки сфери діяльності та особливостей кожної установи, організації

чи країни, що і зумовлює існування великої кількості варіантів. Це і наука, що містить певні закони, і методологія, і принципи, і мистецтво. Як наука "паблік рілейшнз" почала свій розвиток у США. Питаннями розвитку цієї науки займалися Е. Бернейз, С. Блек, Д. Грюніг, Т. Джеферсон, Д. Доті, С. Катліп, Т. Хант, Д. Хартлі, Ш. Фур'є та інші [1]. Серед українських спеціалістів слід відзначити В. Бебика, В. Королька, Є. Тихомирову, В. Бугрима, Є. Ромата, В. Моісеєва, О. Яновського та інших. У сфері державного управління зв'язки з громадськістю вивчають В. Малиновський, А. Серант, І. Толкачов, І. Пантелейчук та ін. Г. Почепцов, А. Санаєв, В. Комаровський питання зв'язків з громадськістю розглядають з точки зору теорії пропаганди, політичного менеджменту, ідеологічного впливу та масової комунікації [1-5]. Одночасно деякі науковці розглядають питання про роль PR у формуванні іміджу. Так, Р. Войтович, Ю. Педафет зосередили увагу на формуванні іміджу у сфері діяльності органів державної влади. Г. Почепцов розглядає питання політичного іміджу та технології проведення виборчої кампанії з використанням засобів PR. Загалом питанням корпоративного іміджу та ролі керівника у формуванні іміджу присвячені роботи В. Білоуса, В. Бебика, С. Колоска, Н. Барни, Є. Тихомирової та ін. [6-8; 5].

Мета статті — визначення ролі та значення функцій зв'язків з громадськістю у формуванні позитивного іміджу органів державної влади.

Зв'язки з громадськістю як інститут, що розвивається, потребують нормативно-правового визначення і регулювання з боку держави. Оскільки закону України, який закріплював би поняття та координував би відносини, що виникають у сфері зв'язків з громадськістю, немає, ці процеси регулюють закони, що стосуються сфери інформації та громадянського суспільства, тому при здійсненні зв'язків з громадськістю в органах державної влади слід враховувати нормативно-правові акти, які визначають зміст і умови реалізації механізмів зв'язків з громадськістю. Зокрема ці суспільні відносини визначені та регулюються законами України "Про інформацію" [9], "Про звернення громадян" [10], "Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації" [11], "Про інформаційні агентства" [12], "Про науково-технічну інформацію" [13], "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні" [14], "Про телебачення і радіомовлення"

[15], "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" [16], "Про доступ до публічної інформації" [17], "Про захист персональних даних" [18] тощо. Інструментом реалізації принципу гласності, задекларованого у ст. 4 Закону України "Про Антимонопольний комітет України" [19], виступає система зв'язків з громадськістю ("паблік рілейшнз").

Під громадськістю розуміють спільноту людей, утворену за певних обставин, які усвідомлюють проблемність ситуації і реагують на неї однаковим чином [1]. Громадськість може бути зовнішня — громадяни, громадські організації, профспілкові та інші галузеві об'єднання, підприємства, фінансові організації, державні установи, партії тощо, і внутрішня — працівники органу державної влади, об'єднані службовими відносинами, обов'язками, відповідальністю, дисципліною.

Зв'язки з громадськістю розглядаємо як науку про управління громадською думкою [3, с. 16]. Тому — основними завданнями зв'язків з громадськістю є: вивчення, аналіз та управління суспільною думкою; аналіз і регулювання суспільних відносин інформативними методами; висвітлення владно-управлінських відносин, забезпечення двостороннього спілкування на основі правдивої, цілковитої інформованості; вивчення, аналіз, пояснення та використання в інтересах суб'єкта управління (господарювання) та громадськості певної державної установи, організації владних, управлінських, фінансових, міжнародних відносин; дослідження споживчих відносин, реклама товарів і послуг; створення позитивного іміджу організації, установи та її керівництва; виявлення можливих тенденцій, випадків та передбачення, наукове прогнозування їхніх наслідків.

Метою діяльності фахівців (служб, відділів) із зв'язків з громадськістю органів державної влади є налагодження двостороннього спілкування між громадянами та державною владою для встановлення загального, спільного комунікативного простору, досягнення взаєморозуміння, заснованого на достовірності, компетентності та повноті інформації [5, с. 42-57].

Способом досягнення цієї мети є свідомий, плановий та довготерміновий вплив на створення зовнішнього і внутрішнього соціально-психологічного середовища, яке було б сприятливим для позитивного іміджу органів державної влади, а також забезпечення бажаної поведінки цього середовища у ставленні до самого органу

державної влади за посередництвом інформаційної системи та зворотного зв'язку.

Сьогодні пріоритети в діяльності інформаційних служб органів державної влади надаються комплексу прес-посередницьких функцій інформування громадськості реагуючого характеру, розрахованих на разовий ефект. Довгострокові програми наукового дослідження та аналізу стану громадської думки в умовах системної трансформації всіх сфер життєдіяльності українського суспільства, вивчення потреб громадськості в сучасних умовах відсутні, стан просвітницько-виховної та пропагандистської роботи серед різних цільових груп громадськості є незадовільним.

Відсутність діалогу, свободи висловлення думки може призвести до руйнації взаємодії, до байдужості або ж навіть до агресивності з боку громадськості до державних органів. Причини, що породжують недовіру громадян до органів державної влади, ділять на технічні (відсутність фахівців або прес-служб в органах державної влади), культурно-історичні (недовіра громадян до діяльності державного апарату); організаційні (некомпетентність державних службовців, неспроможність налагодити ефективну роботу служб зв'язків з громадськістю, небажання змінювати сталий стиль роботи, який характеризується закритістю, відсутністю гласності, забюрократизованістю), соціальні (у деяких випадках державна служба працює на задоволення власних інтересів і потреб, ігноруючи реальні потреби суспільства і впроваджуючи політичні рішення, які не відповідають інтересам громадян) [20, с. 174], матеріальні (недостатнє фінансування, відсутність матеріально-технічної бази) [5, с. 145].

Тому одним із першочергових завдань зв'язків з громадськістю стає формування привабливого позитивного іміджу органів державної влади, який передбачає емоційно-психологічний вплив на громадськість з метою популяризації та реклами.

Імідж (від англ. ітаде — "образ", "зображення") — штучний образ, що формується у суспільній чи індивідуальній свідомості засобами масової комунікації і психологічного впливу з метою формування певного відношення до об'єкта. Може поєднувати як реальні якості об'єкта, так і надумані, неіснуючі [7, с. 18]. Імідж є дуже містким поняттям і має багато складових.

Ключовим елементом роботи з паблік рілейшнз є вплив на стан громадської думки. Більшість акцій паблік рілейшнз проводиться з

метою: сформувати громадську думку, якщо її немає; переконати людей змінити свою думку; посилити (зміцнити) наявну думку громадськості.

Крім того, наука "паблік рілейшнз" виконує декілька головних функцій, котрі відображають специфіку її предмета та місце в системі наук [7, с. 57-58]. Проаналізуємо функції зв'язків з громадськістю на прикладі діяльності Хмельницького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі — Відділення).

Комунікативна функція проявляється в тому, що зв'язки з громадськістю є тими каналами, за якими відбувається обмін інформацією. Без реалізації цієї функції втрачається зміст інших складових діяльності органу державної влади.

Аналітично-прогностична функція — це вироблення інформаційної політики, її стратегії в тактики, які визначають події в динаміці. Ця функція забезпечує ретельне вивчення партнерів і громадськості, аналіз конкретних ситуацій при формуванні напрямів діяльності, оцінку громадської думки, підготовку масиву аналітичних даних для прийняття та реалізації ефективних управлінських рішень. Ще вона розкривається у прогнозуванні тенденцій розвитку відносин між організацією та громадськістю, змін орієнтацій громадськості, її установок та бажань. Адже зв'язки з громадськістю виконують роль особливого соціального барометра, коливання якого відбивають зміни суспільних настроїв.

Аналіз громадської думки, контроль за процесами, що в ній відбуваються, спостереження за динамікою суспільних настроїв висвітлюють найбільш проблемні зони життя суспільства, сигналізують проблеми і слабкі місця, дають можливість сформулювати та передбачити напрями розвитку та розв'язання проблем. Своєчасне прогнозування змін настрою та інтересів певних груп громадськості може забезпечити успішну переорієнтацію органу державної влади на нову сферу впливу та поширення актуальної інформації. Як свідчить досвід діяльності Відділення, найбільше громадськість турбують питання, пов'язані із збуреннями на ринках продовольчих товарів, лікарських препаратів, житлово-комунального господарства та паливно-мастильних матеріалів.

Інформаційна функція розкривається в процесі соціальної комунікації в суспільстві — передається інформація про предмети, їхні властивості, явища, дії та процеси. Завдяки цій функції громадяни

ознайомлюються не лише з діяльністю органів державної влади, але й дізнаються про свої права у різних сферах життєдіяльності, зокрема і у сфері конкуренції.

Визнано, що конкуренція є рушійною силою розвитку економіки, складовою ринкового середовища, необхідною умовою розвитку підприємницької діяльності, що сприяє науково-технічного прогресу, постійно змушуючи товаровиробника впроваджувати новітні технології, раціонально використовувати ресурси, здешевлювати вартість, підвищувати якість товарів, робіт, послуг тощо. Разом з тим, існують природні монополії у галузях, де відсутня конкуренція: на товарних ринках водо-, тепло-, газопостачання та водовідведення, тобто у найважливіших сферах життєзабезпечення. Проблеми монополізації господарської діяльності, конкуренція на товарних ринках сьогодні притягують пильну увагу та зачіпають інтереси широких верств населення. Державний контроль за дотриманням учасниками ринку правил чесної поведінки та законності стосовно споживачів і конкурентів здійснює Антимонопольний комітет України, тому інформування про права та завдання Комітету, з однієї сторони, та отримання інформації про питання, що хвилюють громадськість, — з іншої, є невід'ємною частиною реалізації інформаційної функції зв'язків з громадськістю.

З інформаційною функцією тісно пов'язана захисна функція, що виражається в захисті інтересів як організації, так і громадськості. Захищати інтереси обох сторін дозволяє інформація, отримана за наслідками вивчення громадської думки та інтересів і потреб громадськості. Оскільки органи державної влади сподівається на підтримку здійснюваної ними діяльності з реалізації функцій держави, то висхідним елементом цієї діяльності повинен бути громадський інтерес.

Експресивна функція забезпечує передачу оціночної інформації про предмети або явища. Поширення повідомлень у ЗМІ про те, що Відділення припинило дії конкретного суб'єкта господарювання або органу державної влади, передбачає засудження неправомірної поведінки. Разом з тим, повідомлення про припинення порушення чи відшкодування збитків, завданих неправомірними діями, свідчить про усвідомлення неправомірності вчиненого та каяття.

Прагматична функція означає, що соціальна комунікація є засобом, що спонукає людину до певної дії та реакції. Ця функція підштовхує громадян до використання права на захист від монополістів та суб'єктів, які поширюють недобросовісну рекламу. Для прикладу:

поширення реклами товарів чи послуг, що вводить в оману споживачів, має на меті підштовхнути споживачів відмовитися від отримання таких товарів чи послуг, або щонайменше обережно/скептично ставитися до такої реклами. Повідомлення про антиконкурентні узгоджені дії (зговір) повинно стимулювати інших суб'єктів господарювання утримуватися від подібної поведінки, тобто на прикладі інших бачити реальну відповідальність, тим більше, що з липня 2011 року штрафи за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, які накладає Відділення, зросли у 4 рази [21].

Управлінська функція зв'язків з громадськістю є центральною, інтегруючою. Поєднуючи всі інші функції, вона забезпечує формування громадської думки, регулювання й управління нею в інтересах органу державної влади та громадськості. Найскладнішим завданням цієї функції є досягнення консенсусу у визначенні та розумінні інтересів органу державної влади і громадськості та компромісу в їх реалізації, тобто забезпечення гармонії, взаєморозуміння між організацією і громадськістю з метою досягнення якнайоптимальніших результатів [2, с. 342].

Для здійснення визначених вище функцій відділи (служби) зв'язків з громадськістю повинні виконувати й іншу функцію посередницьку, забезпечуючи комунікацією громадськості і керівництва певного органу влади, установи чи організації. В установах, які дбають про свій позитивний імідж, посередниками між керівництвом та громадськістю є професіонали високого ґатунку у сфері громадських зв'язків. Проте через відсутність відповідних служб у структурі більшості органів державної влади часто найважливішу частину посередницької функції зв'язків з громадськістю виконують керівники.

Тому значення і роль особистого позитивного іміджу керівника у формуванні загального іміджу органу державної влади має особливе значення і визначається двома групами чинників, які зумовлені функціонуванням органу влади в соціальному середовищі (необхідність організації та управління нею; об'єктивно існуючі зв'язки з громадськістю; необхідність гармонізації індивідуальних, групових і суспільних інтересів) та особистісними якостями керівника.

Однією з важливих функцій зв'язків з громадськістю в суспільстві, виконанню якої сприятимуть і усі перераховані вище функції, є реалізація функції гармонізації суспільних відносин [8, с. 58]. Оскільки інтереси суспільства і органу державної влади не збігаються повністю,

то мінімізувати розбіжності дуже важливо. Але тільки в суспільстві, де особистості гарантована повна система громадянських прав і свобод, де на поведінку можна вплинути тільки шляхом переконання, а не примусу. Тому виникає об'єктивна історична потреба у створенні нової атмосфери відносин між державою і громадянами і розвитку професійного інституту зв'язків з громадськістю в Україні.

Кожен орган державної влади, кожен керівник, які дбають про свій позитивний імідж в очах громадськості, повинні оптимально використовувати різні моделі і методи PR — сукупності способів та прийомів, засобів, інструментів, за допомогою яких суб'єкт управління взаємодіє з громадськістю.

Слід відмітити, що формування позитивного іміджу засобами зв'язків з громадськістю, його цілісність залежить не тільки від створення певного штучного образу, а й від того, як цей образ сприймається громадськістю, іншими державними органами. Тому позитивний імідж необхідно постійно підтримувати, рекламувати, просувати в певному напрямку, використовувати у різноманітних відносинах і взаємодіях.

Як оцінити імідж окремого органу влади, установи чи організації, за якими критеріями чи ознаками? О. Шевцов пропонує оцінювати імідж за допомогою основних каналів комунікації.

Таким чином, імідж можна оцінити за дуже простою системою: "+" — означає 1 бал, найвищий бал для цілісного іміджу органу влади — 12. Імідж є негативним, якщо набрано менше 6 балів. Позиції, які містять "-" — потребують опрацювання. Якщо ж за усіма позиціями — "+", імідж позитивний, але роботу з його підтримки та подальшого формування слід продовжувати, оскільки він не є сталою величиною.

Робота органу влади із зв'язків з громадськістю буде ефективною, якщо здійснюватиметься адекватно, гнучко та системно, коли конкретні заходи збігатимуться з конкретними економічними, правовими, політичними, моральними і технологічними факторами [20, с. 179-180].

Рис. 1. Оцінка іміджу за ознаками

Враховуючи роль та значення зв'язків з громадськістю у формуванні позитивного іміджу органів державної влади з метою удосконалення їхньої роботи необхідно здійснити ряд заходів. Пропонуємо напрями формування позитивного іміджу органів державної влади засобами зв'язків з громадськістю на прикладі Ружинської районної ради:

— ввести штатну посаду фахівця із зв'язків з громадськістю або прес-секретаря. Вимоги до особи, яка обійматиме вказану посаду дуже високі: вища профільна освіта, вільне володіння основними поняттями та проблематикою органу державної влади в якому працює; готовність до активного відстоювання інтересів, завдань і цінностей органу державної влади перед громадськістю й журналістами; бути посередником між Відділенням і громадськістю;

— регулярно використовувати різноманітні моделі зв'язків з громадськістю (і особисті контакти, і через ЗМІ) для гармонізації, взаєморозуміння та дієвого зворотного зв'язку;

— розробити Програму роботи із громадськістю, яка включатиме стратегію і тактику роботи із зазначенням конкретних напрямків і пріоритетів;

— створити власну веб-сторінку, основною вимогою до якої є системне оновлення інформації та відсутність у матеріалах штампів, незрозумілих для пересічного громадянина;

— активізувати роботу щодо створення позитивного іміджу кожної із складових іміджу органу державної влади;

— постійно підвищувати кваліфікацію для належного виконання посадових обов'язків та адекватного реагування на зміни, що відбуваються у суспільстві.

Отже, зв'язки з громадськістю є надзвичайно важливою і відповідальною сферою діяльності органу державної влади, яка передбачає різноманітні технології та шляхи реалізації інформаційної взаємодії. Без чесних, відкритих, доброзичливих відносин між адміністративним органом та населенням робота стає контрпродуктивною. Крім того, зв'язки з громадськістю є невід'ємною складовою діяльності органу влади і, в першу чергу, спрямовані як на формування і підтримання власного позитивного іміджу, так і усієї системи влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Григорьева, Н. Н. Коммуникационний менеджмент : [учебн. курс] / Н. Н. Григорьева [Електронний ресурс] Московский Университет им. С. Ю. Витте.

2. Малиновський, В. Я. Державне управління [Текст] : [навч. посіб.] [Текст] / В. Я. Малиновський. — К. : Атіка, 2003. — 576 с.

3. Почепцов, Г. Г. Теория коммуникации [Текст] / Г. Г. Почепцов. — М. : Рефл-бук, К. : Ваклер. — 2001. — 656 с.

4. Толкачов, І. Виникнення та становлення прес-служб органів державної влади як основного інструменту здійснення державницького PR / І. Толкачов // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, соціологія, філософія. Вип. 11. Ужгород : Говерла, 2009 [Електронний ресурс] Національна бібліотека України імені

В. І. Вернадського.

5. PR в органах державної влади та місцевого самоврядування [Текст] : [монограф.] / [О. В. Бабкіна, В. В. Басалюков, В. М. Бебик та ін.] ; за заг. ред. В. М. Бебика,

С. В. Куніцина. — К. : Сімферополь : МАУП, 2003. — 240 с.

6. Білоус, В. С. Зв'язки з громадськістю (паблік рілейшнз) в економічній діяльності [Текст] : [навч. посіб.] / В. С. Білоус. — К. : КНЕУ, 2005. — 275 с.

7. Барна, Н. В. Іміджелогія [Текст] : [навч. посіб. для дистанційного навчання] / Н. В. Берна [за наук. ред. В. М. Бебика]. — К. : Університет "Україна", 2007. — 217 с.

8. Тихомирова, Є. Б. Зв'язки з громадськістю [Текст] : [навч. посіб.] / Є. Б. Тихомирова. — К. : НМЦВО, 2001. — 560 с.

9. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII [Текст] // ВВР. — 1992. — № 48. — Ст. 650.

10. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР [Текст] // ВВР. — 1996. — № 47. — От. 256.

11. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон України від 23.09.1997 р. № 539/97-ВР [Текст] // ВВР. — 1997. — № 49. — От. 299.

12. Про інформаційні агентства : Закон України від 28.02.1995 р. № 74/95-ВР [Текст] // ВВР. — 1995. — № 13. — От. 83.

13. Про науково технічну інформацію : Закон України від 25.06.1993 р. № 3322-XII [Текст] // ВВР. — 1993. — № 33. — От. 345.

14. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні : Закон України від 16.11.1992 р. № 2782-XII [Текст] // ВВР. — 1993. — № 1. — От. 1.

15. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21.12.1993 р. № 3759-XII [Текст] // ВВР. — 1994. — № 10. — От. 43.

16. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 09.01.2007 р. № 537-У [Текст] // ВВР. — 2007. — № 12. — От. 102.

17. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-УІ [Текст] // ВВР. — 2011. — № 32. — От. 314.

18. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-УІ [Текст] // ВВР. — 2010. — № 34. — От. 481.

19. Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26.10.1993 р. № 3659-XII [Текст] // ВВР. — 1993. — № 50. — От. 472.

20. Моісеєв, В. А. Паблік рилейшнз. Теорія і практика [Текст] / В. А. Моисеев. — К. : ИКФ Омега — Л, 2001. — 376 с.

21. Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання у сфері захисту економічної конкуренції : Закон України від 05.07.2011 р. № 3567-УІ [Текст] // Урядовий кур'єр. — 2011. — № 138. — От. 19.

Канцур Інна Григорівна,
студентка групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Євтушенко Ганна Іванівна,
к.е.н., доцент, доцент
кафедри менеджменту

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Постановка проблеми. Розбудова національної кадрової системи та кадрової роботи, забезпечення їх відповідності потребам соціально-економічного розвитку суспільства й сучасним концепціям управління людськими ресурсами є важливим завданням держави. Необхідність оздоровлення та оновлення цих складових розвитку людського потенціалу зумовлюється сучасним курсом держави на досягнення високого рівня соціального забезпечення населення, задоволення його очікувань щодо соціально-професійної самореалізації в суспільстві, гідних умов життя та праці. Так, залежно від того, наскільки ефективно і з урахуванням яких перспектив розвитку здійснюється кадрове забезпечення органів як державного управління, так і органів місцевого самоврядування, залежить оптимальність функціонування всієї системи державного управління. І саме від якості комплектування державних службовців залежить не лише забезпечення функціонування, але і майбутнє України, що і визначає актуальність даної теми та потребує дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питанням кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування приділялося багато уваги такими науковцями, як: Г. Атаманчук, В. Бабаєва, О. Батанова, О. Воронько, Н. Гончарук, Б. Гурне, Т. Кагановська, І. Козюра, Н. Нижник, В. Олуйко, Ю. Сурміна, А. Ткачук тощо, які розглядали дану проблему в різних аспектах. Однак аналіз сучасних публікацій за цією проблематикою дозволяє зробити висновок, що проблеми кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування, цільової підготовки управлінських кадрів нової генерації для цих органів влади постійно знаходяться в полі уваги науковців, що і обумовлює необхідність дослідження. Так

питання кадрового забезпечення функціонування державних установ є дуже актуальним, адже від ефективного кадрового менеджменту та ефективного управління персоналом, чіткого розподілення обов'язків, контролю та моніторингу діяльності персоналу залежить динаміка державної установи та виконання нею стратегічних функцій [1].

Мета статті. Метою статті є виявлення проблем кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування та визначення шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Кадрове забезпечення державного управління в Україні характеризується значною сукупністю системних проблем, зумовлених як трансформаційними процесами в політиці, економіці, соціокультурній сфері, так і певними недоліками в кадровій роботі щодо формування та реалізації державної кадрової політики. Передусім необхідно зазначити, що на сьогодні в Україні немає національної концепції та програми відновлення, розвитку й використання людського потенціалу. У невизначеному стані перебуває кадрова система країни, її інститути; недосконалим залишається нормативно-правове забезпечення державної кадрової політики.

Під кадровим забезпеченням ми розуміємо діяльність уповноважених суб'єктів з реалізації кадрової політики держави, в тому числі органів місцевого самоврядування, з метою забезпечення функціонування державного управління соціальними, технічними, біологічними об'єктами, яке здійснюється в умовах ринкової економіки з урахуванням демократичних засад побудови нашої держави із пріоритетним забезпеченням прав, свобод та законних інтересів особи, шляхом наповнення організаційних структур системи державного управління відповідними за професією та кваліфікацією кадрами, створення у них мотивації до ефективної праці, організації їх ефективного використання, професійного та соціального розвитку, досягнення раціонального ступеня мобільності персоналу, а також їх соціального захисту.

В сучасних умовах кадрове забезпечення державного управління та місцевого самоврядування потребує суттєвого вдосконалення, що зумовлено низкою проблем, насамперед це:

- недосконалістю нормативно-правової бази з питань кадрового забезпечення сфери публічного управління;

- нестабільністю складу, недоліками в доборі, використанні й утриманні управлінських кадрів та порушенням принципу наступності в роботі;

- непрозорістю діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в кадровій сфері;

- низкою проблем, успадкованих від попередньої влади, передусім корумпованістю, низькою моральністю, недотриманням вимог щодо політичної нейтральності;

- недостатнім рівнем професіоналізму та адміністративної культури державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, недосконалістю системи їх підготовки та недостатністю ресурсного забезпечення цього процесу;

- непрестижністю державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, низьким рівнем соціальної мотивації та соціального захисту державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;

- відсутністю цілісної кадрової системи та нерозвиненістю інститутів професіоналізації системи державного управління, передусім підготовки та використання кадрового резерву;

- недосконалістю громадського та державного контролю за діяльністю персоналу органів державної влади, органів місцевого самоврядування, критеріїв та механізму об'єктивної оцінки їх роботи.

Таким чином, дедалі гостріше постає питання формування якісно нової генерації управлінських кадрів – службовців органів місцевого самоврядування, свідома орієнтація та фаховий рівень яких відповідали б потребам часу, прагненням, сподіванням і вимогам українського народу до системи адміністративного забезпечення державного управління [2].

Для успішного розвитку кадрової політики необхідно спрямувати зусилля на реалізацію таких заходів, як: інтегрування системи управління людськими ресурсами у процесі реформування державної служби; розвиток такої кадрової політики, яка давала б можливість формувати та постійно оновлювати управлінський кадровий потенціал [3].

Важливою є думка про необхідність моделювання системи пошуку та добору кадрів в органах виконавчої влади України в умовах реформування державної служби; з'ясування шляхів, напрямків і проблем комплектування органів державної влади та місцевого самоврядування висококваліфікованими кадрами, здатними забезпечити необхідний рівень послуг, які б задовольняли потреби громадян [4].

Крім того, враховуючи відсутність системного підходу до формування кадрового резерву для державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, поза увагою залишається проблема доцільності формування кадрового резерву політиків та керівників громад. Шляхом розв'язання проблеми, на нашу думку, є створення інституту формування лідерів для місцевих органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад – Регіональний кадровий резерв, що сприятиме підвищенню ролі керівників органів місцевого самоврядування як лідерів в управлінні процесами територіальних громад, якості та ефективності роботи органів місцевого самоврядування, удосконаленню методів прийняття управлінських рішень.

Висновки. Таким чином, лише системна та цілеспрямована робота з процесом кадрового забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування здатна вирішити актуальні кадрові проблеми. Така робота повинна ґрунтуватись на оновленні нормативно-правових актів, розробці механізмів прогнозування, планування, постійного моніторингу кадрових потреб в Україні, залученні висококваліфікованих фахівців до формування та реалізації державної кадрової політики, відновленні профорієнтаційної роботи серед молоді, впровадженні дієвого контролю за працевлаштуванням випускників закладів вищої освіти усіх рівнів, які навчалися за державним замовленням тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Канцур І.Г., Повч В. О. Проблеми та перспективи реалізації державної кадрової політики в Україні / І.Г. Канцур, В.О. Повч // Концептуальні засади менеджменту та фінансів в умовах глобальної нестабільності [Електронний ресурс] : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних глобалізаційних процесах» (14 березня 2019 р.). – Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. – С. 472-474.

2. Кальниш Ю. Особливості кадрового забезпечення політичної реформи в Україні / Політична реформа – гарантія демократичного розвитку українського суспільства: наук.-метод. матер. на допомогу лекторам / за заг. ред. В. Лугового, В. Князєва. К.: УАДУ, 2003. 160 с.

3. Михненко А. Особливості моделювання системи пошуку та відбору кадрів в органах виконавчої влади України. URL: http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/Dutp/2007-1/txts/07 mamvvu.htm

4. Медвідь А. Пріоритети сучасної державної кадрової політики в Україні. Актуальні проблеми державного управління на новому етапі державотворення: матер. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяч. 10-річчю Академії (Київ, 31 травня 2005 р.): у 2 т. / за заг. ред. В. Лугового, В. Князєва. К.: Вид-во НАДУ, 2005. Т. 1. 364 с.

Мариничева
Катерина Володимирівна,
студентка групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Халецький Андрій Вікторович,
к.н.держ. упр., доцент
кафедри менеджменту

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ МІСТ

Постановка проблеми. Занепад традиційних галузей обробної промисловості, зростаюче число безробітних і безробітних, зниження рівня життя, погіршення комунікацій, погані дорожні умови, незручні умови життя на тлі високих рахунків за комунальні послуги - далеко не повний список проблем, з якими стикаються величезні більшість міст в Україні. Наслідком цього є скорочення чисельності міського населення як за рахунок природних факторів зниження народжуваності, підвищення рівня смертності та скорочення тривалості життя, так і за рахунок міграції людей в пошуках оплачуваної роботи і соціальної стабільності. Якщо це принципово не виправить ситуацію, кількість міських жителів продовжить скорочуватися, міста будуть скорочуватися, що призведе до негативних наслідків для розвитку України. Тому проблема містобудування з точки зору сучасних концепцій і застосування світового досвіду, перш за все європейського, стає актуальною.

Аналіз останніх досліджень. Питання соціально-економічного розвитку міст розглядались у наукових роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних учених і практиків, таких як: О.М.Алимова, С.І.Бандура,

І.К.Бистрякова, Ж.Боже-Гарньє, М.П.Бутка, М.Вебер, Б.М.Данилишин, С.І.Дорогунцов, І.М.Жабінець, Т.А.Заяць, Я.В.Коваль, В.І.Куценко, Г.М.Лаппо, Я.Б.Олійник, В.І.Пила, А.В.Степаненко, Д.М.Стеченко та інші.

Мета статті. На розвиток міста впливає багато взаємозалежних факторів, відтак виникає потреба у чіткому та цілісному плануванні або інтегрованому підході до розвитку міст. Такий підхід успішно був використаний у розвитку європейських міст й невеликих містечок, тому доцільним є вивчення європейського досвіду та його запозичення для інтегрованого розвитку міст України.

Виклад основного матеріалу. Комплексний розвиток міста вимагає застосування нового підходу до реалізації його стратегічної політики. Цей підхід є комплексним, оскільки він поєднує в собі взаємодію економічного, соціального, екологічного і структурного розвитку міст. Концепція комплексного підходу до розвитку міст була розроблена в 1990-х роках у зв'язку з несприятливими проектами по оновленню міст. Це пов'язано з просуванням «цілісного» підходу, який поєднує в собі просторові, економічні та соціальні аспекти міського розвитку. Організаційна основа для комплексного підходу до оновлення міст була визначена Європейською комісією в рамках експериментальних проектів, що стосуються міст. Таким чином, концепція продовжує розвиватися, яка вже включає в себе не тільки оновлення неблагополучних районів, а й усі елементи міського середовища: транспорт, планування, економіка, інфраструктура, довкілля та т. Д. Все це вимагає здійснення вертикальної інтеграції між різні рівні управління - національний, регіональний, місцевий, з одного боку, і приватний сектор і громадянське суспільство, з іншого [7].

Лейпцизька хартія «Міста Європи на шляху сталого розвитку» для забезпечення інтегрованого розвитку міст Європи рекомендує дотримуватися десяти принципів політики інтегрованого розвитку міст, до яких відносять [8]:

1. забезпечення територіальної цілісності шляхом більш збалансованого соціального та економічного розвитку регіонів та підвищення їх конкурентоздатності;

2. стимулювання розвитку, спричиненого виконанням міських функцій, та поліпшення взаємовідносин міста і села;

3. сприяння більш збалансованій транспортній доступності;

4. розширення доступу до інформації та знань;

5. зменшення збитків, завданих навколишньому середовищу;

6. підвищення цінності і захист природних ресурсів і природної спадщини;

7. примноження культурної спадщини як фактору розвитку європейських міст;

8. розроблення енергетичних ресурсів і забезпечення енергетичної безпеки;

9. заохочення високоякісного сталого туризму;

10. обмеження впливу природних катастроф.

Особливо важливими для підвищення конкурентоспроможності європейських міст в рамках політики інтегрованого міського розвитку стали такі нижченаведені стратегії дій [9]:

- створення і підтримка якісних громадських зон. Якість громадських просторів, міських культурних ландшафтів, архітектури та містобудування мають вирішальне значення для конкретних умов життя городян. Крім того, в якості «м'яких» факторів, що впливають на вибір виробничих майданчиків, громадські зони важливі для функціонування підприємств економіки знань, для залучення кваліфікованих і творчих трудових ресурсів, а також для туризму. Публічні зони та зелені простори існують практично в усіх європейських містах, створюючи привабливий вигляд та підвищуючи комфортність проживання в них, спричиняючи їх подальший розвиток. На сьогодні вони залишаються невід'ємною частиною стратегій розвитку європейських міст, наприклад Риги [10], Берліну [12], або навіть країни, що відображено в основних цілях розвитку Нідерландів до 2030 року [11]. Практика інтегрованого розвитку європейських міст свідчить, що міста можуть бути поділені на певні зони за виконуваними функціями та призначеннями, станом навколишнього природного середовища, етнічного середовища та іншими критеріями, наприклад у місті можуть бути виділені: зони соціального призначення – території міста, призначені під житло; зони потенційного економічного розвитку, призначені для виробництва та ведення бізнесу; зони публічного характеру – центральна міська частина, центральні пішохідні зони і інші зони з можливою концентрацією функцій публічного простору. Таке зонування покладено в основу інтегрованого планування та розвитку міст Болгарії, створює можливості розвитку комунікацій та інфраструктури, що найбільш повно відповідає потребам зазначеної зони й дозволяє ефективно розподіляти кошти на фінансування проектів розвитку міст [7];

- модернізація інфраструктурних мереж і підвищення їх енергоефективності. Значний внесок у забезпечення бажаної якості життя, якості навколишнього середовища вносять надійні і легкодоступні міські транспортні системи, перш за все, екологічні. У зв'язку з цим європейські міста приділяють велику увагу управлінню транспортом і узгодженості всіх видів транспорту, включаючи пішоходів і велосипедистів. Міський транспорт повинен гармоніювати з проблемами життя городян, їх роботою, навколишнім середовищем і громадськими зонами. З цією метою необхідно своєчасно вдосконалити технічну інфраструктуру, включаючи водопостачання, очищення стічних вод та інші муніципальні мережі зв'язку, і адаптувати їх до потреб таким чином, щоб вони могли продовжувати робити внесок в високу якість. міського життя в майбутньому. Суттєвими передумовами для соціальної інфраструктури в області постачання і використання є енергоефективність, економія природних ресурсів і економічна ефективність їх експлуатації. В даний час проблема модернізації зв'язку надзвичайно актуальна для розвитку міст України. Неможливо побудувати міську транспортну систему без модернізації або реконструкції міських мереж водопостачання та каналізації, зливових стоків і мереж теплопостачання. Це є обов'язковою умовою для реалізації комплексного підходу до розвитку міста України і спираючись на досвід європейських міст, таких як Гданськ, Копенгаген, Мальме і ін., Допоможе створити зручну транспортну інфраструктуру з мінімальним впливом на навколишнє середовище. в українських містах.;

- підвищення енергоефективності будівель. Це в рівній мірі відноситься як до нових, так і до старих будівель. Модернізація будівельного фонду в значній мірі сприяє підвищенню енергоефективності та якості життя людей. У зв'язку з цим особливу увагу слід приділити домівках панельного типу і старим, погано побудованих будівель. Оптимізовані високопродуктивні інфраструктурні мережі і високоенергетичні будівлі дозволять скоротити витрати для підприємств і жителів цього району. Важливою основою для ефективного та сталого використання ресурсів є компактна структура розрахунків. Ця мета може бути досягнута за допомогою міського і регіонального планування. Наприклад, в польських містах діє державна програма по утепленню будинків, в результаті чого споживання тепла скорочується на 43%, а вартість гарячої води - на 32% [13].

У число інших підходів до розвитку міст в Європі, які слід враховувати при розробці концепцій комплексного розвитку міст в Україні, на наш погляд, слід включити інклюзивність їх розвитку, тобто враховувати потреби людей з обмеженими можливостями їх здатність вільно пересуватися по місту, здобувати освіту і роботу, користуватися об'єктами соціальної інфраструктури та багато іншого. Ці питання необхідно враховувати при будівництві міста або його перетворенні.

Висновки. Основні стратегічні цілі інтегрованого розвитку європейських країн, визначені Лейпцизькою хартією «Міста Європи на шляху сталого розвитку», беззаперечно, створюють підґрунтя для розроблення концепцій інтегрованого розвитку міст не лише у країнах Європи, а й у тих країнах, що обрали для себе європейський вектор розвитку, зокрема в Україні. Концепції інтегрованого розвитку міст в Україні почали розроблятися з 2016 року в рамках реалізації Проекту німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) на базі чотирьох міст: Вінниці, Житомира, Полтави та Чернівців. Кожне місто має свої чітко визначені стратегічні цілі розвитку, виходячи зі специфіки соціального й економічного становища, виконуваних функцій, пріоритетних завдань. Реалізація завдань інтегрованого розвитку передбачає тісне співробітництво та партнерство з європейськими товариствами й організаціями, тож маємо надію, що українські міста, запозичивши досвід розвитку міст Європи, в недалекому майбутньому перетворяться на сучасні комфортні міста з постійно зростаючою чисельністю своїх мешканців та їх добробутом, міста, функціонування яких здатне забезпечити завдання сталого розвитку країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Герасимчук З. В. Просторовий розвиток міста: монографія. / З.В. Герасимчук, Т. О. Ніщик. – Луцьк: ЛНТУ, 2011. – 212 с.

2. Функции городов и их влияние на пространство / под ред. Л.Г. Руденко. – К.: Феникс, 2015. – 292 с.

3. Бойко-Бойчук О. Світові тенденції розвитку міст: міжнародний досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/ 07bovmmd.htm

4. Голик Ю. Управление устойчивым развитием в условиях переходной экономики: монография. Том 1 /Ю.С. Голик, О.Э. Ильяш. – Днепропетровск –Котбус: НГУ–БТУ, 2015. – С. 403 – 406.

5. Гришина Л. Екологічна складова соціально-економічного розвитку міста. /Л. Гришина, С. Доценко, Л. Дромашко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http:// irbisnbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?

6. Мамонова В. Удосконалення організаційної структури стратегічного планування розвитку міст /В. Мамонова, М. Троян [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kbuapa.kharkov.ua/ebook/tpdu/2017-2/doc/3/02.pdf

7. Господинова А. Интегрированное планирование и развитие городов в Болгарии / А. Господинова [Электронный ресурс]. – Режим доступу: www.freu-conference.engec.ru/upload/ files/11-14.pdf

8. Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://rm.coe.int/168070018e

9. Leipzig charter on Sustainable European Cities [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/themes/urban/leipzig_ charter

10. Стратегия устойчивого развития Риги до 2030 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rdpad.lv/ru/strategija-ustoichivovo-razvitjija-rigi/

11. Sustainable Development Goals in the Netherlands. Building blocks for environmental policy for 2030 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/pbl2016-sustainable-development-in-the-Netherlands_1966.pdf

12. Стратегія Берліна 2030 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.slideshare.net/ssuserc6fd2a/2030-66419585

13. Що робили у Польщі після підвищення цін на газ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vlasnyk.org.ua/shho-robili-u-polshhi-pislya-pidvishhennya-tsin-na-gaz/

14. Полтава – 2030: інтегрований розвиток міста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.2030.poltava.ua/ua/

Муравський Олександр Юрійович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Халецький Андрій Вікторович,
к.н.держ.упр., доцент
кафедри менеджменту

МЕХАНІЗМИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Суттєвим чинником економічного зростання України є модернізація її державної інвестиційної політики. Нинішній низький за європейськими мірками рівень життя українців, розрив між доходами населення та цінами споживчого ринку, глибоке розшарування між різними верствами населення, низький рівень інноваційності економічних процесів та їх законодавчого забезпечення є суттєвими загрозами розвитку інвестиційного ринку та його інститутів. Проблеми інвестиційної діяльності України особливо загострилися в умовах світової фінансової кризи та були зумовлені, у першу чергу, такими чинниками, як високий рівень зовнішнього боргу, загострення фінансової та іпотечної криз, дисбаланс і нестабільність інвестиційної активності та економічної свободи, відплив капіталу, неефективна структура золотовалютних резервів країни. На сучасному етапі розвитку національної економіки до числа таких чинників, окрім глобальної економічної кризи, варто віднести, насамперед, нестабільність податкового законодавства, інфляційні процеси, недоступність кредитних ресурсів, посилення конкуренції, низький рівень капіталізації фондового ринку, зниження рівня інвестиційної активності, уповільнення платіжного обороту, зростання числа збиткових підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблем інвестиційної діяльності зробили як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Серед останніх – Л. Абалкін, Ф. Візер, В. Кушлін, В. Паретто, Г. Попов, Г. Фостер, М. Фрідмен, Ф. Хаєк, Й. Шумпетер.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні механізмів здійснення державної інвестиційної політики України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з важливих умов стабільності суспільства, що дає змогу ефективно функціонувати в умовах різних впливів, зберігаючи при цьому свою структуру і здатність контролювати процес суспільних змін, є економічна політика, важливим завданням якої є активна участь держави як атрибут соціально ефективної ринкової економіки.

На сьогоднішній день існує безліч видів регуляторних інструментів інвестиційної політики як складових механізму державної політики, котрі можна класифікувати за різними ознаками. Найбільш поширена класифікація полягає в розподілі в залежності від рівня економіки, на який спрямований вплив державної інвестиційної політики. За цією ознакою виділяють регуляторні інструменти, які представлені на рис.1.

Рівні економіки		
→	Макроекономічні інструменти	→ інструменти, що визначають загальноекономічний клімат інвестицій
→	Мікроекономічні інструменти	→ інструменти, що впливають на окремі складові інвестицій або на окремі сектори чи галузі
→	Інституціональні інструменти	→ інструменти, що змогу досягти координації державних інвестиційних програм і програм приватних інвесторів

Рис. 1. Інструменти державної інвестиційної політики

Джерело: побудовано автором на основі [3, с. 125].

Важливим аспектом державної інвестиційної політики є розвиток системи захисту інвестиційних капіталів інвесторів. З урахуванням цього збільшення обсягу інвестицій залежатиме від покращання макроекономічної ситуації в Україні в цілому та від розробки центральними, регіональними органами і органами місцевими самоврядування дієвих механізмів удосконалення економічного, нормативно-правового, інформаційного забезпечення, пов'язаного з державним управлінням інвестиційною діяльністю як потужного стимулятора розвитку ринкових відносин.

Ключовими завданнями оптимізації відносин між державою і регіонами в інвестиційній сфері є узгодження інтересів та гармонізація підходів обох сторін до головних напрямів і механізмів побудови

цих відносин. Основний акцент у регіональній інвестиційній стратегії необхідно поставити на розвитку тих сфер виробництва, які сприятимуть економічному зростанню регіону. На регіональному рівні необхідно застосувати нові комплексні підходи до довгострокових відносин, які відповідали б сучасним пріоритетним інтересам нашої держави, пов'язаних з європейською інтеграцією та усунення основних регіональних диспропорцій. Багатовекторність державної інвестиційної політики передбачає державне регулювання різних напрямів інвестування. Тому різні сфери ринку інвестування регулюють різні державні органи: Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, інші профільні міністерства України, Національний банк України, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України, Державне агентство України з інвестицій та розвитку, Антимонопольний комітет України, Українська Фондова Біржа.

Основними механізмами здійснення державної інвестиційної політики є: нарощування інвестиційного капіталу, диверсифікованого за формами і видами джерел походження, з перевагою приватного інвестиційного капіталу над державним, збільшення кількості суб'єктів і об'єктів інвестування, розвитої інвестиційного ринку і його інституцій, які забезпечують реалізацій інвестиційного попиту та пропозиції, мобілізацію вільних коштів та їх подальше інвестування у реальний сектор економіки.

Розглядаючи сучасний стан інвестиційного ринку, можна відзначити, що він характеризується зменшенням ролі держави як безпосереднього інвестора і розвитком приватних інвесторів, появою нових інституційних структур, формуванням інвестиційної інфраструктури: комерційних банків, спеціалізованих кредитно-фінансових інвестиційних установ. Ці процеси поступове модифікують структуру інвестиційного капіталу за формами власності і джерелами фінансування. Разом з тим, зміна структури інвестиційного капіталу і статусу суб'єктів інвестування, що відповідає за зовнішніми ознаками умовам ринкової економіки, не призвела до активізації їх інвестиційної діяльності. Зменшення участі держави в реалізації інвестицій стало наслідком не тільки зміни інвестиційного режиму, пов'язаного з переходом до ринку, але й різким скороченням державних доходів в умовах економічного спаду. Масштаби і темпи скорочення інвестицій за рахунок

державного і регіональних бюджетів, фонду державної підтримки пріоритетних галузей обумовили перенесення уваги в державній інвестиційній політиці на приватні структури: підприємства, банки, населення. Однак, незважаючи на кількісне зростання і диверсифікованість суб'єктів інвестиційної діяльності в приватному секторі, їх місце і роль в інвестиційному процесі виявилися недостатніми для того, щоб заповнити простір, який утворився внаслідок зменшення частки держави в інвестиційній сфері [2, с. 146].

Через зміну структури власності державні джерела інвестиційних ресурсів повинні були заміщатися усе більш різноманітними приватними джерелами, що призвело б до розгортання масштабної децентралізації інвестиційної діяльності, зростання масштабів і ефективності інвестування. Натомість децентралізація інвестиційної діяльності, яка виразилася у збільшенні частки недержавних джерел інвестування (в основному внаслідок скорочення кількості державних підприємств через їх приватизацію) й суттєвому зменшенні централізованих інвестиційних ресурсів, супроводжувалася різким згортанням інвестиційної діяльності, зниженням сукупного інвестиційного потенціалу практично всіх інвесторів, зростанням розриву між інвестиційним попитом та пропозицією, посиленням відтоку капіталу з матеріального виробництва в сферу торговельних і фінансових послуг [1, с. 87-88].

Функціонально інвестиційний сектор призначений для ефективного розміщення чистих заощаджень інших інституційних секторів – домогосподарств, не фінансових корпорацій і державного управління. Для кількісної оцінки місця інвестиційного сектора в системі економічних відносин пропонуємо застосувати балансовий підхід визначення частки національного багатства, володіння яким опосередковується через інвестиційний сектор і функціональний підхід (вартісні критерії ефективності інвестиційного сектора для економіки в цілому).

Місце інвестиційного сектора в системі економічних відносин визначається не лише обсягами його активів, а також його ефективністю та функціональною адекватністю, які мають вартісний вимір. Таких основних вартісних критеріїв є два: рівень реальної відсоткової ставки, який показує наскільки цей сектор виконує функцію подолання інвестиційних ризиків; відсоткова маржа, яка свідчить про ефективність механізму трансформації заощаджень в інвестиції (являє собою кількісний вимір тієї частини доходу, що залишається у фінансовому

секторі для покриття не операційних витрат і формування прибутку) [4, с. 21-23].

Висновки з проведеного дослідження. Найбільш надійним стабілізатором розвитку країни є внутрішній ринок, і тому, необхідно так формувати вітчизняну інвестиційну політику і практичну діяльність в галузі економіки, щоб світові процеси глобалізації і регіоналізації не створювали гострих проблем залежності у функціонуванні національної економіки. Україна володіє певними конкурентними перевагами у світовій господарській системі і тому, за певних умов, держава може приймати активну участь у глобальних економічних процесах. Це стосується, зокрема, унікального природо-ресурсного потенціалу, особливо земельних і рудних (залізо і марганцеворудних) ресурсів, виробничих комплексів (металургійного, машинобудівного і хімічного) тощо. Значна роль України в світових господарських відносинах як транзитної держави – на її території зосереджено значний транспортний потенціал загальноєвропейського і світового значення. Це стосується нафто- і газопроводів, продуктопроводів, ліній електропередач, які з'єднують Україну з іншими країнами, морського і річкового транспорту, транзитних залізничних колій і автомобільних коридорів, які ведуть з Європи в Азію. Таким чином, можна з впевненістю стверджувати, і це видно із сьогоднішнього економічного становища України, що вона має достатню кількість кваліфікованих трудових ресурсів при відносно низькій вартості робочої сили, має у своєму розпорядженні основні види мінерально-сировинних ресурсів у необхідних обсягах тощо, проте через відсутність широкомасштабних інвестицій у реальний сектор економіки, переживає різноманітні труднощі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильева Н.В. Инновационно-инвестиционная политика – перспектива дальнейшего развития Украины / Н. В. Васильева // Проблемы управления. – 2010. – № 3(36). – С. 87–90

2. Диха М.В. Шляхи покращення інвестиційного клімату та активізації інвестиційних процесів в Україні / М. В. Диха, А. Ю. Руденко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 1. – С. 146–149

3. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: [навч. посіб.] / А. П. Дука. – К. : Каравела, 2007. – 424 с.

4. Пшенична В.П. Розвиток механізму реалізації державної інвестиційної політики України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / В. П. Пшенична. – К. : Донецький державний університет управління , 2011. – 25 с.

Ніколаєнко Павло Віталійович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Павлюк Валерій Валерійович,
к.н.держ.упр., доцент

ПРИНЦИПИ ТА СТАНДАРТИ КРАЇН ЄС У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Вираз «публічне управління» прийшло з англ. «public administration». При конкретному розумінні публічне управління пов'язане із виконавчою гілкою влади та розглядається як: - професійна діяльність держслужбовців, що включає в себе усі види діяльності, які спрямовані на реалізацію рішень уряду [3]; - вивчення, розробка і впровадження напрямів політики уряду; - міждисциплінарна академічна сфера, яка базується на теорії і концепціях економіки, політичних наук, соціології, адміністративного права, менеджменту [2]. М. Куйбіда та О. Парфенюк [5, с. 34-39] зазначають, що головна суть публічної адміністрації, представлену чиновниками усіх рівнів - доброзичливість, по-перше, до громадян - так як вони є платниками податків і мають право на ретельне, термінове й ввічливе вирішення своїх справ; по-друге, до підприємців - вони теж є платниками податків і очікують на справедливості з боку держави.

Про свою причетність до служби органів державної влади, органів місцевого самоврядування та недержавних організацій, що здійснюють надання населенню публічних послуг наголошує і публічна служба.

Навіть розуміючи динаміку розвитку теорії публічного адміністрування, маємо немало відкритих наукових проблем. До яких можна віднести такі питання як: оптимальне співвідношення централізації і

децентралізації; раціональна ієрархія відносин в системі державного адміністрування; розподіл влади між державою та органами самоврядування; ефективність та якість державного управління та багато інших моментів. Однак головною науковою проблемою на сьогоднішній день є питання щодо адаптації світового досвіду, накопиченого теорією публічного адміністрування, до національних умов розвитку держави.

Розвиток політики Європейського союзу у сфері державного управління (публічної адміністрації) є проміжним продуктом розробки та реалізації спільних політик у різних секторах та правових вимог до адміністративних структур та процедур у державах-членах. Європейський адміністративний простір (ЄАП) має спільні стандарти для здійснення управління, що визначаються законом та запроваджуються системою заходів, процедур і механізмів підзвітності.

Отже, складовими ЄАП є: спільні європейські цінності; європейські принципи державного управління; спільні норми та принципи європейського адміністративного права; спільні цінності і принципи організації державної служби; процедури та механізми координації політики, вироблення і впровадження урядових рішень; єдині стандарти і процедури; інше. Головні принципи, стандарти і процедури Європейського адміністративного простору зведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Основні Європейські принципи, стандарти та процедури державного управління

Європейські принципи державного управління:	**Єдині стандарти і процедури:**
- відкритість і прозорість;	- гарантія доступу до урядових документів;
- активна участь громадян;	- обов'язкові громадські консультації напередодні прийняття урядового рішення;
- підзвітність;	- єдині вимоги до організації бюджетного процесу і фінансової звітності;
- результативність;	- єдині вимоги до внутрішнього і зовнішнього аудиту;
- узгодженість;	- єдина нормативна база для проведення державних закупівель.

Розроблено автором за даними [4].

Вибудовуючи цілісну картину системи підготовки кадрів для державної служби за кордоном потрібно розглянути три основних підходи: англосаксонський, французький і американський.

Фундатором англосаксонського критерію до підготовки кадрів державній службі стала Великобританія. На сьогодні англосаксонський підхід дієво застосовується країнами Півночі Європи: Данією, Нідерландами, Норвегією, Швецією. Головною рисою даного підходу є правова домінанта у загальній системі підготовки державних службовців, базова юридична освіта. Не зважаючи, що зараз ситуація змінилася, чиновники, які отримали професійну освіту користуючись методиками англосаксонського підходу, мають традиційно сильну підготовку у правовій сфері.

Треба звернути увагу на те, що навчальні програми Німеччини відзначаються збалансованістю між теоретичними знаннями і набуттям практичних навичок. Всі програми передбачають обов'язкове стажування в органах державної служби, що триває декілька місяців. Ця збалансованість певною мірою диктує універсальність програм. В країні діє Федеральна академія державного управління Міністерства внутрішніх справ, в якій головними напрямами підвищення кваліфікації є: загальне фахове підвищення кваліфікації та підготовка до зайняття посад вищого рівня; лідерство; менеджмент людських ресурсів; електронне урядування, інше. Хоча Німеччина традиційно і сформувалася в рамках англосаксонського підходу, але давно завоювала свої сильні позиції на європейському освітньому просторі.

Носіями французького підходу до управління професійним розвитком кадрових ресурсів державної служби є такі країни як Франція, Іспанія і Італія. Французька система підготовки державних службовців адаптована до централізованої держави. Франція здійснила уніфікацію вимог до прийому на державну службу, підготовки службовців та проходження ними кар'єри. Деякі інститути політичних досліджень створили центри підготовки кадрів державного управління, що протягом року, після отримання диплома, готують спеціалістів до вступного конкурсу у ті чи інші органи державної служби. Виняткове місце у галузі підготовки за напрямом «Державне управління» посідають дві вищі школи, що перебувають у віданні прем'єр-міністра: Національна школа адміністрації та Паризький інститут політичних досліджень.

На відміну від англосаксонського і французького підходу, американський варіант управління професійним розвитком кадрових ресурсів державної служби орієнтується на існуючу систему вищої освіти. Головну роль в підготовці державних службовців мають магістерські освітні програми, призначені особам, які отримали ступінь бакалавра чи її аналог і орієнтуються на здобуття ступеня магістра в галузі державного управління.

За останні декілька десятиліть у розвинених країнах збільшився інтерес до японських форм та методів управління. Тому японська система підготовки та професійного розвитку кадрів у галузі державного управління теж заслуговує на увагу. Важливою особливістю японської системи управління є її ієрархічність. У Японії припустимо вважати, що Токійський університет готує міністрів, університет Кейо - гроші, університет Васеда - друзів [1, с. 238]. Таким чином, окрім університетів та коледжів, що дають базові освітні знання, у Японії працює система навчальних закладів, що забезпечують професіоналізацію підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців. А інститут підвищення кваліфікації при Управлінні у справах персоналу займається перепідготовкою та підвищенням кваліфікації державних службовців для центральних органів влади.

Проведений аналіз засвідчує, що кожна держава має свої певні особливості організації навчання управлінців. В Україні для прискорення проголошеної адміністративної реформи дуже важливо ретельно проаналізувати не лише вітчизняний, але й закордонний досвід з цієї проблематики, а саме підбору, призначення та підготовки кадрів державної служби; ефективного управління персоналом в системі державної служби.

Беручи до уваги досвід Естонії, можна побачити всю складність впровадження в практику перманентних засобів координації. Для забезпечення співробітництва та постійну координацію між міністерствами і державними установами для допомоги у вирішенні проблем, які виникають при впровадженні статусу державної служби, при державній канцелярії було створено спеціальний департамент. Проте, через декілька місяців його було ліквідовано, так як для нього не змогли знайти відповідного персоналу в питаннях впровадження адміністративних реформ [12].

Процедури і реальні умови набору кадрів є однією із головних проблем в країнах Європейського Союзу. Треба наголосити й на

відсутності консенсусу в питаннях вибору найкращої методики набору кадрів і також прагненні керівників служб зберегти за собою право вибору своїх співробітників. При такій ситуації залишається ризик щодо забезпечення нейтральності та правильності зробленого таким чином вибору. Естонія принцип конкурсного відбору (обов'язковий для найвищих посад, факультативний - для інших), проголосила у законі про державну службу. Відповідно до нього, кожне рішення про призначення на посаду повинне відповідати певним вимогам: обов'язкова наявність дипломів, професійні навички, особисті якості (уміння спілкуватися, працювати у автономному режимі, долати стресові ситуації, інше).

Але в Угорщині законом не передбачено ні опублікування вакантних посад, ні проведення конкурсів, сам відбір проводиться шляхом співбесід (до яких можуть додати психологічні тести). Відсутність таких формальних процедур дає можливість для суб'єктивних оцінок керівником служби, без згоди якого ні один з кандидатів не може бути відібраним. Польща умови набору кадрів закріпила законом та нормативними документами. Оприлюднення посадових вакансій не дуже поширене. Труднощі, яких зазнають системи підготовки кадрів в досліджуваних країнах, майже не відрізняються від тих, які виникають у західних країнах: недостатнє визначення політики підготовки на національному рівні, не сформульовані цілі, нерівність в розподілі коштів та доступі до підготовки, недостатнє оцінювання потреб щодо наявних ресурсів, відсутність оцінювання змісту та ефективності семінарів підготовки, труднощі у мотивації агентів.

У країнах Центральної Європи важливим елементом є підготовка та підвищення кваліфікації. Усі агенти державної служби у певний період своєї кар'єри повинні складати (за декількома винятками) професійний екзамен із державного управління. Якщо порівняти з попереднім, цей екзамен є більш практичним та передбачає знання принципів управління, а також елементів права Європейського Союзу. Розвиток службової кар'єри у всіх системах державної служби базується на урахуванні одночасно двох факторів: з одного боку, вислуги років, а з іншого - оцінки професійних здібностей. Ускладнення, пов'язані з оцінюванням та атестацією державних службовців і державних агентів, так чи інакше є спільними для більшості європейських, та позаєвропейських державних служб. Наприклад, у Польщі

законодавством передбачено проведення атестації державних службовців кожних два роки [13].

Система оцінювання в Естонії передбачає паралельне врахування опису профілю посади, специфічних вимог до неї та особистих якостей фахівця - тих, що можуть бути оцінені керівником.

Єдина країна - це Угорщина, де запроваджена система індивідуального оцінювання. Державні агенти оцінюються щонайменше один раз перед тим, як бути рекомендованими для просування на вищу категорію.

Складна система відбору державних службовців діє у Франції. При цьому конкурс визнається найкращим шляхом для претендента на ту чи іншу посаду. Передбачається проведення конкурсу стосовно більшості категорій службовців загальним статутом. Але вищі і нижчі посади не підпадають під конкурсну систему: займання найвищих посад відбувається шляхом призначення, а на найнижчі посади персонал набирається за допомогою тестів і іспитів по спеціальності.

Згідно світового досвіду, реформи державного управління в кожній країні світу породжують такі труднощі та висувають такі вимоги до їхньої національної влади:

- такого характеру реформи потребують політичної волі та професійного керівництва;

- політика покладання на партнерів і громадянське суспільство призводить до формування системи взаємозалежностей;

- децентралізація та делегування функцій державного управління нижчим рівням влади вимагає від них готовності і здатності ефективно справлятися із виконанням таких функцій;

- ефективне впровадження реформ вимагає якісної координації та менеджменту владних функцій;

- для досягнення ефективності реформ необхідно розробляти та впроваджувати спеціальну систему показників (індикаторів) для вимірювання реальної ефективності роботи влади і оцінки її результатів.

Запровадження окремих прогресивних елементів розбудови державної служби в Україні на підставі зарубіжного досвіду є важливою складовою формування професійного, відданого своїй справі корпусу державних службовців. Важливим напрямком для досягнення поставленої мети є Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Цим документом зазначається, що асоціація має сприяти поступовому зближенню Сторін, ґрунтуючись на спільних цінностях. Власне, саме

на них, а не на визначених наперед нормах, спираються зобов`язання України щодо реформування її системи державного управління.

Таким чином, головне - це не запровадження способів вирішення того чи іншого питання в країнах ЄС (тут можуть існувати різні варіанти), а дотримання загальних принципів, насамперед, належного врядування [14].

Реформування державної служби - це складова реформи державного управління та вона має реалізовуватись в Україні на основі права, професіоналізму, деполітизованості і рівних можливостей. Складові цієї реформи для України включають: розроблення і впровадження нового законодавства про державну службу; розвиток і модернізацію системи професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування і депутатів місцевих рад; реалізацію Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки.

Наша країна перебуває лише на початку нашого шляху до кращих практик управління в країнах Європейського союзу, щоб досягти результатів у таких чинниках, як: лідерство керівників організації усіх рівнів; фокусування уваги на споживачах і інших зацікавлених сторонах організації, відповідність їх очікуванням; управління організацією як мережею пов'язаних процесів; постійне вдосконалення і інновації всіх складових діяльності організації; мотивація персоналу, його розвиток та залучення до процесів удосконалення; взаємовигідні партнерські відносини з іншими організаціями.

На практиці це означає перебудову принципів кадрової політики, професійно-кваліфікаційних вимог і унормованих стандартів взаємин в державній службі відповідно до реальних життєвих орієнтацій державних службовців, себто з орієнтацією на особисту ініціативу, а не жорстке ієрархічне підкерування. Більш детальне визначення таких підходів вимагає окремого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Я. Гонціяж Державне управління в контексті європейської інтеграції/ Гонціяж. Я// [Електронний ресурс] // «Лабораторія законодавчих ініціатив». - 2015. - Режим доступу до ресурсу: http://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/21.pdf

2. Оболенський О. Державна служба: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2003. - 344 с.

3. Купряшин Г. Государственный менеджмент: возможности и ограничения / Г. Купряшин // Государственное управление. Электронный вестник. - 2003. - № 1. - Режим доступа : http://www.spa.msu.ru

4. Куйбіда М. Формування понятійного апарату як складової частини інституційного розвитку державної служби України / М. Куйбіда, О. Парфенюк // Вісн. держ. служби України . - 2008. - № 3. - С. 34-39

5. C. Knill, D. Lehmkuhl. How Europe Matters. Different Mechanisms of Europeanization. European Integration online Papers (EIoP), Vol. 3 (1999) No. 7.

Остапченко Наталія Віталіївна,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Самойлова Ірина Іванівна,
к.н.держ.упр., доцент
кафедри менеджменту

КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Постановка проблеми. Негативні явища, які спостерігаються у всіх сферах українського суспільства, зумовлені не лише помилками та прорахунками в економіці держави, але й неефективністю управлінських дій у системі публічних фінансів. Послаблення державно-управлінських функцій та низька якість управлінських технологій, що реалізовуються у фінансовій сфері, свідчать про те, що система державних фінансів потребує принципово нових підходів до використання фінансових ресурсів у напрямі їх раціонального розміщення та ефективного використання. Оскільки Україна прагне стати повноцінним членом європейського суспільства на засадах демократизму та правової і соціально орієнтованої держави, то усі сфери її життєдіяльності повинні відповідати нормам та стандартам цивілізованого суспільства. І саме сфера публічних фінансів є тим сегментом у державі, який потребує нових управлінських підходів і пошуку нових шляхів покращення використання державних коштів. Ця проблема є актуальною і нагальною у сучасних реаліях, тому вимагає посиленої уваги та

скоординованих зусиль як державних органів влади, так і науковців та фахівців із досліджуваного питання.

Ступінь наукового вивчення тематики статті Публічні фінанси та підходи до їх управління є предметом дослідження спеціалістів як у сфері державного управління, так і в галузях фінансового, адміністративного та конституційного права. Так, у сфері державного управління працюють такі науковці, як: В. Авер'янов, В. Бакуменко, Ю. Битяк, Р. Войтович, В. Гаращук, С. Загороднюк, В. Іванова, І. Коліушко, М. Кучерявенко, В. Макаревич, Н. Плахотнюк, О. Романовський та багатоінших. Еволюція і розвиток системи публічних фінансів, її поняття та система, а такожособливості управління нею обговорюються такими дослідниками, як: Т. Бондарчук,М. Карлін, С. Ковальчук, В. Кравченко, С. Міщенко, С. Науменков, А. Нечай, В. Таран, Л. Фокша та інші. У своїх наукових працях науковці ґрунтовно досліджують процеси, які відбуваються у сфері управління публічними фінансами. Проте, зважаючи на існування кризових явищ в українському суспільстві та існування проблем, пов'язаних із використанням фінансових ресурсів держави, існує потреба пошуку нових підходів, які відкриють можливості покращити управління публічними фінансами та вивести нашу державу на новий етап прогресивного розвитку.

Мета дослідження. Метою статті є окреслення проблем, які існують у сфері управління публічних фінансів та обґрунтування нових підходів в управлінні ними, а також аналіз підходів до розуміння сутності публічних фінансів.

Виклад основного матеріалу. Запорукою прогресивного розвитку будь-якої держави є ефективне використання фінансових ресурсів. Саме створення самодостатньої фінансової системи є ключовим завданням управлінських дій державних та місцевих органів влади і досягається шляхом ефективного управління публічними фінансами. Управління публічними фінансами повинно забезпечувати утворення та розподіл публічних централізованих і децентралізованих фондів коштів, які є необхідними для виконання державою та органами місцевого самоврядування своїх функцій. Для обґрунтування підходів, на основі яких можна аналізувати ефективне управління публічними фінансами, потрібно, насамперед, визначитися із сутністю цього поняття, розглянувши підходи науковців до його трактування.

Управління фінансами – це сукупність фінансових методів, важелів, стимулів та санкцій, які використовує фінансовий апарат для формування, розподілу та найбільш ефективного використання фінансових ресурсів. Суб'єкти управління використовують в кожній сфері та в кожній ланці фінансових відносин специфічні методи цілеспрямованого впливу на фінанси. Разом з тим їм властиві і єдині засоби та способи управління. В управлінні фінансами визначають декілька функціональних елементів: планування; оперативне управління; контроль [1].

Розрізняють стратегічне або загальне управління фінансами та оперативне. Стратегічне управління – це управління фінансами на перспективу, і виражається воно у встановленні обсягів фінансових ресурсів на перспективу для реалізації цільових програм, пов'язаних з піднесенням економіки України, проведенням її структурної перебудови, конверсії оборонних галузей, зміцнення агропромислового комплексу, вирішення соціальних проблем тощо. Оперативне управління фінансами – головна функція фінансового апарату. Його здійснюють Міністерство фінансів України, дирекції цільових централізованих фондів, фінансові органи на місцях, фінансові служби міністерств, підприємств та організацій.

Серед українських науковців-фінансистів лише в останні роки почало відновлюватися використання такого терміну, як «публічні фінанси» Даний термін певною мірою був притаманний ще дорадянському фінансовому праву, а нині – і сучасному міжнародному фінансовому праву.

В сучасних умовах публічні фінанси держави – складаються із суспільних відносин, які виникають з приводу утворення, управління, розподілу (перерозподілу) та використання публічних фондів коштів держави. Публічні фінанси органів місцевого самоврядування – складаються із суспільних відносин, які виникають з приводу утворення, управління, розподілу (перерозподілу) та використання публічних фондів коштів органів місцевого самоврядування всіх видів. Публічні фінанси суспільного (соціального) призначення – складаються із суспільних відносин, які виникають з приводу утворення, управління, розподілу (перерозподілу) публічних фондів коштів, за рахунок яких задовольняються суспільні (соціальні) інтереси, визнані державою чи органами місцевого самоврядування, та які не є державною чи комунальною власністю [3,4].

Загальноприйнятою основою сучасного трактування загальних принципів управління публічними фінансами за умов сьогодення в більшості підходів виступають принципи належного врядування (*good governance*) [2, 3]. Серед принципів, які декларуються Програмою розвитку ООН, релевантними саме для фінансової політики держави та місцевого самоврядування є наступні:

- принцип участі – участь людей в урядуванні є ключовою запорукою успіху такого врядування; реалізація даного принципу означає одночасно і розвиток інститутів представницької демократії та громадянського суспільства, які дозволяють розробляти, ухвалювати та контролювати виконання рішень щодо публічних фінансів, і підвищення ролі місцевого самоврядування як найближчого до громадян інституту управління публічними фінансами;

- принцип прозорості – ухвалення рішень щодо публічних фінансів, їх введення в дію повинно відбуватися відповідно до процедур, передбачених законодавством, як є доступним для кожного члена суспільства, а інформація щодо цих рішень та їх підстав знаходиться у достатній кількості, зрозумілій формі як у осіб, які ухвалюють рішення, так і для громади або її частини, яка має певне відношення до цих рішень;

- принцип орієнтації на консенсус – розробка та ухвалення рішень щодо управління публічними фінансами вимагає узгодження (до певної міри здорового глузду) різних інтересів в суспільстві щодо розподілу владних компетенцій та ресурсів на їх реалізацію, соціальних стандартів та нормативів їхнього фінансування, критеріїв результативності бюджетних видатків та оцінки ступеня їх досягнення;

- принцип рівності та урахування інтересів – консенсус в ухваленні інститутами влади фінансових рішень залежить від ступеня реального або уявного урахування інтересів кожної зацікавленої особи та суспільних мас в цілому і міри спрямованості цих рішень на підвищення добробуту (фінансової, соціальної, правової, політичної, військової тощо безпеки);

- принцип ефективності та результативності – процедури та інститути управління публічними фінансами створюють результат, який задовольняє потребам суспільства у почутті захищеності і справедливості, у певному рівні соціальних стандартів і особистого добробуту, але з урахуванням необхідності досягати такого результату з

використання обмежених фінансових ресурсів та не допускати розповсюдження утриманських настроїв;

- принцип відповідальності та підзвітності – управління публічними фінансами має ґрунтуватися на системі взаємопов'язаної відповідальності та підзвітності інститутів державного управління (місцевого самоврядування) та громадянського суспільства як власне в економічному плані (підзвітність як обов'язкова умова формування і використання фінансових ресурсів), так і в аспекті політичному (політична відповідальність за власні рішення, необхідність поступок інтересами задля досягнення спільної мети тощо).

При дотриманні зазначених принципів одним із механізмів ефективного використання публічних ресурсів на основі публічного управління повинен стати уніфікований фінансовий контроль діяльності органів влади. На сьогодні спостерігається відсутність чіткого переліку об'єктів державного аудиту, внаслідок чого використання значної кількості державних фінансових ресурсів є безконтрольним [5]. Це все зумовлене відсутністю ефективного управління публічних фінансів. Тому для посилення контролю за використанням фінансових ресурсів держави та місцевих органів влади необхідно розширити перелік об'єктів, які повинні підлягати державному аудиту, й здійснювати регулярні та достовірні перевірки відповідності планованих та реальних видатків.

Висновки. Підсумовуючи сказане, слід зробити висновок, що, по-перше, конфліктні ситуації накладають значні обмеження на реалізацію як базових структурних та процедурних принципів управління публічними фінансами, так і на т.зв. просунуті принципи, які відповідають сучасним тенденціям удосконалення державного управління та місцевого самоврядування. Це означає об'єктивну необхідність взяття до уваги конфліктних та пост-конфліктних обставин при оцінці змісту державного управління та місцевого самоврядування. Крім того, слід розуміти, що субсидіарність як базовий концепт адміністративної та фіскальної децентралізації за умова конфлікту втрачає велику частину своїх переваг, тому її реалізація за умов конфлікту може бути виправдана лише політичними міркуваннями, далекими від економічної доцільності концентрації процесів акумулювання і контролю за розподілом фінансових ресурсів. З іншого боку, якщо децентралізація знищить або нівелює вплив суперечностей в системі «центр – регіони», то її реалізація дозволить збільшити фінансову і політичну

відповідальність обох полюсів цієї системи, хоча й вимагатиме посилення контролю за дотриманням принципів обачності, прозорості, цільового характеру та результативності бюджетної політики.

Подальшої уваги у зв'язку з цим потребує опис змісту інституційної архітектури системи публічних фінансів за умов конфлікту та пост-конфлікту з метою виявлення передумов і обмежень на шляху реалізації зазначених принципів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нечай А. А . Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних видатків : монографія / А. А . Нечай. – Чернівці : Рута, 2004. – 264 с.

2. Governance for sustainable human development [Electronic resource] : UNDP policy document / United Nations Development Programme. – 1997. – January, URL: http://magnet.undp.org/policy/default.htm.

3. 12 Principles of Good Governance and European Label of Governance Excellence (ELoGE), URL: https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles-and-eloge.

4. Вдовенко С. М. Проблеми та перспективи формування сучасної системи публічних фінансів в Україні / С. М. Вдовенко, Ю. В. Шульга // Науковий вісник ЧДІЕУ [Текст]. – 2012. – No 2 (14). – С. 168. – (Серія "Фінанси. Банківська справа")

5. Бліщук К. Нові підходи в управлінні публічними фінансами / К. Бліщук // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.lvivacademy.com/
vidavnitstvo_1/edu_50/fail/26.pdf

Повч Василь Олегович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Гусятинський
Микола Володимирович,
к.т.н., доцент, завідувач
кафедри менеджменту

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. В умовах соціально-економічної нестабільності гостро стоїть проблема розробки ефективної державної політики регіонального розвитку, спроможної сформувати сприятливі передумови для успішного впровадження модернізаційних перетворень у кожному регіоні, стати запорукою підвищення рівня та якості життя людини. Відсутність ефективних форм і методів проведення регіональної політики призвела до диференціації регіонів за рівнем економічного та соціального розвитку. Регіональна нерівність створює ряд проблем для держави, які пов'язані з управлінням: уповільнення економічного росту, яке обумовлене необхідністю направляти частину ресурсів на регіональне вирівнювання, а не стимулювання розвитку; підвищення соціальної напруженості [1]. Саме тому зростає значення та необхідність наукових досліджень та напрацювань щодо сучасних підходів у формуванні та реалізації державної політики регіонального розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вагомий внесок у дослідження та формування уявлення про підходи до управління регіонами країни, регіональний розвиток, засади розробки та здійснення регіональної політики, виявлення особливостей державної регіональної політики та політик розвитку окремих регіонів, окреслення їх суб'єктів та об'єктів було зроблено такими науковцями, як: Е. Алаєв, О. Амоша, Г. Балабанов, П. Бєлєнький, В. Бодров, П. Бубенко, З. Варналій, С. Вовканич, О. Власюк, С. Галуза, П. Гальчинський, В. Геєць, З. Герасимчук, А. Голіков, Г. Губерна, М. Гусятинський, Б. Данилишин, М. Долішній, Л. Зайцева, Б. Кліяненко, В. Кравців, О. Крайник, Н. Кузнєцов, Е. Лібанова, І. Лукінов, А. Мазур, Т. Максимова,

І. Мансуров, С. Мельник, І. Михасюк, Н. Мікула, А. Мокій, О. Новосьолов, В. Нудельман, Я. Олійник, В. Поповкін, С. Романюк, У. Садова, Л. Семів, В. Симоненко, Д. Стеченко, І. Сторонянська, Л. Тарангул, М. Чумаченко, Л. Шевчук, Б. Штульберг, С. Шульц, М. Янків та ін. Однак, враховуючи соціально-економічну нестабільність країни та наявність проблем регіонального розвитку, які необхідно вирішити, вищезазначена тема є актуальною та потребує дослідження.

Мета статті. Метою статті є дослідження процесів реалізації державної політики регіонального розвитку України та визначення її особливостей.

Виклад основного матеріалу. Державна політика регіонального розвитку в Україні протягом останніх років зазнала суттєвих змін, які супроводжувалися реформами спрямованими на реалізацію певних пріоритетів економіки країни, зміцнення демократичних основ її розвитку та розв'язання соціально-економічних проблем окремих регіонів [2]. Реформування концепції управління передбачає перш за все, перехід від командно-адміністративного (жорстких важелів) рівня державного управління до більш гнучких методів і форм діяльності державних органів, які б відповідали потребам і запитам громадян та національним інтересам українського народу [3].

Вагоме місце в системі управління регіональним розвитком на державному рівні належить процесам формування і реалізації державної регіональної політики. Для означення суті регіональної політики звернемось до монографії під редакцією М. Долішнього [4], де зазначено, що "в широкому розумінні регіональна політика – це система цілей і дій, спрямованих на реалізацію інтересів держави стосовно регіонів та внутрішніх інтересів самих регіонів за допомогою методів, що враховують історичну, етнічну, соціальну, економічну та екологічну специфіку територій". Таке визначення досить повно окреслює існуюче уявлення про регіональну політику, а головне, вказує на можливість створення прийнятного як для держави, так і для її регіонів механізму взаємодії, який враховуватиме особливості окремих територій та сприятиме найкращому використанню їх ендогенного потенціалу [5]. Ми погоджуємось з даною думкою та розглядаємо вищезазначене визначення з точки зору системного підходу.

Розвиваючи нові підходи до формування та реалізації державної регіональної політики, у Законі України «Про засади державної регіональної політики» зроблено акцент на стимулюванні та підтримці

місцевих ініціатив щодо ефективного використання внутрішнього потенціалу регіонів для створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, підвищення якості життя людей; поліпшенні матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів, сприянні здійсненню повноважень органами місцевого самоврядування [2].

Як зазначає Варналій З.С. та Білик Р.Р. у своїй праці [6], в основі реформування політики регіонального розвитку в Україні є нова парадигма розробки та впровадження державної регіональної політики, складовою якої є:

– перехід від регіональної політики «єдиного центру» до політики врахування багатоієрархічних інтересів суб'єктів господарювання на регіональному рівні та інших регіональних гравців, усвідомлення «мультицентристської» сутності природи регіонального управління, врахування принципів вертикальної та горизонтальної координації управлінських заходів щодо стимулювання регіонального розвитку;

– поступова відмова від політики перерозподілу ресурсів, «вирівнювання» та прагнення досягти мінімізації соціально-економічних диспропорцій регіонального розвитку до політики створення рівних можливостей та сприятливих інституційних передумов для комплексного розвитку регіонів України, підвищення їх конкурентоспроможності;

– перехід від застосування прямих інструментів стимулювання розвитку регіонів (субсидування, надання податкових пільг) до комплексного регуляторного впливу, застосування гібридних інструментів та механізмів стимулювання регіонального розвитку (у т. ч. задіяння потенціалу державно-приватного партнерства, створення регіональних кластерів, задіяння переваг міжрегіонального, транскордонного співробітництва, розвитку Єврорегіонів);

– удосконалення системи середньострокового та довгострокового стратегічного планування регіонального розвитку на засадах координації секторального, територіально-просторового та управлінського підходу – що становить фундамент формування та реалізації нової державної регіональної політики в Україні.

Осмислення традиційного державного впливу на регіональний розвиток дає можливість визначити основні його особливості, а саме:

– цілями цієї політики є зниження диспропорцій і гарантування рівності можливостей для усіх громадян країни;

– серед завдань державної регіональної політики переважає інвестиційна допомога чітко визначеним регіонам та інфраструктурна підтримка;

– сферами впливу державної політики є регіони з структурними проблемами та міжрегіональні та внутрішньо регіональні диспропорції;

– регулюючий вплив спрямований на обмежену кількість секторів економіки проблемних регіонів [2].

В останні роки значних змін зазнає і державна регіональна політика в Україні, особливо під впливом досвіду регіональної політики Європейського Союзу, адже високорозвинені країни є головними суб'єктами-учасниками глобальних економічних процесів, визначають загальні принципи та підходи у формуванні різних сфер політичного життя, у тому числі і регіональної політики. Регіональна політика ЄС має національний характер, здійснюється в умовах значної диференціації напрямів регіональної політики країн-членів, водночас формує і реалізує єдині принципи, стратегічні завдання та синхронізує в часі фінансування визначених у програмах ЄС пріоритетів і проектів [2].

Висновки. Таким чином, в сучасних умовах господарювання сталий розвиток держави повинен забезпечуватись за допомогою економічного зростання регіонів України, господарська діяльність яких не повинна суперечити державним принципам, яка сприяла б створенню сприятливих умов для життя і соціального благополуччя населення, визначалася економічним ростом, ступенем соціального задоволення населення та екологічної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дума Л.В., Данилюк І.В. Використання аналізу диспропорцій між областями подільського регіону для комплексної оцінки рівня соціально-економічного розвитку регіонів України. Вісник хмельницького національного університету, 2017, № 6. Том 2. URL: file:///C:/Users/HP/Downloads/Vchnu_ekon_2017_6(2)__36.pdf.

2. Пухир С.Т. Сучасні підходи у формуванні та реалізації державної політики регіонального розвитку. Регіональна економіка 2016, №3. URL: file:///C:/Users/HP/Downloads/regek_2016_3_6.pdf.

3. Канцур І.Г., Повч В.О. Проблеми та перспективи реалізації державної кадрової політики в Україні. Концептуальні засади менеджменту та фінансів в умовах глобальної нестабільності. [Електронний

ресурс]: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних глобалізаційних процесах» (14 березня 2019 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 472-474.

4. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі XXXXI століття: нові пріоритети / М. І. Долішній. К. : Наукова думка, 2006. 512 с.

5. Прокопюк А. Державна регіональна політика: наукові підходи та світові практики. URL: file:///C:/Users/HP/Downloads/sepspu_2015_6_5.pdf.

6. Варналій З.С., Білик Р.Р. Інституційні засади та організаційні механізми політики регіонального розвитку: завдання реформ європейського зразка. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України, 2014, Вип. 3(107). URL: file:///C:/Users/HP/Downloads/sepspu_2014_3_3.pdf.

Савченко Джульєтта Максимівна,
студентка групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Грушева Алла Андріївна,
к.пед.н., доцент кафедри менеджменту

ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: СТАН, ПРОБЛЕМИ, РОЗВИТОК

У статті охарактеризовано організаційно-економічні аспекти соціальної інфраструктури територіальних громад, узагальнено ключові тенденцій розвитку соціальної інфраструктури територіальних громад.

Ключові слова: *інфраструктура, соціальна інфраструктура, об'єднана територіальна громада, децентралізація.*

Актуальність теми. Євроінтеграційні наміри України, сьогодні не можуть залишатися на узбіччі тих тенденцій, що сформувалися у розвиненому світі. Йдеться про відхід від жорстко централізованої системи державного управління, що реалізується з урахуванням

польського досвіду адміністративної реформи. Перспективна вітчизняна схема територіальної організації соціальних зобов'язань та повноважень ієрархізується за вертикаллю «територіальна громада – повіт – регіон»[1]. На початковому етапі її реалізації право самостійного визначення стратегії суспільно-економічного розвитку, а також вирішення поточних питань функціонування місцевої соціальної інфраструктури отримали районні ради та ради об'єднаних територіальних громад (ОТГ), сформованих у межах окремих районів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Теоретико-методологічні засади інфраструктурного забезпечення ОТГ, визначені у працях вітчизняних економістів А. Амоші, П. Борщевського, Б. Данилишина, Л. Дейнеко, М. Долишнього, Л. Зайцевої, А. Єпіфанова, Н. Каніщевої, Є. Качана, В. Мамутова, А. Мазура, С. Мельника, В. Пили, М. Тимчука, М. Фащевського, В. Фінагіна, М.Чумаченка та інших.

Метою статті є пошук ефективних напрямів для використання резервів щодо підвищення якості розвитку соціальної інфраструктури ОТГ.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що основним важелем регулювання та розвитку інфраструктури населених пунктів чинне законодавство визначає бюджетне фінансування за рахунок державного і місцевого бюджетів. Останніми роками загальний обсяг інвестицій у відтворення матеріальної бази соціальної сфери значно зменшився, галузева структура, склад і розміщення об'єктів формуються значною мірою стихійно[2]. Нагадаємо, що за часи незалежності близько 70 % об'єктів соціальної інфраструктури було передано на баланси міських, сільських та селищних рад [3]. Водночас, застосування чинної схеми міжбюджетних трансфертів призвело до ситуації, коли територіальні громади органів місцевого самоврядування фактично було позбавлено можливості самостійно вирішувати власні проблеми та повноцінно управляти соціальною інфраструктурою. Одна з причин – залежність від дотацій, інша – вилучення зайвих коштів. В Україні переважна більшість видатків соціальної сфери передавалася на рівень територіальних громад для фінансування з місцевих бюджетів [4].

Накопичення досвіду застосування різних підходів до розвитку соціальної інфраструктури ОТГ призвело до формування окремих інтересів територіальних громад різного масштабу. Так, наприклад вітчизняний досвід показав, що найбільшу спроможність у створенні

ефективного соціального субкомплексу з доступною інфраструктурою має громада, де проживає не менше 9 тис. осіб (в Україні є випадки формування ОТГ з 5 тис. населення) [5].

Відтак, збереженню соціальної інфраструктури об'єднаної територіальної громади на початковому етапі її функціонування може сприяти:

- започаткована практика встановлення або прямих міжбюджетних відносин новостворених ОТГ з державним бюджетом, у рамках яких гарантована фінансова підтримка або надання субвенції на розвиток зазначеної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку об'єднаної громади;

- оптимізація механізму перерахування й використання спектру субвенцій на соціальний захист місцевого населення, утримання і розвиток матеріально-побутової та соціально-культурної інфраструктури;

- надання новоутвореним громадам з недостатньою забезпеченістю доходної бази місцевого бюджету компенсації (базової дотації) в межах трансферту з державного бюджету, обсяг якого залежить від надходження податку на доходи фізичних осіб в розрахунку на 1 жителя;

- унормування процедури перерозподілу частини базової дотації на потреби ланок комунального господарства та соціально-культурного обслуговування;

- цільове фінансування з обласного фонду регіонального розвитку, розпорядником якого є облдержадміністрація;

- об'єднання установ і закладів спільного профілю, розташованих в смт і містах, до рівня поселень обласного значення включно[5].

Генератором фінансового забезпечення у найближчій перспективі постає служба поєднання ресурсу територіальних громад, Державного й обласних фондів регіонального розвитку, коштів держбюджету (насамперед спеціальних субвенцій та їх частин), цільових видатків обласних бюджетів, що аналізує вимоги децентралізації, як вхідні імпульси системи.

До найбільш перспективних джерел фінансування соціальної інфраструктури ОТГ, можна віднести:

- норми відрахувань з податку на доходи фізичних осіб, акцизного податку з кінцевих продажів, а також податку на нерухомість, сплачених на території об'єднаної громади до її бюджету;

- залучені кошти фонду регіонального розвитку (Постанови Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 №№ 195, 196);

- кошти міжнародної технічної допомоги на реалізацію проектів, спрямованих на розвиток та модернізацію інфраструктури (зокрема, Світового банку реконструкції та розвитку, програм «Польща – Білорусь – Україна», «Єврорегіон Буг», «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» тощо);

- кошти держбюджету на соціально-економічний розвиток регіонів, отримані від кредитних установ і міжнародних донорських організацій;

- освітня і медична субвенції, а також субвенція держбюджету на розвиток інфраструктури ОТГ, у рамках освоєння якої можуть реалізовуватись профільні проекти за напрямами [6] :

- реконструкції, переобладнання будівель бюджетних установ з обов'язковим застосуванням енергозберігаючих технологій;

- розвиток об'єктів, які є важливими для забезпечення територіальної згуртованості громади.

Природно, що подібні зміни в територіальних громадах потребують комплексних підходів до удосконалення організаційно-економічного механізму формування й розвитку соціальної інфраструктури, що по-перше сприятимуть [7]: становленню базових мереж установ і закладів комунального та соціально-культурного призначення шляхом виділення серед них опорних об'єктів та їх керованої підсистеми (філій), за злагоджене функціонування якої відповідатиме уповноважений керівник (директор) опорного об'єкта.

По-друге – удосконаленню механізму залучення штатних працівників базової інфраструктури окремих ланок до надання послуг у рамках кластеризації секторів матеріально-побутового і соціально-культурного обслуговування населення та суб'єктів господарювання.

По-третє–формуванню державних соціальних стандартів і нормативів виконання органами влади і самоврядування об'єднаних громад, адміністративних районів, областей делегованих функцій у сфері соціального обслуговування і захисту населення.

По-четверте – внесенню змін до нормативно-правових актів, що регламентують застосування галузевих стандартів, надання соціальних послуг та нормативів при здійсненні видатків з місцевих бюджетів з періодичним коригуванням змісту, зокрема, щодо мережі, штату, робочого навантаження, поточних і капітальних витрат бюджетних установ, динаміку цін, а також досягнуті параметри й орієнтири підвищення рівня життя територіальних громад;).

По-п'яте –розв'язанню проблеми юридичного статусу як опорних, так і низових установ та закладів соціального призначення з метою розбудови ефективного механізму їх фінансування з субвенцій держбюджету, коштів Державного фонду регіонального розвитку тощо з урахуванням чинного Бюджетного кодексу України;

По-шосте–розробці інвестиційних проектів у сфері розвитку соціальної інфраструктури, що можуть фінансуватися за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку та відповідних обласних фондів, у рамках профільного співробітництва[7].

Для забезпечення узгодженості перелічених вище, і, не тільки внутрішніх та зовнішніх елементів інфраструктурного потенціалу, а також потреби і пріоритети удосконалення середовища життєдіяльності в регіонах, найкращим варіантом локації опорного об'єкта варто визнати сформовані у результаті об'єднання сільських територій в ОТГ з містами обласного значення. Однак, вкрай важливим питанням налагодження всієї системи фінансування соціальних потреб ОТГ залишається опрацювання механізму усунення протиріч між офіційною статистичною звітністю щодо кількості населення та реальною кількістю потенційних споживачів матеріально-побутових і соціально-культурних послуг у системах поселеннях і розселення. Як свідчить досвід, на рівні пересічної громади людністю приблизно 2 тис. осіб, що входить до складу ОТГ, похибка статобліку в розмірі 9–10% населення може спричинити недоотримання трансфертів в обсязі 1 млн грн. [8].

Висвітлені засади реформування організаційно-економічного механізму та розвитку соціальної інфраструктури територіальних громад, насамперед, передбачають:

- підвищення економічної ефективності утримання відповідних закладів;

- модернізацію пропозиції та стимулювання платоспроможного попиту на їхні послуги;

- забезпечення повної зайнятості персоналу;

- реалізацію потенціалу спектру ланок соціального призначення у диверсифікації господарських систем і сфер зайнятості регіонів, підвищенні їх конкурентоздатності на внутрішньому і зовнішньому ринках послуг.

Таким чином, відмежованість таких субрегіональних інфраструктурних мереж на початковому етапі визначатиме рівень ресурсного забезпечення обслуговуючого, фахового і творчого процесу, цільові

орієнтири його оптимізації, рівень оплати праці зайнятих. А найпотужнішим чинником оптимізації мережі та організаційно-економічного механізму функціонування базової комунальної і соціально-культурної інфраструктури у найближчій перспективі залишиться включення відповідних процесів кластеризації, стимулювання індустрії високотехнологічних послуг та капіталізації інноваційних активів, рекреаційної інфраструктури територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Л. Г. Богуш Соціальна інфраструктура об'єднаних громад України: підходи до розвитку[Електронний ресурс].– Режим доступу: file:///c:/users/user/downloads/ape_2016_9_23%20(2).pdf

2. Малік М. Й. Про державне регулювання розвитку сільських територій / М. Й. Малік // Економіка АПК. – 2008. – № 2. – С. 156.

3. Проблеми та перспективи управління розвитком соціальної інфраструктури на місцевому рівні [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/Monitor/April/7.htm.

4. Козлова Л.В. Проблеми фінансового забезпечення розвитку соціальної інфраструктури міст в умовах децентралізації [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-2/doc/2/06.pdf

5. Для чого сільрадам об'єднуватися у громади, 19.06.2015 [Електронний ресурс].– Режим доступу: www.goradm.gov.ua. Dlia choho silradam ob'iednuvatysia u hromady, 19.06.2015

6. Державна субвенція на розвиток інфраструктури об'єднаних громад перш за все має посилити їхню економічну спроможність, В'ячеслав Негода, 19.01.2016 [Електронний ресурс].– Режим доступу: www.kmu.gov.ua. Derzhavna subventsiia na rozvytok infrastruktury obiednanykh hromad persh za vse maie posylyty yikhniu ekonomichnu spromozhnist, Viacheslav Nehoda, 19.01.2016 // www.kmu.gov.ua

7. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI у редакції від 13.02.2016 [Електронний ресурс].– Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. Biudzhetnyi kodeks Ukrainy vid 08.07.2010 № 2456-VI u redaktsii vid 13.02.2016

8. Об'єднані громади Рівненщини вчаться ставати самостійними, 11.12.2015 [Електронний ресурс].– Режим доступу: www.rv.gov.ua. Obiednani hromady Rivnenshchyny vchatsia stavaty samostiinymy, 11.12.2015

Савченко Олександр Романович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Грушева Алла Андріївна,
к.пед.н., доцент кафедри менеджменту

РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ УКРАЇНИ

У статті охарактеризовано важливі аспекти державного управління земельними ресурсами в умовах реформування економіки України, з'ясовано стан, *проблеми, узагальнено ключові тенденцій ефективого управління земельними ресурсами.*

Ключові слова: *земля, ресурси, реформа, економіка, державне управління.*

В статье охарактеризованы важные аспекты государственного управления земельными ресурсами в условиях реформирования экономики Украины, выяснено состояние, проблемы, обобщенно ключевые тенденции ефективного управления земельными ресурсами.

The article describes the important aspects of the state management of land resources in the conditions of reforming the economy of Ukraine, clarifies the state, problems, summarizes the key trends of effective management of land resources.

Актуальність теми. Земля є одним із найвагоміших і значимих природних ресурсів. Вона фактично є основою життєдіяльності людини, місцем її перебування, просторовим базисом для розміщення будь-якого виду підприємств, його культурнопобутової діяльності. Однак, як природний ресурс та чинник добробуту у країні та світі, земля й досі залишається недооціненою,

Необхідно зазначити, що управління земельними ресурсами як в окремих сферах, так і в економіці в цілому стало предметом дослідження багатьох науковців. Зокрема, теоретичні, методологічні, методичні питання ефективного управління земельними ресурсами є вагомим науковим доробком економістів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні проблеми щодо розвитку земельних відносин в Україні досліджено в

працях Д. Бабміндри, В. Боклаг, Ю. Дехтяренка, О. Драпіковського, І. Іванової, М. Корецького, О. Мордвінова, В. Пересоляк та ін.

При всіх обсягах та важливості проведених наукових досліджень у сфері державного управління загалом окремі аспекти удосконалення механізму державного управління земельними ресурсами залишаються вивченими недостатньо. Тому потреба у вивченні стану, проблем, напрямів удосконалення порушеної теми в Україні набуває науково-теоретичної значимості.

Метою статті є вивчення та узагальнення наукових доробок з цього питання у вітчизняній практиці в умовах реформування економіки України, що проходить майже неконтрольовано та суперечливо.

Постановка проблеми. Управління земельними ресурсами — це процес постійного вдосконалення земельних відносин, землекористування і землеволодіння, землевпорядкування території і землеустрою господарств, оптимізації розподілу земель між галузями господарського комплексу і раціоналізації їх використання в кожній із них, розробка і впровадження комплексу заходів з охорони земельного фонду та підвищення продуктивності й економічної ефективності використання [4]. На сьогодні Україна є одним зі світових рекордсменів за тривалістю земельної реформи.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи складові державного управління земельними ресурсами доречно зазначити, що до цього процесу належить цілий спектр суспільних відносин — від соціального до економічного, правового, екологічного тощо. Разом з тим, земельні відносини мають ряд властивостей і особливостей, які не залежать від системи суспільних відносин і не притаманні іншим засобам виробництва.

Це, по-перше, те, що земля є продуктом природи і виникла та існує незалежно від волі і свідомості людини.

По-друге, земля, на відміну від інших засобів виробництва, в процесі використання не зношується, не зменшує своїх корисних властивостей.

Економічна роль землі у розвитку людського суспільства полягає в тому, що вона існує як предмет людської праці, як знаряддя виробництва в землеробстві та як простір, який необхідний для будь-якого виробництва та людської діяльності. Земельні відносини історично розвиваються і змінюються разом зі зміною продуктивних сил і виробничих відносин.

Кожному суспільному способу виробництва відповідає своя форма земельної власності. На всіх етапах розвитку суспільства земельні відносини розвиваються під безпосереднім впливом економічного закону відповідності характеру виробничих відносин рівню розвитку продуктивних сил. Під впливом об'єктивних економічних законів послідовний розвиток суспільства призводить до зміни і перебудови земельних відносин. Змінюються вони не стихійно, а відповідно до історичних особливостей суспільного розвитку кожної країни, і не ізольовано, а разом з усією системою виробничих відносин суспільства, у процесі загального економічного розвитку, складовою якого вони є [3].

Виходячи із означеного вище вважаємо, що ефективність управління земельними ресурсами має розглядатися крізь призму його компонентів, таких як система землекористування, система землеустрою, система охорони земель.

Так, ефективність дій зазначених систем характеризують три взаємопов'язаних компоненти раціонального використання земель: право власності на землю, вартість землі і режим її використання. Кожен із цих компонентів землі потребує раціонального управління, оскільки забезпечує виконання певних суспільних функцій:

- право власності гарантує надійний захист прав володіння; вартість забезпечує ефективність при стягуванні податку;
- режим використання земель спонукає до ефективного і раціонального використання земель.

З огляду на це підходи до оцінювання ефективності управління земельними ресурсами мають враховувати перелічені компоненти [3].

Завдання з управління земельними ресурсами на кожному рівні поділяються на завдання законодавчих і виконавчих органів влади. Вони реалізуються всіма суб'єктами управління і мають відмінності залежно від проблем забезпечення життєдіяльності конкретних галузей, регіонів та перспектив їх розвитку. Тому необхідно диференціювати завдання для відомств і регіонів, що допоможе визначити місце і роль кожного суб'єкта управління в конкретному регіоні, уникнути дублювання в їхніх діях і поширити дію системи управління на всі важливі процеси землекористування [1,2].

Висновки. Таким чином, до ключових підходів щодо удосконалення процесів державного управління земельними ресурсами можна віднести:

- створення правових, економічних і організаційних передумов для різних форм господарювання на землі;

- забезпечення соціально-правового захисту суб'єктів земельних відносин;

- регулювання державними актами фінансової, природоохоронної та підприємницької діяльності суб'єктів земельних відносин;

- формування сприятливих умов для підприємництва і прогресивного розвитку суспільства;

- здійснення державного контролю за використанням і охороною земель;

- поліпшення використання й охорони земельних ресурсів;

- розробку та впровадження державного земельного кадастру, організація землеустрою та моніторингу земель;

- наділення органів управління політичним і організаційно-регламентуючими функціями, що забезпечують ефективний розвиток землекористування та суспільства в цілому;

- взаємоузгодження рішень органів державного управління.

Для вирішення цих завдань необхідно: прийняти необхідні нормативно-правові акти з регулювання земельних відносин на рівні держави, регіонів, місцевих органів самоврядування та забезпечити ефективний контроль за їх дотриманням; забезпечити фінансування поставлених завдань з раціонального й ефективного використання земель, та формування системи державного земельного кадастру.

Очевидно, що зазначене потребує подальшого вивчення, розробки і реалізації на всіх рівнях низки правових, адміністративних та економічних заходів, об'єднаних єдиною політикою державного управління і регулювання земельномайнових відносин, що дозволять якісно підвищити і забезпечити стабільний, збалансований та ефективний розвиток всіх об'єктів земельної власності незалежно від їх організаційно-правової форми в інтересах окремих землекористувачів й господарського комплексу в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Присяжнюк М. Земельна політика України: стан, законодавче забезпечення, стратегічне планування / М. Присяжнюк // Нац. безпека і оборона. – 2009. – № 3. – С. 54–57.

2. Корецький М. Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці : монографія / М. Х. Корецький. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 260 с. 9.

3. Третяк А.М. Управління земельними ресурсами: навч. посіб. / А.М. Третяк, О.С. Дорош. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 360 с.

4. Ясінецька І.А. Можливості застосування міжнародного досвіду управління земельними ресурсами в Україні / І.А. Ясінецька // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2016. – №12. – С. 188–192., с. 188–192

Салахова Діна Фархатівна,
студентка групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Родченко Ігор Юрійович,
к.н.держ.упр., доцент кафедри менеджменту

ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ОДНА З СУЧАСНИХ ФОРМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Актуальність тематики дослідження. Державне управління соціальним розвитком здійснюється на основі Конституції України, згідно з якою держава визначена як незалежна, демократична, соціальна й правова. Основною функцією системи державного управління є соціальна, що спирається на стратегію сталого соціального розвитку. Підвищення добробуту й безпеки людини, створення гармонії з природою є основною метою будь-якої країни, що реалізується завдяки здійсненню соціальної політики.

Несистемна й відірвана від логіки економічних перетворень соціальна політика в Україні призвела до значних негативних явищ, поляризації населення за рівнем доходів, майнового й соціального розшарування, ослаблення мотивації активної трудової діяльності. В умовах зростаючого недофінансування соціальних програм більшість функцій держави не реалізується в тих кількісних і якісних параметрах, які передбачені законодавством або затверджені урядом.

Одним з ключових чинників сталого розвитку України й ефективним інструментом реалізації державної соціальної політики є

проектний підхід, що спирається на концепцію створення цінності проекту. Аналіз сучасної практики державного управління свідчить про те, що близько 45% всієї суспільно-корисної діяльності органів влади реалізується через проекти й програми, які є значною мірою проектно орієнтованими. Тому для стабільного соціального розвитку територіальних громад й ефективного функціонування бізнесу суб'єкти державної влади мають використовувати науково обґрунтовану методологію та інструментарій управління проектами.

Ступінь наукового вивчення проблематики дослідження. Використання проектного підходу в органах державного управління та місцевого самоврядування було запропоновано рядом авторів, серед яких варто відзначити праці Н. Парасюк, В. Худолей, Н. Загиней, Д. Кульчицької, І. Кульчицького, Л. Телишевської, І. Чикаренко, Л. Полбіциної, П. Цегольника та ін. Однак якщо загальні засади проектного менеджменту опрацьовано на високому рівні, то окремі напрями роботи в цій сфері є мало дослідженими. До таких напрямів потрібно віднести передусім методологію використання проектного підходу в окремих органах державної влади, зокрема в місцевих державних адміністраціях. Сьогодні це питання набуває особливої актуальності, адже практика свідчить, що запровадження інструментів проектного менеджменту в органах влади здійснюється не результативно і неефективно.

Мета статті. Дослідити окремі аспекти проектного менеджменту з метою їх застосування в системі надання адміністративних послуг.

Виклад основного матеріалу. Реформа місцевого самоврядування в Україні на засадах децентралізації має створити умови, за яких територіальні громади стали б надійною інституційною основою мотивованої самостійної діяльності, спрямованої на отримання реального суспільно-корисного результату відповідно до пріоритетних очікувань людей. Серед інструментів програмно-цільового підходу, що забезпечують орієнтацію діяльності на результат, одне з провідних місць посідають проекти. Отже, перехід до проектно-орієнтованого управління стратегічним розвитком територіальних громад набуває особливої актуальності. Попри за те, що проекти в інтеграції із стратегіями розвитку територіальних громад вже набули розповсюдження у вітчизняному місцевому самоврядуванні, проектну діяльність органів місцевого самоврядування не можна визнати «зрілою» і такою, що повністю відповідає вимогам сьогодення. Відбір Державним фондом

регіонального розвитку проектів для реалізації державної субвенції на розвиток інфраструктури перших об'єднаних територіальних громад України свідчить про недостатню якість проектів, на що неодноразово вказувалося експертами різних рівнів. Таке становище спричиняється не лише недостатнім рівнем готовності службовців органів місцевого самоврядування до проектної діяльності, а й проблемами методологічного забезпечення проектної діяльності в українському місцевому самоврядуванні. З огляду на відчутні особливості проектів місцевого самоврядування потребою є певне впорядкування їх сукупності, зокрема для визначення необхідного й достатнього ступеня глибини обґрунтування життєздатності різних типів проектів; вимагають удосконалення логічна структура й зміст концепції проектів місцевого самоврядування та методико-технологічний інструментарій її розробки тощо.

На тлі подальшого розвитку законодавчої та нормативно-правової бази співробітництва територіальних громад, їх об'єднання в ході реформи місцевого самоврядування роль проектів зростає. Так, фінансова допомога держави об'єднаним територіальним громадам значною мірою реалізується через проекти, що фінансуються Державним фондом регіонального розвитку. Чинне законодавство визначає, зокрема, такі форми співробітництва територіальних громад, як спільні проекти, створення спільних об'єктів комунальної власності, спільних органів управління. Це породжує додаткові передумови поширеного застосування проектного підходу, наслідком чого є зростаюча конкуренція проектів за спільні ресурси, які держава та регіони спрямовують на розвиток місцевого самоврядування. Водночас проектно орієнтоване управління передбачає інтеграцію проектної діяльності всіх її учасників, тісну співпрацю органів управління, залучених релевантних інституцій, територіальних громад у процесах стратегічного розвитку останніх.

Для об'єднаних територіальних громад твердження «Проект – це основний засіб реалізації змін» має на сьогодні особливий смисл. Реально фінансова допомога держави ОТГ шляхом субвенцій здійснюється через надання коштів субвенції на реалізацію інфраструктурних проектів. У рамках державної фінансової підтримки розвитку об'єднаних територіальних громад Уряд визначив порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам об'єднаних територіальних громад на формування їхньої інфраструктури.

Це передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 195 «Питання використання у 2015 році коштів державного фонду регіонального розвитку» та постановою Кабінету Міністрів № 200 від 16.03.2016 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури 35 об'єднаних територіальних громад» [1,5]. Прийняття цієї постанови забезпечує розподіл і спрямування державних коштів на формування якісної інфраструктури об'єднаних територіальних громад, посилення їхньої економічної спроможності та поліпшення надання послуг населенню громад.

Глибина та якість аналізу проблем, очікуваних результатів, опис та деталізація заходів, обґрунтованість сум бюджету проектів, загалом ступінь використання технологій проектного аналізу дуже різняться, при чому 50 безвідносно від типу проектів, хоча така залежність була б логічною й такою, що визначала б ступень деталізації характеристик, параметрів та технологій проекту. При цьому методичні рекомендації ДФРР не визначають критеріїв для здійснення різних підходів до опрацювання проектів, в методичних рекомендаціях наведено невдалі приклади, які дезорієнтують розробників: так, для форми технічного завдання методичних рекомендацій у прикладі 1 опис проблеми навіть подано як завдання розробити пакет документації техніко-економічного обґрунтування проекту (ТЕО); у прикладі 2 замість проблеми проекту описується майбутній продукт проекту; приклад 3 подає проблему проекту через етапи виконання проекту та його очікуваний продукт [2,6].

Ураховуючи грантове фінансування проектів, тобто їх безоплатну основу, недостатня увага приділяється формуванню як фінансово економічних, так і соціально-суспільних результатів проектів. Більшість результатів визначається у якісному вигляді, що неможливо перевірити для встановлення успішності проектів. Відсутні підходи до визначення 51 індикаторів успішності проектів та їх кількісних значень, хоча умови конкурсу проектів визначають необхідність представлення кількісних показників успішності проекту (п. 2.5. Очікувані результати проекту форми проектної пропозиції.

Неналежна увага приділяється визначенню заінтересованих сторін проектів. Недостатньо аргументовано, часто поверхово виокремлюються цільові групи (бенефіціари) проектів, наслідком чого є некомплексний або формальний підхід до визначення кола результатів

суспільної корисності проектів. Це породжує складності просування дійсно результативних проектів, суспільну корисність яких визначено обмежено й частково, що призводить к відхиленню таких проектів на певних етапах відбору. Недостатня увага приділяється впливовим зацікавленим сторонам проектів, ставлення яких до проектів є негативним, що визначатиме, значною мірою, ризики виконання проектів та забезпечення сталості результатів проектів.

Слід відмітити, що поки ще відсутні намагання громад здійснювати масштабні велико бюджетні проекти з великим ступенем новизни на засадах співробітництва громад, хоча вже створено належну нормативно-правову базу для цього [3,4]. Зазначене дозволяє визначити напрями підтримки якості проектів: органічна імплементація проектів до стратегій розвитку територіальних громад, впорядкування сукупності проектів для виявлення їх груп з різними підходами до обґрунтування життєздатності, визначення сфер застосування проектного аналізу, удосконалення розробки концепції проектів (методологічне забезпечення); налагодження спільної діяльності інституцій учасників та виявлення пріоритетних напрямів підвищення проектної зрілості органів місцевого самоврядування в процесах проектно орієнтованого управління стратегічним розвитком територіальних громад (координаційне забезпечення).

Висновки. Таким чином, сфера державного управління є однією з пріоритетних щодо використання методів і прийомів проектного менеджменту. Його впровадження сприятиме активізації участі представників громадянського суспільства, що сприятиме легітимності, двосторонньому обміну досвідом, покращить інформованість і взаєморозуміння. Проектний підхід визнаний в європейських країнах, які успішно провели реформування системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, як ефективний метод реформування системи надання адміністративних послуг. Зазначений підхід забезпечує формування оптимальної гнучкої організаційної структури та взаємодії органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: Курс лекций. - М.: Юрид. лит., 1997. - 86 с.

2. Рач В.А., Запорожченко В.А. Роль и место управления проектами в развитии социально-экономических систем // Глобалізація та

управління проектами у XXI столітті: Матеріали наук.-практ. конф., Львів, 9-10 жовт. 2003 р. / Львів. регіон. ін-тдерж. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. -Л.: ЛРІДУНАДУ, 2003. - С. 57-59.

3. Макух Я.Д. Термінологічні рівні поняття "проект" // Глобалізація та управління проектами у XXI столітті: Матеріали наук.-практ. конф., Львів, 9-10 жовт. 2003 р. / Львів. регіон. ін-тдерж. упр. Нац. акад. держ. упр. При Президентові України. - Л.: ЛРІДУНАДУ, 2003. - С. 35-37.

4. Кочетков А.И. и др. Управление проектами. - СПб.: Два Три, 1993. - С. 446.

5. Цегольник П.А. Технологія управління проектами в державному управлінні: потенціал застосування та шляхи підготовки фахівців // Вісн. УАДУ. - 2001. - № 3. - С. 346-353.

6. Чикаренко І.А. Проектний підхід як один із засобів підвищення ефективності діяльності // Теорія та практика державного управління. - Вип. 9. Державне управління та місцеве самоврядування: Тези IV міжнар. наук. конгресу, 26 лют. 2004 р. - Х.: Вид-воХРІДУНАДУ "Магістр", 2004. - С. 24-26.

Самченко Данило Володимирович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Павлюк Валерій Валерійович,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту

КРИТЕРІЇ ТА МОДЕЛІ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Анотація: *У статті здійснено аналіз адміністративно-правових основ діяльності Державної фіскальної служби України як центрального органу виконавчої влади з реалізації фіскальної та митної політики в державі, також здійснено аналіз оцінки ефективності державної служби та державних службовців.*

Ключові слова: *державна фіскальна служба України, ефективність, державна служба, органи влади, державні службовці.*

Виклад основного матеріалу. Наприкінці 2010 року в Україні розпочався новий етап адміністративної реформи з метою запровадження системних змін та модернізації моделі державного управління, що, як передбачається, зробить владу доступною, прозорою та ефективною. Підвищення ефективності державного управління шляхом реформування державної служби і виконавчої влади було та залишається, одним із напрямів стратегічних перетворень, визначених Президентською програмою економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава».

Важливим кроком на шляху модернізації моделі державного управління став Указ Президента України № 726/2012 від 24 грудня 2012 року «Про деякі заходи оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» Міністерства доходів і зборів України шляхом реорганізації Державної митної служби України та Державної податкової служби України, Означене Міністерство було у 2014 році перетворене у Державну фіскальну службу. Разом з тим, з однієї сторони, створення означеної Служби стало підтвердженням розуміння керівництва держави потреби підтримки загальної тенденції розвитку податкової та митної політики в європейському напрямку.

Поява Державної фіскальної служби України (далі – ДФС) обумовила й необхідність розроблення та внесення низки змін до деяких законів, та інших нормативно-правових актів України в сфері реалізації податкової та митної політики, а також, окреслила коло питань, що потребують нагального теоретичного та практичного вирішення.

ДФС за статусом займає другий рівень в системі органів виконавчої влади. В аналізі «треба виходити з того постулату, що форми діяльності ДФС фактично є формами реалізації її функцій і компетенцій» [2], а для визначення правового статусу Державної фіскальної служби України, необхідно проаналізувати правову базу, що визначає її функції та повноваження.

Як зазначають О. В Зайчук та Н. М. Оніщенко, правовий статус - це система законодавчо встановлених та гарантованих державою прав, законних інтересів, свобод та обов'язків суб'єкта суспільних відносин [3]. В свою чергу, адміністративно-правовий статус виражає стан суб'єкта (об'єкта) в сфері публічного управління. Стосовно цього рівня Державній фіскальній службі властиві відповідні завдання, функції, повноваження. З цього приводу найбільш влучним є класичне

визначення, за яким «повноваження органу виконавчої влади – це закріплені за органом виконавчої влади права і обов'язки (в тому числі обов'язки нести відповідальність за наслідки виконання повноважень, так би мовити звані «юрисдикційні» обов'язки).

Для визначення певного обсягу повноважень, закріпленого за кожним органом виконавчої влади відповідно до покладених на нього завдань і функцій, застосовується поняття «компетенція». Центральне місце і переважну частину серед повноважень органу виконавчої влади складають державно-владні повноваження, тобто повноваження щодо прийняття обов'язкових до виконання рішень і забезпечення їх здійснення тими, кому вони адресовані» [4]. Окрім того, саме обсяг владних повноважень впливає на віднесення органу до центральних або інших, а широта компетенції впливає на їх розподіл на органи загальної та спеціальної компетенції.

Ефективність — це спроможність приносити ефект, це певна результативність процесу, проекту або управлінського рішення, яка визначається як відношення ефекту, тобто результату, до витрат, які його забезпечили.

Питання правового та методичного забезпечення оцінки ефективності функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування на даний момент не врегульоване. У працях вітчизняних вчених та політиків, економістів, більша увага приділяється питанням оцінки ефективності прийняття управлінських рішень, тоді, як більш комплексне питання оцінки ефективності функціонування державної служби є невідпрацьованим і мало дослідженим питанням у практиці державного управління в Україні.

Поняття ефективності — принципово управлінське, що співвідносить результат (ефект) діяльності з наміченими цілями. Іноді розрізняють ефективність як абсолютну властивість, що характеризує результат управління, та ефективність як властивість відносну, що характеризує управління як відношення результату до цілей. Окрім цього, ефективність характеризує результат із погляду оптимальності використання ресурсів — матеріальних, фінансових, трудових тощо. Іншим словами, ефективність — це показник засобу діяльності.

У Глосарії ІНТОСАЇ, розробленому в 1989 р., ефективність визначається як економічна ефективність, що визначає використання фінансових, людських та матеріальних ресурсів таким чином, щоб отримати максимальний ефект за наявних ресурсів або звести до

мінімуму витрати ресурсів для даної кількості та якості продукції . Основною різницею між економією та ефективністю є відсутність у понятті «економія», положення про кінцеву мету якої необхідно досягти в ході управлінського процесу.

Оцінка ефективності діяльності державних службовців – це складний та багатокомпонентний процес, який допомагає визначити внесок цих службовців у досягення цілей органів державної влади.

Критерії оцінки державних службовців можна розділити на дві групи: особистісні та професійні характеристики. Цей поділ не є точним і деякі з них можна віднести до обох груп. При оцінюванні особистісних якостей співробітника потрібно обмежуватися і вибирати тільки ті, що можуть допомогти чи навпаки перешкодити виконанню поставлених завдань.

Сьогодні, в науковій літературі недостатньо широко досліджені питання функцій та компетенції керівників першого та другого рівня в системі органів виконавчої влади, якими є міністр і голова органу центральної виконавчої влади. Тому, щодо них найбільш узагальнюючі ознаки можуть бути перенесені з робіт [5, 6] як найбільш властиві керівникам такого рівня і можуть бути застосовані до сфери діяльності Державної фіскальної служби України. Зокрема, це представницькі, зовнішньополітичні, правотворчі, координаційні, організаційні, кадрові повноваження.

Висновки. Установлено, що в системі адміністративно-правових відносин «суб'єкт-об'єкт» у сфері регулювання діяльності Державної фіскальної служби України, що утворюють Кабінет Міністрів України та Міністр фінансів, сама Державна фіскальна служба України та підпорядковані їй органи (підрозділи) є складною системою суб'єктів державного управління.

Визначено, що підпорядкованими органами за структурою Державної фіскальної служби України – об'єктом в системі адміністративно-правових відносин «суб'єкт-об'єкт» у сфері регулювання діяльності ДФС – є її апарат, територіальні органи, спеціалізовані департаменти. Об'єктом управлінської діяльності Державної фіскальної служби України є суспільні відносини, що виникають в процесі її діяльності як суб'єкта державного управління.

Сьогодні, з більш поглибленого аналізу Положення про Державну фіскальну службу України [1] можна побачити, що напрямки діяльності Державної фіскальної служби України не завжди співвідносяться з її

компетенцією, як частина та ціле, хоча й визначають юридичне вираження функцій органів держави. Це випливає з того, що компетенції державного органу, в тому числі ДФС, перед усім залежать від його місця в структурі держави, напрямків реалізації функцій держави та обумовлюється виконуваними ним завданнями та функціями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення про Державну фіскальну службу України / затв. Постановою Кабінету Міністрів України : від 21.05.2014, № 236 // Урядовий кур'єр. 08.07.2014. № 120.

2. Зозуля І. В., Мироненко І. С. Види і форми діяльності Державної фіскальної служби України та правові засади їх реалізації // Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 1. С. 52–59. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_1_11.pdf.

3. Зайчук О. В., Оніщенко Н. М. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 688 с.

4. Концепція адміністративної реформи в Україні. VII. Термінологічний словник. URL: http://www.kr-admin.gov.ua/Reforms/Ua/div7.html.

5. Предместніков О. Функції та повноваження Міністра юстиції України // Jurnalul juridic national: teorie si practica. 2016. № 4 (20). С. 79–83.

6. Будецький Р. В. Компетенція Міністра юстиції: історичні традиції та окремі сучасні паралелі // Юрист України. 2016. № 1–2 (34–35). С. 11–17.

Сидоренко Олексій Миколайович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Родченко Ігор Юрійович,
к.н.держ.упр., доцент кафедри менеджменту

СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНА ФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Актуальність тематики дослідження. Забезпечення економічної безпеки є одним з ключових завдань державного управління в буд-якій країні світу протягом всього часового лагу існування державності. Вирішенням цього завдання займаються найвищі рівні управління використовуючи при цьому весь спектр загальних та спеціальних засобів. При цьому, незаперечним є той факт, що економічна безпека країни забезпечується в тому числі і за рахунок дієвої системи податкового контролю яка є основою виконання дохідної частини зведеного державного бюджету. Кожен з етапів її становлення має певні особливості які нанесли свій відбиток на сучасний форму і стан системи податкового контролю держави. Все це і обумовлює актуальність проведення даного дослідження.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Дослідженню особливостей становлення системи податкового контролю України та розкриттю її внутрішнього змісту присвятили свої наукові праці такі вчені як: В. Бабенко, І. Басанцов, І. Бєлобжецький, Ф. Бутинець, Н. Бурківська, О. Бандурка, Л. Воронова, Л. Дікань, Т. Жураковський де Саса, Є. Калюга, М. Кучеряввенко, І. Литвинчук, Т. Микитенко, В. Онищенко, В. Піхоцький, А. Поддєрьогін, В. Плескач, Н. Рубан, С. Шохін та інші. Ними було вивчено внутрішню суть системи податкового контролю з позицій як економічної, так і юридичної науки та визначено головні її особливості й проблемні аспекти. Результати проведених ними досліджень є теоретично значущими та практично цінними. Проте держава в сучасних умовах динамічного поступу економіки країни потребує більш ефективного податкового контролю, а це вимагає подальших наукових досліджень функціонування його

системи основою яких є вивчення історичної ретроспективи її становлення.

Мета дослідження. Метою написання даної статті є дослідження ретроспективи становлення системи податкового контролю України, розкриття ключових особливостей кожного часового лагу її становлення та розкриття сучасної структурної побудови системи з позицій її ролі у забезпеченні економічної безпеки країни.

Виклад основного матеріалу. Державний контроль за процесом формування коштів скарбниці країни, в тій чи іншій формі, існував протягом всього часового лагу становлення та розвитку нашої держави. Відповідно, на наш погляд всю історію становлення вітчизняної системи податкового контролю можна розділити на декілька етапів як показано на рисунку 1.

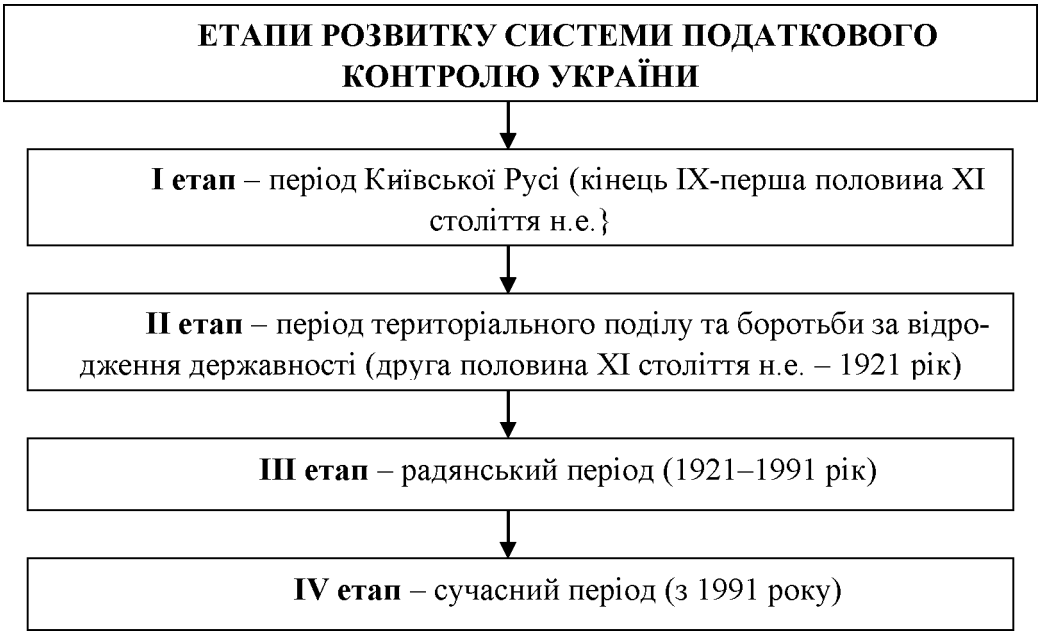

Рис.1. Етапи розвитку системи податкового контролю України*

** Джерело: розроблено автором*

Між зазначеними етапами розвитку системи податкового контролю України існують певні казуальні зв'язки, але кожен з них характеризується певними особливостями, що потребує представлення їх характеристики.

Так, перший етап становлення системи податкового контролю в епоху Київської Русі охоплює часовий лаг з кінця IX до першої половини XI століття н.е. Перші літописні дані стосовно здійснення

державного контролю за надходженням фінансових ресурсів (так званий прототип державного податкового контролю) можна віднести до часів правління княгині Ольги. Саме виданими нею нормативними актами було вперше у вітчизняній історії чітко закріплено порядок надходження коштів до державної скарбниці.

Подальшого нормативно закріпленого удосконалення державний контроль за фінансовою сферою набув за часів правління князя Ярослава Мудрого. Так основні принципи здійснення контролю за наповненням державної скарбниці та відповідальність за порушення в цій сфері були закріплені у першому кодифікованому нормативно-правовому акті на теренах нашої держави – Руській Правді [1]. Основною особливістю цього етапу є відхід від звичаєвого права та перше нормативне закріплення процесу здійснення податкового контролю.

Наступний (другий) етап становлення вітчизняної системи податкового контролю є найбільш тривалим та охоплює часовий лаг з другої половини XI століття н.е. до 1921 року. Його початок припадає на добу феодальної роздробленості Київської Русі, а закінчується він у момент остаточного входження Українських земель до складу Радянського Союзу (СРСР).

В період феодальної роздробленості наших земель, в другій половині XI – початку XIII століття, державний контроль за формуванням фінансових ресурсів був як такий відсутній. Руська Правда хоча де-юре не втратила своєї чинності, проте де-факто на практиці її норми не виконувалися. Спостерігалася тенденція до встановлення кожним окремим князем у своїх володіннях, на його погляд оптимальних, правил та принципів здійснення контролю за формуванням коштів власної скарбниці.

Після завоювання території колишньої Київської Русі, наприкінці першої половини XIII століття, монголо-татарськими військами, контроль за фінансовими активами здійснювали окупанти у відповідності зі встановленим в Золотій Орді нормами, звичаями і правилами.

Певне відродження системи податкового контролю, що існувала за часів Київської Русі, відбулося протягом так званого Литовсько-Руського періоду (XIV-XV ст.). В цей час діяли норми Руської Правди. Але в подальшому, у зв'язку з Польською експансією, дана система була знищена. Їй на зміну прийшов контроль з боку шляхти та королівської адміністрації. Проте, незважаючи на це, розвиток вітчизняної системи податкового контролю не зупинився. Він розвивався в

одному з останніх оплотів Української державності – Запорізькій Січі. Тут сформувалась особлива система податкового контролю. Контроль здійснювався уповноваженими на це особами, які обиралися більшістю козацтва строком на один рік і, у разі належного виконання своїх обов'язків, могли бути обрані повторно. Дані особи мали стежити на наповненням січової скарбниці, недопущенням фінансових зловживань з боку Гетьмана та козацької знаті. У період тимчасового відновлення державності під час національно-визвольної війни 1648-1654 рр. податковим контролем займалася спеціально створена Гетьманом служба, яка у своїй роботі керувалася Січовими традиціями та Гетьманськими указами (універсалами) [2].

Після приєднання України до Російської імперії, яке відбулося 1654 р., наша держава втратила суверенітет і майже на 280 років перетворилася на колонію. В цей час контроль за формуванням фінансових ресурсів України здійснювали, прислані з імперської столиці уповноважені особи, в основу діяльності яких були покладені правові норми, що діяли на території Росії. Їх діяльність в основному була націлена на забезпечення стягнення до імперського бюджету грошових коштів, направлених на фінансування загальнодержавних заходів. З 1886 р. податковий контроль на всій території Російської імперії здійснювався, спеціальним органом – Управлінням державного контролю, яке мало в кожній губернії представництва у вигляді так званих контрольних палат. Дане управління знаходилося у структурі імперського Міністерства фінансів [3, с. 34-41].

Деяке відродження вітчизняної системи податкового контролю відбулося на початку XX ст. Так у період діяльності всіх тогочасних державних суверенних установ органи, що займалися безпосередньо здійсненням такого контролю перебували у структурі Міністерства фінансів держави [2].

До основних особливостей цього етапу, на наш погляд, варто віднести:

– пристосування системи податкового контролю до існуючої в країні до складу якої входили відповідні регіони нашої держави;

– формування нормативного забезпечення здійснення податкового контролю у формі симбіозу норм Руської правди, звичаєвого права та правових норм раїн до складу яких входили відповідні регіони нашої держави;

– часта трансформація системи податкового контролю у відповідності до змін підпорядкування території.

Третій етап становлення системи податкового контролю України розпочався після остаточної втрати Україною суверенітету 1921 р. у зв'язку з встановленням радянської влади. В цей час система податкового контролю почала розвиватися на основі норм Радянської Росії, оскільки вони поширилися на всі приєднані до неї території. В роки панування та території нашої країни радянської влади (з 1921 року до початку 90-х років XX ст.) податковим контролем опікувалося спеціальне урядове відомство [4]. Основною особливістю цього етапу стало становлення єдиних підходів до здійснення податкового контролю на всій сучасній території України та втрата нею національної ідентичності і перетворення її на складову частину загальної системи податкового контролю СРСР.

Останній етап становлення системи податкового контролю України розпочалося на початку 90-х років минулого століття, відразу після здобуття незалежності і триває до нині. Сучасна система податкового контролю у сфері забезпечення економічної безпеки яка сформована в нашій державі на сучасному етапі свого розвитку має доволі складну структуру, що включає в себе ряд взаємопов'язаних елементів, взаємодія яких і визначає процес її функціональної діяльності. В загальному процес функціональної діяльності системи податкового контролю, основним призначенням якої є забезпечення виконання контрольної функції держави за процесом формування дохідної частини зведеного бюджету країни при забезпеченні економічної безпеки являє собою взаємодію суб'єктів та об'єктів контролю з приводу його предмету [5].

Висновки. Резюмуючи вищевикладене можемо зробити ряд висновків:

- вивчення історії становлення системи податкового контролю України як складової частини забезпечення економічної безпеки дає змогу констатувати, що вона пройшла доволі складний шлях свого розвитку і становлення, який загалом тривав більше 1000 років, проте до сьогоднішнього дня остаточно не сформувалася;

- система податкового контролю України у своєму сучасному вигляді, складається з контролюючих суб'єктів, підконтрольних об'єктів, предмету і видів контролю загальних та спеціальних методів контрольної діяльності та організаційного, і правового її забезпечення;

- кожен з елементів сучасної системи податкового контролю України має складну внутрішню суть від ефективності якої залежить загальний рівень ефекту функціонування системи.

СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Руська Правда, її характеристика і значення URL: http://studies.in.ua/shpora-hukr/261-5-ruska-pravda-yih-harakteristika-znachennya.html (дата звернення: 18.09.2019).

2. Бурбело О.А., Мінкін С.В. Проблеми становлення системи державного фінансового контролю в Україні. URL: http://www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 12.05.2019).

3. Дмитренко Г.В. Концептуально-методологічні та історичні основи організації і здійснення державного фінансового контролю в Україні: монографія. Київ: АДЕФ-Україна, 2009. 424 с.

4. Басанцов І.В. Стандартизація фінансового контролю як один з етапів реформування контрольної системи України. Вісник Української академії банківської справи. 2003. № 1. С. 33-39.

5. Сидоренко О.М. Становлення та сучасний стан розвитку системи податкового контролю як складника забезпечення економічної безпеки України. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Економічні науки. 2019. №1. С. 66-73.

Скабардін Олег Вікторович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Самойлова Ірина Іванівна,
к.н.держ.упр., доцент кафедри менеджменту

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНУ ПРАКТИКУ

Актуальність тематики дослідження. Період незалежного розвитку України свідчить про зміни в політичній, економічній та суспільній сферах життя. Це зумовило необхідність змін не лише у правотворчій та правозастосовній сферах діяльності держави, а й нових підходів до визначення сфери послуг, їх регулювання нормами адміністративного права та надання споживачам. Є всі підстави вважати, що політичне реформування суспільства розширить можливості для проведення адміністративної реформи, спрямувавши її у більш системне русло, особливо в частині надання послуг населенню. У зв'язку з цим існує нагальна потреба щодо максимального наближення та адаптації адміністративного законодавства України до законодавства Євросоюзу. Це сприятиме забезпеченню прав і свобод людини і громадянина в системі відносин, які реалізуються через органи виконавчої влади і місцевого самоврядування їх посадовими особами на основі повноважень у сфері публічного управління.

Огляд літератури. Аналіз науково-теоретичної бази дає змогу дійти висновку про те, що адміністративні послуги неодноразово привертали увагу, як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Так, зокрема, окремі аспекти даної теми досліджували: О. А. Баранов, І. М. Попова, О. І. Баранова, Т. О. Буренко, О. М. Буханевич, Е. Ванагс, І. Вілка, О. Волох, В. О. Галам, О. Гапонюк, Л. Гогіна, Ю. Іванченко, Дембіцька С. Л. та багато інших.

Однак, незважаючи на значний доробок вище вказаних учених, питання стану реформування системи надання адміністративних послуг в Україні усе ще не знайшло свого належного теоретичного та практичного висвітлення. Крім того, останнім часом потребує

вдосконалення як правове забезпечення стандартів адміністративних послуг, так і законодавче закріплення ключових вимог до якості таких послуг. Все ще залишаються питання, що потребують подальшого вивчення у контексті пошуку оптимальних шляхів реформування адміністративних послуг в Україні з урахуванням передового міжнародного досвіду.

Мета дослідження. Метою написання даної статті є проведення аналітичного співставлення зарубіжного досвіду створення системи надання адміністративних послуг та окреслення можливостей його адаптації в Україні.

Виклад основного матеріалу. Процес адаптації досвіду інших країн з питань розбудови інституту державного управління, в тому числі сфери ДАП, для України залишається непослідовним, фрагментарним та безсистемним. Рішення про впровадження іноземного досвіду приймаються ситуативно, тому він часто не сприймається переважною більшістю населення і, як наслідок, не покращує, а ще більше ускладнює функціонування органів влади з надання ДАП.

Вітчизняні науковці приділяють увагу аналізові іноземного досвіду з надання ДАП населенню щодо можливості його застосування у вітчизняній практиці. Однак досліджуються переважно сутність і процедури послуг, пропонуються шляхи покращання якості їх надання [1, с.45].

У сучасній вітчизняній науковій літературі не приділяється достатньої уваги вивченню проблем формування сфери ДАП з усією відповідною інфраструктурою, тому наявні окремі дослідження не систематизовані, а ця сфера не знайшла комплексного закріплення в українському законодавстві.

Категорія послуг у систему державного управління зарубіжних країн прийшла з бізнесу. Зарубіжні науковці спочатку вивчали послуги, які надавались комерційними організаціями, а згодом в їх поле зору потрапили й ті, що надавалися державними органами. Згодом принципи надання послуг приватним сектором, а також пошук шляхів удосконалення роботи приватних підприємств лягали в основу досліджень про функціонування органів державної влади та покращання їх діяльності [2].

В європейському правовому полі адміністративні послуги вважаються компонентою так званих «послуг суспільного інтересу» (services of general interest) та «послуг суспільного економічного

інтересу» (services of general economic interest), котрі у вітчизняному науковому дискурсі є еквівалентними терміну «публічні послуги». Дана категорія традиційно означає послуги, що є особливо важливими для підтримання нормальної життєдіяльності суспільства.

Характерними рисами європейської моделі адміністративних послуг з точки зору організації їх надання є наступні:

1) єдність – спільні (єдині) базові принципи моделі ЄС забезпечують сумісність побудованих на її основі «національних» моделей країн-учасниць;

2) універсальність – єдина методологічна і технологічна платформи сприяють інтеграції до процесу надання адміністративних послуг кожного існуючого або новоствореного органу управління на будь-якому рівні (субнаціональний, національний, наднаціональний);

3) гнучкість – складові моделі максимально спрощують і раціоналізують систему відносин між суб'єктами процесу надання адміністративних послуг, водночас, уникаючи дублювання функцій [3, с.114].

В Європі ще на початку 1970-х років почали активно говорити про публічну оцінку дій влади, що була ініційована для вирішення проблем економічної стагнації, кризи управління та зниження рівня задоволеності населення діями влади. В таких країнах, як Великобританія, Нідерланди, Швеція, Фінляндія, США, Канада давно вже почали проводити дослідження роботи влади (опитування, анкетування, інтерактивне голосування).

У зв'язку з тим, що значна частина громадян нашої держави частково або повністю незадоволені обслуговуванням у державних структурах, для підвищення якості адміністративних послуг необхідно вивчати думку та побажання громадян не лише через зворотній зв'язок з державним органом чи органом місцевого самоврядування, а й через громадські організації. Необхідно досліджувати, в першу чергу, ініціативи громадськості європейських країн, щоб пізніше використовувати їх позитивний досвід і в нашій державі.

На думку Т. О. Буренко доцільно запровадити модель формування системи надання адміністративних послуг органами державної влади в Україні на основі досвіду країн Західної Європи, США, Канади, Нової Зеландії та інших країн з питань розбудови сервісної держави. Ці країни починаючи з кінця XX ст. використовували різні форми та моделі перетворень у рамках концепцій врядування («governance») та нового публічного менеджменту («new public management»).

Для України доречно використовувати елементи трьох основних моделей:

американської (США) – створення управління заново (reinvention);

вестмінстерської (Великобританія та Нова Зеландія) – побудова нового державного менеджменту (new public management);

європейської (насамперед Французької республіки) – нове публічне адміністрування (new public administration). Зазначена модель формування системи надання адміністративних послуг у нашій державі передбачає розподіл організаційних структур на три групи: вироблення політики щодо адміністративних послуг, надання адміністративних послуг, оцінювання системи надання адміністративних послуг органами державної влади.

Найбільш прийнятною для України є Європейська модель. На конституційному рівні в країнах – членах ЄС спостерігається закріплення основних принципів відносин держави і громадянина на основі їх взаємної відповідальності. Зважаючи на відсутність єдиного нормативно-правового акта щодо регулювання адміністративних послуг на рівні ЄС, правове регулювання в цій сфері характеризується національними особливостями країн – членів ЄС, на формування яких справили вплив європейські адміністративні традиції.

На відміну від української правотворчої практики, у більшості держав – членів ЄС правове регулювання надання адміністративних послуг здійснюється на рівні законів або кодифікованих нормативно-правових актів, що поширюють свою дію на всю сферу адміністративно-процедурних відносин, включаючи адміністративні послуги. Ряд питань нормативно-правового регулювання надання адміністративних послуг визначено в локальних актах органів місцевого самоврядування, які зазвичай мають широкий обсяг повноважень у цій сфері та несуть відповідальність за якість їх надання. Вагоме значення для регулювання надання публічних послуг у країнах ЄС відіграють міжнародні та європейські нормативно-правові акти, прийняті керівними органами Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та інших міжнародних і європейських регіональних організацій. Особливістю правового регулювання надання адміністративних послуг у країнах ЄС є вплив на правозастосовну практику правових норм, що сформовані в рішеннях Суду ЄС та Європейського суду з прав людини, та стосуються відносин органів публічної адміністрації з фізичними та юридичними особами [4, с.7-8].

Висновки. Забезпечення надання електронних адміністративних послуг в Україні повинно здійснюватися через ефективне правове регулювання, створення відповідної інфраструктури надання адміністративних послуг в електронній формі, закріплення однакової юридичної сили результатів надання адміністративних послуг у письмовій формі на паперових носіях та в електронній формі, а також здійснення спеціального навчання державних службовців тощо [4, с.9-10].

Досвід розвинутих країн відзначає також й економічний ефект від впровадження «електронного уряду», оскільки «електронне урядування» обходиться значно дешевше для державного бюджету, ніж звичайне урядування, що є вкрай важливим в умовах світової кризи. Слід зазначити, що у західних країнах, посилення контролю громадян над урядом, знаходиться на першому плані, для чого вводяться публічні оціночні показники його діяльності. В Україні таких програм поки ще немає. Однак, на нашу думку, тільки держава може вирішити завдання створення нових механізмів в режимі онлайн, які оптимізують спілкування громадян з владними структурами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Б. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / В. Б. Авер'янов, В. А. Дерець, М. І. Ославський та ін. ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : Юстиніан, 2007. – 288 с.

2. Всесвітня революція в державному управлінні – перспективи і виклики для України. Аналітичний центр «Академія». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.academia.org.ua/index.php?p_id= 46&id=599.

3. Сєніна А. О. Регуляторна політика держави в сфері адміністратвиних послуг: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / Анастасія Олександрівна Сєніна. – Харків, 2016. – 208 с.

4. Михайлюк Я. Б. Адміністративні послуги у країнах Європе1ського Союзу та України (порівняльно-правовий аспект): автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Спеціальність. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / Яна Богданівна Михайлюк. – Запоріжжя, 2016. – 20 с.

Смоловик Валентин Михайлович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Павлюк Валерій Валерійович,
к.н.держ.упр., доцент

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ АСПЕКТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті охарактеризовано важливі фінансові аспекти вищої освіти в Україні, проаналізовано зведені показники за рівнями освіти, видатків бюджету України, узагальнено механізми формування, організації та реалізації освітньої політики держави згідно із пріоритетами якості освітніх послугта освітньої діяльності.

Ключові слова: *освіта, вища освіта, фінанси, реформування, система, ендавменти, заклад вищої освіти.*

Актуальність. Перехід України до інноваційного типу економіки, поставив перед державою низку принципових вимог, головною з яких, є реформування сфери вищої освіти в Україні. У цьому контексті варто відмітити той факт, що прогресивний розвиток будь-якої сфери, зокрема й освітньої потребує регулярних фінансових вкладень. Перед вищою школою України поставили нереальне завдання – реформувати всю систему вищої освіти, однак рівень фінансування як і раніше залишився низький. Це основний фактор, що гальмує розвиток вищої школи неефективно впливаючи на функціонування всієї галузі, оскільки механізм фінансування закладів вищої освіти (далі – ЗВО) в умовах конкурентних відносин принципово відрізняється від традиційного, що формувався в умовах адміністративної економіки. У зв'язку з цим, проблема удосконалення механізму фінансування а також пошук шляхів вдосконалення фінансового забезпечення ЗВО є безсумнівно актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем фінансового забезпечення сфери освіти займалося чимало вітчизняних науковців, таких як В. Александров, Т. Боголіб, О. Красільник, З. Варналій, І. Вахович, О. Василик, Т. Єфименко, Г. Євтушенко, Н. Іванова, І. Каленюк, А. Касич, Ю. Коваленко, М. Кужелєв,

В. Малишко, В. Опарін, Л. Попович, Л. Шевченко, М. Соколов, І. Тарасенко, М. Житар та інші.

Метою є аналіз організації фінансування видатків на освіту, а також обґрунтування можливих пропозицій щодо його покращення.

Виклад основного матеріалу. Попри те, що Україна витрачає порівняно високу частку державного бюджету на вищу освіту. Чинна модель розподілу коштів у системі призводить до їхнього розпорошення між великою кількістю вишів, викладачів та студентів. При цьому викладачі отримують неконкурентну зарплату, коштів на оновлення матеріальної бази не вистачає. Зрештою, ресурсів не вистачає навіть для того, щоб на належному рівні забезпечувати якість навчання для студентів. За чинної моделі фінансування система гарантує мінімальні видатки – на зарплату, стипендії та частково на комунальні послуги – для усіх, на інші ж видатки навчальний заклад вимушений заробляти сам, у першу чергу – за допомогою залучення студентів контрактників

Згідно статті 71 Закону України «Про вищу освіту», фінансування державних вищих навчальних закладів здійснюється за рахунок коштів державного бюджету на умовах державного замовлення на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів та за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством, з дотриманням принципів цільового та ефективного використання коштів, публічності та прозорості у прийнятті рішень.

Фінансування комунальних вищих навчальних закладів здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів відповідно до Бюджетного кодексу України та інших джерел, не заборонених законодавством. Фінансування приватних вищих навчальних закладів здійснюється їх засновниками та з інших джерел, не заборонених законодавством [1].

Видатки зведеного бюджету України за рівнями освіти у 2014-2018 рр., (рис. 1) зведеного бюджету України на освіту показують % від видатків тенденцію до зменшення видатків з Бюджету України [2].

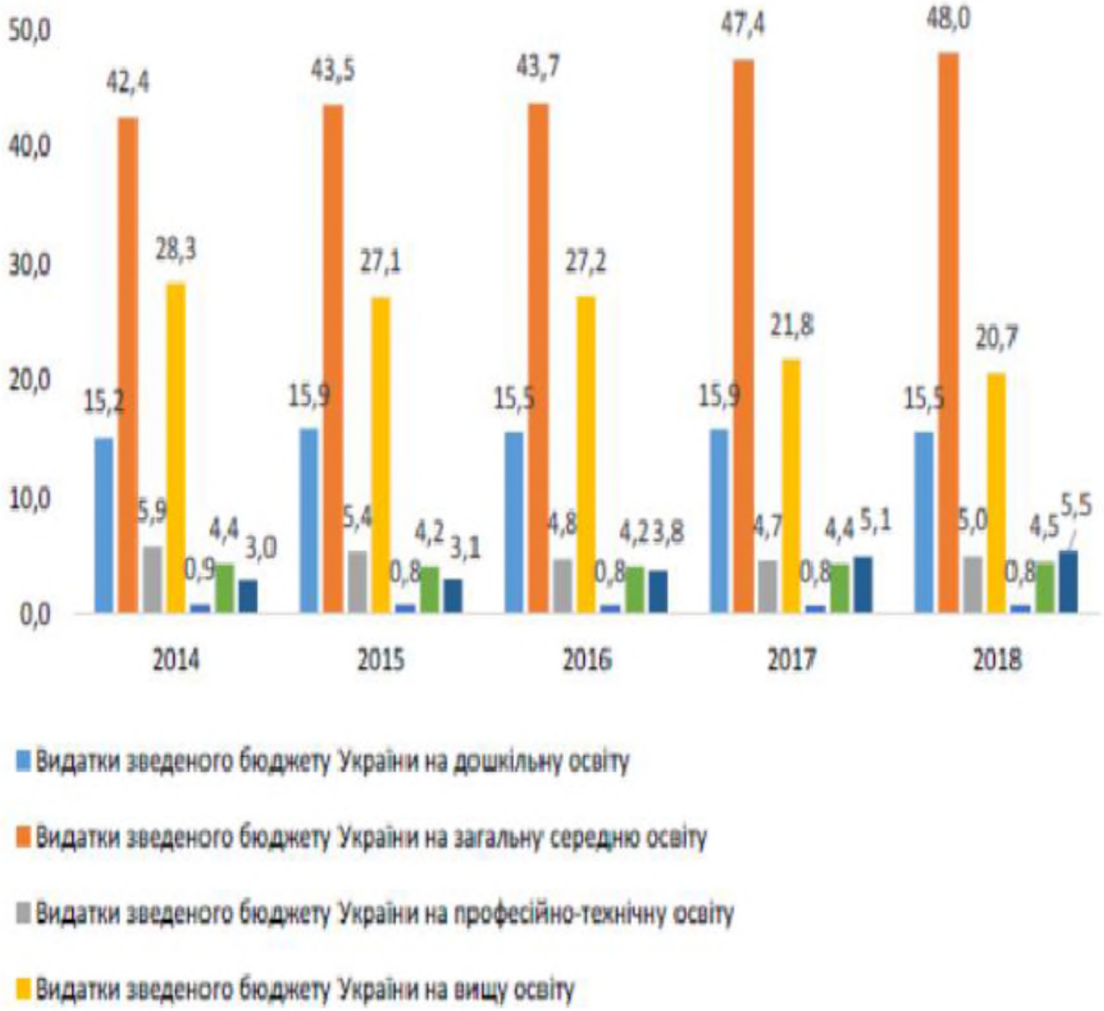

Рис. 1. Видатки зведеного бюджету України за рівнями освіти у 2014-2018 рр.

Джерело: [2].

Схема організаційних заходів, що комплексно забезпечують формування та реалізацію освітньої політики держави згідно з пріоритетами якості освітніх послуг і освітньої діяльності, наведена Л.Попович, яскраво демонструє забезпечення механізмів державного управління вищою освітою (рис. 2.)

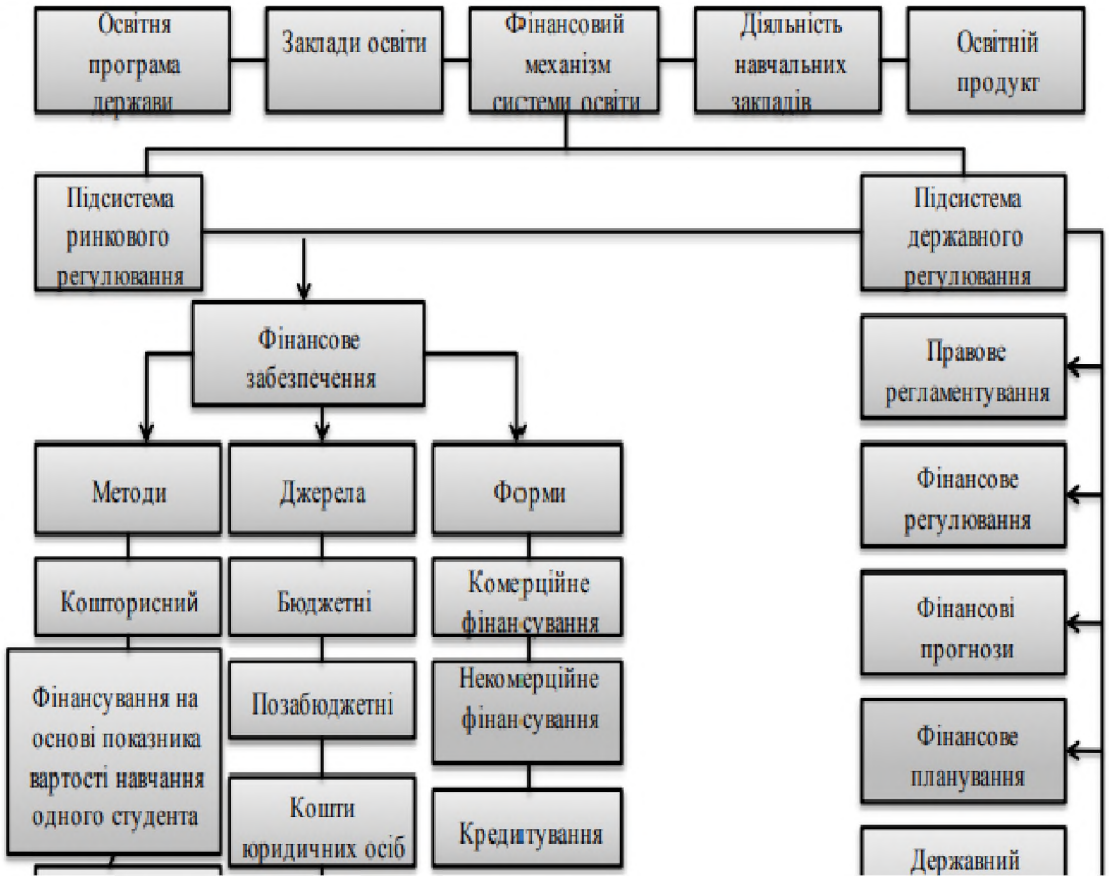

Рис. 2.Фінансово-економічне забезпечення ЗВО
Джерело: [3].

На рисунку систематизовано джерела фінансування навчальних закладів, що показують їхню різноманітність. Автор вважає, що це можна брати за основу під час відпрацювання ефективних механізмів нарощування фінансових ресурсів та системи якості менеджменту в ЗВО, які в свою чергу сприятимуть забезпеченню розширення джерел фінансування, рівний доступ населення до освітніх послуг впродовж усього життя, посилення контролю за ефективним розподілом фінансових ресурсів, формування доходної фінансової бази освітньої галузі, цільового використання коштів тощо. [3].

Новий закон про вищу освіту передбачив деякі новації у фінансовому забезпеченні діяльності ЗВО, зокрема:

• ЗВО можуть засновувати «сталі фонди» («ендавменти») — одержані від благодійних чи інших осіб кошти та інші матеріальні засоби, що призначені для інвестування або капіталізації на строк не менше 36 місяців, пасивні доходи від яких використовуються ЗВО у порядку, визначеному благодійником;

• ЗВО мають право відкривати свої поточні рахунки не лише у Держказначействі, а й у державних банках, що зменшує контроль за використанням цих коштів та сприяє фінансовій автономії ЗВО;

• передбачено корегування числа одержувачів академічних стипендій: [4].

За той період , що минув з часу набрання чинності нового закону про вищу освіту, була прийнята нормативна база, що дозволяє ЗВО розміщувати власні надходження на рахунках у державних банках (див. постанови КМУ від 26.08.2015 р. № 657 та від 02.09.2015 р. № 719). Однак, нажаль жодна інша з наведених фінансових новацій не була реалізована, оскільки не розроблені та не прийняті необхідні підзаконні акти. Водночас, у сфері фінансування ЗВО здійснена низка «точкових» заходів, які сьогодні можна оцінювати як експериментальні. Так, у лютому 2016 р. ЗВО отримали можливість відраховувати до 20% студентів без скорочення штатної чисельності викладачів. З одного боку, це дозволить відраховувати неуспішних студентів, які навчаються за кошти державного бюджету. З іншого боку, цей крок не вплине на необхідність утримання у стінах університетів студентів-контрактників, оскільки їх відрахування означатиме втрату університетами їхньої плати за навчання.

У 2016 р. проведений експеримент «місце держзамовлення йде за абітурієнтом», тобто коли частина місць державного замовлення та відповідне фінансування були перерозподілені на користь тих університетів, у які подали заяви про вступ абітурієнти із вищими балами ЗНО показав, що в результаті 11 регіональних та 9 столичних ЗВО, які стали лідерами за залученням додаткових абітурієнтів за цією схемою, збільшили сумарну кількість місць держзамовлення з 18177 до 21713 осіб, або на 19,5%. В результаті експерименту було з»ясовано, що одержати безкоштовну вищу освіту у провідних ЗВО України зможе на 3500 абітурієнтів більше, ніж якби цей експеримент не був проведений [обчислено за 5].

Відтак, держава хоча і повільно, але робить кроки щодо удосконалення моделі фінансування вітчизняних ЗВО. Наприклад, МОН розробив проект зміни всієї системи державного фінансування ЗВО. Передбачається, що держава фінансуватиме освітню діяльність ЗВО таким чином:

- Базове («блочне») фінансування, коли ЗВО гарантовано отримає від держави на поточний рік 80 % від тієї суми, яку цей ЗВО

одержав минулого року. Це дає змогу планувати свою діяльність на наступний рік;

- Фінансування за показниками результативності роботи ЗВО, коли додаткові кошти від держави, в розмірі який визначатиметься залежно від визначених показників, які й досі є предметом обговорення. За попередньою пропозицією, враховуватимуться конкурс на вступ до ЗВО, наукова діяльність, наявність капіталомістких (наприклад інженерних) спеціальностей, працевлаштування випускників та ін.;

- Завдяки соціальному фонду питання виплати стипендій буде виведене з відома МОН і передане до Мінсоцполітики, що дозволить краще врахувати потреби студентів у стипендіальному забезпеченні;

- Планується створення окремого фонду капітальних видатків, кошти якого спрямовуватимуться на проекти розвитку ЗВО та капітальні інвестиції. Нині, держава практично не фінансує такі видатки. Метою створення фонду державної цільової підтримки є забезпечення доступності вищої освіти для малозахищених категорій населення [6].

Висновки. Таким чином, можливими шляхами розв'язання існуючих проблем в галузі фінансування вищої освіти є: вивчення та імплементація передового світового досвіду щодо фінансування освіти; впровадження різноманітних форм співфінансування ЗВО державою та бізнесом; пряме бюджетне фінансування на покриття витрат; пряме бюджетне фінансування за програмно-цільовим методом (орієнтоване на досягнення 27 результату); бюджетне фінансування з використанням державних зобов'язань (освітніх ваучерів, особливо для талановитих дітей); освітнє кредитування; освітні заощадження; грантове кредитування; отримання плати за навчання від споживачів освітніх послуг; корпоративне фінансування (коштом корпорацій або майбутніх роботодавців). І безумовно вдосконалення інституційно-правового поля з метою подальшого розвитку меценатства, спонсорства; розробка та впровадження дієвого механізму кредитування вищої освіти; стимулювання науково-дослідної та інноваційної діяльності ЗВО тощо.

Вивчення різноманітних аспектів фінансування державних ЗВО вимагають подальшого розвитку, і в першу чергу – дослідження основних показників, автономії закладів вищої освіти які визначають сучасний стан ЗВО, а також ключових тенденцій їх діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рябков К, Покідіна В. Ендавмент у вищій школі: світова практика і українське сьогодення URL: / [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://cost.ua/files/endowment_report_2015-11-20-final.pdf (дата звернення: 25.12.18).

2. Державна служба статистики України. Статистична інформація. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vuz_u.html (дата звернення: 25.12.18).

3. Попович Л.О. Загальні аспекти механізму фінансування вищих навчальних закладів/Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України, № 1, 2017 231/[Електронний ресурс].– Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/znpnudps_2017_1_18.pdf

4. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. — http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18., стаття 62, п. 4.

5. (обчислено за [«Місце йде за абітурієнтом»: ТОП-20 ВНЗ, що збільшили держзамовлення/ [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/08/01/%E2%80%9Cmiscze-jde-zaabiturientom%E2%80%9D-top-20-vnz,-shho-zbilshili-derzhzamovlennya/]).

6. Нова модель фінансування вищої освіти повинна бути прозорою й ефективною у використанні бюджетних коштів/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/03/15/inna-sovsun-nova-modelfinansuvannya-vishhoyi-osviti/.

Смоловик Олександр Михайлович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Халецький Андрій Вікторович,
к.н.держ.упр., доцент кафедри менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В РЕГІОНІ

Постановка проблеми. Сучасний розвиток провідних країн світу тісно пов'язаний з розвитком та впровадженням енергоефективності та енергозбереження.

Енергоефективне суспільство здатне успішно вирішувати завдання сталого соціально-економічного розвитку на екологічних принципах шляхом відповідного забезпечення країн енергоресурсами і оптимізації енергетичних витрат.

Саме тому формування та реалізація державної політики енергоефективності та енергозбереження має забезпечити не тільки інтенсивний стійкий розвиток суспільства, але й є умовою забезпечення достатнього рівня енергетичної безпеки країни, що й зумовлює актуальність даної теми.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженнями концептуальних засад забезпечення та реалізації енергетичної ефективності державної політики країни, займалися такі вчені, як: О.Веклич, С.Денисюк, Б.Додонов, А.Карпец, О.Оржель, М.Топалов, Н.Шлапак та інші.

Чимало питань стосовно визначення напрямів реалізації державної політики енергоефективності та енергозбереження як необхідної передумови забезпечення енергетичної безпеки України залишаються недостатньо дослідженими.

Мета дослідження – визначення особливостей реалізації державної політики в галузі енергозбереження та енергоефективності регіонів, як необхідної передумови забезпечення енергетичної безпеки України.

Виклад основного матеріалу. Україна, ставши повноправним членом Енергетичного Співтовариства, взяла на себе зобов'язання імплементувати цілий ряд європейських директив і регламентів, які в

майбутньому сприятимуть гармонізації законодавства України відповідно з європейською нормативно-правовою базою, зокрема у сфері енергоефективності. Проте, в Україні сьогодні відсутня скоординована та чітко сформульована національна політика підвищення енергоефективності. Наявні бар'єри на шляху політики енергоефективності [4]:

– недостатнє усвідомлення значущості енергоефективності;
– недостатність статистичних даних і невисокий рівень обізнаності;
– «розмитість» або суперечливість стимулів;
– екологічні фактори;
– методологія встановлення тарифів;
– високі транзакційні витрати;
– відсутність конкуренції [4].

Зазначені бар'єри необхідно подолати, з метою сформування в Україні енергоефективного суспільства, яке створено в багатьох європейських країнах.

В Енергетичній стратегії України на період до 2030 року визначено, що:

"... гарантування енергетичної безпеки – це досягнення стану технічно надійного, стабільного, економічно ефективного та екологічно прийнятного забезпечення енергетичними ресурсами економіки і соціальної сфери країни, а також створення умов для формування і реалізації політики захисту національних інтересів у сфері енергетики" [2].

Енергетична ефективність на сьогоднішній день одним із пріоритетів Європейського Союзу. Про це свідчать численні законодавчі документи Співтовариства. Для держав-членів встановлюють стратегічні орієнтації (зелені книги), за якими зазвичай слідують програми спільних дій (білі книги, плани дій) і які іноді супроводжуються зобов'язаннями для держав-членів щодо досягнення певних цілей і способів дій, які потрібно використовувати (директиви). Якщо у більшості економічно розвинених країнах розпочалося, то у провідних країнах світу на сьогодні завершується формування енергоефективне суспільства.

На сучасному етапі розвитку ЄС енергетична політика є одним з провідних напрямків його внутрішньої і зовнішньої політики. Вона являє собою стратегію, мета якої домогтися енергетичної незалежності

регіону і забезпечити енергетичну безпеку всіх учасників Євросоюзу. На країни-члени ЄС поступово накладається все більше зобов'язань, пов'язаних з підвищенням енергоефективності.

Не зважаючи на той факт, що Україна є достатньо забезпеченою енергетичними ресурсами країною, вона змушена закуповувати значні обсяги різних видів енергоресурсів за кордоном.

За даними Антимонопольного комітету України, наша держава виробляє тільки 2/3 енергоносіїв, які споживає. Як наслідок, у 2018 році Україна імпортувала 19% нафти та газоконденсату, 27% вугілля, 33% газу, 77% нафтопродуктів та 100% атомного палива [3].

У зростанні споживання немає нічого небезпечного, якщо це супроводжується одночасно зростанням виробництва й активним запровадженням енергозберігальних технологій, що дають змогу істотно скоротити витрати енергоресурсів на одиницю продукції або на кожну гривню виробленого ВВП країни.

На жаль, попри значні запаси енергоресурсів, Україна значною мірою залежить від імпорту енергоресурсів.

За офіційними оцінками Єврокомісії, без серйозних додаткових зусиль неможливо виконати існуючу індикативну ціль в галузі енергозбереження – забезпечити 20-ти % збільшення енергоефективності до 2020 року. Багато країн ЄС не готові вкладати додаткові кошти в проекти енергозбереження з врахуванням жорстких екологічних обмежень. У підсумку прийнята 25 жовтня 2012 р. Директива 2012/27 про енергоефективність не передбачає введення обов'язкових нормативів (зберігається принцип індикативного планування), а всі передбачені Директивою заходу навіть за офіційними оцінками забезпечать збільшення енергоефективності лише на 17%.

Досвід провідних країн підтверджує, що органи державного управління України, учасники процесів по впровадженню енергоефективності та приватний сектор повинні об'єднати зусилля, щоб досягти необхідного масштабу і своєчасного впровадження енергоефективності, необхідної для сталого економічного розвитку. Міжнародний досвід свідчить про те, що за відсутності скоординованої національної політики і чіткого керівництва на найвищому рівні заходи з підвищення енергоефективності не приносять суттєвих результатів [4].

Для України необхідно визначити точки зростання науково-технічної та інноваційної діяльності в галузі енергозбереження та енергоефективності являють собою такі напрями та види науково-

технічної та інноваційної діяльності, які при їх реалізації можуть дати найбільш суттєвий ефект і стати свого роду локомотивом розвитку енергоефективного суспільства. Можна сформулювати основні пріоритети (точки росту) науково-технічної та інноваційної діяльності в галузі енергозбереження та енергоефективності в Україні [6]:

– мінімізація існуючих в Україні енергетичних втрат (головним чином електричної та теплової енергії) при виробництві, передачі та використанні енергії на основі розробки і впровадження інноваційних технологій;

– зниження енергоємності виробництва вітчизняних промислових товарів та послуг;

– експорт продуктів, а не сировини;

– розвиток альтернативних (нетрадиційних) відновлюваних джерел енергії;

– забезпечення балансу між централізованою і розосередженою енергетикою;

– використання інтелектуальних енергетичних систем згідно концепції Smart Grid:

– ліквідація регіональних диспропорцій;

– регіональна інтеграція в області енергетики, створення енерготехнологічних кластерів;

– використання технологій, які забезпечують перехід до «штучних» енергоносіїв;

– розробка і впровадження інноваційних технологій для використання твердих побутових відходів в паливних цілях;

– підвищення енергоефективності автомобільної галузі, використання електромобілів;

– підвищення рівня енергоефективності та енергозбереження в соціальній сфері.

Висновки. Для реалізації Україною потенціалу підвищення енергоефективності необхідні спільні та узгоджені дії з боку законодавчої, та виконавчої влади. Для реалізації послідовної та скоординованої політики енергоефективності Україні необхідно, в першу чергу, здійснити два кроки: системну координацію розробки, реалізації та координації дій щодо стимулювання енергоефективності в різних секторах економіки; удосконалення статистичної звітності, процедури збору та аналізу даних про енергоємності у всіх секторах української економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аллард Ф., Сеппанен О. Политика Европы в области повышения энергетической эффективности зданий [Электронный ресурс] //www.abok.ru/for_spec/articles.php?nid=4096

2. Енергетична стратегія України на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України №145-р від 15.03.2006 URL : zacon1.rada.gov.ua.

3.Звіт антимонопольного комітету України за 2016 рік. URL : http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document? id=133712&schema= main.

4. Топалов М. П'ять фактів про українську енергетику, які повинен знати кожен. URL : https://www.epravda.com.ua/news/2017/11/1/ 630658/.

5. Звіт антимонопольного комітету України за 2016 рік. URL : http://www.amc.ov.ua/amku/doccatalog/document? id=133712&schema= main.

6. Карпец А. Ілюзії енергонезалежності. URL : http://eizvestia.co m/uk/ekonomikaukr/full/2703-ilyuzii-energonezalezhnosti

Степура Дмитро Григорович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Родченко Ігор Юрійович,
к.н.держ.упр., доцент кафедри менеджменту

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Постановка проблеми. Сучасна Україна тривалий час перебуває в стані системної кризи, що охопила більшість сфер суспільного життя. Це зумовлює пошук інноваційних шляхів і способів виходу з неї. Кризовий стан суспільства вимагає зміни всієї системи цінностей і функціонуючих публічних інститутів, гостро стоїть необхідність модернізації системи публічного управління. Необхідність модернізації системи публічного управління в Україні обумовлюється також геополітичними чинниками, першочерговими цілями та особливостями

сучасного державного будівництва, орієнтирами, принципами й змістом публічної політики у сфері модернізації та регулювання взаємовідносин між інститутами громадянського суспільства та державою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спроби дослідити проблематику удосконалення системи публічного управління в сучасній Україні розпочалися порівняно нещодавно. Це питання досліджували такі науковці, як Н. А. Буличева, Н. В. Васильєва, О. Н. Євтушенко, Ю. О. Ковальова, Я. В. Коженко, І. Б. Коліушко, В. Я. Місюра,Т. В. Мотренко, Ю. І. Пивовар, А. В. Соколов, В. П. Тимощук, Н. М. Хома та ін. Віддаючи належне їх науковому доробку, слід зауважити, що модернізація сфери публічного управління все ще недостатньо розкрита у вітчизняній науці публічного управління та адміністрування.

Мета статті. Основною метою дослідження є теоретико-методологічний аналіз моделі публічного управління, а також принципів її застосування в умовах реформування публічного сектору України.

Виклад основного матеріалу. Перехід до постіндустріальної епохи, яка характеризується розвитком інформаційної економіки, мережевої структури соціально-економічних і політичних відносин, визначає нові тренди публічного управління, які змінюють на міжнародному рівні існуючий порядок, а процеси глобалізації та глокалізації активно об'єднують/роз'єднують країни, регіони, політичні та громадські рухи. Як цілком слушно вважає Е.Гідденс, глобалізація представляє собою складне переплетіння цілого ряду процесів, які розвиваються суперечливо або, навіть, у протилежних напрямках [1, с. 29]. Про це свідчать відкритість економіки, інтенсифікація гуманітарних потоків, розвиток комунікативних систем, інтернаціоналізація суспільних практик. На думку Е.Гідденса, в умовах глобалізації необхідним є дотримання рівноваги між державою, економікою, громадянським суспільством і процес демократизації демократії, який передбачає ефективне делегування повноважень, альтернативні демократичні процедури, співробітництво політичних партій і зацікавлених груп,виховання культури громадянськості [1, с.90-95].

Сьогодні, як свідчить теорія і практика публічного управління, моделі світового порядку та ідеологічні концепти, актуальні ще 10-20 років назад, переживають кризу, тому нагальними стають пошуки нових управлінських рішень щодо подолання нових викликів глобалізованого світу, зокрема: забезпечення глобальної безпеки; вирішення

локальних конфліктів; ефективність структур ООН, НАТО та інших міжнародних інституцій; подолання економічних криз; залучення якомога більшого кола суспільних груп та груп інтересів до процесу формування політики у тій чи іншій сфері, пошук компромісу між ними. В центрі цих проблем опинилася сьогодні Україна і від того, яким буде новий міжнародний порядок, залежить подальший розвиток країни, її територіальна цілісність, спроможність захищати суверенітет, результати реформ.

Звернемо увагу, що до України повною мірою можна віднести характеристики, які надає Ф.В.Рюб щодо особливостей трансформаційного періоду в Центральній та Східній Європі, підкреслюючи одночасність чотирьох різних процесів: будівництво національної держави, політичне введення ринкової економіки, демократизація політичної системи і побудова громадянського суспільства. Швидкість перебігу цих процесів є зворотною стороною глибини бажаної трансформації. Тому консолідація є більш тривалою та може призупинитися парадоксами, які виникають на її шляху: між консенсусом і конфліктом, між включеністю і керованістю, між демократичним схваленням та ефективністю політичної системи [2, с.435-473].

Аналізуючи перспективи розвитку публічного управління, науковці по-різному оцінюють тенденції та можливості їх реалізації у трансформаційному світі. Так, за О.Тоффлером, перехід від економіки «фабричних труб» до економіки, заснованої на комп'ютерах, потребує масового переміщення влади, яка має орієнтуватися перш за все на продукти розумової праці: наукові і технологічні дослідження, навчання робочої сили, складне програмне забезпечення, більш умілий менеджмент, розвинуті комунікації, електронні фінанси [3, с.203].

За З.Бауманом, глобалізація висунула на перший план нову технологію влади, яка характеризується тим, що вищі ешелони нової ієрархічної влади мають здатність стрімко пересуватися, тоді як нижчі рівні характеризуються нездатністю уповільнити цей рух та власним нерухомим станом. В нових умовах непотрібним стало як інструмент домінування нормативне регулювання, але у нових еліт з'явилися нові прийоми роз'єднання громадян, заперечення зобов'язань, ухилення від відповідальності перед населенням, що дає можливість утримувати у покорі громадян [4, с. 44-45]. На його думку, особливості нового управління виявляються в тому, що різницю між внутрішнім і світовим ринками стає все важче встановлювати, оскільки глобальні

фінансові ринки диктують всій планеті власні закони і правила, а глобалізація тотально розповсюджує їх логіку на всі аспекти життя. Нечисленні задачі, які віддаються на відкуп державі і вирішення яких від неї чекають, зводяться до забезпечення збалансованості бюджету, підтримки порядку на місцевому рівні, регулювання підприємництва з метою захисту населення від особливо негативних наслідків ринкової анархії.

З. Бауман вважає, що для забезпечення свободи маневру і безмежного розширення можливостей переслідувати свої цілі світова фінансова, торгова та інформаційна системи зацікавлені в політичній фрагментації планетарного масштабу. Це перетворює держави на місцеві поліцейські ділянки, які забезпечують мінімально необхідний для ведення бізнесу порядок, але не здатні обмежити свободу міжнародних компаній. Одним з наслідків нової глобальної свободи пересування стає зростання складності, а інколи і неможливість реакції на соціальні проблеми через ефективні колективні дії [4, с. 240-243].

Отже, ми спостерігаємо процес, у якому, з одного боку, в результаті глобалізації економічного простору, в якому активно діють транснаціональні корпорації, зменшується монополія держави на владні функції і держава втрачає можливість використовувати такі традиційні інструменти макро-економічного регулювання як митні збори, експортні субсидії, валютний курс, ставка рефінансування, ін. Внаслідок цього в світі активно формується нова конструкція національної влади і управління: законодавчо-політична і виконавчо-розпорядча влади дедалі більше концентруються на наднаціональному та регіональному рівнях, а на внутрішньодержавному рівні відбувається формування окремих моделей управління, в залежності від рівня розвитку демократії та інститутів громадянського суспільства.

З іншого боку, одним з глобальних явищ стає протекціонізм, коли національні уряди посилюють заходи щодо захисту внутрішнього виробника, що ми спостерігаємо на прикладі політики Д.Трампа, який ввів нові американські мита на сталь та алюміній для ЄС, Канади та Мексики та розпочав торгівельну війну з Китаєм. Світовий банк вказує на ризики політичних змін, «поляризацію громадської думки», антиглобалістські настрої і зростаючий вплив популістських сил по всьому світу [5]. Такі торговельні та геополітичні конфлікти між країнами заважають зростанню глобальної економіки та вимагають ширшого діалогу. Так, в комюніке зустрічі міністрів фінансів і голів

центробанків двадцяти найпотужніших економік світу (G20) 22 липня 2018 р. зазначено, що серед посилення ризиків – підвищена торговельна та геополітична напруженість, а також нерівність [6].

Так, стратегічна концепція Д.Трампа «Америка понад усе», яка передбачає підтримку національних виробників, обмежує можливості зовнішнього доступу на ринок США, що викликає адекватну реакцію з боку партнерів Америки. Крім того, незважаючи на поглиблення партнерства між США та КНР, вони зберігають низку суперечностей, які стосуються лідерства у світі, а також дисбалансу у торгівлі сторін. У свою чергу це призводить і до збереження торгівельних бар'єрів між ними. Значні проблеми у поглибленні процесів світової глобалізації створює посилення агресивності зовнішньої політики окремих країн, насамперед Росії, Північної Кореї та Ірану. Військова агресія Росії проти України є яскравим прикладом «безпомічності» міжнародного права і руйнування міжнародного порядку, який не здатні захистити США та ЄС. І хоча наслідком цього постає підвищення загроз виникнення нових війн та збройних конфліктів, а також поширення практики застосування санкцій проти порушників міжнародних правил мирного співіснування, що завдає вагомих збитків торгівлі та інвестиціям,рішучих кроків щодо захисту України з боку світових партнерів не спостерігається.

Висновки. Управління, здійснюване меритократичною елітою, позитивно відобразиться на суспільстві, оскільки сприятиме розвитку людського потенціалу й талантів індивідів, сприятиме гуманізації суспільства, поширенню культури толерантності, досягненню консенсусу. Отже, наведені приклади актуальних трендів публічного управління свідчать, як зазначав З. Бауман, про стан «між владами» – inter regnum, коли новий світ виникає по частинах, по шматочках, і кожен шматочок –це свого роду досвід, експеримент, який ми змушені ставити. У цьому відношенні Україна має рухатися інноваційним шляхом удосконалення моделі управління в публічному секторі. Відповідно, публічне управління повинно ґрунтуватися на цінностях цивілізаційного та формаційного розвитку, громадянського суспільства та забезпечувати максимальне включення громадян до управління державою для досягнення легітимно розроблених і визнаних цілей прогресу, забезпечувати пошук компромісів або усунення соціальних, економічних і політичних суперечностей у суспільстві. Важливо розуміти,що встановлення ступеня задоволеності суспільних потреб не є

самоціллю для публічного управління, отже, з точки зору підвищення його результативності та ефективності, в країні має бути забезпечено функціонування публічних організацій таким чином, щоб задоволення потреб та вирішення проблем суспільства відбувалось своєчасно і повною мірою за умови раціонального та ефективного використання суспільних ресурсів стійким та надійним чином, за рахунок постійного та об'єктивного моніторингу розвитку суспільних, колективних та індивідуальних потреб, інтересів та цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гідденс Е. Нестримний світ, як глобалізація перетворює наше життя / Еміль Гідденс – К.: Альтерпрес, 2004. – 100 с.

2. Рюб Фридберт В. Три парадокса консолидации в новых демократиях Центральной и Восточной Европы / В.Фридберт Рюб // Повороты истории. Постсоциалистические трансформации глазами немецких исследова-телей: В 2 т. Т.1. - СПб., М., Берлин: Европейский университет в Санкт-Петер-бурге, Летний сад: Berliner Debate Wissenchafts Verlag , 2003. – С.435-473.

3. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: Знание, богатство и сила на пороге XXI века / Элвин Тоффлер; [Пер. с англ. В.В.Белокосков и др.]. – М.: АСТ, 2001–с. 579-611.

4. Бауман З. Индивидуализированное общество / Зигмунт Бауман. / Пер. с англ. под ред. В.Л.Иноземцева; Центр исслед. постиндустр. о–ва, журн. «Своб. мысль» – М. Логос, 2002. – L XIII, 324 с.

5. Римська декларація – Служба зовнішньої діяльності ЄС – Режим доступу до ресурсу: https://eeas.europa.eu/delegations

6. Заява G20: Напруженість у світі загрожує зростанню економіки ...–Режим доступу до ресурсу: https://day.kyiv.ua/uk/news/230718-napruzhenist-u-sviti-zagrozhuye-zrostannyu-ekonomiky-zayava-g20

Стетюха Олександр Миколайович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Самойлова Ірина Іванівна,
к.н.держ.упр., доцент

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Актуальність тематики дослідження. практичними завданнями Управлінський процес являє собою систему різних відносин, у якій мають місце прямі і зворотні зв'язки. Вплив суб'єкта, що управляє (органа, посадової особи) на об'єкт, – це встановлення прямих зв'язків з об'єктом. Вплив може бути активним, навіть силовим, а може бути м'яким «управлінням дирижера» чи зовсім навіть непомітним. Для гарного налагодженого управління характерним є останнє: не аврали і штурми, надзвичайні чи екстрені заходи, а непомітна на перший погляд управлінська робота завжди дає найкращий ефект, коли форми прямого управління різко змінюються. Проте застосовувати їх необхідно вкрай обережно, так як вони можуть зруйнувати управлінський механізм. Об'єктом управлінського впливу, прямих зв'язків являється не тільки зовнішній по відношенню до управляючої системи об'єкт, але й різні ланки самої управляючої системи, між якими встановлюються або вертикальні зв'язки підпорядкування, або субординації (ієрархія), або горизонтальні. В останньому випадку вони зводяться до координації, взаємодії, взаємодопомоги для здійснення єдиних цілей державного чи муніципального управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У витоків дослідження публічного управління в США стояв Вудро Вільсон, який ще у 1887 р. в есе під назвою « Вивчення адміністрації» («The Study of Administration») вперше вводить поняття публічне управління (public governance) і публічна адміністрація (public administration). З розвитком синергетики (Хакен), одного з напрямків концепції самоорганізації, були вироблені спроби математичного моделювання соціальних і психічних процесів. З теоретико-методологічної точки зору концепції самоорганізації є реалізацією системної моделі, з якою пов'язані багато наукових напрямів, що мають відношення до

психології: структурологія К. Леві-Стросса і М.Бахтіна, загальна теорія систем Л.фон Барталанфі, вчення про домінанту А.Ухтомського. У самій психології у перші десятиріччя XX ст. виникли напрямки концепцій синергетики, які мають ряд загальних рис: гештальттеорія, психоаналіз, аналітична психологія. Концепція самоорганізації – науковий напрямок, що виник у 50-60-х рр. XX с. на основі статистичної фізики (І.Пригожин, Г.Хакен), теорії систем і кібернетики (Г. фон Ферстер, Х.Матурана), що вивчають закономірності виникнення структури у нерівовагомих системах неупорядкованих елементів. Саме ця теорія самоорганізації і є центральною у публічному адмініструванні.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення базових теоретико-методологічних засад становлення та розвитку публічного адміністрування, систематизація результатів наукового пошуку в цій сфері та формування відповідних узагальнюючих висновків.

Виклад основного матеріалу. Публічне адміністрування (public administration) протягом XX ст. розвивалось як невід'ємна частина політичної науки (political scienze) у відриві від предметного поля і підходів, розроблених у менеджменті (generic management). Як у вітчизняній, так і в закордонній науці та практиці управління, проблема відносин бізнесу, влади і суспільства завжди була однією з найбільш актуальних тем.

На початку XXI ст. стало очевидно, що сфери та інтереси бізнесу і політики, політики і суспільства, ринку і суспільства стали все більше відокремлюватись один від одного. Аналогічна тенденція до розділу і методологічної відокремленості проявлялась в економічних, політичних і соціально-гуманітарних науках. Це знайшло відображення і в підходах до публічного адміністрування. Класична теорія менеджменту у державному секторі реалізувалася на практиці через модель публічного адміністрування (англ. – public administration), неокласична теорія менеджменту – через модель публічного управління (англ. – public management), сучасна теорія менеджменту –через модель нового публічного управління (англ. – new public management). Ціла низка політичних, соціально-економічних та інституційних факторів спричинила появу нової форми управління у публічному секторі. Нові реалії вимагали застосування нових підходів до управління: заміни традиційних способів управління, що базувалися на застосуванні владних повноважень та чітких бюрократичних процедур, на такі, що зорієнтовані на надання якісних публічних послуг.

Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід установ, запровадження ринкового стилю управління, децентралізація, фокусування уваги на результатах, а не на процедурах –основні чинники, що вплинули на появу нової форми управління у державному секторі. Публічне управління стосується ефективного функціонування всієї системи політичних інституцій. У літературі можна знайти багато різних визначень публічного адміністрування та публічного управління. У глосарії Програми розвитку ООН знаходимо твердження про те, що термін "публічне адміністрування" має два тісно пов'язаних значення [1]:

1) цілісний державний апарат (політика, правила, процедури, системи, організаційні структури, персонал тощо), який фінансується за рахунок державного бюджету і відповідає за управління і координацію роботи виконавчої гілки влади та її взаємодію з іншими зацікавленими сторонами в державі, суспільстві та зовнішньому середовищі;

2) управління та реалізація різних урядових заходів, що пов'язані з виконанням законів, постанов та рішень уряду та управління, що пов'язане з наданням публічних послуг.

Як якісно нова форма, «публічне адміністрування» має унікальні властивості, а саме: транспарентність, легітимність, демократичність, гнучкість. Зробимо висновок, що публічне адміністрування – це цілеспрямована взаємодія публічних адміністрацій з юридичними та фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів та підзаконних актів і виконання частини основних функцій: орієнтуючого планування, що визначає бажані напрямки розвитку;створення правових, економічних та інших умов для реалізації інтересів учасників взаємодії;розподілу праці;кооперування та координування діяльності;моніторинг результатів.

Досліджуючи проблеми управління в цілому, теорія державного управління (публічного адміністрування) не підміняє і не дублює інші науки, які займаються суміжною проблематикою. Самостійний предмет публічного адміністрування складається із трьох великих елементів. Перший становлять проблеми взаємодії різноманітних сторін управління, які вивчаються іншими науками. Досліджуючи ці аспекти та виявляючи їх закономірності, публічне адміністрування, як наука, досягає більш повного та глибокого пізнання адміністративної реальності [2]. Другу частину становлять питання, що вивчаються виключно

в рамках та за допомогою інструментарію означеної науки. Третя частина це проблеми, які не вивчаються жодною іншою галуззю науки, а тому мають суттєве значення для вдосконалення публічного адміністрування взагалі. Це питання наукової організації праці в сфері виконавчої влади, запровадження в роботі державного апарату сучасних інформаційних технологій, питання оптимізації процесів державного управління та управлінських функцій, послуг тощо. Відповідно в центрі уваги цієї науки перебувають такі наукові поняття і категорії як функції, принципи,структура методи та форми діяльності апарату державного управління, а предметом науки публічного адміністрування є процеси, форми та закономірності, що пов'язані із організацією державної влади та державного управління, та напрямки їх розвитку та удосконалення. Отже, наукова галузь «Публічне адміністрування» має своє чітко окреслене об'єктно-предметне поле досліджень, а саме – один з основних видів діяльності держави –здійснення виконавчої влади та надання державних послуг. Воно синтезує соціально-політичний, історичний, юридичний, соціологічний, економічний, психологічний підходи, не обмежуючись і не зливаючись при цьому з жодним із них [3].

Виходячи із етимології понять управління та адміністрування,можна засвідчити,що,не дивлячись на загальну синонімічність та вживаність у практично однакових випадках, вони мають різне значення. Управління

Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід передбачає імперативність у процесі його впровадження безумовність виконання, та, як наслідок, прийняття управлінських рішень, обмеження прав у певних випадках меншої частини суспільства. Адміністрування ж, слід розуміти як форму надання управлінської послуги, при якій враховуються інтереси всіх верств суспільства. Адміністрування має фундамент діалогічності, гнучкості у питаннях формування як конкретних управлінських рішень, так і стратегії розвитку держави або регіону в цілому. У рафінованому вигляді, в адмініструванні чиновник виступає лише найманим слугою який задовольняє потреби суспільства залишаючись при цьому не заангажованим однією з сторін. Наука публічного адміністрування досліджує три основні глобальні підходи [5]:

1) ринково-ліберальний, який сформульовано в концептуальних моделях "нового менеджменту", "оновленого управління", що спирається на ринкову модель, де громадянин виступає в ролі споживача або клієнта;

2) ліберально-комунітаріаністський, що розвивається в концепції "політичних мереж" і спирається на розвиток структурних взаємовідносин(договірних) між політичними інститутами держави і суспільства, які визнають рівність громадян як і інших суб'єктів мережі;

3) демократичного громадянства, що спирається на особливе "рецептивне" адміністрування, яке має слугувати громадянину, а не клієнту і споживачу (до останнього напряму належать концепція "рецептивного адміністрування").

Усі три концепції конкурують одна з одною не тільки в теоретичному плані, але і у практичному використанні в тій чи іншій області або країні. Головне, що складає зміст, теорію публічного адміністрування як наукової дисципліни, – це вивчення найважливіших функцій держави як інституту управління суспільством, закономірностей і принципів їх реалізації, наукове обґрунтування державної політики як основи й системо-утворюючого елементу управління.

Висновки. Сучасна система публічного управління охоплює багато підсистем, а саме: політичну, економічну, соціальну, адміністративну, правову, гуманітарну тощо. Під парадигмою публічного адміністрування слід розуміти сукупність основних принципів та правил (писаних і неписаних), які визначаються не лише регламентуючими документами, а й певним управлінським духом. Вони виступають зразком, прикладом для суб'єктів управління іншими людьми і діють часто не тільки на свідомому, але й на неусвідомленому рівнях. І як висновок, публічне адміністрування, як сукупність знань являє собою комплекс систематизованих даних, напрацювань та практичних рекомендацій щодо процесів сучасного управління демократичним суспільством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базарна О.В. Поняття, суть, природа публічного управління та державного управління [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2012_1_2/Bazarna.pdf

2. Висоцький О.Ю., Висоцька О.Є., Шаров Ю.П. Основи державного управління: Конспект лекцій. У двох частинах. Частина І. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2008. -52 с.

3. Глосарій Програми розвитку ООН. –Режим доступу: http://www.unpan.org/Directories/ UNPublicAdministrationGlossary/

4. Державне управління: підручник / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна; за ред.. А.Ф. Мельник. –К.: Знання, 2009. –582 с.

5. Алейнікова О. В. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний та зарубіжний досвід [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/monografii/

Тарасюк Тарас Вікторович,
студент групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Халецька Аліна Анатоліївна,
д.держ.упр., професор

ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНІ АДМІНІСТРАЦІЇ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ЦНАП ІРПІНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ)

Основною метою місцевого самоврядування є здійснення стрімкого руху вперед до створення потужної системи самоврядування. Спрямовує свої сили на своєчасне реагування , спостереження за тенденціями розвитку суспільства , щоб відповідати дійсним реаліям буденності, прагнути до розширення своїх функцій задля можливого розширення кола вирішення питань суспільного значення. Відсутність місцевого самоврядування спричиняє ліквідацію меж між суспільством і державою

Метою статті є дослідження сучасної системи організації діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.

Населення як основний суб'єкт місцевого самоврядування має право безпосередньо вирішувати самостійно і під свою відповідальність усі важливі питання місцевого значення Від імені народу владу на місцях здійснюють органи місцевого самоврядування.

Як правило, законодавство закріплює як компетенцію або повноваження органів місцевого самоврядування всю сукупність правовідносин в тій чи іншій сфері життєдіяльності населення .

ЦНАП Ірпінської міської ради – це робочий орган виконкому міської ради, який об'єднує представників адміністративних органів та адміністраторів дозвільної системи , де забезпечується взаємодія учасників ЦНАПу щодо прийому і реєстрації заяв і клопотань з метою подальшого юридичного оформлення умов реалізації фізичними та юридичними особами, за їх заявою, прав, свобод і законних інтересів, а також формування дозвільних справ організації документообігу з метою якісного надання адміністративних послуг суб'єктам звернень, у тому числі видачі документів дозвільного характеру.

Основним завданням є [2]:

- забезпечення організації документообігу у виконавчих органах міської ради із питань надання адміністративних послуг;
- надання консультацій та роз'яснення заявникам щодо порядку отримання тих чи інших адміністративних послуг, переліку необхідних документів для їх отримування ;
- прийняття цих документів; їх реєстрація та направлення у встановленому порядку до органу, уповноваженому вирішувати питання по суті;
- забезпечення контролю за термінами виконання документів; видачі документів за результатами розгляду звернень, а також організація співпраці із місцевими та регіональними органами державної виконавчої влади з питань виконання вимог чинного законодавства щодо функціонування місті дозвільної системи у сфері господарської діяльності.

ЦНАПом надається 183 адміністративні послуги, в тому числі – 133 послуги, що відносяться до компетенції виконавчих органів міської ради, та 50 – до компетенції місцевих та регіональних державних органів влади. переліки усіх адміністративних послуг затверджені виконавчим комітетом міської ради, кожній послузі присвоєно свій код

Одним із найважливіших організаційно- технічних рішень, застосованих- є електронна система управління чергою, яка забезпечує впорядкування черги та дозволяє вести постійний моніторинг кількості відвідувачів

Інформаційне забезпечення роботи Центру адміністративних послуг можна умовно розділити на "зовнішнє" та "внутрішнє". Базова

інформація про роботу центру, процедуру надання адміністративних послуг та необхідні документи розміщені на "зовнішньому" веб-сайті Ірпінської міської ради крім того, за допомогою веб- сайту споживач може звернутися із запитанням до керівників Центру електронною поштою або зателефонувати їм заномерами, вказаними на сайті.

Послідовність етапів звернення до Центру адміністративних послуг теоретично можна передати таким чином. За необхідності звернутися до центру споживач

• відвідує веб-сайт міської ради, де отримує інформацію про режим роботи, перелік послуг, форми основних документів та телефони керівників;

• складає електронного листа або телефонує до центру й одержує потрібну інформацію про роботу Центру;

• надсилає необхідні документи поштою та очікує на відповідь у визначені законом терміни;

• у разі необхідності, звертається до Центру адміністративних послуг особисто, отримує у консультації інформацію про те, як користуватися електронною системою управління чергою, як отримати інформацію за допомогою інформаційного термінала, де знаходиться робоче місце потрібно йому адміністратора чи спеціаліста, де одержати зразки та форми документів тощо;

• скориставшись отриманоюі нформацією, за допомогою термінала системи електронного управління чергою одержує талон з номером черги та робочого місця потрібно адміністратора чи спеціаліста;

• очікує на чергу;

• звертається до відповідного адміністратора та спеціаліста і отримує необхідну послугу.

Одним із найкращих заходів для спрощення процедур надання адміністративних послуг є уніфікація баз даних, що містяться в різних державних та місцевах реєстрах , адже вирішення будь-якого питання, з яким звертаються громадяни та суб`єкти господарювання до органів влади, у тому числі з питань дозвільних процедур, потребує певого обсягу обов`язкової інформації (щодо державної реєстрації, прав на нерухоме майно та землю, обсягу пільг тощо), яка може підтверджуватись відповідними документами, а це покладає додаткове навантаження на замовника послуг із збору таких документів [5].

На жаль, врегулювання цього питання можливе лише на законодавчому рівні.

Питання організації документообігу всередині Центру адміністративних послуг та із структурними підрозділами виконавчого комітету міської ради і місцевими дозвільними органами визначено положенням про Центр адміністративних послуг, в основу якого покладено основні положення та вимоги Типового положення про адміністратора та порядок його взаємодії з місцевими дозвільними органами, суб`єктами господарювання та територіальним органом спеціально уповноваженого органу з питань дозвільної системи у сфері господарської діяльності [2].

Погодження та висновки, що надаються виконавчими органами міської ради для прийняття рішення з конкретного питання, включаються в загальний процес (процедуру) надання певної адміністративної послуги як комплекс послуг без залучення заявника. Щодо аналогічних погоджень та висновків державних органів, то аналогічним чином питання вирішується шляхом вжиття організаційних заходів з боку представників державних органів та органів місцевого самоврядування зі спільного вирішення спориднених питань з певних дозвільних процедур (утворення спільних комісій із розгляду та погодження документів тощо).

У роботі Центру адміністративних послуг застосовуються електронна система управління чергою та супутні програми. Реєстрація звернень фізичних та юридичних осіб здійснюється у електронному вигляді на спеціально створеній сторінці на внутрішньому порталі міської ради, доступ до якої обмеже ний виключно колом осіб, задіяних у роботі Центру. Також у роботі Центру застосовується стандартне програмне забезпечення Windows.

Першим етапом створення Центру адміністративних послуг рішенням від 22 вересня 2006 р., стало ухвалення Ірпінською міською радою політики якості. У листонаді цього ж року було розроблено та прийнято кодекс поведінки посадових осіб місцевого самоврядування Ірпінської міської ради [4].

Одночасно, у 2006 році Ірпінська міська рада розпочала підготовку до сертифікації відповідності роботи виконавчих органів Ірпінської міської ради міжнародному стандарту ISO 9001:2000.

У ході запровадження стандартів якості проводилась робота, результати якої і дали можливість створити центр.

Зокрема: [1]

• проводився аналіз власної практики роботи зі зверненнями громадян та юридичних осіб;

• була запроваджена система безперервного підвищення кваліфікації посадовців – створено муніципальний університет;

• проведена робота з виділення основних типових послуг, які надаються владою громадянам, відпрацьовані чіткі алгоритми за кожною з них;

• здійснювалися пошук і розробка власними силами програмного забезпечення для алгоритмізації процедур;

• відпрацьовувались системні рішення з координації роботи управлінь міської ради і державних служб для об`єднання їх у єдиному офісі;

• проводився пошук проектних рішень з організації робочого простору офісу в цілому та з ергономіки окремих робочих місць.

Формування переліку послуг Центру адміністративних послуг вимагає системного підходу. Перш за все, було складено повний перелік послуг, що надаються виконавчими органами міської ради та місцевими державними (дозвільними) органами.

Для забезпечення ведення електронних баз даних, обліку послуг та контролю за їх наданням кожній із послуг було присвоєно відповідний код. Зауважимо, що у зв`язку із постійними змінами переліку послуг, у процесі кодифікації необхідно резервувати певну кількість кодів. Це дасть можливість присвоєння готового коду кожній новій послузі. Наступним етапом у підготовці створення центру стало створення алгоритмів надання кожної із послуг, кожен із яких містить опис процедури надання послуги, графічну схему відповідної процедури, перелік та форми документів, які споживач надає працівникові Центру, а також термін надання послуги.

Практичні рекомендації за результатми вивчення досвіду функціонування ЦНАП в м. Ірпінь:

1. Підвищити рівень взаємодії між місцевими державними адміністраціями і органами місцевого самоврядування у сфері надання послуг

2. Підвищити поінформованість одержувачів послуг шляхом розміщення інформації про послуги на сайті, виготовлення буклетів та іншої друкованої продукції, передачі такої інформації в районні державні адміністрації.

3. Впорядкувати приміщення для надання послуг (візуалізація приміщень, столи для заповнення документів, стільці для очікування,

доступ осіб з обмеженими можливостями) та створити одержувачам необхідні побутові умови.

4. Регламентувати надання послуг, створивши необхідні документи (концепція поліпшення якості послуг, реєстр адміністративних послуг,інформаційні і технологічні картки тощо), та впорядкувати процедури їх надання шляхом аналізу дій [3].

5. Налагодити процес періодичного дослідження задоволеності одержувачів послуг їх якістю (шляхом проведення анкетування та опитування) та враховувати його результати для поліпшення якості послуг.

Таким чином саме цей факт є шансом для розкриття ініціативи громадянського суспільства, залучення його до вирішення питань громадського життя. Саме це питання реформування владних структур навіть перезріло. Тут важлива справа делегування управлінських дій вертикально (зверху й донизу) і всебічний розвиток місцевих органів самоврядування, який зміг би відповідати головним принципам організаційної автономії, прописаним в Європейській Хартії з питань регулювання та взаємодії з органами місцевого самоврядування, який полягає в тому, що орган місцевого самоврядування повинен мати можливість сам визначати свою власну внутрішню структуру, котра відповідала б місцевим запитам і одночасно забезпечувала тим самим ефективне управління .

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні: Монографія / за ред. В.В. Кравченка, М.О. Баймуратова, О.В. Батанова. К.: Атіка, 2007. 627 с.

2. Гройсман В. Процеси централізації та децентралізації в сучасному державному управлінні. Державне управління та місцеве самоврядування. 2015. Вип. 2. С. 26-37.

3. Європейська хартія місцевого самоврядування: від 15.10.1985 р. Офіційний вісник України. 2013. № 39. Ст. 1418

4. Мацедонська **Н.,** Клівіденко Л. Децентралізація в Україні та основні шляхи її впровадження. Економіка і суспільство. 2017. № 8. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/103.pdf

5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: www.kmu.gov.ua.

Хоменко Вікторія Валеріївна,
студентка групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Павлюк Валерій Валерійович,
к.н.держ.упр., доцент

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси, що є прерогативою у діяльності урядових структур, бізнесу, економіки загалом, створюють особливий вектор розвитку нашої держави. А зважаючи на значну підтримку європейських країн та уряду ЄС у реалізації різного роду реформ, глобалізаційні процеси України мають євроінтеграційний характер. Державна інформаційна політика України, не є винятком, і також потребує фокусу на євроінтеграційні процеси.

Захищаючи свої інформаційні інтереси, кожна держава має дбати про свою інформаційну безпеку. Цього ж вимагає і зміцнення української державності. Збалансована державна інформаційна політика України формується як складова частина її соціально-економічної політики, виходячи з пріоритетності національних інтересів та загроз національній безпеці країни.

Захист інформаційної сфери та державна інформаційна політика в цілому є основою наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених: В.Б. Авер'янова, С.С. Алексєєва, І.В. Арістової, О.М. Бандурки, Ю.М. Батуріна, І.Л. Бачило, В. Бондаренко, О.Б. Венгерова, І.П. Голосніченка, О. Копилова, Б.А. Кормича, В.А. Ліпкана, М.Б. Левицької, Ю.Є. Максименка, А.А. Манжули, А.І. Марущака, С.В. Пєткова, А.А. Письменицького, М.А. Погорецького, П.М. Рабиновича, М.М. Тищенка, Ю.П. Тихомірова, В.К. Шкарупи та інших.

Мета статті дослідження концептуальних напрямків вдосконалення державної політики у сфері інформаційної безпеки України на сучасному етапі враховуючи євроінтеграційний фокус.

Виклад основного матеріалу. Сучасна державна інформаційна політика характеризується тим, що, комунікація стає невід'ємним складником системи національної безпеки. Особливо це відчутно, коли існують зовнішні впливи, що мають на меті дестабілізацію ситуації

в крані, спрямовані на підрив довіри громадськості до влади, демонтаж наявної системи управління.

Держава посідає особливе місце як серед суб'єктів державної інформаційної політики, так і серед суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки, оскільки вона володіє унікальними засобами і силами протидії загрозам у даній сфері [2]. Загальна структура державної системи забезпечення інформаційної безпеки включає чотири основні владні підсистеми, що утворюють гілки влади, які різняться функціями у сфері забезпечення інформаційної безпеки відповідно до компетенції: голови держави, законодавча влада, виконавча влада, судова влада. Складність реалізації державної політики в означеній сфері покладено на центральний орган виконавчої влади (ЦОВВ) – Міністерство інформаційної політики України, який з 2015 року є основним у забезпеченні інформаційної безпеки держави [6].

Особливість реалізації цієї функції даним ЦОВВ полягає в тому, що він повинен здійснювати свою діяльність на базі використання інформаційної інфраструктури, виробляти і споживати інформаційні ресурси, і як представник власника державних інформаційних ресурсів вчиняти певні дії із забезпечення збереження цих ресурсів і безпеки функціонування інформаційних і телекомунікаційних систем, мереж зв'язку, систем автоматизації управління.

Діяльність зазначеного Міністерства у сфері інформаційної безпеки ґрунтується на таких принципах:

1) дотримання Конституції та законодавства України, а також загальновизнаних принципів і норм міжнародного права;

2) відкритість у реалізації функцій державної влади й управління, з урахуванням обмежень, установлених законодавством України;

3) правову рівність усіх учасників процесу інформаційної взаємодії незалежно від їх політичного, соціального та економічного статусу;

4) пріоритетний розвиток вітчизняних сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій тощо.

Першочерговими заходами щодо реалізації державної політики забезпечення інформаційної безпеки України на сучасному етапі повинні бути:

1) розробка й упровадження дієвих організаційно-правових механізмів, що регулюють відносини в інформаційній сфері, а також підготовка концепції публічно-приватного забезпечення інфобезпеки України;

2) розвиток системи підготовки кадрів, які використовуються в галузі забезпечення інформаційної безпеки держави й інформаційної інфраструктури;

3) створення системи культурно-освітнього забезпечення безпеки інформаційної сфери тощо.

Узагальнюючи думки експертів в даній області [3; 8], можна сказати, що чинником, який визначає в цілому державну інформаційну політику, є існування в інформаційній сфері джерел загроз інтересам держави, найнебезпечніші з яких криються не тільки в неконтрольованому розповсюдженні «інформаційної зброї», активізації «комп'ютерного тероризму», а в недосконалості процесу організації та реалізації такої політики.

Отже, для України сьогодні актуальними є завдання із розвитку інформаційного суспільства, аналіз загроз в інформаційній сфері та забезпечення інформаційної безпеки української держави як частини глобального інформаційного співтовариства. Розробка заходів держави щодо забезпечення інформаційної безпеки громадян, суспільства і держави – один з найважливіших пріоритетів публічного управління в цій сфері, що вимагає дієвої міжсекторної взаємодії, зокрема між державними органами та за умови участі приватного сектору.

Державна інформаційна політика України потребує адаптації до сучасних умов інформаційного протиборства з Російською Федерацією. Ефективність державної інформаційної політики залежить не від самого процесу її реалізації, а саме від результативності, ефективності впливу на українське населення, ключовими оцінками чого є зростання у народу довіри до влади, вітчизняних ЗМІ, позитивне ставлення цільової аудиторії до роботи українського уряду та реалізації ним реформ, зниження рівня дестабілізаційних чинників у державі. Крім того важливим чинником успішності державної політики є її здатність забезпечити стійкість українців до пропаганди з боку РФ, забезпечити інформаційно-психологічний вплив на російську та іншу іноземну цільову аудиторію з метою поступового формування у них позитивного ставлення до України та її політичних реформ.

Разом з тим, в українській державній інформаційній політиці мають місце ряд недоліків, які заважають ефективній її реалізації [5]. Зокрема:

- недосконалість галузевої нормативно-правової бази, необхідність її подальшої адаптації до вимог внутрішнього розвитку, з одного боку, і до вимог Європейського Союзу та Ради Європи – з іншого;

- гострий брак системної, комплексної та ефективної державної політики розвитку інформаційного суспільства, громіздка й непродуктивна система державного управління та регулювання, відсутність кореляції між стратегічними проектними документами і реальною адміністративно-політичною та регуляторною практикою держави, хронічне недофінансування сфери з Державного бюджету, недосконалі й непрозорі механізми її фінансування;

- недостатня розвиненість національної інформаційно-комунікаційної інфраструктури: неподолана цифрова нерівність між регіонами України, значна кількість застарілих телекомунікаційних мереж, низькі показники проникнення широкосмугового доступу до мережі інтернет та мобільного зв'язку стандарту 3G та 4G, надто повільний розвиток сегментів е-урядування, е-освіти, е-медицини, е-комерціїї, ІТ-послуг.

Актуальним для сьогодення стає стратегічне планування заходів щодо досягнення цілей державної інформаційної політики [5].:

- чітка розробка послідовності дій з прив'язкою до наявних матеріальних ресурсів;
- врахування і прогнозування загроз інформаційній безпеці України, що виникають у мінливому інформаційному просторі;
- впровадження упереджувальних заходів їх нейтралізації або мінімізації негативного впливу;
- розробка сценаріїв реагування на можливі загрози національній безпеці в інформаційній сфері.

Такий підхід надасть можливість: визначити майбутні напрямки державної інформаційної і гуманітарної політики, встановити її пріоритети, визначити актуальні завдання у світлі майбутніх умов, в яких буде реалізовуватися державна інформаційна чи гуманітарна політики, створити логічно послідовну і захищено базу для прийняття державно-управлінських рішень, встановити максимальну безперервність в організаційному контролі, визначити основні організаційні проблеми; ефективно діяти у мінливому інформаційному середовищі.

Практика свідчить, що діяльність, у тому числі із взаємодії, таких інституцій подекуди не відповідає новим умовам і потребам розвитку суспільства, його очікуванням, подекуди гальмує проведення

соціально-економічних та політичних перетворень і, як наслідок, не забезпечує безпеку «з боку соціуму», не сприяє поліпшенню іміджу України на міжнародній арені, реалізації політики інтеграції, а також погіршує якість послуг, які надаються населенню. Серед причин цього слід виокремити прагнення органів влади до її абсолютизації, незавершеність формування механізму розподілу сфер діяльності (а точніше компетенції) державних і самоврядних інституцій, нетраспарентність (непрозорість) управлінських відносин, низьку активність громадськості та представників бізнесу в забезпеченні соціальної, економічної й інформаційної безпеки тощо [8].

Зважаючи на це, можемо стверджувати, що механізми міжсекторної взаємодії щодо забезпечення інформаційної безпеки відзначаються вже не суб'єкт-об'єктними, а суб'єкт-суб'єктними відносинами. Їх учасниками є певні актори–публічно-владні інституції (державні, самоврядні та громадські), взаємодія яких має бути спрямована на задоволення інтересів кінцевих користувачів–жителів окремих регіонів, які, з іншого боку, становлять усе населення України й уможливлюють її інформаційну безпеку.

Аналіз наявних даних свідчить про те, що кожне з органів і відомств, які належать до системи державного управління (Центр–регіон), йде своїм шляхом при зборі, обробці, зберіганні та використанні інформації. Кожен орган державної влади вирішує проблеми інформаційного забезпечення своєї діяльності самостійно, без належної взаємодії з іншими інституціями, що виключає можливість виявлення фактори взаємовпливу, відображення динаміки проблемних змін в залежності від часу. Отже, інформація не може бути повною й об'єктивною, якщо ускладнює прийняття ефективних державноуправлінських рішень і їх аналіз, а, відтак, не гарантує необхідний рівень інформаційної безпеки держави, регіонів і суспільства. Багатофакторність і необхідність урахування цих обставин вимагають відповідного рівня структуризації інформації, створення міжвідомчої інформаційної мережі, що відбиває стан системи державного управління, її інформаційного поля, що можливо, на наш погляд, за допомогою формування державної інформаційно-комунікативної інфраструктури [6].

Існуюча практика збору інформації, особливо статистичних даних (саме на цьому рівні значною мірою знаходиться використання інформаційних технологій) не відповідає завданням державного управління на сучасному етапі суспільного розвитку. У статистичній

інформації не завжди узгоджені між собою формати, розмірність показників різних розділів, галузей, підрозділів статистичних форм звітності. Одні можуть бути представлені в абсолютному вигляді з певною розмірністю, інші –у відсотках тощо[2; 5].

Багатоаспекність державноуправлінських проблем у сфері забезпечення прозорості, відкритості, повноти й достовірності інформації, що чекають свого вирішення, вимагає координації діяльності, посилення взаємодії державних структур і різних неурядових, громадських організацій, деконцентрації державної влади. Це має дозволити забезпечити оперативність й ефективність державноуправлінських рішень, стійкість розвитку регіонів, інформаційну безпеку держави, суспільства й особистості.

Слід зазначити, що існуючі сьогодні західні схеми побудови управління державою за допомогою ІКТ, формування інформаційної політики та безпеки повністю не адаптовані до українських реалій, тому вимагають ґрунтовного аналізу і модифікації. Для цього вітчизняні науковці займаються розробкою проблем «електронної демократії» і «е-уряду». Не заглиблюючись у їх зміст у межах цього дослідження, підкреслимо, що основною метою е-уряду є підвищення рівня участі громадськості, за рахунок нетрадиційних форм, із застосуванням ІКТ [3]. У межах реалізації цих форм має відбуватися підвищення відповідальності в процесі прийняття рішень, а також ефективна комунікація між владними структурами і громадянами. Сучасна е-демократія й управління допускають не тільки наявність високого рівня соціально-економічного розвитку, плюралістичність традицій політичної участі й управління, але широке й ефективне використання державно-політико-комунікативних технологій і новітніх форм взаємодії.

Удосконалення організаційно-функціонального забезпечення державного управління у сфері інформаційної безпеки України покликано сприяти уникненню дублювання функцій державного управління, посиленню контролю та відповідальності з боку держави і громадськості в цій сфері, адаптації механізму формування та реалізації державної безпекової й інформаційної політики до передових світових практик. Вони передбачають наближення влади до населення, публічність процесу прийняття управлінських рішень, що дає можливість зробити більш точним його аналіз з метою коригування й оптимізації своєї роботи; викликає в громадськості відчуття причетності до творення та

реалізації політики; населення починає сприймати її як партнера, помічника, а не як щось відокремлене та вороже, тим самим, забезпечуючи інформаційну безпеку в державі. Це, на нашу думку, може допомогти більш чіткому визначенню основних функцій і завдань органів державної влади в центрі та регіонах під час її забезпечення й організації процесу залучення громадськості. Для цього необхідно розробити і реалізувати державну довгострокову програму створення основ інформаційного суспільства, яка може стати об'єднуючим ідейним початком для України, оскільки поряд з концепцією моделі стійкого її розвитку дає цільову спрямованість суспільного розвитку і на цій основі можуть бути визначені конкретні шляхи досягнення цілей, пов'язаних з інформаційною безпекою України.

Висновки. На підставі аналізу стану організаційно-функціонального та правового забезпечення державної політики у сфері інформаційної безпеки обґрунтовано новітні функціонали системи державного управління, покликані забезпечити комплексне дотримання основоположних державноуправлінських принципів. Їх урахування дозволило запропонувати напрямки вдосконалення основної та допоміжно-функціональної організаційної будови Міністерства інформаційної політики України. Це можливо шляхом формування його представництв на регіональному рівні, як установ з узгодженим розподілом повноважень і сфер відповідальності, а також створення регіональних громадських рад при них.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичний огляд проблем інформаційного й електронного права в Україні [Електронний ресурс]// Сайт "AMB" group. – Режим доступу: http://www.itsway.kiev.ua/index.php?language=ru&main_managemen=about&managemen=eGov_Zak.

2. Бєлай С. В. Державні механізми протидії кризовим явищам соціально-економічного характеру: теорія, методологія, практика : монографія/ С. В. Бєлай. –Х. : Національна акад. НГУ, 2015. –349 с.

3. Брижко В.М. Інформаційне суспільство. Дефініції / В.М.Брижко, О.М.Гальченко, В.С.Цимбалюк, О.А.Орєхов, А.М.Чорнобров. –К., 2002. –220 с.

4. Васильєва О. І. Трансформація регіонального управління вумовах реформування владних відносин в Україні : автореф. дис. ...

д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / О.І.Васильєва ; НАН України, Рада по вивч. продуктив. сил України. –К., 2010. –38 с.

5. Вербицький О. В. Поняття соціальної напруженості та роль держави в управлінні неюй інформаційною безпекою/ О.В.Вербицький// Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком : матеріали наук.-прак. конф. (01.12.2017 р.).–Дніпро, 2017. – С.47–49.

6. Древаль Ю.Д. Безпека особистості як фактор сучасних державно-управлінських відносин / Ю. Д. Древаль // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. - 2015. - № 1. - С. 123-126. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2015_1_28

7. Кирильчук Є. М. Проблеми національної інформаційної безпеки України в контексті сучасних національних державотворчих процесів та світової інтеграції / є. О. Кирильчук // Наук. пр. МАУП. – 2013. – Вип. 1 (36). – С. 60–63.

8. Пастушенко В. М. Проблеми правового регулювання державного управління інформаційною сферою України / В. М. Пастушенко // Наук. зап. Ін-ту законодавства Верхов. Ради України. – 2015. – № 1. – С. 59–64.

9. Семенченко А. Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки України: монографія/ ISBN 966-619-117-2./ Національна академія держ. управління при Президентові України. – К. : НАДУ, 2008. – 428с.

Чечко Валерія Валеріївна,
студентка групи МПАз-18-1
Науковий керівник
Халецька Аліна Анатоліївна,
професор з держ.упр.,
професор кафедри менеджменту

МОНІТОРИНГ І КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ ГУ ДПС У М. КИЄВІ

Анотація: *У статті викладено суть здійснення моніторингу і контролю в системі державного управління роботи ГУ ДФС у м. Києві, а саме Управління податків і зборів з фізичних осіб.*

Ключові слова: *публічне управління, контроль, моніторинг, аудит, адміністрування.*

Актуальність теми: Ефективність державного управління , в першу чергу починається з якісного моніторингу та систематичного контролю в сфері роботи всіх підрозділів ГУ ДПС у м. Києві.

Виклад основного матеріалу. На мою думку на сьогоднішній день, однією з найважливіших функцій державної влади є контроль у сфері державного управління. Контроль в системі державного управління в Україні для приведення до високого результату, повинен діяти як єдина система, яка чітко виконує завдання та функції, які викладені в чисельних законах та указах Президента України.

Але насамперед перед поставленою функцією контролю, спочатку потрібно зробити комплексну оцінку і прогноз ситуації, тобто провести функцію моніторингу, для подальшого результату.

Розглядаючи функції моніторингу та контролю в системі державного управління на прикладі роботи ГУ ДПС у м. Києві, можна підкреслити постійну взаємодію між підрозділами для досягнення максимальних результатів при мінімальному використанні ресурсів.

Організаційна структура ГУ ДПС у м. Києві включає в себе багато різногалузевих управлінь, а саме: управління організації роботи; управління по роботі з персоналом; управління фінансування, бухгалтерського обліку та звітності; управління обслуговування платників; управління інформаційних технологій; юридичне управління; управління

податків і зборів з юридичних осіб; управління податків і зборів з фізичних осіб; департамент аудиту; управління боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом; управління погашення боргу; оперативне управління; слідче управління фінансових розслідувань; відділ з питань запобігання та виявлення корупції; відділ впровадження відомчих реформ; управління комунікацій; міжрегіональне управління оперативного документування; управління документального забезпечення; управління контролю за обігом та оподаткуванням підакцизних товарів; управління відпрацювання ризикових суб'єктів господарювання та операцій; управління контрольно-перевірочної роботи фізичних осіб; управління координації та моніторингу відшкодування ПДВ.

Також сюди входять десять державних податкових інспекцій, а саме: у Голосіївському, Дарницькому, Деснянському, Дніпровському, Печерському, Подільському, Святошинському, Солом'янському, Шевченківському та в Оболонському районах міста Києва.

Основне завдання управління є здійснення контролю за додержанням вимог законодавства.

Розглянемо детальніше Управління податків і зборів з фізичних осіб, яке базується на таких відділах: відділ адміністрування податку на доходи фізичних осіб,відділ адміністрування податків із самозайнятих осіб, відділ адміністрування єдиного внеску з фізичних осіб, відділ адміністрування податків з громадян, відділ адміністрування податку на землю з фізичних осіб, відділ розгляду звернень платників податків, відділ організації та проведення перевірок відомостей у деклараціях суб'єктів декларування, відділ адміністрування податку на додану вартість та акцизного податку із само зайнятих осіб, відділ адміністрування єдиного внеску з юридичних осіб, відділ адміністрування податку на нерухоме майно та транспортного податку, відділ податкової знижки, відділ інформаційно-аналітичного забезпечення, відділ адміністрування єдиного внеску окремих видів та категорій платників та відділ адміністрування єдиного податку з фізичних осіб.

Основними завданнями управління є безпосередньо організація проведення камеральних перевірок юридичних та фізичних осіб у межах повноважень Управління, контроль за дотриманням чинного законодавства при застосуванні спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб та військового

збору, організація та контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплати податків, зборів, внесків самозайнятими особами (зокрема ПДФО, єдиного податку, рентної плати, екологічного податку, військового збору), контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою сплати державного мита, контроль щодо своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати єдиного внеску, забезпечення своєчасного та повного нарахування та сплати податку на майно з фізичних осіб (податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортного податку та плати за землю) та місцевих зборів з фізичних осіб (туристичного збору та збору за місця для паркування транспортних засобів), організація та проведення перевірок відомостей у деклараціях суб'єктів декларування, у т.ч. осіб, які займають посади, перебування на яких становить державну таємницю, контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплати ПДВ, акцизного податку платниками податків – фізичними особами-підприємцями, внесення в установленому порядку пропозицій щодо вдосконалення податкового законодавства, забезпечення доступу до публічної інформації.

Управління у своїй діяльності керується Конституцією України, Податковим кодексом України, законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, іншими актами законодавства, указами Президента України, постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України (далі – КМУ), наказами Міністерства Фінансів України, що належать до компетенції ДПС, наказами та розпорядженнями ДПС, дорученнями Голови ДПС, його заступників, Регламентом Головного управління ДПС у м. Києві (далі – Регламент ГУ), іншими організаційно-розпорядчими документами ДПС та ГУ, цим Положенням і здійснює свою діяльність відповідно до плану роботи ГУ на відповідний рік, планів роботи ГУ на півріччя та квартальних планів роботи Управління.

Основними завданнями Управління є організація проведення камеральних перевірок юридичних та фізичних осіб у межах повноважень Управління, контроль за дотриманням чинного законодавства при застосуванні спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб та військового збору,

організація та контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплати податків, зборів, внесків самозайнятими особами (зокрема ПДФО, єдиного податку, рентної плати, екологічного податку, військового збору), контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою сплати державного мита, контроль щодо своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати єдиного внеску, забезпечення своєчасного та повного нарахування та сплати податку на майно з фізичних осіб (податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортного податку та плати за землю) та місцевих зборів з фізичних осіб (туристичного збору та збору за місця для паркування транспортних засобів), організація та проведення перевірок відомостей у деклараціях суб'єктів декларування, у т.ч. осіб, які займають посади, перебування на яких становить державну таємницю, контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплати ПДВ, акцизного податку платниками податків – фізичними особами-підприємцями.

Висновок. Активне втручання суб'єкта управління в діяльність підконтрольного об'єкта, являє собою - контроль. Сутність контролю полягає в перевірці відповідності діяльності учасників суспільних відносин. Мета цієї діяльності полягає в виявлені результату впливу суб'єктів на об'єкт відповідно до прийнятих вимог, для подальшого результату.

Щодо роботи ГУ ДФС у м. Києві, то тут проводиться постійна організація, забезпечення контролю в межах компетенції виконання Управлінням Конституції України, законів України, актів і доручень Президента України, актів КМУ, рішень Колегії ДПС, ГУ, доручень керівництва ГУ (визначених наказами і розпорядженнями ГУ, протокольними дорученнями щотижневих апаратних нарад керівного складу, планами роботи тощо), запитів і звернень народних депутатів України, запитів ЦОВВ, а також звернень від ДПІ, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, громадян та платників податків.

Особливе значення займає вжиття у межах компетенції заходів щодо запобігання та протидії корупції та контроль за їх реалізацією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гетьманчук М.П. Політологія: [навчальний посібник].

2. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика: [Монографія]. - К., 2000.

3. Мальська М.П. Країнознавство: [навчальний посібник].

4. Крижанівський О.П. Історія стародавнього Сходу: Підручник. - Київ.: Либідь, 2000.

5. Енциклопедія Ніппоніка: в 26 т.2-е видання. - Токіо: Сьоґаккан, 1994-1997.

Чорна Олена Віталіївна,
студентка групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Самойлова Ірина Іванівна,
к.держ.упр., доцент кафедри менеджменту.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

***Анотація**. В статті визначено проблемні питання впровадження екологічного врядування в Україні. Запропоновано напрями підвищення ефективності екологічного врядування.*

***Ключові слова:** екологічне врядування, електронна демократія, екологічна політика, ефективне управління.*

Вступ. Екологічна політика держави передбачає комплекс заходів, які спрямовані на охорону навколишнього природного середовища. На державному рівні екологічна політика є одним з важливих напрямів зовнішньої і внутрішньої політики держави, який пов'язаний з відтворенням природних ресурсів та забезпеченням стабільності і розвитку природоохоронної системи [1, с. 92]. В сучасних умовах в Україні поки, що слабка екологічна політика та мало дієві інституції, недотримуються екологічні вимоги суб'єктами господарської діяльності, повільно відбуваються зміни законодавства у сфері довкілля, які б стимулювали суспільний розвиток [2, с. 6]. Головне місце у визначенні та реалізації екологічної політики належить суб'єктам екологічного врядування. "Під суб'єктами екологічного врядування розуміють взаємодію учасників різного статусу, які наділені владними

повноваженнями заради ефективного управління та досягнення цілей у сфері довкілля" [3, с. 66]. Створення належної електронної системи екологічного врядування є важливим кроком для України. Це, в свою чергу, надасть вільний доступ громадянам нашої держави до екологічної інформації та усунення корупції у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці проблематики, пов'язаної з доступом до екологічної інформації, яка забезпечується через впровадження екологічного врядування, присвячено ряд наукових праць відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: В. Андрейцева, Ю. Горбань, В. Гордеєва, А. Попова, Ю. Шемшученка та інших.

Мета статті полягає у визначені проблемних питань впровадження екологічного врядування та рекомендацій щодо підвищення ефективності екологічного врядування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Питання екологічного врядування вже багато років в Україні розглядається в контексті імплементації Оргуської конвенції. Ця конвенція стосується таких важливих питань як доступ до екологічної інформації, участь громадськості у прийнятті рішень з екологічних питань та доступу до правосуддя. "Екологічне врядування – це форма державного управління за допомогою комп'ютерних та інформаційних технологій, яка являє собою цілу систему взаємопов'язаних елементів" [4, с. 121]. Ефективне екологічне врядування є серед зобов'язань Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Незважаючи на зусилля, які робляться для впровадження ефективного екологічного врядування в Україні, це питання потребує залучення усіх зацікавлених сторін до процесу вироблення та реалізації екологічної політики та створення дієвих екологічних інституцій. Ефективне екологічне врядування тісно пов'язано із ефективністю застосування екологічного законодавства та функціонуванням демократичних інституцій в країні. Без них не можливо розглядати покращення стану довкілля та зменшення негативного впливу на здоров'я населення. Україна наразі перебуває на етапі реформування своєї екологічної політики та законодавства, формування належних методів та форм управління у сфері довкілля. Важливу роль у реформуванні екологічної сфери відіграють й міжнародні процеси. В сучасних умовах метою реформи екологічного врядування в Україні є відкриття процесу формування політики з метою більшого ступеня інтегрованості та відповідальності за ефективнішу політику, спрямовану на ліквідацію

прогалин між запланованим і виконаним. Ефективне екологічне врядування ґрунтується на інтеграції екологічної політики та реалізації природоохоронних повноважень, як загальної основи для процесу прийняття рішень у різних галузях економіки та як однієї з трьох інтегрованих опор сталого розвитку, що потребує високого ступеня узгодженості екологічної та секторальної політик [5, с. 10]. На сучасному етапі розвиток екологічного врядування в Україні характеризується такими проблемами, як: низька якість, ефективність та результативність реалізації проектів і завдань у зазначеній сфері; недостатній рівень контролю та взаємодії замовників проектів у сфері розвитку екологічного врядування; недостатній рівень контролю та участі громадян в екологічному врядуванні; недосконаліть нормативно-правової бази, яка регулює сферу розвитку екологічного врядування; низькі темпи запровадження електронних форм взаємодії між органами влади та фізичними і юридичними особами (надання електронних послуг та доступ до відкритих даних) [6, с. 123]. Розвиток екологічного врядування має важливе значення в частині запровадження інтегрованої електронної системи екологічної інформації. Запровадження цієї системи надасть можливість для вирішення головних завдань державної політики.

Висновки та пропозиції. Викладене вище дає підстави для висновку, що для підвищення ефективності екологічного врядування в Україні доцільно здійснити ряд заходів, а саме: продовжити та посилити публічний діалог щодо належного екологічного врядування в Україні; виробити комплексне бачення впровадження ефективного екологічного врядування в Україні, беручи до уваги вимоги міжнародно-правового характеру та імплементацію Угоди про асоціацію; підвищити ефективність та оптимізацію державного управління сферою охорони довкілля на всіх рівнях; здійснити системне використання корупції та оптимізацію контрольного навантаження на суб'єктів господарювання; залучати громадськість в процеси прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, які стосуються довкілля; синхронізувати дії та заходи, які проводяться для підвищення ефективності екологічного врядування, відповідно до міжнародних зобов'язань; брати активну участь у реалізації Плану дій з реалізації Люксембурзької декларації у частині заходів щодо екологічного врядування; використовувати та розвивати інформаційно-комунікаційні технології у сфері екології; пришвидшити темпи реформ у сфері охорони довкілля [4, с. 125; 5, с. 11].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Якушев Д. Сучасні тенденції державної екологічної політики в Україні в контексті концепції сталого розвитку // Державне управління та місцеве самоврядування. 2016. Вип. 4(31). С. 92–97. (Серія: Механізми державного управління).

2. Державна екологічна політика України в умовах децентралізації влади / за наук. ред. д.е.н., проф. Є.В. Хлобистова / Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2016. 226 с.

3. Горбань Ю.С. Суб'кти екологічного врядування ЄС: наднаціональний рівень // Вісник НАДУ. 2014. №3. С. 65–71. (Серія: Механізми державного управління).

4. Проскура Г.М., Рощук М.В. Екологічне врядування як частина електронного врядування: проблеми та перспективи розвитку в Україні // Держава та регіони. 2018. №1(59). С. 121–127. (Серія: Право).

5. Андрусевич Н. Належне екологічне врядування в Україні: відповідність європейським принципам // Аналітичний документ. К.: РАЦ «Суспільство і довкілля». 2018. 36 с. URL: http://www.rac.org.ua/uploads/content/463/files/analytics2.pdf (дата звернення 2.10.2019).

6. Нова система використання в Україні інтегрованих інструментів накопичення, аналізу та поширення екологічної інформації. URL: http://epl.org.ua/announces/nova-systema-vykorystannia-v-ukraini-intehrovanykh-instrumentiv-nakopychennia-analizu-ta-poshyrennia-ekolohichnoi-informatsii/ (дата звернення 2.10.2019).

Школьна Наталія Степанівна,
студентка групи МПАз-18-1
Науковий керівник:
Павлюк Валерій Валерійович,
к.н.держ.упр., доцент

УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ МІСТОМ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розкрито сутність процесів управління сучасним містом. Описано шляхи розвитку , стан та проблеми малих і великих міст.

Ключові слова: *управління, місто, модернізація, соціально-економічні проблеми.*

Актуальність теми. Соціально-економічну модернізацію регіонів України неможливо здійснити без впровадження заходів, зорієнтованих на забезпечення сталого розвитку міст. Адже майже 70 % населення України проживає у містах. Необхідно також враховувати, що населенню міст, як правило, притаманний вищий рівень громадянської активності, тому умови та якість життя міського населення можуть розглядатися як один з потужних чинників впливу на рівень соціальної напруженості та довіри до держави та її політики.

Виклад основного матеріалу. У сфері забезпечення розвитку міст існує багато труднощів, пов'язаних з нагромадженням хронічних соціальних, економічних та екологічних проблем, які суттєво впливають на якість та безпеку життя людей у містах України.

Основними серед них є наступні:

1. Спостерігається неузгодженість загальнодержавних, регіональних та місцевих концепцій, стратегій та програм, зорієнтованих на сталий розвиток міст (територій). В Україні чинними є десятки програм та стратегій загальнодержавного, регіонального та місцевого значення, що прямо чи опосередковано стосуються розвитку територій, проте їх результативність є дуже низькою.

2. Неналежним є стан житлово-комунального господарства міст (насамперед – малих міст), недостатніми є обсяги капітальних вкладень у розвиток житлово-комунального господарства. Домінування природних монополій у галузі ЖКГ призвело до того, що комунальні

підприємства, здебільшого, неспроможні надавати споживачам якісні послуги у сфері ЖКГ.

3. Спостерігається низький рівень благоустрою міст, незадовільною залишається ситуація зі збиранням та утилізацією (знешкодженням) твердих побутових відходів. Одним із викликів щодо забезпечення розвитку міст є нагальна проблема забезпечити екологічну безпеку життєдіяльності населення.

4. Хронічною проблемою для міст України залишається функціонування промислових підприємств, «промислових зон», що розташовані у межах міст. Це суттєво впливає на погіршення екологічної ситуації, однак органи місцевого самоврядування не мають достатньо важелів впливу на вирішення цієї проблеми.

5. Спостерігається слабка диверсифікація економіки міста (особливо це стосується малих міст), відсутність значної кількості новостворених робочих місць. Слабко розвинена сфера послуг. Застарілою є соціальна інфраструктура міст України. Досить низьким є показник залучення інвестицій. Невідповідним є рівень оплати праці. Все це ускладнює ситуацію на ринку праці, спричинює трудову міграцію з прилеглих територій до великих міст, з малих міст до обласних центрів та до м. Києва. Протягом останніх років суттєвою є трудова міграція населення до країн Європейського Союзу.

6. Незавершеність в Україні реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади не дає можливості органам місцевого самоврядування сформувати необхідні управлінські та фінансові ресурси для розвитку територій.

На сучасному етапі існує значна кількість шляхів розвитку міст. Серед них можна виділити наступні:

1. В умовах проведення реформ територіальної організації та децентралізації влади формування ефективних громад з центром в містах обласного значення.

2. Формування програм (планів) стратегічного розвитку міст, які б враховували сучасні тенденції глобалізації, посилення міжрегіональної конкуренції, швидкі зміни в навколишньому середовищі.

3. З метою вирішення економічних та екологічних проблем формування сприятливого інвестиційного та інноваційного середовища розвитку міста. Максимальне спрямування зусиль на залучення інвестицій, створення нових сучасних робочих місць, вирішення соціальних та екологічних проблем.

4. Максимально широке залучення сучасних інформаційних технологій у розвиток, побудова «розумних» міста на основі «smart»-технологій.

5. Запровадження енергоефективності у всіх сферах життєдіяльності міста. Адже сьогодні енергоефективність є головним атрибутом сучасного міста, основа для запровадження сучасних концепцій розвитку.
6. Запровадження партисипативного управління, спрямованого на максимальне залучення громади до розвитку свого міста та управління ним.

Нині міста є основними силовими елементами динаміки національної економіки країн світу, своєрідними інкубаторами розвитку нових підприємств, що зароджуються, а також компактною територією, на якій відбувається ефективний обмін товарами, інформацією, трудовими ресурсами та іншими послугами. Міста і їх системи є найбільш концентрованою формою зосередження населення та господарства на певній території.

Містами прийнято називати великі за людністю поселення, населення яких зайняте більшою мірою не аграрними видами діяльності. Міста є основною формою урбанізованого розселення, вони є центрами територіальної структури розселення. Оскільки місто – складна соціально-економічна система, то і критерії її визначення мають бути комплексними, такими, що відбивають чисельність населення, його зайнятість, щільність забудови, рівень благоустрою тощо. Однак у низці країн донині єдиним критерієм є чисельність населення.

Так, малими вважаються міста з кількістю населення до 50 тис. мешканців; середніми – до 100 мешканців; великими – більше 100 тис. мешканців й містами-мільйонерами – понад 1 млн мешканців.

В Європі (як і в інших регіонах світу) довгий час міські агломерації (або території великих міст) розглядалися як ключові фактори економічного зростання. Проте з початком третього тисячоліття Європа переконалася, що факторами зростання господарства є не лише великі міста. Так, досвід регіональної політики в Іспанії та інших країнах Західної Європи демонструє важливість поєднання невеликих і середніх міст (поліцентричний розвиток), а також колишня роль місцевих центрів у сільській місцевості. Тому нині важливим є дослідження ролі малих і середніх міст розвинених країн Європи і можливого використання досвіду їх розвитку для України.

До того ж малі й середні міста, які поєднують у собі ознаки сіл, селищ і міст, як правило, залишаються поза увагою науковців. Відсутність вітчизняного досвіду забезпечення стимулювання динамічної

дії організаційно-економічного розвитку малих і середніх міст зумовлює вивчення особливостей такого процесу в розвинених країнах Європи. Аналіз наявного досвіду дає змогу запозичити найбільш ефективні заходи, спрямовані на розвиток даного виду поселень. Зазначене обумовлює актуальність цієї статті.

Значна частина малих міст – це монофункціональні міста, галузями спеціалізації яких є гірничо- та вугледобувна промисловість, обробна, хімічна та нафтопереробна, машинобудівна або харчова промисловість. Роль середніх міст, у свою чергу, полягає у з'єднанні великих і малих міст та віддалених сільських територій; середні міста також відіграють важливу роль у сприянні інтеграції, зв'язкам та економії від масштабу. Вони також відіграють важливу роль у стримуванні депопуляції сільських територій.

Вузька спеціалізація виробництва в багатьох малих і середніх містах обумовила залежність економіки від стабільності роботи одного-двох підприємств, що в період переходу до ринкових відносин поставило під загрозу можливість подальшого існування багатьох малих монофункціональних міст.

Монофункціональна специфіка промисловості понад третини малих міст України створила складну ситуацію передусім у сфері формування і функціонування ринку праці та значне напруження в усіх інших сферах життя міста. При цьому необхідно зазначити, що найбільші проблеми після проголошення незалежності України мали міста районного значення – не районні центри.

На основі наукового дослідження можна визначити найбільш гострі проблеми розвитку малих і середніх міст України:

– низький рівень соціального розвитку;

– відсутність необхідних ресурсів для розвитку;

– недостатній рівень фінансування з державного бюджету;

– одностороння спеціалізація підприємств і недостатня завантаженість їх потужностей;

– низькі темпи будівництва житла, об'єктів соціальної інфраструктури;

– недостатні економічні можливості місто утворюючих підприємств, відсутність попиту на їхню продукцію;

– обмеженість можливостей для навчання та працевлаштування;

– нерозвинутість сфери обслуговування;

– негативна демографічна ситуація, старіння населення;

– недостатньо розвинута система водо-, енерго-, теплопостачання та каналізаційних мереж;

– незадовільний стан шляхового господарства;

– нерозвиненість транспортного сполучення;

– незадовільна ситуація із збиранням і знешкодженням твердих побутових, а в певних містах і промислових токсичних відходів;

– низький рівень розвитку міської інфраструктури, сфери соціальних послуг;

– відсутність об'єктів культури, незадовільна кількість спортивних майданчиків тощо.

Слід зауважити, що більшість європейських малих і середніх міст уже переживали схожу ситуацію. Після економічної кризи 1930-х рр. та Другої світової війни європейські держави опинилися перед складним вибором пошуку оптимальних стратегій і відповідних програм міського розвитку.

Загальна мета цих програм була подібна – ліквідувати диспропорції та нерівномірності в розвитку урбанізації в тих чи інших регіонах, уникнути надмірної концентрації населення в окремих регіонах чи містах, наблизити мешканців міста до засобів виробництва, створити умови для самореалізації особистості через створення нових робочих місць тощо.

Висновок. Отже, ефективна система державного управління передбачає комплексний підхід до залучення різних технологій та механізмів. На рівні держави це стосується виконання зовнішніх і внутрішніх функцій, взаємодії гілок влади, прийняття державних нормативно-правових документів тощо; на рівні регіону - контролю за додержанням норм законів, регулювання соціально-економічного розвитку, взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування, діалогу працівників владних установ із споживачами послуг і т. ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дейнека Ю. УДК 332.012.334/ Розвиток міст в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи/ 2018.

2. Мельтюхова Н. М. Технологія державного управління : [навч. посіб.] / Н. М. Мельтюхова ; [за заг. ред. Г. І. Мостового, О. Ф. Мельникова]. − Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2005.

3. Посацький Б. Нові міста в Європі – тенденції 1980–1990 років / Б. Посацький // Архітектурний вісник [Електронний ресурс].

Наукове видання

СЕРІЯ «НАУКОВІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ УДФСУ»

ЗБІРНИК СТАТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

У шести частинах

Частина 6

Відповідальний за випуск ***Кужелєв М. О.***

Відповідальний редактор ***Гусятинський М. В.***

Форматування та комп'ютерна верстка ***Лисенко О. В.***

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Здано до друку ___.2019. Формат 60×84/16.
Папір офсетний № 1. Гарнітура «Times New Roman».
Друк. арк. 14,9.
Тираж 300 примірників. Замовлення № 846.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України
08200, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5104 від 20.05.2016